

KRZYSZTOF KASIŃSKI

**AMERYKAŃSKI
RADYKALNY
PATRIOTYZM**

**KU KLUX KLAN
I NAZIŚCI
W SPOŁECZEŃSTWIE
I KULTURZE
USA**

Amerykański radykalny patriotyzm

Krzysztof Kasiński

Amerykański radykalny patriotyzm

**Ku Klux Klan i naziści
w społeczeństwie i kulturze USA**

Poznań 2022

Projekt okładki:
Wydawnictwo Rys

Recenzja:
prof. zw. dr hab. Iwona Jakubowska-Branicka

Korekta i redakcja:
Sebastian Surendra

Copyright by:
Krzysztof Kasiński

Copyright by:
Wydawnictwo Rys

Wydanie I
Poznań 2022

**Publikacja dofinansowana ze środków
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach**

ISBN 978-83-67287-27-2

DOI 10.48226/978-83-67287-27-2

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
ul. Kolejowa 41
62-070 Dąbrówka
tel. 600 44 55 80
e-mail: tomasz.paluszynski@wydawnictworys.com
www.wydawnictworys.com

Pamięci profesora Wojciecha J. Burszty

Spis treści

Wstęp	11
-------------	----

Rozdział pierwszy.

Historia społeczna <i>Ku Klux Klanu</i>	15
Sylwetka Williama Simmonsa i powstanie drugiego Klanu.....	21
Znaczenie nazwy i struktura organizacji.....	29
Założenia programowe.....	33
Przyczyny zaangażowania się Klanu w sprawy polityki	40
Działalność Klanu w okresie <i>Wielkiego Kryzysu</i>	48
Klan i ustawodawstwo antyimigracyjne	54
Klan i spór polityczny wokół darwinizmu i ewolucjonizmu	56
<i>Ku Klux Klan</i> międzywojnia, czyli rzecz o mistrzostwie propagandy w czasach kryzysu.....	58

Rozdział drugi.

Klan w stanach Oregon, Montana i Waszyngton	65
Przyczyny powstania <i>Ku Klux Klanu</i> w Montanie	70
Działalność <i>Ku Klux Klanu</i> w Montanie	72
Nastroje antyniemieckie w stanie Montana	76
Rola i znaczenie „magnatów górniczych”	79
Klan a sprawy polityczne w stanie Montana	85
Kontinental Klan no. 30 w Butte	86
Przyczyny upadku Klanu w Butte	89
<i>Ku Klux Klan</i> w stanie Waszyngton	93
Luther Ivan Powell.....	95
Klan w Bellingham	97
Klan w Seattle	99
Klan waszyngtoński w polityce	101
Issaquah Klan.....	102
Yakima Klan	102
Upadek Klanu w Waszyngtonie.....	104

Rozdział trzeci.

Przyczyny upadku <i>Ku Klux Klanu</i> na arenie krajowej	105
---	-----

Rozdział czwarty.

Nazizm w USA	115
Początki niemieckiego osadnictwa w USA.....	115
Powstawanie grup nazistowskich w USA.....	121
Antyniemiecka histeria – rozwój amerykańskiej wizji nazizmu	122
Organizacje nazistowskie w USA.....	125
Teutonia	125
Gauleitung-USA	126
Friends Of New Germany.....	126
Komisja Samuela Dicksteina.....	129
Sprzeciw III Rzeszy.....	131
Fritz Kuhn – powstanie <i>Bundu</i>	132
Założenia programowe i struktura <i>Bundu</i>	134
Antysemityzm.....	135
Podstawowe założenia programowe <i>Bundu</i>	136
Siła propagandy	136
Stosowane techniki propagandy: dezinformacja	138
Techniki propagandowe: Kozioł ofiarny	139
Czasopismo <i>Bundu</i>	139
Poparcie Adolfa Hitlera	140
<i>Bund</i> i Roosevelt.....	141
Demonstracja wielkości i siły – parady i wiece <i>Bundu</i>	141
Obozy wypoczynkowe dla dzieci	143
Przeciwnicy <i>Bundu</i>	146
Stowarzyszenia antybundowe.....	151
Sędzia Gustave Neuss.....	152
<i>Bund</i> w Waszyngtonie.....	154
Krytyka ze strony III Rzeszy	155
Nazistowscy szpiegowie w strukturach <i>Bundu</i>	155
George John Dasch i jego grupa szpiegowska	157
Fritz Duquesne i jego grupa szpiegowska	160
Członkowie <i>Bundu</i>	163
Sinclair Lewis i <i>Bund</i>	165
Upadek <i>Bundu</i>	165
Komisja Martina Diesa.....	166
Proces Fritza Kuhna.....	167

Rozdział piąty.

Współpraca <i>Ku Klux Klanu</i> i organizacji nazistowskich	171
Współpraca <i>Ku Klux Klanu</i> i ludności rdzennej	173
Porównanie Klanu i <i>Bundu</i> w dokumentach statutowych	176
Odrzucenie demokracji i rządu autorytarne.....	176
Stosowanie dyskryminacji i polityki rasizmu.....	179
Powrót do wartości tradycyjnych i moralności.....	182
Poczucie silnej więzi wspólnotowej	183
Stosowanie przemocy fizycznej.....	185
Stosunek względem religii.....	186
Stosunek względem systemów politycznych i ekonomicznych ..	187

Rozdział szósty.

Powojenny Klan i neonaziści	189
Klan obrońcą segregacji rasowej	196
Klan organizacją terrorystyczną.....	197
Nowa wizja Klanu – organizacja polityczna.....	198
Klan konfrontacyjny – organizacje Billa Wilkinsona i Louisa Beama	199
Współpraca neonazistów i Klanu.....	200
Amerykańscy neonaziści i „patrioci”.....	209
Klan na początku XXI wieku.....	211
Neonaziści na początku XXI wieku.....	213
Podziały wewnątrz organizacji neonazistowskich.....	215

Rozdział siódmy.

Współczesny Klan i jego afiliacje	219
Idea białej republiki – neonaziści i Klan łączą siły.....	220
Northwest Front – Plan Butlera	222
April Gaede i <i>Pioneer Little Europe</i>	226
Chuck Baldwin – spadkobierca Butlera.....	230
John Abarrr – niebezpieczne związki z polityką.....	233
Flathead Valley – centrum amerykańskiego neonazizmu.....	233
Założenia programowe współczesnego <i>Ku Klux Klanu</i> i neonazistów	234
Połączone siły <i>Narodów Aryjskich</i> i <i>Ku Klux Klanu</i>	235

Zakończenie	237
Aneksy	241
Aneks nr 1	
Lista współczesnych organizacji klanowych	243
Aneks nr 2	
Amerykańskie organizacje prawicowe, nacjonalistyczne.....	245
Aneks nr 3	
Lista aktywnych grup nienawiści na rok 2000	246
Aneks nr 4	
Grupy nienawiści na terenie stanów: Waszyngton, Oregon, Idaho i Montana na rok 2010	247
Aneks nr 5	
Grupy nienawiści na terenie USA – 2004 rok	248
Aneks nr 6	
Prawa człowieka w Stanach Zjednoczonych Ameryki	249
Aneks nr 7	
Kodeks etyki aryjskiej.....	251
Aneks nr 8	
Akty dyskryminacji na tle rasistowskim zgłoszone do <i>Montana Human Rights Bureau</i>	252
Bibliografia	255

Wstęp

Kolonizacja północnoamerykańskiego wybrzeża związana jest z historią angielskiego purytanizmu. Ruch o charakterze religijno-społecznym istniejący w XVI i XVII wieku w Anglii zdobył rzesze popleczników wśród mieszczan, średniej szlachty i posiadaczy ziemskich, głosząc hasła potępiające instytucję Kościoła państwowego, potrzebę surowej pobożności i odnowy moralnej jednostki. Radykalne, często podważające statusu kościoła anglikańskiego poglądy sprawiły, że nonkonformiści zostali uznani za odszczepieńców, dla których jedynym ratunkiem była banicja.

Ostatecznym kresem podróży *Ojców Pielgrzymów* okazała się Ameryka Północna. Wiedzeni pragnieniem wolności i motywowani silną wiarą w przeznaczenie dane od samego Boga dotarli w 1620 roku na pokładzie słynnego statku *Mayflower* na ziemię obiecaną. Rozpoczęto budowanie osad kolonizacyjnych. Wieści o udanej kolonizacji szybko rozprzestrzeniły się wśród purytanów, którzy wciąż pozostawali w Anglii. Pionierski czyn *Ojców Pielgrzymów* stał się dla nich przykładem, a dzięki i praktycznie puste ziemie Ameryki jawiły się im jako *Ziemia Obiecana*.

Imigranci o bardzo zróżnicowanym statusie ekonomiczno-społecznym całymi rodzinami wyruszali w podróż ku lepszej przyszłości. Edward Johnson, uczestnik wyprawy, który pozostawił po sobie opis jej przebiegu, określił odpływających jako żołnierzy Chrystusa, którzy wybrali dobrowolną banicję.

Religijny nonkonformizm, wiara w wyjątkowe posłannictwo wśród pierwszych osadników przeistoczyły się w manifest przyszłego społeczeństwa, narodu złożonego z osadników-immigrantów. Lider purytańskiej ekspedycji, John Winthrop, wygłosił i spisał na pokładzie *Arbelli* kazanie zatytułowane *Wzór chrześcijańskiego miłosierdzia*, w którym porównał przyszłą kolonię do biblijnego miasta na górze (ang. *City upon a hill*). Stanowić ono miało wzór dla całego świata.

Stany Zjednoczone z chwilą wywalczenia niepodległości od brytyjskiej korony stały się dla cywilizacji Zachodu symbolem nieustępliwości, odwagi, a nade wszystko demokracji opartej na ideach oświeceniowych. Amerykański egalitaryzm głęboko zakorzeniony w brytyjskich teoriach

o prawach naturalnych jednostek wywodzących się z *Wielkiej Karty Swobód* króla Jana bez Ziemi czy traktatów Johna Locke'a oznaczał równość, wolność i prawo do posiadania własności wszystkich mieszkańców kolonii brytyjskich, późniejszych Stanów Zjednoczonych Ameryki. Amerykańska wizja republikanizmu w obrębie sfer niezwykłych praw dawała także legitymizację do samostanowienia poprzez mandat do sprawowania władzy, który pochodził z woli ludu. W *Deklaracji Praw Wirginii* (ang. *Virginia Declaration of Rights*) napisanej przez George'a Masona prawa człowieka stanowią fundament istnienia państwa. Prawo wyborcze było równe dla wszystkich wolnych obywateli. Prawo ogółu do rządzenia państwem, w myśl zasady, że ludzie są sobie równi z natury, a rząd jest wynikiem umowy społecznej podlegającej redefinicji, znalazło swój wyraz w *Deklaracji Niepodległości Stanów Zjednoczonych* ogłoszonej 4 lipca 1776 roku w Filadelfii.

W *Objawionym Przeznaczeniu* (ang. *Manifest Destiny*) Amerykanie widzieli uzasadnienie dla kontroli nad półkulą północną. Hasło, sformułowane i użyte po raz pierwszy przez redaktora „Democratic Review” Johna L. O’Sullivana w lipcu 1845 roku, wyrosło z przekonania o doskonałości amerykańskiego systemu społeczno-politycznego i misji cywilizacyjnej Amerykanów. Stało się nade wszystko uzasadnieniem do prowadzenia polityki wewnętrznej i międzynarodowej kraju. Rola miasta na wzgórzu i znaczenie *objawionego przeznaczenia* dawały niektórym, często elitarnym bądź uzurpującym sobie takie miano, grupom społecznym prymat w kreowaniu amerykańskiego prawa. Fundament budujący kraj, który stanowili niegdyś równi względem siebie purytanie, metodyści i inni uciekający przed tyranią pielgrzymi, zaczął być nadbudowywany przez masy imigrantów wywodzących się z zamożnych krajów europejskich, małomiasteczkowej biedoty uciekającej przed wojnami czy pogromami, a także przedstawiciele cywilizacji Wschodu. Kraj budowany przez imigrantów przypominał wielokulturową mozaikę, w której istniała harmonia barw, ale zdarzały się też nieudane próby malarza amatora. W tak obrazowy sposób można postrzegać fenomen amerykańskiej demokracji. Z jednej strony mamy do czynienia z ideałami przekutymi w literę prawa, z drugiej zaś ta sama litera prawa gwarantuje przestrzeń dla walczącego z systemem, podpartego stereotypowym sentymentalizmem, bezrefleksyjnego nonkonformizmu. Wśród nich znaleźć można organizacje o rodowodzie amerykańskim,

a także obce tradycji demokratycznej tego kraju. Mowa o organizacjach propagujących narodowy socjalizm, które dzięki protekcji zwolenników perpetuatywnego amerykańizmu znalazły w Stanach Zjednoczonych swój bezpieczny dom.

Niniejsze opracowanie opiera się przede wszystkim na źródłach zastanych, zgromadzonych w ramach projektów badawczych realizowanych w Stanach Zjednoczonych, a także znajdujących się w instytucjach lokalnych (towarzystwa historyczne, biblioteki itp.). Dane statystyczne, obejmujące m.in. odnotowane przypadki przestępstw na tle rasowym czy etnicznym, zostały uzyskane dzięki wsparciu organizacji monitorujących rasizm w USA, takich jak *Anti-Defamation League*, *Southern Poverty Law Center*, *Montana Human Rights Network*, *Washington State Human Rights Commission*, *Montana Historical Society*, *Montana Human Rights Network*.

Nacisk został również położony na koncepcje, badania i praktyki wypracowane poza granicami naszego kraju. W opracowaniu odpowiedzi na cel badawczy niniejszej publikacji autor sięgnął do wyników prac analitycznych prowadzonych pod kierunkiem profesor socjologii Betty Dobratz z Iowa State University z lat 1987-1988 porównujące założenia programowe *Ku Klux Klanu* i amerykańskich organizacji neonazistowskich lat 60. i 70. XX wieku. Prace te jednakże nie uwzględniały tła historycznego i przede wszystkim obejmowały okres istnienia *Amerykańskiej Partii Nazistowskiej (American Nazi Party)* George'a Rockwella, nie zaś okresu międzywojennego czy tym bardziej czasów współczesnych. Jednym z kluczowych źródeł archiwalnych był także amerykański projekt badawczy – *The Seattle Civil Rights and Labor History Project* prowadzony na University of Washington. W ramach tego projektu opracowano historię społeczną *Ku Klux Klanu* istniejącego na terenie stanu Waszyngton w latach 20. XX wieku. W udostępnionych źródłach znajdują się archiwalne materiały prasowe (m.in. zarchiwizowane wydania gazety publikowanej przez lokalny klan – *Watcher on the tower*), zdjęcia, dane liczbowe. Autor przygotował także, w oparciu o główne kryteria programowe zawarte w dokumentach statutowych organizacji, własną analizę porównawczą Klanu i amerykańskich organizacji nazistowskich. Starano się jednocześnie zachować różnorodność zebranego materiału pod względem opisywanych podejść badawczych, autorów i miejsc powstania artykułów.

Analizie poddanych zostało kilkaset tekstów pochodzących zarówno z tradycyjnych zasobów bibliotecznych, czasopism naukowych, jak i źródeł elektronicznych (baz tekstów akademickich, np. JSTOR, EBSCO, stron internetowych jednostek badawczych, archiwalnych artykułów prasowych). Ponadto korzystano z raportów organizacji rządowych, niezależnych instytucji, badań porównawczych prowadzonych przez tzw. think-tanki, dokumentów, protokołów posiedzeń legislatur stanowych, protokołów Federalnego Biura Śledczego. W przeważającej mierze korzystano z literatury anglojęzycznej, rzadziej zaś z polskojęzycznej. Dostępna literatura polskojęzyczna traktująca o *Ku Klux Klanie* czy amerykańskich organizacjach nacjonalistycznych jest bowiem ciągle niestety niezbyt obszerna. Prace napisane w języku angielskim dotyczą głównie kwestii faktograficznych związanych z działalnością *Ku Klux Klanu* czy organizacji nazistowskich.

Główny problem badawczy zawarty w niniejszej publikacji sformułowano w następujący sposób: „Jaki jest stosunek amerykańskich organizacji nacjonalistycznych względem imigrantów oraz ich potomków w Stanach Zjednoczonych?” Odpowiedzi na to pytanie należy poszukiwać w pogłębionej analizie działalności *German-American Bund* oraz *Ku Klux Klanu* do chwili zakończenia II wojny światowej oraz na powojennej aktywności amerykańskich organizacji ultrakonserwatywnych i neonazistowskich. Na podstawie analiz powyższych wskazane zostały podobieństwa i różnice ideowe organizacji należących do tzw. radykalnej prawicy i ich wykładnię w postaci wpływu na stosunki społeczne i polityczne. Odpowiedzi dotyczące problemów badawczych powinny wskazać stan społeczeństwa amerykańskiego i przyczyny powstawania ruchów skrajnej prawicy w Stanach Zjednoczonych.

Na podstawie założeń teoretycznych organizacji oraz sformułowanego problemu badawczego można przyjąć poniższe hipotezy. Amerykańskie organizacje fundamentalistyczne i nacjonalistyczne, takie jak *Ku Klux Klan* czy *German-American Bund*, domagając się przymusowej asymilacji imigrantów nienależących do *WASP*, spowodowały wzrost świadomości etnicznej wśród imigrantów i ich potomków, przyczyniając się w istocie do rozwoju amerykańskiej wielokulturowości.

Rozdział pierwszy.

Historia społeczna *Ku Klux Klanu*

Święto Dziękczynienia 1915 roku mogłoby zapewne zapisać się w historii Stanów Zjednoczonych jako zwykły dzień, gdyby nie pewne, z pozoru mało istotne wydarzenie. Otóż właśnie wówczas wieczorem niejaki William Joseph Simmons wraz z grupą 16 swoich zwolenników wszedł na szczyt Stone Mountain w pobliżu Atlanty. W blasku płonącego wielkiego krzyża, w obecności Boga i państwa, których „reprezentowały” Biblia oraz trzepocząca na wietrze flaga Unii, zainicjowana została historia organizacji znanej później jako *Rycerze Ku Klux Klanu*¹. Nim jednak tak się stało, nastąpił splot wielu wydarzeń.

Historia drugiego *Ku Klux Klanu* jest nierozzerwalnie związana z istnieniem jego protoplasty w drugiej połowie XIX stulecia. Dlatego też, aby choć w części zrozumieć sens powstawania takich organizacji, należy powrócić do przeszłości. Tym bardziej, iż w jednym z głównych dokumentów statutowych Klanu – *Konstytucji i Prawach Rycerzy Ku Klux Klanu* – stwierdza się, że *Niewidzialne Imperium* z XX wieku to w rzeczywistości Klan z 1865 roku. XIX wiek był okresem gospodarczych, moralnych i politycznych podziałów w wieloetnicznym już społeczeństwie amerykańskim. W niedługim czasie sytuacja taka doprowadziła do wybuchu konfliktu zbrojnego – wojny secesyjnej. Jedną z głównych przyczyn wojny była kwestia niewolnictwa. Gdy zakończono działania wojenne, ponownie scalona Unia znów jednak była państwem kontrastów. Zrujnowane Południe, które poniosło największy koszt wojny, wymagało pomocy. Nastąpił okres *Rekonstrukcji* i równania w prawach wszystkich mieszkańców tej części kraju. Rok 1865 dla wielu mieszkańców amerykańskiego Południa był czasem przełomowym. Pod koniec wojny secesyjnej proces industrializacji wywoływał nowe konflikty. Pracodawcy sprzeciwiali się działalności związków zawodowych. Organizowane przez nie strajki były często łamane przy użyciu armii. Media i gazety przedstawiały to jako sterowane przez obcych. Na przełomie stuleci senator Tom Watson

---

¹ Kenneth T. Jackson, *The Ku Klux Klan in the City 1915-1930* (Chicago: Ivan R. Dee, 1992), s. 4.

z Georgii zbił fortunę, publikując w swym tygodniku „The Jeffersonian” skandalizujące wydarzenia dotyczące uznawanych za obcych, katolików i Żydów.

Wraz z końcem wojny secesyjnej przysł mit o życiu poza Unią. Dla wielu Afroamerykanów pojawiła się szansa otrzymania statusu wolnych i równych z innymi obywateli. Sytuację taką sankcjonowało ustawodawstwo Kongresu, wprowadzając w 1865 roku trzynastą poprawkę do Konstytucji. Wizja podzielenia się prawami z byłymi niewolnikami, utrata supremacji władzy wywoływała poważne obawy wśród białej części społeczności Południa. Wielu plantatorów obawiało się utraty darmowej, w zasadzie, siły roboczej. Zagrożenie ewentualnymi sporami sądowymi i dochodzeniami odszkodowań ze strony Afroamerykanów oraz słaba kondycja finansowa po zakończeniu wojny oznaczały w praktyce koniec prosperity dla plantacji Południa. Wkrótce prawa wyzwolenców miały być stopniowo ograniczane. Wydatną rolę w tym procesie miała odgrywać już niebawem jedna z najważniejszych i najokrutniejszych organizacji, której wpływ na stosunki etniczne i rasowe w USA odczuwany był przez cały XX wiek. Organizacja stała się swoistym wzorem dla innych działających w kolejnych dziesięcioleciach.

W 1877 roku zakończył się okres *Rekonstrukcji* Południa. Mimo sporych osiągnięć na niwie społeczno-politycznej nierozwiązaną pozostała kwestia problemów rasowych. Radykalne rządy republikańskie na Południu dążyły do rozwiązania problemów pozostawionych po Wojnie Secesyjnej i po zniesieniu niewolnictwa. Dzięki działalności tzw. *scalawags* i *carpetbaggers* oraz uwolnionych niewolników rozpoczęto odbudowywanie gospodarki i stosunków społecznych Południa. Przywrócono produkcję rolną, odbudowano drogi, powołano bardziej zrównoważony system podatkowy, szkolnictwo objęło również Murzynów i biednych białych. Prawa byłych niewolników były gwarantowane, oni sami mogli po raz pierwszy uczestniczyć w życiu Południa jako pełnoprawni obywatele. Jednak wbrew tym osiągnięciom *Rekonstrukcji* przywrócona została supremacja białych. Czarni obywatele byli stopniowo pozbawiani wielu praw politycznych i obywatelskich. Ich sytuacja ekonomiczna uległa pogorszeniu. Wynikiem *Rekonstrukcji* była dominacja jednej partii i utworzenie tzw. *Solidnego Białego Południa*, gdzie wciąż istniała nierówność ras.

Jednym z protoplastów Klanu była organizacja znana jako *American Protective Association* (APA). W marcu 1887 roku, z inicjatywy prawnika Henry'ego Bowersa, powstała grupa, której nadrzędnym celem było ograniczenie imigracji. Znajomość języka angielskiego miała być podstawowym kryterium do uzyskania obywatelstwa. Dodatkowo chciano również usunięcia nauczycieli katolickich ze szkół publicznych. W swej działalności nie uciekano się do stosowania czynnej przemocy, jedynie ograniczano się do dystrybucji anonimowych dokumentów i pamfletów opisujących różne grupy społeczne. 70 periodyków wydawanych przez APA prowadziło walkę z imigrantami. W 1894 roku *American Protective Association* liczyła około 500 000 członków². W 1896 roku po odłączeniu od Partii Republikańskiej nastąpił kryzys, który doprowadził do upadku stowarzyszenia Bowersa na początku XX wieku.

Pod koniec XIX stulecia zamiast niedawnych *black codes* – przepisów ograniczających prawa Murzynów – zaczęto wprowadzać inne: prawa *Jim Crow*. Miały one odsuwać Afroamerykanów od życia politycznego Ameryki oraz ograniczać ich samodzielność ekonomiczną. W 1896 roku Sąd Najwyższy usankcjonował prawnie segregację, wprowadzając zasadę *separate but equal* – równi, ale oddzieleni. W 1892 sprawa niejakiego Homera Adolpha Plessy'ego została oddalona przez sąd w Luizjanie.

Spór narósł wokół Murzynów i Kreoli z Nowego Orleanu i był popierany przez firmy, które nie chciały płacić dodatkowo za odrębne pociągi dla różnych ras. 18 maja 1896 zgodnie z orzeczeniem sądu stwierdzono, że segregacja jest zgodna z prawem, jeśli zapewniony jest równy, lecz oddzielny dostęp do instytucji publicznych. Zgodnie ze statutem Luizjany z 1890 roku zatwierdzającym segregowane pociągi, XIV poprawka do Konstytucji USA z zasadą *equal protection clause* dotyczyła równości politycznej, a nie społecznej. Sędzia Henry Billings Brown napisał opinię większości, iż prawa nie określały stosunku niższości jednej rasy względem drugiej. Sędzia John Harlan wycofał się, argumentując, że „Konstytucja jest ślepa na kolory”. Na mocy przepisu prawnego wprowadzono oddzielne obiekty użyteczności publicznej dla białych i czarnych. Zakazane były małżeństwa mieszane.

² Wyn Craig Wade, *The Fiery Cross – The Ku Klux Klan in America* (New York: Simon&Schuster, 1987), s. 114.

Nieistniejący już pierwszy *Ku Klux Klan* wkrótce zastąpiły bandy, które wymierzały sprawiedliwość na własną rękę. Tak było np. w miasteczku Wilmington w Karolinie Północnej, gdzie 10 listopada 1898 roku biali mężczyźni spotkali się, by rozprawić się z Murzynomami. U schyłku dnia, gdy zakończono rzeź, na ulicach miasta leżały stopy zabitych i rannych Afroamerykanów, prawdopodobnie było ich nawet 250³.

W 1898 roku odizolowane od świata Stany Zjednoczone stały się jego przywódcą. Theodore Roosevelt, mówiąc: „Musimy zająć Hawaje w interesie białej rasy”, sprawił, że argumenty rasowe pierwszego Klanu stały się filarem polityki zagranicznej⁴.

Kraj farmerów i małych miasteczek musiał przyglądać się rozwojowi przemysłowemu i zaludnianiu miast. Protestanci, stanowiący podstawę społeczeństwa, musieli tolerować sąsiedztwo katolików i Żydów. Religia oraz tradycyjna mądrość ludowa nie dawały odpowiedzi na pytania i przyczyny zmian. Innowacje zmieniały społeczności. Stara Ameryka, z religijną swojskością, mężczyznami kontrolującymi kobiety i dzieci, odchodziła już w przeszłość.

W 1909 roku, po zlinchowaniu dwóch Murzynów w Springfield, w stanie Illinois, powstało *Narodowe Stowarzyszenie na rzecz Postępu Kolorowych Obywateli* (ang. *National Association for the Advancement of Colored People*, NAACP). Zwołano konferencję pod przewodnictwem Mary Ovington. Pytaniem w dyskusji było to, jak osiągnąć równość polityczną i społeczną dla Murzynów. W początkowym składzie organizacji było siedmiu białych i jeden przewodniczący – Murzyn – William Du Bois. Zadaniem NAACP była walka o prawa obywatelskie Murzynów, w tym prowadzenie ich na drodze sądowej.

Idea Klanu ponownie pojawiła się w świadomości białych na przełomie wieków. Wątek Klanu zaistniał wówczas jedynie na kartach książek. Twórczość opartą na historii Klanu przedstawiał m.in. Thomas Dixon. Należy tu podkreślić znaczenie dwóch jego powieści: *The Leopard's Spots* z 1902 i *The Clansman* z 1905 dla reaktywacji Klanu. W 1914 roku Dixon rozważał przeniesienie powieści *The Clansman*

---

³ Andrea Meryl Kirshenbaum, *The Vampire That Hovers Over North Carolina*, w: *Gender, White Supremacy and Wilmington Race Riot of 1898*, „Southern Cultures”, wrzesień 1998, s. 6.

⁴ William Loren Katz, *The Ku Klux Klan Impact on History* (Seattle: Open Hand Publishing, 1986), s. 64.

na ekrany kin. Prawa do sfilmowania książki przyznał wyróżniającemu się wówczas reżyserowi – Davidowi Ward Griffithowi. W ten sposób w 1915 roku powstał film sławiący Klan i rasizm – *Narodziny Narodu* (ang. *The Birth of a Nation*). 3 marca 1915 roku odbyła się oficjalna premiera w Nowym Jorku. Film cieszył się olbrzymią popularnością. Aż do 1925 roku *The Birth of a Nation* był najbardziej kasowym filmem, gromadząc ponad 10 milionów ówczesnych dolarów. Został on również uznany przez Bibliotekę Kongresu za „ważny z kulturowego punktu widzenia” i wpisany do *Narodowego Rejestru Filmowego* (ang. *National Film Registry*)⁵.

Film składał się z dwóch części. Pierwsza opisywała losy rodzin Stonemanów z Północy i Cameronów z Południa w okresie przed wybuchem wojny secesyjnej, ich wzajemnych kontaktów, przyjaźni, fascynacji miłosnych młodych pokoleń obu rodów. Przyjaźń była rozdzielona przez wojnę domową – Stonemanowie i Cameronowie musieli przyłączyć się do armii po przeciwnych stronach. Część druga opowiadała o upadku wojny i czasach *Rekonstrukcji*. Stonemanowie zajmowali się nadzorem nad udziałem Afroamerykanów w wyborach w Południowej Karolinie. Ben Cameron zastanawiał się nad reaktywowaniem *Ku Klux Klanu*. Jego decyzja została przyspieszona, gdy Gus, były niewolnik, znany ze swej skłonności do białych kobiet, chciał porwać jego siostrę – Florę Cameron. Ta, nie chcąc dotknąć „czarnej” skóry Gusa, popełnia samobójstwo, spadając z klifu. Działania Bena i jego Klanu najlepiej określają słowa artykułu Thomasa Bersa, iż „mężczyzna pragnący żyć wolno, uprawiać ziemię i założyć rodzinę jest zmuszony, kierując się potrzebą pomśzczenia kobiety, którą poprzysiągł chronić, do poprowadzenia rewolucji przeciwko imperialnym najeźdźcom oraz do uformowania narodu”⁶.

Griffith, reżyserując film, chciał ukazać prawdziwą historię Południa, tak by każdy z widzów mógł stać się dobrym demokratą. Film swoją treścią wpływał szczególnie na biednych białych, którzy za

---

⁵ Birth of a Nation, Biblioteka Kongresu, National Film Preservation Board: National Film Registry, http://www.loc.gov/film/registry_titles.php, dostęp: 5.08.2013.

⁶ Thomas B. Byers, *Czarni w kolorze: rasa, rasizm, wybielenie we współczesnych produkcjach hollywoodzkich*, tłum. M. Paprota, B. Wójcik, <http://www.akcentpismo.pl/pliki/siec/byers.htm>, dostęp: 5.08.2013.

swoją trudną sytuację ekonomiczną zaczęli obarczać Murzynów, a potem żydowskich bankierów. Obraz ten niewątpliwie przyczynił się do ponownego zainteresowania *Ku Klux Klanem*. Sytuację tę sprytnie wykorzystał Simmons, który do afiszy zapraszających na pokaz filmu dołączał ulotki o tworzeniu się nowego stowarzyszenia⁷. Inną kwestią wiodącą do popularyzacji idei Klanu zwłaszcza w środowiskach naukowych były liczne publikacje z dziedziny historii kraju.

W latach 1893-1907 w swoich pracach historycy często zniekształcali działania radykalnych republikanów, fałszowali zachowania Afroamerykanów z Południa. Gloryfikowali natomiast *Ku Klux Klan*⁸. Najważniejszymi publikacjami były: *History of the American People* napisana przez Woodrow Wilsona czy *Reconstruction, Political and Economic* Williama Dunninga.

---

⁷ Shawn Lay, *War, Revolution and the Ku Klux Klan. A Study of Intolerance in a Border City* (El Paso: Texas Western Press, 1985), s. 51.

⁸ Wade, op. cit., s. 115.

Sylwetka Williama Simmonsa i powstanie drugiego Klanu

Rzeczą nie od dziś powszechnie wiadomą jest fakt, iż każda, nawet najmniejsza strukturalnie organizacja do sprawnego działania potrzebuje planu bądź celu istnienia oraz jednostki lub grupy, której zadaniem jest objęcie przywództwa. Jedni członkowie grupy zgadzają się na możliwość podporządkowania się, a inni dążą do odgrywania jak największej roli w owym teatrze dramaturgii⁹.

Taki właśnie teatr jednego najważniejszego aktora stworzył William Joseph Simmons. Kim był człowiek, który w wigilię Święta Dziękczynienia 1915 roku założył swoje Niewidzialne *Imperium* – organizację, która swego czasu miała istotny wpływ na wewnętrzną politykę w Stanach Zjednoczonych? Patrząc na życiorys Simmonsa, trudno jest znaleźć w nim coś wyjątkowego. Urodził się na typowej południowej farmie w pobliżu Harpersfield w stanie Alabama w 1880 roku. Jego ojciec był miejscowym lekarzem. On sam od najmłodszych lat odznaczał się wyjątkowym poczuciem patriotyzmu, co skłoniło go zapewne w wieku 18 lat do udziału w wojnie hiszpańsko-amerykańskiej. Był wówczas postrzegany przez swoich zwierzchników jako gorliwy i zdolny żołnierz. Jednak pomimo tego nie udało mu się dosłużyć wysokiego stopnia oficerskiego. Po powrocie z wojny, w trakcie jednego z wiejskich spotkań religijnych, przeżył nawrócenie religijne. Nie wiadomo, czy było to faktycznie przeżycie duchowe. Przez pewien czas Simmons studiował na *University of the South w Sewanee*, w stanie Tennessee. Jednak kariera naukowa nie była tym, czego oczekiwał. Chciał pozostać indywidualnością. Najprostsza droga do osiągnięcia tego celu wiodła poprzez posługę pastorału. Dzięki zgodzie *Episkopalnego Kościoła Metodystów* William mógł zostać pastorem-misjonarzem. Głoszenie kazań w małych kościołach nie przynosiło jednak dużych pieniędzy i nie zmieniało sytuacji materialnej. Z całą pewnością nie było to największym marzeniem pastora. Chciał on posiadać własny kościół, którym mógłby administrować. Po kilku latach posługi duchowej na Florydzie i w Alabamie Simmons postanowił porzucić stan duchowny. Jego decyzja została przypieczętowana przez odmowę przyznania Williamowi

⁹ Erving Goffman, *Człowiek w teatrze życia codziennego*, tłum. H. Danter-Śpiewak i P. Śpiewak (Warszawa: Wydawnictwo KR, 2000).

własnego kościoła przez *Konferencję Kościoła Metodystycznego Alabamy*. Według Konferencji był on niezbyt inteligentną i nie do końca moralnie poprawną osobą¹⁰.

Konsekwencją realizacji wcześniej zamierzonego planu było uczestnictwo Williama w wielu stowarzyszeniach. Jest pewne, że był on członkiem około 15 tajnych organizacji. Należał m.in. do masonerii, *Royal Arch-Mason League*, *Księżąt Templariuszy* (ang. *Knights Templars*¹¹).

Jedynie w lokalnym bractwie *Woodmen of the World* udało mu się osiągnąć znaczącą pozycję. Pełnił tam funkcję przedstawiciela handlowego oraz ubezpieczyciela jej członków¹². Tam też nazwał siebie „Pułkownikiem”. Przez krótki czas był również wykładowcą historii Południa USA na *Lanier University*.

Będąc członkiem tak wielu różnych bractw, William postanowił stworzyć własne, tajne stowarzyszenie. Decyzję podjął w 1915 roku, gdy uległ wypadkowi samochodowemu. Wówczas, w trakcie pobytu w szpitalu, zaczytywał się w literaturze poświęconej Klanowi i to zainspirowało go do stworzenia podobnej organizacji¹³.

Innym wyjaśnieniem może być przypuszczenie, że Simmons, spoglądając pewnego wieczoru w niebo, doznał wizji, podczas której chmury na niebie, niczym odziani w białe togi ludzie, podążały jedna za drugą w swoistej procesji. To był dla Pułkownika, jak sam później to określił, znak od Boga¹⁴.

W późniejszym okresie na łamach pisma „*The American Mercury*”, demaskującego Klan, można było odnaleźć interesującą koncepcję intencji jego założenia. Według jednego z redaktorów *Imperium* zawdzięcza swe powstanie prohibicji.

Otóż po trzech miesiącach prac nad założeniami Klanu Simmons zwrócił się o poradę do urzędnika miejskiego Atlanty – Waltera

¹⁰ Edgar Fuller, *The Maelstrom: The Visible of the Invisible Empire* (Denver: Maelstrom Publishing Co., Inc, 1925), s. 26.

¹¹ Jackson, op. cit., s. 29.

¹² William Simmons, William Shepherd, *How I Put Over the Klan*, „Reader’s Digest” Vol. 7, no. 77 (1928).

¹³ David Chalmers, *Hooded Americanism: The First Century of the Ku Klux Klan 1865-1965* (Garden City: Doubleday and Company, Inc.), s. 28-29.

¹⁴ David Lowe, *KKK – The Invisible Empire* (New York: W.W. Norton & Company, Inc., 1967), s. 12.

Taylora – na temat ożywienia legendy *Rycerzy Klanu* jako tak zwany *locker club*. Były to miejsca, gdzie legalnie można było spożywać alkohol, bowiem według prawa Georgii alkohol mógł być przechowywany jedynie w prywatnych schowkach (ang. *lockers*) w klubach¹⁵.

Wracając do Klanu, miał on mieć rozbudowany system rytuałów oraz predefiniowaną strukturę. Wkrótce Simmons rozpoczął prace nad jej budową. Podstawowym założeniem było zachowanie tajemności, czemu miały służyć: tajny język, selektywny pobór nowych członków oraz hierarchiczność struktury. Nowa formacja miała opierać się na dogmatach i rytuałach zaczerpniętych z organizacji zwanej *Ku Klux Klanem* z okresu *Rekonstrukcji*. Całość pracy Simmons zawarł w 50-stronicowym dokumencie nazwanym przez autora *Kloranem*. Miał to być niezwykle tajny dokument, żaden nowy członek nie mógł ujawniać treści w nim zawartych osobom postronnym.

Jednakże niebawem okazało się, że sam Pułkownik nie był w stanie podporządkować się własnym zaleceniom. Chcąc zapewnić sobie pierwszeństwo w organizacji, postanowił opatentować *Kloran*. 16 stycznia 1917 roku udało mu się tego dokonać i dokument został wpisany do rejestru pod oznaczeniem *2 CLA 448991*¹⁶. Dodatkowo zdeponował dwie jego kopie w Bibliotece Kongresu USA. Wówczas każda osoba mogła mieć dostęp do niedawno jeszcze tajnych dokumentów.

I wojna światowa wywołała nowe zagrożenia. Agencje informacyjne używały mediów, by wzniecać opór wobec Niemców i obywateli Stanów Zjednoczonych o takim pochodzeniu. W kilku stanach, m.in. w Maine i Oregonie, zabroniono nauczania języka niemieckiego w szkołach. Wojenna atmosfera spowodowała prawdziwe polowanie na szpiegów. Aresztowano 867 Amerykanów, których określano jako zdrajców i sabotażystów¹⁷. Wojna, mająca uczynić świat bezpiecznym dla demokracji, przyniosła jedynie powszechne rozczarowanie. Pokój kończący działania zbrojne nie upokorzył w dostateczny sposób państw osi. W Europie dyktatura i tyrania nakazały rodom królewskim wymuszoną imigrację. Wobec raczkującej demokracji pojawiały się różne systemy próbujące ją zastąpić. Mimo milionów ofiar dla

---

¹⁵ Greene Ward, *Notes for a History of the Klan*, „The American Mercury”, Vol. 5, no. 18 (1925), s. 240.

¹⁶ Jackson, op. cit., s. 6.

¹⁷ Katz, op. cit., s. 65.

ocalających ich terażniejszość wydawała się pozostawać bez zmian. Nastroje powszechnego zwątpienia skutecznie wykorzystywali zatem różni populiści. Zaczęły rodzić się nowe reżymy, których faktycznym celem było jedynie przejęcie władzy. Te wydarzenia połączone z brakiem stabilności politycznej w Europie powodowały rosnące niepokoje w USA. Wyborcy nie wierzyli już w idee prezydenta Wilsona. Wkrótce Senat odrzucił projekt Ligi Narodów. Ze szczególnym niepokojem obserwowano rewolucje robotnicze w Rosji. Rodzący się tam nowy ruch ideologiczny wywoływał poważne obawy.

Czerwona rewolucja za oceanem spowodowała ściganie komunistów i radykałów. To oni byli obarczani winą za każdy strajk i brak porządku. Szczególną rolę odegrał też prokurator generalny Mitchell Palmer. 1 stycznia 1920 roku agenci FBI z jego polecenia aresztowali blisko 6000 kobiet i mężczyzn określanych jako „niebezpiecznych”¹⁸. Więźniowie przetrzymywani byli bez możliwości uzyskania wolności po wpłacie kaucji. Część z nich deportowano do Rosji Radzieckiej. Działania prokuratora były zapewne motywowane chęcią ubiegania się i najwyższy urząd w państwie. Często mawiał o konieczności oczyszczenia źródeł amerykańskiej populacji.

Nieco później Afroamerykanie, tradycyjne ofiary Klanu, byli przyczyną nowego alarmu. Biali obawiali się, iż oddziały Afroamerykanów, które walczyły na polach bitewnych Europy, będą domagać się sprawiedliwości i odszkodowania. Czarni Amerykanie byli przekonani, że szanse na lepsze życie nie powinny dotyczyć tylko białych. Odpowiedzią na agitację Afroamerykanów była przemoc.

W 1919 roku w 26 głównych miastach USA wybuchły protesty.

W początkowych latach działalności Klan pozostawał mało znaczącą organizacją. Działo się tak z kilku powodów. Zbyt mała liczba członków, powodowana ścisłą selektywnością, przyczyniała się do małej ilości pieniędzy w budżecie organizacji. To powodowało, że publikacji na temat Klanu było bardzo niewiele. Kolejny powód stanowiło zalecenie Pułkownika o zachowaniu ścisłej tajemnicy na temat zrzeszenia. Te wszystkie czynniki doprowadziły niebawem do pojawienia się deficytu. Simmons, nie chcąc pogrzebać planów i marzeń, postanowił pokryć ten dług z własnych funduszy. Ten okres często w późniejszych latach

---

¹⁸ Ibidem, s. 67.

Pułkownik tak opisywał: „Był taki czas, podczas tych pierwszych pięciu lat działalności Klanu, kiedy chodziłem ulicami w zdartych butach, bo nie miałem *żadnych* pieniędzy...”¹⁹

William powtarzał ciągle, że Klan był jego „pierworodnym dzieckiem, on był jego autorem i twórcą i założycielem”²⁰. Władza Simmonsa w organizacji była niemal autorytarna. Mógł on, jako imperialny *Czarownik* (ang. *Imperial Wizard*), powoływać i odwoływać wszystkich urzędników, tworzyć nowe czartery (oddziały) organizacji, formować rytuały i ustanawiać dogmaty.

Z czasem Klan z małego bractwa stał się bardzo rozbudowaną instytucją z dużą liczbą członków. Stało się tak głównie dzięki działalności Edwarda Younga Clarke’a, który w zamian za fundusze miał pozyskiwać nowych klansmanów. Jeden z alkoholowych incydentów wywołanych przez Clarke’a stał się jednak później przyczyną problemów organizacji.

6 września 1921 roku gazeta „New York World” rozpoczęła publikację artykułu Rowlanda Thomasa na temat działalności Klanu. Przez trzy tygodnie można było przeczytać tam o celach, zadaniach, dobrych i niepożądanych formach działalności organizacji. Dzięki przedrukowi w wielu gazetach, m.in. w „St. Louis Post-Dispatch”, „Boston Globe”, „Pittsburgh Sun”, „Cleveland Plain-Dealer”, „New Orleans Times-Picayune”, „Seattle Times”, „Daily Oklahoman”, „Houston Chronicle” oraz w „Dallas Morning News” mieszkańcy wielu stanów mogli poznać różne oblicza stowarzyszenia. 19 września 1921 roku w jednym z artykułów wyszczególniono 152 wykroczenia, w tym cztery morderstwa popełnione przez członków organizacji²¹. Sytuacja stała się napięta do tego stopnia, iż doszło do wielu przesłuchań przed komisjami Izby Reprezentantów. Jednym z przesłuchiwanym był sam Simmons. Nawet w obliczu tylu kłopotów Pułkownik nie odwrócił się od swego dziecka. Być może podyktowane to było wyłącznie chęcią czerpania zysku z wciąż rosnącej liczby składek członkowskich. Zgodnie z zeznaniami Pułkownika organizacja nigdy nie uciekała

---

¹⁹ Zeznanie Simmonsa przed Komisją Izby Reprezentantów (House Committee on Rules), Klan Hearings, (67th Congress, 1 Session, 1921), s. 69-70.

²⁰ William Simmons, *America's Menace or the Enemy Within* (Atlanta: Patriotic Books, 1926), s. 66.

²¹ Jackson, op. cit., s. 11.

się do przemocy fizycznej. Ponadto podkreślany był dobroczynny i patriotyczny charakter Klanu, a wszelkie wykroczenia popełniali przestępcy, którzy ukrywali się w jego szeregach.

W 1921 roku według Klanu na pomoc potrzebującym przeznaczono milion dolarów. *Imperium* stanowiło też, według Pułkownika, główny czynnik wspomaganie dla wielu społeczności, szkół czy rodzin. „Pragnienie charytatywności stało się głównym celem dla Klanu”²². Kwestie niesienia pomocy były pozostawione do rozstrzygnięcia przez oddziały lokalne. Charakter filantropii koncentrował się głównie na dawaniu prezentów dla osób i różnorodnych instytucji. Wspierano wdowy czy chorych ludzi. Budowano także szpitale i sierocińce. W każdym przypadku dokładnie kontrolowano obdarowywanych. Niektóre z lokalnych Klanów wykazywały się szczególnie wielką hojnością. Klan nr 12 z Aleksandrii w stanie Luizjana stworzył specjalny fundusz dla ofiar tornada w miejscowości Pineville. Zebrano dość znaczną sumę pieniędzy. W Arkansas zorganizowano zbiórkę pieniędzy na budowę szpitala. Udało się uskładać blisko 125 000 dolarów²³. Paradoksalnie artykuły w gazetach oraz przesłuchania przyczyniły się do jeszcze większej popularności Simmons’a i jego Klanu wśród Amerykanów. Ciekawą kwestią pozostaje pytanie: w jaki sposób członkowie bractwa łączyli patriotyzm z uprzedzeniami rasowymi i religijnymi? W latach 20. XX wieku biali chrześcijanie usprawiedliwiali często swe uprzedzenia kosztem imigrantów oraz niebiałych. Rasizm znajdował poparcie w wielu kręgach społecznych. Również prezydenci USA poruszali ten problem. Według Warrena Hardinga „imigracja winna być dostępna jedynie tym, którzy poświęcają się w pełni amerykańskiemu ideałom i praktykom”²⁴.

Sytuację próbował zmienić „New York World”. W redakcji gazety, wraz z publikacją artykułu i aresztowaniem Edwarda Clarke’a za nadużywanie alkoholu, postanowiono prowadzić aktywną walkę z organizacją. Pułkownik wciąż zachowywał jednak spokój. Nieustannie udzielał wsparcia członkom organizacji takim jak Clarke. Być może Simmons obawiał się, że kiedy odsunie się od najbliższych współpracowników,

---

²² Charles Alexander, *The Ku Klux Klan in the Southwest* (Lexington: University of Kentucky Press, 1966), s. 91.

²³ Ibidem, s. 92.

²⁴ Katz, op. cit., s. 87.

oni przedstawią światu jego prawdziwe oblicze – alkoholika i despoty. Wkrótce zaczęto oskarżać Pułkownika o malwersacje finansowe i brak kontaktów z liderami organizacji w terenie.

Chcąc załagodzić konflikty, Simmons decydował się na odwiedzenie oddziałów. Tak stało się w przypadku inauguracji działalności organizacji w Chicago. Wówczas, w trakcie jednego z przemówień, określił on cele tego oddziału jako dbanie o prawo, porządek, pokój i sprawiedliwość społeczną. Po tej wizycie zyskał on szacunek czterech, niebawem wpływowych, oddziałów. Jednak opozycja wobec Czarownika stopniowo rosła.

Do 1922 roku w Klanie utworzyła się silna opozycja wobec niego. Wieczorem 26 listopada 1922 roku, tuż przed inauguracją *INarodowej Klonwokacji, Imperial Knight Hawk* (pol. *narodowy śledczy*) Fred Savage, *Grand Dragon* (pol. *dowódca w danym stanie*) David Stephenson z Indiany spotkali się w hotelu Piemont w Atlancie. Celem spotkania było przygotowanie zamachu na życie Simmonsa. Ostatecznie zdecydowano jednak o zmuszeniu Pułkownika do akceptacji stanowiska, które pozbawiało go w rzeczywistości większości uprawnień. O trzeciej nad ranem 27 listopada 1922 roku Stephenson i Savage dotarli do domu Williama przy ulicy Peachtree numer 1840. W trakcie rozmowy ostrzegli przed możliwością pojawienia się oskarżeń wobec niego oraz użyciu broni podczas zebrania. Jedyną opcją pozostawała rezygnacja z ubiegania się o reelekcję w wyborach na Wielkiego Czarodzieja i akceptacja honorowego, dożywotniego tytułu *Imperatora*.

Nowa funkcja Simmonsa była dla niego sporym obciążeniem. Przystał być poważaną osobą i dodatkowo utracił wpływy w organizacji. Jednak jego prawdziwa natura z czasem zwyciężyła. 7 kwietnia 1923 roku powołał on żeński odpowiednik *Ku Klux Klanu – Kamelię*, i sam przyjął tytuł *El Magus*. Istnienie *Kamelii* było motywowane odpowiedzią na potrzebę jedności wśród białych, protestanckich kobiet. Nowy Klan nie był uznany przez następcę Simmonsa – Hiramę Evansa. Niebawem pojawiły się też liczne oskarżenia o wzajemną zdradę i brak lojalności między dwiema frakcjami.

W kwietniu 1923 roku pojawiła się szansa, by Pułkownik powrócił na upragnione przez siebie stanowisko imperialnego *Czarodzieja*. Najbardziej wpływowy oddział organizacji – Numer 1 w Atlancie – nigdy nie uznawał władzy nowego *Czarodzieja*. Wrogość tego oddziału w sto-

sunku do Evansa wzrosła po odwołaniu Clarke'a i sporze o Kamelię. Członkowie z Atlanty zaferowali pomoc starym władzom Klanu. Lokalna gazeta „Searchlight” – propagator organizacji – ogłosiła istnienie tylko jednego Klanu, którego faktycznym przywódcą pozostawał Simmons. Wykorzystując nieobecność Evansa w Atlancie, separatysty przejęli w kwietniu siedzibę *Czarownika* – Pałac Imperialny. Wieści o tej sprawie dotarły jednak do Evansa, który niezwłocznie powrócił do Atlanty. Kolejnym etapem była seria procesów sądowych, które zakończyły się 1 maja 1923 roku.

Według postanowień sądowych Evans miał pozostać imperialnym *Czarodziejem*, jednak prawa do rytuałów oraz oznaczeń organizacji zostały przyznane Simmonsowi. W zamian za prawo do używania oznaczeń przez Klan, założyciel miałby otrzymywać 1000 dolarów miesięcznie do końca jego życia²⁵. Suma ta po pewnym czasie wynosiła 146 000 dolarów²⁶. Wydawać by się mogło, że fakt ten oznaczał koniec aktywności Pułkownika w organizacji. Prawda oczywiście była inna, gdyż wciąż chciał mieć wpływ na działalność Klanu. Ostatecznie został jednak wyrzucony z bractwa 5 stycznia 1924 roku.

Po wielu nieudanych próbach tworzenia kolejnych tajnych stowarzyszeń William Joseph Simmons zmarł samotnie w Luverne w stanie Alabama w maju 1945 roku. W ten sposób zakończyła się historia życia człowieka, którego celem było dążenie do władzy i wykorzystywania jej wszystkich atutów. Można zauważyć, iż postawa Pułkownika odzwierciedlała pogląd Karlheinz Deschnera, który w jednej ze swych publikacji tak oto opisał społeczeństwo amerykańskie: „co określało, co określa najbardziej powszechną, narodową postawę życiową w USA? John Brademas, rektor Uniwersytetu w Nowym Jorku, tak to przedstawił: Weź, co tylko możesz wziąć dla siebie, gdy tylko nadarzy się okazja...”²⁷.

---

²⁵ William Joseph Simmons v. Hiram Wesley Evans et. al. (sprawa nr 556, 553 w archiwach Fulton County Superior Court).

²⁶ Minutes of the Imperial Klonsilium, Knights of the Ku Klux Klan. Meeting of May 1 and 2, 1923 (Atlanta 1923). Fotokopia (Rockville: Indiana Historical Research Foundation, 1998).

²⁷ Karlheinz Deschner, *Moloch. Krytyczna historia Stanów Zjednoczonych*, tłum. A. Baniukiewicz (Gdynia: Wydawnictwo Uraeus, 2000), s. 15-16.

Znaczenie nazwy i struktura organizacji

Pisząc o tak szczególnej organizacji, należy zastanowić się nad jej nazwą. Dla kogoś, kto pierwszy raz widzi lub słyszy zbiór trzech słów rozpoczynających się literą K, takie zestawienie jest tylko przypadkowym zbiorem liter pozbawionym większego znaczenia. W rzeczywistości jednak, poznając dogłębnie znaczenie tych słów, można dowiedzieć się bardzo dużo o samym Klanie. Istnieje kilka hipotez co do powstania nazwy *Ku Klux Klan*. Zapewne utworzono ją na jednym ze spotkań klubu założycielskiego pierwszego Klanu. Na początku XX wieku w kilku dokumentach przewija się opis nadania nazwy organizacji. Podczas jednego ze spotkań jeden z członków klubu wypowiedział greckie słowo *Kyklos*, oznaczające okrąg, które z czasem zostało zmienione na *Ku-Klux*. W owym czasie greka była dość popularnym przedmiotem akademickim. W większości członkami klubu byli młodzi ludzie, zapewne wśród nich było wielu studentów. Powstawały liczne towarzystwa studenckie, z których jednym z bardziej popularnych było *Phi Beta Kappa*²⁸. Organizacja nawiązywała też w swej nazwie do towarzystwa uniwersyteckiego istniejącego przed wojną secesyjną – *Kuklos Adelphon*. *KuKlux* symbolizować też może odgłos ładowania broni długiej – etymologię tę można odnaleźć w przygodach Sherlocka Holmesa – *The Five* – autorstwa sir Arthura Conana Doyle’a.

Przyrostek *Klan* z kolei można tłumaczyć tym, iż znaczna część mieszkańców XIX-wiecznego Południa miała szkockie korzenie. Formy organizacji klanowych były obecne w Irlandii oraz w Szkocji, zwłaszcza na Przedgórzu Szkockim, aż do początku XIX wieku. Dodatkowo powieści historyczne o rycerskich tradycjach Szkocji autorstwa Waltera Scotta były wyjątkowo popularne. Według definicji encyklopedycznych słowo *Klan* to „patriarchalna *wspólnota* rodowa i Irlandczyków, i Szkotów”²⁹ oraz „w kulturach *różnych* ludów *wspólnota* rodowa istniejąca wewnątrz plemienia, mająca swego naczelnika swoje terytorium”, „rodzina podporządkowana władzy jednego ze starszych mężczyzn” oraz „grupa osób powiązanych jakimiś interesami

²⁸ Wade, op. cit., s. 33.

²⁹ Maria Sajko, red., *A-Z Mała Encyklopedia PWN* (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1995), s. 401.

i popierająca się wzajemnie”³⁰. Wydaje się, że nowe bractwo swym patriarchalnym, autokratycznym charakterem było odzwierciedleniem podanej definicji. Wykorzystanie motywu koła w nazewnictwie może też mieć pewien związek ze znaczeniem, jakie jest mu przypisywane.

Motyw okręgu jest wielokrotnie wzmiankowany na przestrzeni dziejów. Pierwszy zapis o takiej idei pochodzi z 1155 roku i znajduje się w utworze *Roman de Brut Wace’a* z Jersey. Najbardziej znany jest jednak ten z legendy *Okrągłego Stołu* celtyckiego wodza Artura czy współczesne jego formy, gdzie wykorzystywany jest do dyskusji lub rokowań między stronami. Okrąg stanowi bowiem idealne rozmieszczenie punktów na płaszczyźnie względem jego środka. Równe oddalenie punktów od siebie i względem siebie symbolizuje równość stron. Okrąg jest też najlepszym symbolem odrębności i czystości. To symbol tworzenia, wewnętrznego ładu, zjednoczenia. Jest aryjskim znakiem słońca i światła. Zatem okrąg miał oznaczać równość wszystkich członków Klanu względem siebie, odrębność organizacji oraz niesienie „światła” i prawdy Amerykanom.

Drugi Klan był zbliżony do Klanu Nathaniela Forresta również pod względem strukturalnym. Od chwili powstania pierwszej organizacji rzeczą znaną była przestroga o zasadzie tajemnicy. Przejawem tego były skomplikowane zasady przyjęć nowych członków, specyficzny, zakodowany język, dziwny system hierarchii czy w końcu charakterystyczny biały strój, który skutecznie ukrywał tożsamość właściciela. Spośród wielu strojów najbardziej popularnym była biała toga i kaptur. Stosowano też białe maski. Mężczyźni, by nie ujawniać swej tożsamości, porozumiewali się przy pomocy gwizdków³¹. Wielu autorów przypisuje szczególne znaczenie kolorowi odzieży. Początkowo była ona wykonywana po prostu z prześcieradeł – jako najbardziej dostępnego materiału. Biel w zamyśle miała też symbolizować jedność rasy. Według innych hipotez białe togi być może miały przypominać zakon templariuszy, który walczył z innowiercami. Togi często ozdabiano też symbolami astralnymi, co było łączone z magią. Ubrani w taki sposób jeźdźcy wywoływali wśród nierzadko słabo wykształconych Afroamerykanów strach. Sylwetki jeźdźców przypominały im posta-

³⁰ Andrzej Markowski, Radosław Pawelec, red., *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych* (Warszawa: Wydawnictwo Wilga, 2001), s. 378.

³¹ Katz, op. cit., s. 7-8.

ci duchów – symbol dawnych panów, zabitych w wojnie secesyjnej. Kostium w ten sposób stał się politycznym symbolem, wyrażającym idee i cele pierwszego Klanu.

Inną charakterystyczną cechą Klanu są jego znaki i symbole. Pierwszym i najbardziej powszechnym jest krzyż wpisany w koło. Jest to koło twórczości, a zarazem okrąg jedności. Kolejnym jest płonący krzyż. Ten w cywilizacji Zachodu jest symbolem poświęcenia, służby, znakiem religii chrześcijańskiej. Płomień według Klanu ma symbolizować, że Chrystus jest światłem świata. Znaczenie powyższych może wywodzić się także z tradycji szkockiej, gdzie był to znak posłuszeństwa Bogu i opozycji wobec tyranii rządu. Jest też inna hipoteza. Otóż według legendy, Cesarz Konstantyn miał wizję płonącego krzyża na niebie w przeddzień bitwy pod Malborghetto w pobliżu mostu Mulwijskiego 28 października 312 roku. Wraz z tą wizją pojawiły się słowa: „Pod tym znakiem zwyciężysz” (łac. *in hoc signo vinces*³²). Konstantyn ten symbol umieścił na swej tarczy – labarumie i wygrał bitwę z wojskami Maksencjusza. Tak też i założyciele pierwszego Klanu wierzyli, iż dane im będzie pełnić funkcję „inkwizytora XIX wieku”, który walczyć będzie z różnej maści heretykami.

Jak już wspomniano, wspólna dla obu Klanów była także struktura organizacyjna. Członkowie pierwszego *Imperium* stworzyli statut nazwany *The Original Ku Klux Klan Prescript*. Sporą część tego dokumentu, poza podstawowymi założeniami programowymi, stanowi fragment poświęcony strukturze i hierarchii władzy. Ta właśnie część została wykorzystana w dwóch najważniejszych dla Klanu Simmonsa dokumentach, tj.: *Konstytucji i Prawach Rycerzy Ku Klux Klanu i Kloranie*.

Poszczególne nazwy stanowisk i urzędów przypominają imiona bohaterów bajek czy legend. Na szczycie hierarchii stoi *Imperialny Czarownik* (ang. *Imperial Wizard* – nawiązanie do *Wielkiego Czarownika* z pierwszego Klanu). Jest on zarządcą całego *Imperium*. Obecny był też *Wielki Smok* (Grand Dragon) czy *Wielki Tytan* (Grand Titan). *Wielki Goblin* był regionalnym dowódcą organizacji. *Imperialny Rycerz* był dyrektorem *Departamentu Propagandy* (ang. *Klan's Department of Propagation*). *Pierwszym Rycerzem* był Edward Young Clarke, dla

³² Jacques Mercier, *Dwadzieścia wieków historii Watykanu* (Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX, 1986), s. 34 i 36.

którego specjalnie 7 września 1920 roku utworzono to stanowisko. Jemu podlegał *Królewski Rycerz* (King Kleagle). Ten pełnił funkcję stanowego dyrektora do spraw rekrutacyjnych. Najniższą jednostką w powyższym departamencie byli tzw. *Kleagles*. Byli to główni propagatorzy i osoby rekrutujące nowych członków. Dzięki Hiramowi Evansowi Kleagles otrzymywali regularne wynagrodzenia, które stanowiły procent naliczany od każdej składki członkowskiej. Do 1921 roku było ich ponad 200³³. Każdy nowo zwerbowany mężczyzna otrzymywał tytuł klansmana, czyli członka Klanu. Aby móc na to sobie zasłużyć, należało dokonać wpierv opłaty na rzecz organizacji – *Klectokenu*. Pieniądze z opłat trafiały bezpośrednio do głównej siedziby Klanu – Atlanty. Następnie były one dzielone pomiędzy poszczególne jednostki.

Imperium było podzielone na osiem obszarów, tzw. *Domains*, każdy o wielkości kilku stanów – wyjątkiem był Nowy Jork, który ze względu na zaludnienie był samodzielnym obszarem organizacyjnym. *Domains* dzieliły się na *Królestwa* (ang. *Realms*); te odpowiadały wielkością jednemu stanowi. Niższym szczeblem były *Prowincje* (ang. *Provinces*), które z kolei obejmowały kilka hrabstw (ang. *counties*). Najmniejszymi jednostkami były oddziały klanowe (ang. *chapters*). Najwyższym ciałem legislacyjnym było *Klonvokation*, któremu przewodniczył Imperialny Czarownik. W trakcie obrad legislatury podejmowano strategiczne decyzje dla działalności całej organizacji. Sekretarzem Narodowej *Klonvokation* był imperial *Kligrapp*.

Pierwsza Klonwokacja miała miejsce w dniach 27-29 listopada 1922 roku. Wówczas zadecydowano, w obecności 1000 delegatów, o produkcji białych szat (ang. *paraphernalia*) w fabryce *Atlanta Klansman W. I. Floding*³⁴. Co do kolejnego terminu – *Klavern* – pojawiają się różne definicje jego znaczenia. Według Jerzego Sobieraja *Klavern* to miejsce spotkania organizacji klanowych, które odbywały się co najmniej raz w miesiącu. Według Kennetha Jacksona było ono odpowiedzialne za gromadzenie rachunków, otrzymywanie i dysponowanie funduszami z narodowego skarbcza organizacji. *Imperialne Kloncilium* (ang. *Imperial Kloncilium*) było narodową radą wykonawczą bractwa. Wszelkie

³³ Jackson, op. cit., s. 10.

³⁴ Artykuł XIII, sekcja 5, Konstytucja i prawa Rycerzy Ku Klux Klanu (Atlanta, 1921), Izba Książ Rzadkich, Biblioteka Kongresu USA.

obiekty należące do Klanu i pełniące funkcje charytatywne były określane jako *Klanhaven*. Przykładem może być sierociniec *Hope Cottage* w Dallas, którym opiekował się lokalny oddział. *Niewidzialne Imperium* dysponowało również własnymi środkami propagandy. Były nimi m.in. biuletyny informacyjne czy darmowe regularnie ukazujące się czasopisma. Najbardziej znany był „*Imperial Night Hawk*”, który istniał między 28 marca 1923 roku a 19 listopada 1924 roku. Miał on olbrzymi wpływ na organizację. W 1924 roku informował np. o powstawaniu w Chicago klanowej drużyny paramilitarnej, a po kilku miesiącach liczebność tej formacji wynosiła 600 osób³⁵.

Drugim dokumentem, na którym opierała się działalność Klanu, był wspomniany wcześniej *Kloran*. Zawierał on procedury zwoływania, przebiegu i kończenia spotkań oraz ceremonii klanowych. Typowemu spotkaniu towarzyszyła Biblia, flaga Stanów Zjednoczonych, krzyż (bardzo często ozdobiony kolorowymi lampkami). Ceremonia nie mogła naruszać lokalnych przepisów, palenie krzyża wymagało często zgody właściciela gruntu³⁶. Inicjacja nowych członków Klanu składała się z kilku etapów. Formowano szereg składający się z obecnych i nowych członków, słuchano przemówień. Kulminacją każdej uroczystości było złożenie przysięgi. Kandydat na klansmana, trzymając podniesioną prawą dłoń, klęcząc na jednym kolanie, przyrzekał nigdy nie zdradzić innych członków, zachowywać prawo wolnej wypowiedzi, wolnej prasy, separacji kościoła i państwa, zwierzchnictwo Konstytucji federalnej³⁷. W *Kloranie* zamieszczono też tekst modlitwy towarzyszącej spotkaniom, hasła i odezwy.

Założenia programowe

Pierwszy i oryginalny Klan stanowił także dla Simmonsów wzór do naśladowania. William często określał swoją organizację jako „żywą pamiątkę weteranów tragicznej ery”³⁸. Nowe stowarzyszenie odziedziczyło niejako po swym protoplaście nie tylko nazwę, ale także

³⁵ Jackson, op. cit., s. 124.

³⁶ Wade, op. cit., s. 185.

³⁷ Jackson, op. cit., s. 23.

³⁸ Ibidem, s. 25.

podstawowe założenia programowe. W 1915 roku Simmons pod wpływem nastrojów panujących w amerykańskim społeczeństwie oraz polityki wewnętrznej państwa zaczął myśleć nad skonstruowaniem programu dla swego bractwa. Początkowo podtrzymywał podstawowy cel pierwszego Klanu, jakim było zachowanie dominacji białych obywateli. Potrzeba taka uległa radykalizacji w obliczu pojawiających się na początku nowego wieku licznych zwolenników idei równości ras i koncepcji amalgamacyjnych. Było to żądanie o tyle łatwe, ponieważ od 1896 roku istniało orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie *Plessy vs. Ferguson* sankcjonujące segregację rasową. Zatem supremacja białej rasy była jednym z dwóch elementów wspólnych dla obydwu organizacji. Drugim była troska o moralne oblicze Ameryki. To, co rozróżnia Klany, wynika przede wszystkim z odmiennej sytuacji politycznej, kulturalnej i gospodarczej na początku nowego wieku.

Lata 30. XX wieku to okres wielu burzliwych wydarzeń zarówno w Europie, jak i w USA. Wybuch wielkiej wojny i okres rewolucji 1917 roku w Rosji to wydarzenia, których skutkiem był m.in. obserwowalny napływ imigrantów z innych państw. W 1916 roku w opracowaniu *The Passing of the Great Race* Madison Grant ostrzegał przed skażeniem anglosaskiej tradycji przez przybywających imigrantów. Strach przed zmianami w dziedzinie obyczajów, kultury, ogółem przed nowoczesnością był jednym z czynników propagowania przez Klan idei „Ameryki dla prawdziwych Amerykanów”, którzy szanują tradycję i tradycyjny styl życia. Była to wizja Ameryki widzianej jako państwo stworzone przez grupę określaną później jako WASP (ang. *White Anglo Saxon Protestant*). Analizując działalność klanową, można w zasadzie wymienić trzy podstawowe jej aspekty: religijny, moralny i patriotyczny.

Podstawowe zasady programowe *Niewidzialnego Imperium* Simmonsa są sformułowane w *Konstytucji i Prawach Rycerzy Ku Klux Klanu* z 1915 roku (ang. *Constitution and Laws of the Knights – Incorporated*). Zgodnie z treścią tego dokumentu podstawową kwestią było: „jednoczenie mężczyzn rasy białej, rodowitych obywateli Stanów Zjednoczonych Ameryki, którzy mają ukończony 18 rok życia i nie mają jakichkolwiek zobowiązań, lojalności wobec innego rządu, narodu, instytucji, sekty, władcy, osoby czy ludzi”³⁹. Dodatkowo członkowie Klanu zobowiązywali się ochraniać słabych, ubogich i niewinnych

³⁹ Jerzy Sobieraj, *Ku Klux Klan* (Warszawa: Bellona, 2004), s. 58.

przed przemocą, bezprawiem. Akceptowano Biblię jako bezpośrednie i niezmiennalne słowo Boga⁴⁰. W ten sposób niejako „uspokajano” sumienie członków-wiernych kościołów protestanckich oraz samych pastorów. Nie tylko zresztą Biblia, ale też i inne symbole chrześcijańskie, chociażby krzyż, były używane przez Klan. Sami członkowie bardzo często uczestniczyli w nabożeństwach, ubrani w tradycyjne białe togi i kaptury na głowach, manifestowali swoje oddanie Bogu i lojalność wobec Simmonsa.

Jak już wspomniano, Klan pozostawał w opozycji do nowoczesnych trendów kulturowych i obyczajowych. Noszenie krótkich spódnic przez kobiety czy też taniec w pełnych dymu lokalach były uznawane za poważne naruszenie tradycji i zwyczajów. Wraz z rewolucją kulturalną przyszło także rozluźnienie obyczajów. Zachowywanie postaw moralnych było jednocześnie obroną tradycyjnej protestanckiej amerykańskości, która pamiętała jeszcze czasy purytańskich *Pielgrzymów*. Zmiany były niejako wymuszane przez postępującą coraz szybciej nowoczesność.

Członkowie Klanu nie ograniczali się jedynie do obserwacji niemoralnie żyjących sąsiadów. Dochodziło też do stosowania donosów na policję czy ostracyzmu. Każdy, kto naruszał klanowy kodeks etyczny, otrzymywał stosowne ostrzeżenia, w których często zawierano pewne ultimatum. Lekceważenie takich informacji mogło mieć przykre konsekwencje. Tak było np. z mężczyzną, który tkwił w związku z rozwiazłą kobietą. Po zlekceważeniu ostrzeżenia mężczyzna szybko stracił pracę, podniesiono mu czynsz za mieszkanie. Wszystko doprowadziło do przeprowadzki mężczyzny na przedmieścia miasta⁴¹.

Do listy poważnych przewinień należało również nadużywanie rumu. Mimo istnienia XVIII poprawki wprowadzającej prohibicję wielu Amerykanów nie respektowało jej postanowień. Nielegalna produkcja mocnych trunków, chociaż naganna, dla wielu biednych farmerów była okazją do dodatkowego zarobku. Handel alkoholem prowadził do ogólnej rozwiązłości życia i pojawienia się prostytucji. Paradoksalnie wielu strażników moralności stawało się ofiarami nałogów. Tak było z jednym z pierwszych wyższych urzędników

⁴⁰ Jackson, op. cit., s. 18.

⁴¹ Arnold S. Rice, *The Ku Klux Klan in American Politics* (Washington: Public Affairs Press, 1962), s. 28.

w Klanie – Edwardem Youngiem Clarkiem – czy też samym założycielem Williamem Simmonsem. Ten „pił na umór, rozkoszował się pornografią, regularnie gościł u prostytutek”⁴². Klan często podkreślał zalety macierzyństwa, moralności. Opisywał olbrzymią rolę literatury i filmów. Celem było zawsze chronienie „czystości kobiet”. Zdarzały się też fizyczne próby zaprowadzania porządku. W stanie Alabama członkowie Klanu pobili do nieprzytomności kobiety, które oferowały usługi seksualne, dochodziło też do uduszeń⁴³. Najbardziej znana kampanią *Niewidzialnego Imperium* w obronie moralności była akcja prowadzona w mieście El Paso, w stanie Teksas. W lokalnej gazecie „Herald” Klan zwracał uwagę na liczne problemy. Były to domy rozpusty, ulicznice oraz liczne przestępstwa. Aby skutecznie zapobiegać falom rozpusty, podkreślano olbrzymią rolę wychowania w duchu patriotyzmu i prawdziwej – protestanckiej – religii. Często przynoszono flagi do szkół, kościołów i instytucji prywatnych. Silna potrzeba edukacji młodych pokoleń miała być gwarantem prosperity kraju, zachowania protestanckiego oblicza Ameryki i stabilnego rządu. Popierano nawet federalną ustawę Sterlinga-Townera o pomocy dla szkolnictwa.

Jak już wspomniano, począwszy od 1890 roku, można zaobserwować wzmoczony napływ imigrantów z Europy Wschodniej i Południowej, którzy wabieni hasłami wolności pragnęli osiągnąć szczęście za Wielką Wodą. Nowi przybysze wkrótce zaczęli być wrogo postrzegani przez Simmonsa. Stanowili oni odmienną grupę od emigrantów z Europy Zachodniej, którzy wcześniej przybyli na kontynent. W dużej mierze przybywając na Ellis Island, nie posiadali żadnych pieniędzy ani sprecyzowanych planów co do swojej przyszłości. Nie znając języka, musieli skupiać się w swoich dzielnicach – enklawach językowo-kulturowych. W ten sposób pozostawali wierni tradycjom wyniesionym ze Starego Świata. Dodatkowym problemem w mniemaniu bractwa było to, że imigranci sympatyzowali z radykalnymi ruchami robotniczymi. Oskarżano ich o popieranie zdradzieckiej, według Klanu, Partii Republikańskiej. To wszystko doprowadziło do pojawienia się ruchu

---

⁴² Nancy McLean, *Behind the Mask of Chivalry, The Making of the Second Ku Klux Klan* (New York: Oxford University Press, 1994), s. 98.

⁴³ Glenn Feldman, *Politics, Society, and the Klan in Alabama, 1915-1949* (Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 1999), s. 46.

narodowego w Stanach Zjednoczonych określanego jako natywizm. Z problemem imigracji wiązały się również i inne zagrożenia dla protestanckiej Unii. Począwszy od lat 20. XX wieku, nastąpił okres intensywnego napływu ludności z krajów rzymskokatolickich, takich jak Polska czy Włochy. Katolicy z czasem stanowili znaczny odsetek populacji, osiągając w 1920 roku 36% ludności kraju⁴⁴. Wydawać by się mogło, iż *Imperium*, które w swej działalności tak często powoływało się na wartości chrześcijańskie, będzie akceptowało wszelkie jego formy. Tak jednak nie było. Według Hiramusa Evansa, drugiego *Wielkiego Czarownika Klanu*, nie był to „sprzeciw wobec religii, lecz wobec zbiurokratyzowanej instytucji, która mogła być rywalem dla każdej formy rządu”⁴⁵. Katolicy byli uważani nie tylko za przedstawicieli pewnego kościoła, lecz jako obywatele, którzy swą miłość i oddanie względem Watykanu przedkładali nad powinności wobec Stanów Zjednoczonych. Papież uznawany był za autokratę, który chciał rozciągnąć swoje imperium także po drugiej stronie Atlantyku. Przypominano o tym, iż w historii Europy papieże wielokrotnie mieli istotny wpływ na wydarzenia polityczne. Obawiano się zatem rychłego powstania zbrojnego wśród katolików.

Chrześcijanie obrządku rzymskiego byli uznawani za „fanatyków, którzy jeśli tylko dać im szansę, mogą przywrócić *łańcuch* tyranii, ożywić inkwizycję i palić stosy, tak jak to było w ich zwyczajach w minionych czasach”⁴⁶. Bractwo rozpowszechniało również, rzekomo katolicki, tekst, który zalecał walkę z heretykami, masonami i protestantami. Popularne były opowieści o ciężkim losie dziewcząt przebywających w klasztorach, gdzie były one traktowane jak tania siła robocza. Atmosfera wrogości była potęgowana przez pojawiające się pseudonaukowe publikacje antropologiczne Henry’ego Cabota Lodge’a czy Madisonsa Granta, gdzie udowodniano wyższość Anglosasów i Skandynawów nad Słowianami czy mieszkańcami Morza Śródziemnego⁴⁷. Wreszcie oskarżano katolików o trzy zamachy na prezydentów oraz 90% dezercji podczas I wojny światowej⁴⁸

⁴⁴ Charles C. Alexander, *The Ku Klux Klan in the South* (Lexington: University of Kentucky Press, 1966), s. 13.

⁴⁵ Jackson, op. cit., s. 20-21.

⁴⁶ Ibidem, s. 20.

⁴⁷ Alexander, op. cit., s. 15.

⁴⁸ Jackson, op. cit., s. 20.

Żydzi, podobnie jak katolicy, byli grupą religijną atakowaną przez Klan. Było to najczęściej pierwsze lub drugie pokolenie imigrantów, które zachowywało jeszcze swoje tradycyjne zwyczaje. Przez swój strój czy praktykę niedzielnego handlu stawali się różni od innych Amerykanów. Krytykowano zachowywanie przez nich religijnej i rasowej odrębności. Semita był określany jako „zawzięty sklepikarz aniżeli pionier, budowniczy imperium, twórca narodu”⁴⁹. Gros mieszkańców Południa uznawało ich za „odrębną rasę, wielu Południowców nie uznawało ich za białych”⁵⁰. Żydów łączono również z bolszewizmem i komunizmem. Taką wizję przedstawiał m.in. protestancki duchowny Ruben Sawyer. Urodzony w 1866 roku Sawyer był przywódcą ruchu *Brytyjskiego Izraelizmu* (ang. *British Israelism*). W swoich wykładach prowadzonych m.in. w Portlandzie chwalił naród żydowski. Jednak zmiana jego stosunku do semityzmu rozpoczęła się wraz z przyjęciem propozycji objęcia stanowiska lektora w *Ku Klux Klanie*. Począwszy od 1922 roku, Sawyer przedstawiał synów Izraela jako „bolszewików – niszczących rząd lub rekiny finansowe kontrolujące chrześcijan, którzy będąc ich podwładnymi, i także pożyczkobiorcami, całkowicie się od nich uzależniali”⁵¹.

Bolszewizm utożsamiany z komunistami i Żydami był również poważnym zagrożeniem dla Unii. Począwszy od fali strajków z 1919 roku, która nawiedziła Amerykę, pojawiły się pogłoski o dominacji komunistów na rynku pracy. Obawiano się, że przez ich działania rząd USA może zostać zniszczony. Wkrótce działania antykomunistyczne stały się też oficjalną jego polityką. USA wzięły udział w koalicji antybolszewickiej, wysyłając swe wojska do Związku Radzieckiego. Zwalczanie komunistów rozpoczęło się z momentem utworzenia przez prokuratora generalnego Mitchela Palmera wydziału śledczego, tzw. GID, w Departamencie Sprawiedliwości. Dzięki pracy młodego szefa biura Edgara Hoovera na listach wrogów państwa znalazło się około 200 000 osób⁵². Biuro istniało tylko do roku 1920, jednak bractwo zwal-

---

⁴⁹ Ibidem, s. 21.

⁵⁰ David Goldfield, *Sense of Place: Blacks, Jews and White Gentiles in the American South*, „Southern Cultures”, Vol. 3, no. 1 (1997), s. 68.

⁵¹ Michael Barkun, *Religion and the Racist Right: The Origins of the Christian Identity Movement* (Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1994), s. 25.

⁵² Wade, op. cit., s. 152.

czało komunistów jeszcze przez wiele lat. Ofiarami Klanu stawali się socjalistyczni działacze. Taką osobą była m.in. Ida Couch Hazlett, która została uprowadzona w trakcie przemówienia w Mason City w stanie Iowa i poza murami miasta pod groźbą użycia przemocy musiała przyrzec, że je niezwłocznie opuści. Nawet w końcowej fazie działalności tajnego stowarzyszenia zdarzały się ataki na antykapitalistów. W marcu 1931 roku 14 uzbrojonych Rycerzy napadło na dwóch działaczy w Dallas za to, że ci prowadzili wykłady sprzeciwiające się prawom segregacyjnym (ang. *Jim Crow*) i linczowaniu Murzynów. W tym miejscu należy podkreślić szczególne stosunki, jakie łączyły Afroamerykanów ze zwolennikami teorii Marksa. Ci pierwsi pozostawali pod olbrzymim wpływem ideologii równości i sprawiedliwości społecznej wyznawanych przez komunistów. Ci drudzy obiecywali potomkom niewolników pomoc w walce o ich prawa. Kulminacją współpracy tych dwóch grup było założenie w 1925 roku *Amerykańskiego Kongresu Czarnych Robotników* (ang. *American Negro Labor Congress*). Ten jednak nie był znaczącą instytucją w życiu Afroamerykanów.

Zagrożenie bolszewizmem nigdy nie było w pełni zdefiniowane przez *Imperium*, jednak zawsze wiązało się z istnieniem związków zawodowych. Klan sprzeciwiał się istnieniu takich organizacji, jak *Amerykańska Federacja Pracy* czy *Kongres Organizacji Przemysłowych*. Związki te domagały się zrównania wysokości płac białych i kolorowych, zmniejszenia liczby godzin pracy. Najbardziej znanym atakiem na związek robotniczy pozostaje sprawa *Nowoczesnych Demokratów*. Była to niewielka organizacja, której cel stanowiło ustalenie trzydziestogodzinnego tygodnia pracy i ubezpieczenie od bezrobocia. 30 listopada 1930 roku w mieście Tampa na Florydzie dokonano aresztowania założyciela organizacji Josepha Shoemakera, którego policja przekazała Rycerzom Klanu. Shoemaker został poddany brutalnym torturom, w wyniku czego zmarł. Sprawę tę nagłośniła lokalna prasa. Przeprowadzono śledztwo, skazano winnych, jednak po pewnym czasie stanowy sąd najwyższy uchylił wszystkie wyroki.

Reasumując, podstawowy program Klanu zawarty w *Konstytucji i Prawach Rycerzy Ku Klux Klanu* z biegiem lat siłą rzeczy musiał ulec licznym modyfikacjom. Zmiany w programie, chociaż nigdy nieujęte w *Konstytucji*, były obecne w licznych pismach i przemówieniach przywódców organizacji. Wśród licznych dokumentów całościową

ideę programu organizacji można odnaleźć w tekście Hiramusa Evansa opublikowanym w maju 1926 roku w „North American Review”: „największym osiągnięciem, aż do tej pory było sformułowanie, skupienie się i zdobycie uznania dla idei zachowania i rozwoju Ameryki, dla korzyści dzieci pionierów, którzy stworzyli Amerykę”, „Klan jest liderem, nie tylko organizacją. Jest ideą, wiarą, celem zorganizowaną krucjatą...”, „innymi osiągnięciami tych dziesięciu lat była edukacja naszych członków i idei obywatelstwa, powstrzymywanie bezprawia, polepszenie zarządzania, ograniczenie imigracji, pokonanie katolickich prób opanowania Partii Demokratycznej. Największym dowodem naszego wpływu i naszych działań jest stworzenie wewnątrz naszej organizacji, jak i poza nią zainteresowania problemami amerykańskości, zwiększeniem sentymentu wobec radykalizmu, kosmopolityzmu i alienizmu we wszystkich jego formach...”. Rasistowskie oblicze Klanu podkreśla najlepiej jedno z ostatnich zdań w tekście Evansa: „Klan przemawia w imieniu masy Amerykanów z pionierskich czasów. Ci ludzie są mieszaniną różnych ludzi z tak zwanej rasy nordyckiej, której świat zawdzięcza współczesną cywilizację. Klan reprezentuje tylko tych ludzi...”⁵³.

Przyczyny zaangażowania się Klanu w sprawy polityki

Rok 1868 w historii Stanów Zjednoczonych zapisał się przede wszystkim jako okres wyborów prezydenckich. Okres rządów *Unionistów* pod przywództwem Andrew Johnsona dobiegał już końca. W wyścigu o stanowisko prezydenta dwie najsilniejsze partie przedstawiły swych kandydatów. Zaufanie i poparcie Republikanów otrzymał bohater wojny secesyjnej, generał Ulysses Grant. Jego kontrkandydatem z ramienia Partii Demokratycznej był, popierany przez pierwszy Klan, gubernator Nowego Jorku Horatio Seymore. Celowość przytoczenia powyższego wydarzenia w kontekście analizy działalności politycznej Klanu w XX wieku jest uzasadniona. Począwszy od drugiej połowy XIX wieku, datuje się bowiem początek działań różnych tajnych

---

⁵³ Ku Klux Klan, www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAevansH.htm, dostęp: 5.08.2013, tłum. autor.

stowarzyszeń, takich jak *Ku Klux Klan*, zmierzających do zaistnienia na scenie politycznej.

Aktywność *Imperium* w sferze polityki niemal zawsze związana była ze stosowaniem przemocy i gróźb wobec przeciwników wizji purytańskiej amerykańskości. Już w XIX wieku nieliczne próby oporu wobec pierwszego Klanu zazwyczaj kończyły się porażką. Jednym z przykładów może pozostać działalność majora armii Stanów Zjednoczonych Jamesa Curtisa w mieście Jefferson w Teksasie. Oficer próbował ochraniać Afroamerykanów biorących pierwszy raz udział w lokalnych wyborach. Niestety, spokój doniosłej chwili został zakłócony przez członków Klanu. W rezultacie, obawiając się rozlewu krwi i ofiar, zdecydowano o ewakuacji byłych niewolników poza granice miasta. Polityka strachu i nienawiści odnosiła jednak tylko połowiczny sukces. Owszem, stany Georgii i Luizjany dostały się pod kontrolę demokratów, jednak największą porażką była przegrana Seymore'a i wybór Granta na stanowisko prezydenta USA. To wydarzenie prawdopodobnie przyczyniło się do powrotu do uprawiania polityki przez bractwo prawie pół wieku później.

Z całą pewnością można powiedzieć, iż zaangażowanie drugiego Klanu w sprawy pierwszej, drugiej i trzeciej władzy na wszystkich jej szczeblach było bez porównania większe niż jego protoplasty z XIX wieku. Pierwsze *Imperium* swoją aktywnością pozostawało poniżej linii Masona-Dixona. Na początku XX wieku nowe bractwo zaczęło aktywnie działać także na Północy. Znalazło tam zresztą bardzo ciepłe przyjęcie. Dlaczego tak się stało? Aby to zrozumieć, należy powrócić znów do kart historii.

Dekady między końcem *Rekonstrukcji* a początkiem XX wieku były naznaczone porzuceniem Afroamerykanów z Południa przez Partię Republikańską. To zauważył już „New York Post”: „Z chwilą, gdy dana partia identyfikuje się ze swymi urzędnikami, a nie z wielkimi inspiracjami politycznymi, które dały jej początek, partia ta osiąga swoją kulminację, i jej godziny są policzone”⁵⁴.

Po wprowadzeniu segregacji rasowej idealizm myśli wyższych warstw społecznych, który stworzył *Rekonstrukcję*, został zastąpiony natywizmem i nietolerancją. Pod koniec 1870 roku mieszkańcy Pół-

---

⁵⁴ Wade, op. cit., s. 113.

nocy traktowali upadek wolności obywatelskich na Południu z apatią i zubożeniem. Pasja i miłość dla wolności sprzed dekady w rzeczywistości już nie istniały. Dla mieszkańców Północy ciągła potrzeba interwencji na Południu stawała się już nadzwyczajnym obciążeniem. Szczególną frustrację wywoływał nierozwiązany wciąż „problem” Afroamerykanów. Wraz z wprowadzeniem *Ustawy o prawach obywatelskich* z 1875 roku (ang. *Civil Rights Act*) usankcjonowano prawnie ustawodawstwo o charakterze rasistowskim.

Idealizm Północy przestał istnieć wraz ze śmiercią takich autorytetów, jak Thaddeus Stevens czy Charles Sumner. Republikanie byli już zainteresowani głównie interesem ekonomicznym i rozwojem gospodarczym ich rodzimej Północy, a nie zacofanego Południa. W rezultacie doprowadziło to do utraty szacunku wśród byłych niewolników.

Pociąg za bogactwem nadał nowy bieg w historii partii, która teraz chciała wypełniać życzenia biznesmenów. Według nich współpraca ekonomiczna z białymi z Południa była korzystna dla interesów Północy. W tym celu postanowiono znosić wiele praw szczególnie mało popularnych w stanach byłej *Konfederacji*. Do 1883 roku zniesiono wiele praw antyklanowych. Ograniczenie praw Afroamerykanów było jednym z takich elementów gwarantujących poparcie Południa. Podczas konwencji konstytucyjnej stanu Missisipi nie uznano prawa do głosu dla 123 000 Afroamerykanów⁵⁵. Działania Północy były często usprawiedliwiane w oparciu o tezy zawarte w książkach i badaniach na temat stosunków rasowych. Niektóre z nich były pracami pseudoantropologicznymi, inne, jak anonimowa *The Negro a Beast*, odnosiły się do ksenofobii. Kolejną kwestią była zgoda na walkę z imigrantami. Jak wspomniano uprzednio, pod koniec XIX wieku mieszkańcy stanów północnych byli świadkami napływu statków wypełnionych imigrantami z różnych części globu. Obserwowano również z niepokojem katolickich obywateli stopniowo zdobywających prestiż w społeczeństwie.

Klan rozprzestrzenił się do takich stanów, jak Oregon, Maine, Kolorado. Największą liczbę członków, wynoszącą 50 000 ludzi skupionych w 20 *Klavernach*, miało Chicago⁵⁶. Działania *Imperium* naj-

---

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Katz, op. cit., s. 91.

częściej wynikały z domowych problemów, zazdrości oraz nienawiści. W mieście Emporia w stanie Kansas Klan sprawdzał i pilnował, aby wszyscy wierni uczestniczyli w niedzielnych nabożeństwach. Organizując „polowania” na przestępców, parady i spotkania z mieszkańcami, bractwo zdobywało coraz większą popularność.

Od czasu do czasu pojawiały się w organizacji wybitne jednostki, których charyzma stanowiła o wizerunku i kierunku działania lokalnego Klanu. Jedną z takich postaci był Glen Young, który wraz ze swą żoną dokonywał przeszukań mieszkań w stanie Illinois, poszukując osób wyjętych spod prawa. Przyczyny popularności *Imperium* były różnorakie. Można domniemać, iż sympatia wyborców dla ludzi w kapturach wynikała z mentalności społeczeństwa oraz lokalnej sytuacji demograficzno-ekonomicznej. Organizacja zyskiwała poparcie wśród różnych środowisk, od najbiedniejszych aż po najzamożniejszych ludzi. Ci pierwsi widzieli w bractwie szansę na poprawę swej trudnej egzystencji, na eliminację odbierania im pracy przez tańszych i efektywniejszych pracowników – imigrantów. Ostatnia grupa, położona najwyżej w hierarchii, starała się po prostu robić dobre i korzystne interesy dzięki możliwościom Klanu. Dotyczyło to szczególnie początkujących biznesmenów, którzy święcie wierzyli w moc sprawczą organizacji i pozyskiwanie przez nią nowych kontrahentów. W aspekcie politycznym mniejszą rolę odgrywali już Afroamerykanie, którzy wówczas jeszcze wciąż pozostawali w cieniu białych Amerykanów.

Drugi *Ku Klux Klan* otrzymywał poparcie zarówno Demokratów, jak i Republikanów. Stowarzyszenie było obecne niemal we wszystkich częściach Stanów Zjednoczonych. Najsilniejsze oczywiście pozostawało na rodzimym Południu. Jego filozofia była też coraz żywiej witana wśród mieszkańców nowoczesnej Północy, protestanckiego Wschodu, czy coraz bardziej wypełniającego się imigrantami Zachodu. Można stwierdzić, iż była najsilniejsza tam, gdzie liczba ludności w miastach rosła najszybciej. W latach 1910-1920 populacja miejska w południowo-wschodnich stanach wzrosła: w Oklahomie o 68%, Teksasie – o 61%, w Arkansas – o 43%⁵⁷.

Na południowym zachodzie celem według organizacji było „egzekwowanie dziesięciu przykazań” oraz „karanie bijących żony”. Klansmani z Południa, tak jak w czasach minionych, terroryzowali społeczności

⁵⁷ Katz, op. cit., s. 89.

Afroamerykanów. Jednak największymi przeciwnikami pozostawali biali protestanci wiodący niemoralny tryb życia. W Luizjanie w czasie zamieszek zwolenników i przeciwników Klanu sześć osób straciło życie, a blisko tysiąc zostało rannych. Gubernator John Parker ubiegał się nawet o interwencję wojsk federalnych. W Georgii Afroamerykanie byli bici, Libańczycy oraz Syryjczycy zmuszani do opuszczania stanu. Bojkotowano też przedsiębiorstwa prowadzone przez katolików czy Żydów.

Nikt jednak nie przyglądał się działaniom bractwa bardziej uważnie niż politycy. Wybory z 1922 oraz 1924 roku szczególnie na Północy postawiły polityków w dość dziwnej sytuacji, gdzie bez poparcia Klanu nie mieli oni szans na wygraną. Najczęściej *Imperium* było postrzegane jako organizacja, z której nie należy drwić. Po wyborach do Kongresu z 1922 roku mogło realizować swoją politykę, „mając” 75 kongresmanów⁵⁸. Wsparto wybór gubernatorów Georgii, Alabamy, Kalifornii i Oregonu. W ostatnim ze stanów, gdzie Klan kontrolował władzę, gubernator oraz burmistrz miasta Portland uczestniczyli w obiadach wydawanych przezeń. W Kolorado kontrolowano Partię Republikańską, wybrano gubernatora Clarence’a Morely’ego. *Imperium* zdobyło też władzę w Denver.

Dla ludzi rządzących w imperialnym Biurze Klanu organizacja jawiła się jako apoteoza chrześcijańskiej krucjaty. Wraz z większą liczbą członków pojawiały się wciąż nowe oczekiwania. Klansmani nie byli zachwyceni reżimem Simmonsa i Clarke’a. Oprócz prowadzenia górnolotnej retoryki i kumulowania środków pieniężnych ów duet nie robił praktycznie nic. Dla Clarke’a zdobywanie funduszy stało się niemal obsesją. Część funduszy inwestował w zakup nieruchomości. Własnością Klanu stały się drukarnia oraz fabryka odzieży klanowej w Buckhead w Georgii. Nabyto także *Uniwersytet Lanier*. Jednak większą kwotę Clarke schował we własnej kieszeni. Zachowanie *King Kleagle* spowodowało odejście wielu członków. Po pewnym czasie wokół *Exalted Cyclopa* Evansa pojawiła się grupa dążąca do przewrotu władzy w organizacji. Jednym z zasadniczych oczekiwań tej grupy było zaangażowanie w sferę życia publicznego. To właśnie Hiram Evans był najbardziej zainteresowany tym, by Klan stał się formacją polityczną. Między Simmonsem a Evansem rozpoczęła się ostra walka o tytuł *Wielkiego Czarownika*. Spór zakończył się z chwilą zabójstwa

⁵⁸ Ibidem, s. 99.

prawnika Simmons, kapitana Williama Coburn. Dziwnym zbiegiem okoliczności w tym samym czasie siedziba główna zmieniła swój adres, przenosząc się do Waszyngtonu. Decyzja ta miała prawdopodobnie dwie przyczyny. Ucieczka od usłanej problemami Atlanty miała nieco „wybielić” oblicze Klanu. Dodatkowo w zamyśle Evansa miejsce kwatery głównej zapewniało bliskość najwyższych urzędów. To miało służyć częstym kontaktom z różnymi urzędnikami, a przez to zapewnić realizację założeń programowych organizacji. Po przegranej Simmons jego największy zwolennik Clarke rozpoczął swoją prywatną wojnę z Evansem. W liście do prezydenta Calvina Coolidge ostrzegł, iż organizacja może stać się polityczną machiną.

Wbrew początkowym ideałom rozwijania duchowej, moralnej wizji stuprocentowej amerykańskości Klan stawał się politycznym zapleczem wielu organizacji. Hiram Evans w jednym z wywiadów podkreślał, że „Klan jest organizacją promującą praktyczny patriotyzm”⁵⁹. W lipcu 1923 roku w mieście Asheville w Północnej Karolinie nowy *Wielki Imperator* zorganizował konwencję *Wielkich Smoków*. Wówczas ogłosił swoje nadzieje na podwojenie liczby członków do 10 milionów. Jego pragnieniem było zwiększenie koordynacji między Klavernami. Dzięki publikacji biuletynów i miesięczników chciano docierać do lokalnych społeczności, by w ten sposób wypełniać wolę ludu, również związaną z potrzebami politycznymi. Według Evansa, stosowanie gróźb wobec władz było głupie i niepraktyczne. Dużo większe korzyści miało przynosić wysyłanie listów do kongresmanów i senatorów, zawierających propozycje dotyczące m.in. ograniczenia imigracji.

Siła Klanu brała się także z opinii władz o nim. Mieszkańcy, bardzo często idąc za przykładem swoich przedstawicieli, przyswajali ideologię ksenofobii i byli jej wierni przez długie lata. Tak było w Oklahomie, gdzie co dwudziesty mieszkaniec, podobnie jak gubernator, był członkiem *Imperium*⁶⁰. To, w połączeniu z utraconym mitem białej Ameryki, szczególnie na Południu, stawało się silnym orężem bractwa. Także w walce o wpływy polityczne. Te ostatnie czerpały z obojętności władz różnego szczebla. Burmistrz miasta Enid mówił: „naszym celem jest milczeć i nie mieszać się w sprawy Klanu”⁶¹. Przyczynami takiego

⁵⁹ Wade, op. cit., s. 193.

⁶⁰ Katz, op. cit., s. 90.

⁶¹ Ibidem.

zaufania politycznego było też jawne poparcie udzielane przez najwyższych urzędników w USA. Podobnie jak 45 000 mieszkańców stanu Missouri, Harry Truman przyłączył się do Klanu w Kansas City⁶². Jednak po pierwszym spotkaniu po wysłuchaniu antykatolickich haseł postanowił zrezygnować ze swego członkostwa.

Imperium w latach 1923-1925 stało się ważnym blokiem wyborczym. Program w początkowych założeniach przewidywał na gruncie lokalnym „oszczędną gospodarkę”, egzekwowanie prawa (szczególnie prohibicji, zakazu hazardu i prostytucji). Na poziomie stanowym Klan domagał się zakazu działalności szkół katolickich. Na poziomie federalnym pracowano nad ograniczeniem „niechcianej” imigracji zza granicy, stosowaniem izolacjonistycznej polityki zagranicznej oraz kwestią pomocy federalnej dla szkolnictwa publicznego. Jest w zasadzie niemożliwe ustalenie jednolitego programu politycznego w etapie późniejszym. Każdy *Klavern* był bowiem zorganizowany tak, by spełniać lokalne potrzeby, toteż różne były inklinacje polityczne. Niektóre z nich dążyły do ustanowienia legislacji o charakterze dyskryminacyjnym wobec różnych mniejszości. W czasie wyborów Klan ujawniał swoją największą słabość jako grupa polityczna. Próby wdrożenia jego programu zwykle zawodziły. Ważniejsze od spraw lokalnych stawały się opinie kandydata na temat *Imperium*. To często wykorzystywali zręczni politycy, którzy unikali wypowiedzi o Klanie aż do chwili zaprzysiężenia na stanowiskach. Można zgodzić się z twierdzeniem, iż „radikalne bądź reakcyjne programy polityczne wspierane przez szukających władzy, są często dławione, kiedy nadarza się okazja, i pojawia odpowiedzialność za jej wykonywanie”⁶³. Z drugiej strony kandydaci, którzy ubiegali się i reelekcję, szukali ostatniej szansy w poparciu organizacji.

Podobnie jak to się działo po wojnie secesyjnej w przypadku partii *Know Nothing*, Klan zazwyczaj wiązał się z ugrupowaniem będącym aktualnie przy władzy. Na Północy tematem politycznym pozostawała sprawa prohibicji, na Południu prawa stanowe.

Pośród Afroamerykanów panowała opinia, że jedynie kandydat otwarcie potępiający Klan był wart oddania nań swego głosu. W latach 20. XX wieku Afroamerykanie byli świadkami minionego oraz obecne-

⁶² Wade, op. cit., s. 196.

⁶³ Charles Alexander, *The Ku Klux Klan in the Southwest* (Lexington: University of Kentucky Press, 1966), s. 111.

go wpływu Klanu na historię kraju. Być może dlatego Murzyni z Bostonu w liście do prezydenta Coolidge'a napisali: „Prosimy i wyjaśnienie nam, czy Partia Lincolna Emancypatora szuka wsparcia imperialnego Czarownika i jego bractwa?”⁶⁴. Chcąc uniknąć kontrowersji, Coolidge odmówił odpowiedzi na to pytanie. Wcześniej spotykał się z Marcusem Garveyem, zwolennikiem powrotu Afroamerykanów na Czarny Łąd. Jego organizacja *Universal Negro Improvement Association* zalecała niemieszanie się w sprawy Klanu. Podobne stanowisko przedstawiał doradca prezydenta do spraw *Ku Klux Klanu* i jednocześnie członek tejże organizacji, dziennikarz z New Jersey – Edwin Banta.

Największą polityczną siłą Klan zyskał podczas wyborów w 1924 roku, a szczególnie podczas krajowej konwencji Partii Demokratycznej. Klan był przeciwny Oscarowi Underwoodowi, który nazywał organizację „narodowym niebezpieczeństwem. Istnieje albo Klan albo USA. Obydwie nie przetrwają. Pomiędzy nimi wybieram moją ojczyznę”⁶⁵. Pozostałymi kandydatami byli William Gibbs McAdoo oraz Al Smith. Ten ostatni był nazywany katolikiem z miasta „Jew York” (pol. Żydowski *Jork*). Jedynym kandydatem godnym wsparcia był więc McAdoo. Ostatecznie przeciwnik Klanu przegrał zaledwie o 0,8% głosu⁶⁶. Po 17 głosowaniach delegacje stanęły w obliczu kryzysu, również finansowego. Przewodniczący delegacji z Massachusetts stwierdził: „panowie, stajemy przed wyborem – albo przeniesiemy się do tańszego hotelu, albo wybierzemy liberalnego kandydata”⁶⁷. Po 19. głosowaniu McAdoo, nie otrzymując poparcia, postanowił zrezygnować. Nieoczekiwanie *Imperium* przedstawiło swego nowego kandydata – Johna Davisa. Popierany początkowo zaczął wysuwać przeciw organizacji oskarżenia. 23 sierpnia w Sea Girt w stanie New Jersey padły słowa: „Klan czyni przemoc, powołując się na amerykańskie instytucje i musi być potępiony przez wszystkich, którzy tak jak ja wierzą w amerykańskie ideały”⁶⁸.

---

⁶⁴ Wade, op. cit., s. 200.

⁶⁵ Ibidem, s. 197.

⁶⁶ Ibidem, s. 198.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Ibidem, s. 200.

Działalność Klanu w okresie *Wielkiego Kryzysu*

Wraz z początkiem drugiej dekady XX wieku i końcem I wojny światowej nadszedł czas względnej stabilizacji gospodarczej w Stanach Zjednoczonych. Po wojnie siła Partii Socjalistycznej znacząco osłabła, komuniści zajęli się zorganizowaniem *Trade Union Education League* – paramilitarnego ramienia *American Federation of Labor*. Komuniści odgrywali też główną rolę w organizowaniu fali strajków w zakładach tekstylnych w obu Karolinach oraz w Tennessee w 1929 roku. Wszelkie próby ich organizowania były z kolei tłumione przy użyciu siły. Ograniczono w znaczny sposób liczbę imigrantów przybywających do Nowego Świata, wprowadzając systemy kwotowe. Dla wielu mieszkańców był to okres prosperity i zabawy – później określanej jako *Roaring Twenties* (pol. *Szalone lata dwudzieste*). Poczuciu zadowolenia towarzyszył spadek bezrobocia z 4 milionów 270 000 osób w 1921 do 2 milionów w 1927 roku oraz podwyżki płac⁶⁹. Wiele rodzin było wreszcie stać na zakup rzeczy, nie tylko tych najbardziej potrzebnych. Ta sytuacja nie dotyczyła jednak imigranckich rodzin z pracowniczych gett miast, rolników czy Afroamerykanów. Otrzymywali oni niewielkie wynagrodzenia za pracę, która narażała ich na utratę życia. Już w 1923 roku krytyczna sytuacja robotników i pogarszająca się sytuacja ekonomiczna zmusiły Kongres do przyjęcia planu Sekretarza Skarbu Andrew Mellona, którego głównym celem było obniżenie podatku od dochodów osobistych. W ten sposób grupa najbogatszych obywateli zamiast stawki 50-procentowej płaciłaby tylko jej połowę, najbiedniejsi zaś zamiast 4 płaciliby 3% wielkości swoich dochodów⁷⁰.

Krach na giełdzie z 1929 był początkiem *Wielkiego Kryzysu* w USA. Był on wynikiem spekulacji giełdowych, które zrujnowały gospodarkę. Kolejnym ważnym czynnikiem był niewielki wskaźnik handlu zagranicznego oraz niewłaściwa dystrybucja dochodów. Winą za powstanie kryzysu wielu socjalistów obarczało system kapitalistyczny, który był nieprzewidywalny i obojętny na los człowieka. Kryzys spowodował ogólną recesję, której efektami były: spadek wysokości wynagrodzeń,

⁶⁹ Howard Zinn, *A People's History of The United States 1492-Present* (New York: Harper Collins Publishers Inc., 1999), s. 382.

⁷⁰ Ibidem, s. 384.

zamknięcie wielu banków i wzrost bezrobocia. Dotknął też wiele organizacji, w tym Klan. W tym czasie *Imperium* liczyło nie więcej niż 100 000 członków⁷¹. Organizacja miała już tylko charakter stowarzyszenia i skupiała działalność głównie na Południu. Nie każdy mógł również pozwolić sobie na zainwestowanie dziesięciu dolarów tylko po to, by stać się członkiem coraz mniejszego i słabszego stowarzyszenia. Dodatkowo poważną słabością *Imperium* był brak programu, który odzwierciedlałby aktualne potrzeby „białego” społeczeństwa. Jednak sytuacja szybko zaczęła się zmieniać, gdyż do niedawna mało znana Partia Komunistyczna zaczęła rozrastać się w wielu miastach Południa, takich jak Atlanta czy Birmingham. Komuniści zdobywali poparcie Afroamerykanów oraz ludzi ubogich, głosząc hasła sprawiedliwości społecznej. Nie akceptowali wszelkich podziałów czy uprzedzeń. Podczas kryzysu związki zawodowe oraz radykałsi domagali się podniesienia statusu życia ludności. Komuniści byli zatem tolerowani przez obywateli USA, głównie dlatego, iż stanowili antidotum na bezrobocie.

Według niektórych potentatów gospodarczych, takich jak Henry Ford, kryzys był spowodowany przez „zwykłych ludzi, którzy nie będą w pełni wykonywać swej dziennej pracy, dopóki nie zostaną przyłapani i zmuszeni do pracy. Jest wiele miejsc pracy, gdyby tylko ludzie chcieli pracować”⁷². Według Johna Steinbecka i jego powieści *Grona Gniewu*, ludzie zdesperowani brakiem perspektyw stawali się niebezpieczni dla otoczenia. Niezadowoleni z zastanej sytuacji byli także weterani I wojny światowej, którzy idąc na wojnę, otrzymywali rządowe zapewnienie i pewności powojennej pracy. W 1932 roku dwukrotnie jako *Bonus Army* maszerowali więc przez Waszyngton, licząc na poprawę swej sytuacji.

W 1932 roku mieszkańcy Południa popierali kandydaturę Franklina Delano Roosevelta na stanowisko prezydenta USA. Dzięki licznym wizytom w Warm Springs podczas kampanii prezydenckiej zyskał on poparcie i sympatię Klanu w Georgii. Członkowie *Imperium* zakładali *Roosevelt Southern Clubs* – instytucje, które miały gromadzić fundusze dla kampanii przyszłego prezydenta i zdobywać dla niego

⁷¹ David Chalmers, *Hooded Americanism, The First Century of the Ku Klux Klan 1865-1965* (Garden City: Doubleday & Company, 1965), s. 5.

⁷² Zinn, op. cit., s. 387.

poparcie⁷³. Główny prawnik *Imperium* – Paul Etheridge – został nawet kierownikiem tej organizacji.

Pod koniec kampanii nastąpiła zmiana nastawienia wyborców. Znaczna część z nich poczuła się bowiem oszukana. Roosevelt, nawiązując do obietnic Ala Smitha, oferował wiele stanowisk rządowych katolikom oraz Żydom. W latach 30. XX wieku wraz z białymi etnikami stanowili oni trzon działalności prezydenta. To dzięki nim odrzucono ograniczenia Prohibicji. W wyborach prezydenckich z 1932 roku Roosevelt rywalizował o fotel prezydenta z prorepublikańskim kandydatem Herbertem Hooverem. Większym zaufaniem społecznym cieszył się Roosevelt, gdyż jako jedyny przedstawiał plany pomocy swoim rodakom i swojej ojczyźnie w czasie *Wielkiego Kryzysu*. Proponowane projekty ustaw określił jako *Nowy Ład* (ang. *New Deal*), który dzięki wykorzystaniu funduszy federalnych miał polepszyć sytuację wewnętrzną w kraju i zapobiec skutkom podobnych wydarzeń w przyszłości. W tym samym roku cierpiący na *polio* Roosevelt został nowym prezydentem. Odkrycie przez bractwo faktu przynależności do kościoła rzymskiego szefa kampanii wyborczej Roosevelta – Jima Farleya – oznaczało koniec poparcia dla prezydenta. Wkrótce Farley został Generalnym Poczmiistrzem, a Roosevelt rozpoczął obsadzanie stanowisk imigrantami. Z czasem działalność prezydenta została napiętnowana, a szczególnie jego *New Deal*, który miał być „prześięknięty komunizmem”. *Niewidzialne Imperium* było wyraźnym przeciwnikiem Roosevelta. Określano go jako socjalistę, którego prawdziwe nazwisko brzmiało *Rosenfelt*. Jego *New Deal* w rzeczywistości był Ładem dla Żydów (ang. *Jew Deal*)⁷⁴. Prezydent organizował swój gabinet wokół ludzi wywodzących się z różnych środowisk. Zatrudnienie znajdowali więc katolicy, Żydzi oraz kobiety. Jedną z pierwszych była Francis Perkins. Wśród doradców prezydenta byli także Afroamerykanie, z których najważniejszą osobą pozostawała Mary McLeod Bethune. Taka wizja rządu wywodziła się z historycznie uzasadnionego imigranckiego pochodzenia Ameryki.

W 1934 roku Evans ogłosił nowy program Klanu. Do grona dotychczasowych wrogów organizacji – katolików i Żydów – dołączy-

⁷³ Chalmers, op. cit., s. 307.

⁷⁴ Katz, op. cit., s. 123.

ły związki zawodowe, także nowy prezydent i jego rodzina. Klan szczególnie nienawdził Eleanor Roosevelt. Działo się tak głównie dlatego, iż właśnie ona podkreślała problemy mniejszości, imigrantów i związków zawodowych. To ona, jako pierwsza spośród prezydenckich żon, pozowała do fotografii z Afroamerykanami⁷⁵. W rozmowie między Patsy Sims a Dale'em Reuschem, przywódcą Klanu z lat 80. XX wieku, Franklin Delano Roosevelt określany jest jako Żyd. „To był Rosenfelt, a jego żona należała do około trzydziestu ugrupowań komunistycznych”⁷⁶.

Od chwili zaprzysiężenia w marcu 1933 roku nowy prezydent rozpoczął realizację przedwyborczych obietnic. Dzięki szczególnie trudnej sytuacji w kraju mógł liczyć na poparcie swych planów w Kongresie. Miały one przede wszystkim pomóc w zapewnieniu najbardziej podstawowych potrzeb mieszkańców. Stworzono wiele programów i organizacji oferujących pomoc i dających pracę obywatelom. Pierwszy etap pomocy ojczyźnie trwał do 1935 roku i jest określany jako *Pierwszy Nowy Ład* (ang. *First New Deal*).

Stworzone organizacje przyczyniły się co prawda do spadku bezrobocia, jednak nie doprowadziły do jego całkowitej likwidacji. Wielu Amerykanów wciąż odczuwało bowiem skutki braku pracy. Pod wpływem przytoczonych faktów oraz silnego nacisku opinii publicznej Roosevelt rozpoczął prace nad kolejnym etapem pomocy. *Drugi Nowy Ład* miał głównie na celu zakończenie *Wielkiego Kryzysu* w kraju i likwidację jego efektów. Nie zrezygnowano jednak z pomocy dla zwykłych obywateli. Organizacje takie jak *Works Progress Administration* oraz *National Youth Administration* zatrudniały obywateli USA na stanowiskach federalnych. W ramach licznych ustaw próbowano regulować kwestie gospodarcze, mieszkaniowe czy socjalne.

Pierwszą z ustaw regulujących stosunki pracowników, pracodawców i rządu, ustalającą ceny i wysokości zarobków była *National Recovery Act* (NRA). Ustawa była głównie popierana przez wielki biznes, zorganizowane związki zawodowe i realizowała ich interesy. NRA nie odnosiła się w sposób bezpośredni do statystycznego konsumenta. W podobny sposób działała kolejna ustawa *Agricultural Adjustment*

---

⁷⁵ Ibidem, s. 125.

⁷⁶ Patsy Sims, *The Klan* (Lexington: The University Press of Kentucky, 1996), s. 25.

Administration, która faworyzowała wielkoobszarniczych farmerów. Zamierzeniem Nowego Ładu nie było jednak ingerowanie w sprawy obywateli, lecz stabilizowanie gospodarki, a wraz z tym poprawa życia mieszkańców. Wzrastała ogólna niechęć do instytucji państwa, czego wynikiem były liczne rozboje. Ludzie organizowali zrzeszenia broniące skazanych za wykroczenia. Znowu najaktywniejszą formacją była Partia Komunistyczna, która tworzyła w większości miast tzw. *Workers Alliance*. Obywatele pomagali sobie wzajemnie, tak jak w Seattle, gdzie rybacy wymieniali ryby na owoce i warzywa zbierane przez rolników. Wkrótce wzajemne relacje między pracownikami i różnymi instytucjami miały być regulowane przez *Wagner-Conner Bill*. Ustawa ta wprowadzała zasadę wyborów do związków zawodowych oraz komisję rozwiązującą problemy i zażalenia pracowników. Na Południu siłą organizacyjną pozostawali komuniści, którzy reprezentowali interesy biednych Afroamerykanów i białych farmerów. W ten sposób powstało w Arkansas *Southern Tenant Farmers Union*. W tym samym czasie *Agricultural Adjustment Administration*, zachęcając do zmniejszenia wielkości upraw, zmuszała rolników do pozostawiania ziemi, skazując ich w ten sposób na pogorszenie ich sytuacji ekonomicznej.

W 1935 roku wielu robotników opuściło AFL, któremu zarzucano ścisłą kontrolę członków i egalitaryzm. W wyniku rozłamu utworzono *Committee for Industrial Organization*, którego celem była aktywna i radykalna walka o prawa związkowców. Część niezrzeszonych pracowników prowadziła strajki głodowe, które były prawdziwym i większym zagrożeniem dla gospodarki aniżeli zorganizowane akcje związków zawodowych. Dzięki *Wagner Act* z 1935 roku powołano *National Labor Relations Board*, której celem była regulacja handlu międzystanowego oraz kwestie związków zawodowych. To właśnie ta rada określała status prawny związków, pomagała w rozwiązywaniu ich wewnętrznych problemów. Dzięki mediacjom, negocjacjom można było skutecznie zapobiegać powstawaniu rebelii. Nowy Ład w rzeczywistości przyczynił się jedynie do zmniejszenia bezrobocia z 13 do 9 milionów. Wprowadził też wiele ustaw, które miały w przyszłości duże znaczenie dla obywateli. I tak *Social Security Act* wprowadził ubezpieczenie dla bezrobotnych, przywileje dla emerytów. *New Deal*, po wprowadzeniu *Federal Theatre Project*, *Federal Writers Project* czy *Federal Art Project*, przyczynił się także do rozwoju kultu-

ralnego kraju. Rodzimi artyści otrzymywali środki federalne na swoją działalność, dofinansowywano instytucje kultury, tak by stały się one bardziej dostępne dla mieszkańców.

Nowy Ład nie zmienił systemu gospodarczego kraju. Wciąż to bogaci obywatele mieli największy wpływ na instytucje państwowe. Dla Afroamerykanów *New Deal* miał znaczenie jedynie psychologiczne. Będąc pracownikami farm, migrantami, nie mogli kwalifikować się, by otrzymać pomoc federalną. Prezydent Roosevelt w obawie o utratę poparcia wśród białych polityków z Południa nie wprowadził zakazu linczowania. Afroamerykanie byli dodatkowo dyskryminowani w armii i pracy.

Dla białych Amerykanów w latach 30. Afroamerykanie nie byli przedmiotem większego zainteresowania. Jedynie radykalne ugrupowania, takie jak socjaliści czy komuniści, starały się pomagać potomkom byłych niewolników. Przykładem postępowania *Imperium* wobec związków zawodowych była głośna swego czasu w całych Stanach Zjednoczonych sprawa zabójstwa Josepha Shoemakera, który został wcześniej wydalony z partii socjalistycznej stanu Vermont za poparcie *New Deal*. Założyciel *Modern Democrats* domagał się 34-godzinnego tygodnia pracy oraz ubezpieczenia dla bezrobotnych. 30 listopada 1935 roku w mieście Tampa na Florydzie Shoemaker wraz z dwójką przyjaciół został aresztowany przez policję za spiskowanie, po przesłuchaniu zwolniono go. Jego życie jednak zakończyło się po okrutnych torturach zadanych mu przez członków Klanu. W 1936 roku w wyniku ciężkiej sytuacji finansowej organizacji Hiram Evans był zmuszony sprzedać wiele jej nieruchomości, w tym główną siedzibę. W tym samym czasie ogłosił również zamiar rezygnacji z funkcji *Wielkiego Czarownika*.

10 czerwca 1939 jego następcą został James Colescott, lekarz weterynarii z Terre Haute w stanie Indiana. Pierwszą decyzją nowego przywódcy była obniżka *Klekotenu* z 10 na 6 dolarów, obniżono również koszt klanowego stroju z 6,50 dolara na 3,50. Z całą pewnością można stwierdzić, iż *Nowy Ład* Roosevelta przyczynił się do poprawy życia wielu Amerykanów, jednak nie wpłynął w znaczący sposób na likwidację skutków kryzysu. Stany Zjednoczone i świat stanęły wkrótce w obliczu kolejnej wojny. Zaangażowanie w jej działania spowodowało zbrojenia wojenne, dzięki którym powstawały nowe miejsca pracy, a wraz z nimi wyjście z recesji.

Dla państwa, które aspirowało do bycia imperium, organizacje takie jak Klan były zagrożeniem stabilności. Prezydent Roosevelt przygotowywał się do czwartej kadencji, a Klan rozpowszechniał ulotki, w których opisywał prezydenta i jego żonę w następujący sposób: „całujesz czarnych, i ja będę całował Żydów, zostaniemy w Białym Domu tak długo, jak zechcemy”⁷⁷. Również upadek Klanu Colescott przypisywał Rooseveltowi: „to był ten wielbiciel czarnuchów – Roosevelt i jego Sekretarz Skarbu Morgenthau, który to zrobił”⁷⁸.

Klan i ustawodawstwo antyimigracyjne

Jak wspomniano we wcześniejszych rozdziałach, Klan sprzeciwiał się obejmowaniu funkcji publicznych przez potomków katolickich imigrantów. Większość z nich szukała wsparcia w Partii Demokratycznej, toteż Klan zmuszony był do sympatyzowania z republikanami, którzy z kolei wysuwali odpowiednich dlań kandydatów. Najbardziej wymownym przykładem implementacji konserwatyizmu republikanów było przyjęcie ustawy antyimigracyjnej Johnsona-Reeda z 1924 roku. Dotyczyła ona szczególnie tych narodowości, które Klan uznawał za wyjątkowo niebezpieczne.

Według *Imperium* istniały dwie grupy imigrantów. Jedną z nich była kategoria imigrantów „niskiego standardu”. Określenie to zostało stworzone przez prezydenta *Massachusetts Institute of Technology* oraz dyrektora *Biura Cenzusu* – Francis Amasę Walkera – pod koniec XIX wieku. Dokonując analizy spisów powszechnych, doszedł on do wniosku, iż spadek narodzin w USA był uzależniony od wzrostu imigracji. Naturalizowani Amerykanie stanowili tańszą siłę roboczą, wypierali w ten sposób autochtonów, którzy dążąc do utrzymania godziwego stylu życia, rezygnowali z posiadania potomstwa. Na początku XX wieku był to jeden z kluczowych argumentów dla zwolenników galtonowskiej eugeniki. Ci twierdzili, iż można stworzyć człowieka idealnego, jeśli tylko odseparuje się go od czynników negatywnych,

---

⁷⁷ Wyn Craig Wade, *The Fiery Cross – The Ku Klux Klan in America* (New York: Simon&Schuster, 1987), s. 275.

⁷⁸ *Ibidem*.

jakie mogły wynikać z kontaktu z „obcymi”. W podobnym tonie o nowych imigrantach wypowiadał się Hiram Evans: „Nie możemy wygnać, eksterminować ani ubezwłasnowolnić tych obcych, jednak ich obecność oznacza dla nas za- gładę. Ci, którzy znają charakter amerykański, wiedzą, że jeśli problemu nie rozwiąże rozum, będzie rozwiązany przez siłę, która często przynosząc niesławę ocalała rasę”⁷⁹.

Pierwszym etapem stopniowej likwidacji imigracji była ustawa z 1921 roku wprowadzająca system kwotowy. Bazując na cenzusie z 1910 roku, umożliwiała ona przybywanie do USA imigrantów z tzw. niższych kulturowo ras – obywateli głównie środkowej Europy. Taka sytuacja nie zadowalała Klanu ani *Immigration Restriction League*, które domagały się zaostrzenia prawa imigracyjnego. *Imperium* popierało starania Alberta Johnsona, członka Kongresu, o wprowadzenie restrykcji imigracyjnych. W tym celu organizowano akcje informacyjne i wysyłano listy do wyborców. Doprowadziło to do przyjęcia ustawy Johnsona-Reeda, która oparta była tym razem na cenzusie z 1890 roku. Zwolennicy projektu pozostawali pod wpływem Madisona Granta i jego książki *The Passing of the Great Race*, gdzie podkreślał on wyższość ras północnoeuropejskich. Zgodnie z ustawą wszyscy imigranci musieli uzyskać wizę amerykańską w kraju swego zamieszkania. Ze względu na to, że jednym z założeń prawa był wybór jedynie najlepszych nowych obywateli-imigrantów, system pozwalał na dokładne badanie życiorysów imigrantów. Przepisy ustawy, faworyzując imigrację nacji nordyckich i teutonicznych, były satysfakcjonujące dla Klanu i innych adwokatów restrykcji⁸⁰. Evans tak oto określał *Johnson-Reed Immigration Restriction Act*: „zdławił napływ nieprzydatnych imigrantów z Europy Południowej i Wschodniej”⁸¹. Według historyka Oscara Handlina, podstawą prawa imigracyjnego w latach 1917-1924 było założenie, iż „pochodzenie narodowe imigranta było wskaźnikiem jego podatności na amerykanizację”⁸². Emanuel Celler napisał o ustawie imigracyjnej z 1924 roku w swej autobiografii *You Never Leave Brooklyn* z 1953 roku: „Zatwierdzenie tej ustawy

---

⁷⁹ Alexander Charles, *The Ku Klux Klan in the Southwest* (Lexington: University of Kentucky Press, 1966), s. 234.

⁸⁰ Ibidem, s. 244.

⁸¹ Ibidem, s. 234.

⁸² Chalmers, op. cit., s. 283.

wynikało z mikstury pasji i emocji, strachu i nienawiści. Baliśmy się obcokrajowców, nie ufaliśmy im, nie lubiliśmy ich”⁸³.

Nowe prawo nie spełniło jednak swego zadania w sposób, który mógł zadowolić *Imperium*. Działo się tak głównie dlatego, iż ze względu na światowy kryzys gospodarczy w latach 30. imigracja do Stanów Zjednoczonych była dość niska. W tym samym czasie tysiące osób szukały nowego kraju, uciekając z nazistowskich Niemiec. Ze względu na to, że system kwotowy nie precyzował, kim jest imigrant, a kim uchodźca, wielu z tych ostatnich, zwłaszcza Żydów, nie mogło przybyć do USA. System kwotowy pozostawał w mocy z niewielkimi zmianami do chwili wprowadzenia *Immigration and Nationality Act* z 1965 roku.

Klan i spór polityczny wokół darwinizmu i ewolucjonizmu

W 1858 roku Karol Darwin opublikował swoją teorię doboru naturalnego i ewolucji organizmów. Wywołała ona, podobnie jak odkrycie Kopernika kilka wieków wcześniej, wiele kontrowersji, gdyż burzyła dotychczasowe przekonania i wiedzę człowieka. W rozumowaniu teoretycznym gatunki powstają z innych gatunków w wyniku ewolucji, powodowanej działaniem mechanizmu doboru naturalnego, który preferuje osobniki lepiej przystosowane. Taka empiria była jawną sprzecznością z kreacjonistycznym Bożym stworzeniem świata (łac. *creatio ex nihilo*). Wkrótce teoria została rozwinięta przez filozofa Henry’ego Spencera, który zakładał, iż cała ludzkość rozwija się stale i jednowymiarowo od fazy prymitywnej aż po społeczeństwa cywilizowane. Rozwój utożsamiany był zatem z postępem. Powyższe systemy filozoficzne zaczęły docierać z Europy na kontynent amerykański na początku XX wieku.

Lata 20. w historii Stanów Zjednoczonych przyniosły wiele zmian cywilizacyjnych. Establishment protestancki stanął w obliczu konfrontacji z katolicyzmem i judaizmem. Wiara w nienaruszalność interpretacyjną Biblii, w kreacjonistyczny początek ludzkości,

---

⁸³ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAE1917A.htm>, dostęp: 5.08.2013.

w dotychczasowy *status quo* były podstawą ruchu społecznego, który został wówczas po raz pierwszy określony mianem fundamentalizmu. W połączeniu z nacjonalizmem stawał się on głównym orężem walki *Imperium*. Dla każdego klansmana literalność Biblii była przejawem prawdziwej woli Boga. „Racjonalność człowieka musi oddać pokłon wobec zapisanej Skały, obawą jest powątpiewać”⁸⁴. Myśl racjonalna wynikała dla wielu członków Klanu z filozoficznego materializmu, który stanowił zagrożenie dla istniejącego status quo. Teoria Darwina była zatem materialistycznym zagrożeniem dla moralnej integralności.

Tradycja racjonalizmu zapoczątkowana w oświeceniu była ściśle powiązana z liberalizmem. Według Evansa, by „odróżnić swoje dzieci i swoją rasę od obcych, WASP musieli odrzucić wszelkie liberalne idee”⁸⁵. Odrzucając biologiczną teorię ewolucji Darwina, Klan uznawał jednak darwinizm społeczny jako próbę analizy świata. Różnice rasowe, a nie gospodarka czy stosunki społeczne były determinantem ludzkiej aktywności. Zwyciężyć mogli jedynie najsilniejsi przedstawiciele jednej rasy. Pamiętający czasy biblijne nienaruszalny podział rasowy był podstawą rozwoju cywilizacji. Świat stworzony przez Boga i podlegający Jego prawu nie mógł więc być kwestionowany. Pojawiła się krucjata na rzecz zniesienia teorii Darwina z kanonu nauczania w szkołach publicznych. Podstawową kwestią dla wielu ludzi, szczególnie w stanach środkowego zachodu, była biblijna literalność odnosząca się do ludzkiej egzystencji.

W 1923 roku Izba Reprezentantów stanu Oklahoma, składająca się w większości z członków *Imperium*, przyjęła ustawę zapewniającą nieodpłatne podręczniki dla dzieci w szkołach powszechnych na terenie stanu. Ustawa zawierała także poprawkę zabraniającą korzystania w szkołach podstawowych i średnich z podręczników zawierających darwinowską teorię postępu biologicznego. Dwa lata później w wyniku recesji gospodarczej ustawa została wycofana. W 1923 roku również Izba Reprezentantów stanu Teksas przyjęła ustawę zabraniającą nauczania ewolucjonizmu w szkołach powszechnych, jednak nie została ona przyjęta przez senat stanowy. Siedem lat później, gdy Klan nie

⁸⁴ Nancy MacLean, *Behind the Mask of Chivalry – The Making of the Second Ku Klux Klan* (New York: Oxford University Press, 1994), s. 93.

⁸⁵ *Ibidem*, s. 131.

odgrywał już większej roli w Teksasie, legislatura stanowa przyjęła rezolucję nakładającą na komisję do spraw podręczników obowiązek odrzucania publikacji zawierających teorię ewolucji. W 1926 roku Izba Reprezentantów stanu Luizjana przyjęła podobny projekt ustawy jak izba stanu Teksas. Rok później podobna sytuacja miała miejsce w Arkansas, jednak i tam ustawa nie została przyjęta przez senat. W 1928 roku w lokalnym referendum mieszkańcy Arkansas przyjęli prawo antyewolucyjne⁸⁶.

***Ku Klux Klan* międzywojnia, czyli rzecz o mistrzostwie propagandy w czasach kryzysu**

Po zakończeniu I wojny światowej mającej uczynić świat bezpiecznym dla demokracji nastąpił okres zwątpienia rody królewskie musiały emigrować, brak stabilności i rosnący populizm w Europie przyniósł niepokój w USA. Senat odrzucił projekt Ligi Narodów. Dodatkowo szczególnie obawiano się ruchu robotniczego w Rosji i ewentualnych jego skutków w reszcie świata.

W USA ściganie komunistów powierzono Mitchelowi Palmerowi. Zwolennicy teorii Marksa byli obarczani winą za destabilizujące gospodarke strajki i brak porządku społecznego. 1 stycznia 1920 aresztowano 6000 kobiet i mężczyzn, którzy nie mogli być zwolnieni z więzienia nawet po wpłacie kaucji⁸⁷. Część deportowano do Rosji. Powróciła również kwestia Afroamerykanów, co do których wysuwano oskarżenia o współpracę z komunistami. Obawiano się też konieczności wypłaty odszkodowań dla afroamerykańskich rodzin i żołnierzy wracających z wojny.

Reaktywowany przez Simmonsa *Ku Klux Klan* był początkowo mało wpływową organizacją borykającą się z problemami finansowymi. Powodowane to było małą liczbą członków, selektywnością procesu rekrutacji. Wstęp do organizacji odbywał się bowiem na zasadzie dokładnej analizy kandydata. Ten musiał się wykazać nie tylko dogłębną znajomością idei głoszonych przez Klan, lecz musiał

---

⁸⁶ Alexander, op. cit., s. 68.

⁸⁷ Katz, op. cit., s. 67.

także uzyskać rekomendację od aktywnego członka organizacji. Dopiero po spełnieniu wielu warunków kandydat stawał się członkiem organizacji. Simmons jako Imperialny Czarownik miał wyłączne prawo do zakładania oddziałów organizacji, ustanawiania rytuałów i statutów. Nie był w stanie ani osiągnąć poprzez Klan sukcesu finansowego, ani powiększyć liczby członków organizacji. Tak narodziła się potrzeba zyskania pomocy profesjonalnej agencji doradczej. Jedną z najbardziej prężnych wówczas w USA agencji była *Southern Publicity Association*. Jej działalność opierała się na dobrze znanej w świadomości politycznej amerykańskiej idei *grassroot organizing* wprowadzonej już przez Alexisa de Tocqueville'a, twórcę amerykańskiej myśli politycznej. 7 czerwca podpisano kontrakt między Klanem a dyrektorem *Southern Publicity Association* – Edwardem Youngiem Clarkiem.

Stuart Ewen, profesor i medioznawca z Nowego Jorku, w swej książce *PR! A Social History of Spin* ukazuje nam powstawanie mass mediów na przełomie wieków i ich rolę w tworzeniu „wirtualnego społeczeństwa” odbiorców. Czytelnicy czasopism i magazynów masowych stawali się świadkami zdarzeń zachodzących w społeczeństwie, nie tylko rzeczy dziejących się „na rynku w centrum wydarzeń, ale także wydarzeń, tych zupełnie prywatnych. Te sieci komunikacyjne stały się nowoczesnymi kanałami perswazji, wykorzystywanymi przez reformatorów, urzędy i korporacje do manipulowania społecznością.

Ewen w rozdziale poświęconym George'owi Creelowi, przewodniczącemu kampanii na rzecz poparcia przystąpienia USA do I wojny światowej w organizacji *Committee on Public Information*, zwraca uwagę na podobieństwo jej działań do programu opracowanego przez Clarke'a. Była to organizacja zajmująca się szkoleniem agentów PR w technikach masowej manipulacji, które wykorzystywane są powszechnie do dziś jako sposób komunikowania wiadomości. Do technik takich należą odniesienia do sentymentalizmu poprzez publikowanie specjalnie przygotowanych filmów, reklam, rekrutowanie lokalnych liderów opinii. Kładziony jest też nacisk na rozwiązywanie spraw lokalnych. Dzięki pracy w strukturach najniższych różne organizacje, w tym partie polityczne mogą osiągać znaczące sukcesy na poziomie ogólnokrajowym. Wspomniany wcześniej Alexis de Tocqueville zauważył, iż wynik wyborczy zależy od dobrze przygotowanej, dłu-

gotrwałej współpracy we własnym środowisku. Manipulacja mogła odbywać się w formie przekazywania informacji za pośrednictwem plakatów, rozmów z przechodniami, zbierania podpisów pod petycjami, organizacji manifestacji. Współcześnie organizacje typu *grassroot* działają w oparciu i następujące sposoby działalności: prowadzenie spotkań w domach osób prywatnych, organizację dużych, masowych spotkań, rozwieszanie plakatów propagandowych. Kluczową sprawą pozyskiwania poparcia są rozmowy z przypadkowymi przechodniami na ulicy, zbieranie podpisów pod petycjami. Kampanie prowadzone są za pośrednictwem telefonów, listów czy portali społecznościowych. Wszelkie przedsięwzięcia i charakterze medialnym (kampanie wyborcze, kampanie społeczne) finansowane są ze zbiórek publicznych. Osoby prywatne zachęcane są do bezinteresownego opiniowania proponowanych ustaw na poziomie stanowym i federalnym poprzez wysyłanie opinii do mediów i bezpośrednio do biur reprezentantów izb legislacyjnych. Stosowane są też metody znane z krajów komunistycznych jak przypominanie o obowiązku wyborczym czy organizowanie transportu dla osób chorych do lokali wyborczych.

Jednak aby w pełni zrozumieć fenomen odrodzenia Klanu, należy lepiej poznać sylwetkę samego twórcy sukcesów organizacji. Clarke zanim został członkiem Klanu pracował jako reporter dla *Atlanta Constitution*, był radcą prawnym w organizacji *Woodmen of the World*, której członkiem był też Simmons. Clarke, podpisując kontrakt z Klanem, otrzymał tytuł *Imperial Kleagle* i został mianowany szefem Departamentu Propagandy. *Southern Publicity Association*, według Scotta Cullipa, uruchomiła kampanię ohydną, chociaż korzystną dla Klanu, prowadzącą do jego odrodzenia się w latach 20. XX wieku. Zgodnie z podpisanym między stronami kontraktem Simmons zachowywał swoje autokratyczne rządy w organizacji, a Clarke jako *Imperialny Kleagle* miał wolną rękę w kwestii zwiększania liczebności członków organizacji i sposobów stosowanych w tym celu metod. Postanowił zaangażować do współpracy Elizabeth Tyler, którą poznał wcześniej podczas organizacji *Harvest Festival* w Atlancie. Tyler była tam odpowiedzialna za opiekę nad dziećmi. Podczas tego wydarzenia organizowała paradę *Better Babies*.

Niebawem nastąpił podział obowiązków w nowo utworzonym przedsiębiorstwie. Tyler była odpowiedzialna za kwestie finansowe

organizacji, a Clarke był jej przedstawicielem regionalnym. *Southern Publicity Association* była poza współpracą z Klanem autorem kampanii promocyjnych kilku znanych organizacji, jak choćby *Czerwonego Krzyża*, *YMCA*, *Ligi Antysalonowej* oraz *Armii Zbawienia*. Clarke i Tyler spotkali założyciela Klanu, bo zięć tego drugiego był członkiem Klanu. Po analizie opłacalności projektu, jakim była reorganizacja Klanu, *Southern Publicity Association* postanowiła w pełni zaangażować się w misję pomnażania zysków Simmonsa. Z czasem Clarke uczynił z Klanu przedsięwzięcie finansowe. Organizacja miała wyłączne prawo do wytwarzania płaszczy używanych przez członków Klanu.

Niebawem Clarke i Tyler postanowili zaangażować się intensywniej w reorganizację struktur Klanu. Odkryli, iż najbardziej skuteczną metodą propagowania Klanu i zyskiwania nowych członków będzie analiza potencjalnych odbiorców organizacji. Zgodnie z zamiarem idee Klanu miały odnajdywać największy posłuch wśród klasy średniej, która była według Clarke'a najbardziej podatna na sugestie. Stworzono zatem program stuprocentowej amerykańskości. Klan odnosił się już nie tylko do kwestii rasowych, lecz także religijnych, obyczajowych, nacjonalistycznych. W ten sposób wszystko, co obce i nowoczesne, stawało się wrogiem Klanu walczącego i zachowanie purytańskiego starego oblicza Ameryki.

Clarke wykorzystywał sentyment natywistyczny rodzący się w okresie *Wielkiego Kryzysu* związany z napływem taniej siły roboczej w postaci imigrantów, braku perspektyw i pracy dla białych i ogólnym zubożeniem społeczeństwa. W celu efektywniejszego pozyskiwania środków finansowych Clarke zorganizował cały sztab tzw. *Kleagles*, czyli osób rekrutujących docierających do najmniejszych miejscowości i zwykłych mieszkańców, dla których idee Klanu mogłyby być kuszące. W celu egzekwowania wypełniania woli członków Klanu i zaprowadzenia klanowego porządku społecznego stosowano przemoc fizyczną, zastraszanie, wieszanie, wypalanie znamion na ciele, skazując w ten sposób ofiary na ostracyzm społeczny. Te działania Klanu były często opisywane przez prasę. Było to, jak zauważył Simmons idealnym wręcz narzędziem propagandy Klanu. Dzięki temu mawiał on, iż to prasa i Kongres stworzyły Klan. Szczególne miejsce zajmowała tu krytyka Klanu w gazecie „*New York World*”. Po serii artykułów w prasie następuje intensyfikacja krytyki Klanu, gdyż jego amoralne oblicze rośnie w siłę.

Analizując aktywność *Ku Klux Klanu* na wielu płaszczyznach po nawiązaniu współpracy z Edwardem Clarkiem, można wymienić kilka metod wywierania wpływu na życie społeczne i polityczne w Stanach Zjednoczonych międzywojnia. Jednym z najistotniejszych założeń Clarke'a wiodących do powiększenia liczby członków Klanu było kreowanie pozytywnego wizerunku organizacji. Dokonywane było to poprzez precyzyjnie zaplanowany i drobiazgowo przeanalizowany schemat podejmowanych działań. Jednym ze sposobów przekazywania informacji o Klanie i jego ideach były aranżowane wywiady dla prasy, których udzielali przywódcy Klanu na szczeblu krajowym i lokalnym. Początkowo Klan unikał rozgłosu w prasie lokalnej, zamiast tego bazował na komunikacji wewnętrznej między swoimi członkami. Jednakże z czasem Klan stawał się organizacją zamożniejszą, która mogła sobie pozwolić na zakup promocji. Nie wydaje się prawdopodobne, by Klan był zaskoczony liczbą artykułów w prasie, biorąc pod uwagę zwłaszcza fakt, iż brat Edwarda Clarke'a – Francis – był redaktorem naczelnym gazety „Atlanta Constitution”.

Ukazywały się jednakże również i niecenzurowane przez Klan artykuły, które miały pokazywać prawdziwe oblicze tej organizacji. W rzeczywistości zamiast odsłaniać prawdziwe – rasistowskie i niebezpieczne oblicze Klanu, artykuły te w sposób odmienny od przyjętych przez ich autorów założeń powodowały zwiększone zainteresowanie organizacją. Jednym z takich źródeł informacji o Klanie było śledztwo gazety „New York World”, która rozpoczęła publikację serii artykułów na temat organizacji 6 września 1921 roku autorstwa Rowlanda Thomasa. W tekstach tych można było przeczytać o celach, zadaniach i formach działalności Klanu. Artykuły były przedrukowywane w wielu innych gazetach. W ten niezamierzony sposób stały się propagandą Klanu. W efekcie licznych artykułów prasowych Simmons był wielokrotnie wzywany przed oblicze komisji Izby Reprezentantów. Składając zeznania, zawsze podkreślał dobroczynny, pozbawiony przemocy charakter stowarzyszenia. Przed oblicze Komisji Martina Diesa wzywano także urzędników Klanu na szczeblu lokalnym. Anderson Wright, były *Kleagle Ku Klux Klanu* z Nowego Jorku twierdził w zeznaniach, iż Tyler i Clarke byli odpowiedzialni za uczynienie z Klanu przedsięwzięcia finansowego. Według Wrighta sukces finansowy Klanu przekładał się również na dostatnie życie Clarke'a i Tylera. Zapisy tych przesłuchań

także ukazywały się w prasie w całym kraju (w Georgii – „Julia and Julian Harris” czy „Columbus Enquirer-Sun”).

W celu zwiększenia zainteresowania organizacją, jak i podkreślenia jej patriotycznego charakteru urządzano liczne parady w centrach dużych miast oraz imponujące ceremonie inicjacyjne, podczas których w tajemniczych rytuałach magii i religii przyjmowano nowych członków. Istotną kwestią dla Clarke’a było tworzenie wizerunku Klanu jako zrzeszenia osób wrażliwych na potrzeby bliźnich. Kluczowe stawało się niesienie pomocy dla białego społeczeństwa, zwłaszcza w przypadku klęsk żywiołowych czy biedy. Klan szczylił się udzielaniem pomocy wdowom, chorym ludziom, zakładaniem szpitali czy sierocińców⁸⁸. W celu podkreślenia religijno-patriotycznego charakteru organizacji podczas nabożeństw wielokrotnie wręczano zdumionym pastorom datki na potrzeby kościołów. Scott M. Cutlip w *The Unseen Power* udowadnia, iż *Southern Publicity Association* pomogło zwiększyć liczbę członków organizacji do kilku milionów tylko w samej Georgii czy Alabamie.

Kolejnym ważnym elementem manipulacji społecznej było zapewnianie współpracy Klanu przy tworzeniu prasowych wiadomości czy filmów, tak aby Klan pojawiał się tamże wyłącznie w pozytywnym świetle. Tyler i Clarke zatrudnili także agencję reklamową z Chicago, która miała zaprojektować reklamy i określonej treści w prasie oraz billboardy. Działania podejmowane przez duet z *Southern Publicity Association* stworzyły podwaliny nie tylko ideologiczne dla Klanu, lecz także zaczęły przynosić wymierne efekty w postaci większych kwot dolarów, jakie trafiały na konto Simmonsa. Jednakże aby efektywniej zarządzać organizacją, która w bardzo szybkim tempie zaczęła się rozrastać, Clarke postanowił stworzyć pierwszą w Stanach Zjednoczonych grupę przedstawicieli handlowych Klanu. Powstała grupa tak zwanych *Kleagles* – rekruterów, którzy pracując w oparciu o prowizję, mieli za zadanie nakłaniać kolejne osoby do wstępowania do organizacji. Każdy *Kleagle* otrzymywał 4 dolary z 10 dolarów składki członkowskiej. Clarke i Tyler otrzymywali po 2,5 dolara. Do 1921 roku w całych USA było ponad 200 *Kleagles*. Zasada ich działania była bardzo prosta: w pierwszej kolejności werbowali oni swoich najbliższych znajomych,

⁸⁸ Charles Alexander, *The Ku Klux Klan in the Southwest* (Lexington: University of Kentucky Press, 1966), s. 91.

przyjaciół oraz protestanckich pastorów z własnej okolicy. Następnym krokiem było organizowanie wykładów (2/3 wykładowców i około 40 000 było kapłanami). Pokazywano filmy propagandowe. Większość z początkowo zgłaszających się osób deklarowało również czynny udział w lożach masonskich, toteż spotkania Klanu bardzo często tam właśnie się odbywały. Tyler i Clarke wykorzystali usługi blisko 1100 *Kleagles* do rekrutowania nowych członków Klanu. Klan odnosił sukces wśród zwykłych mieszkańców, często niezbyt wykształconej grupy społecznej. Kathleen Blee, autorka książki *Klan*, stwierdziła, iż rasistowskie, natywistyczne sentymenty istniały przed Klanem i istnieć będą po nim. Atakując nie tylko czarnych, lecz także katolików, żydów, bolszewików i imigrantów, Klan zyskiwał popularność tam, gdzie do tej pory nie mógł liczyć na zrozumienie – na republikańskiej Północy i pełnym imigrantów Zachodzie.

Dzięki Clarkowi Klan stał się prawdziwą, ogólnonarodową organizacją, która w istocie oprócz korzyści finansowych stawała się coraz poważniejszym ugrupowaniem politycznym. Niebawem Klan został podzielony na oddziały – *Realms*. Każdy z takich oddziałów posiadał tzw. *King Kleagle* – głównego rekrutera w danym oddziale. *King Kleagles* byli zobowiązani do tworzenia siatek rekruterów lokalnych wedle swojego uznania. Efektem współpracy Clarke’a z Simmonsem było przekroczenie 100 000 członków Klanu w ciągu półtora roku współpracy.

Klan miał duży wpływ na życie lokalne. Klansmani oraz chrześcijańscy fundamentaliści mieli wspólne poglądy dotyczące braku tolerancji dla odmiennego sposobu życia oraz dzielili frustrację wobec zachodzących zmian w rzeczywistości powojennej. Zobowiązanie głoszone przez Klan i wymyślone przez niegdysiejszego pastora Clarke’a do zachowania tradycyjnych chrześcijańskich wartości znalazło odzew i fundamentalistów. Rytuały Klanu Simmonsa przepełnione były dodatkowo symboliką chrześcijańską.

Trzecim powodem sukcesu Klanu była popularność różnorodnych bractw w USA. Klan był jedną z wielu organizacji walczących ze zmianami, jednakże jego radykalne działania i przemoc z czasem powodowały zniechęcenie ludzi i osłabiały organizację.

Rozdział drugi.

Klan w stanach Oregon, Montana i Waszyngton

Największa aktywność Klanu na zachodzie USA według historiografii przypadała na stan Oregon i miasto Portland. Historia zaludniania Oregonu rozpoczyna się z chwilą otwarcia *Szlaku Oregońskiego* (ang. *Oregon Trail*). Po ustaleniu granicy z Wielką Brytanią w 1846 roku na mocy *Traktatu Oregońskiego* (ang. *Oregon Treaty*) na 49. równoleżniku terytorium Oregonu zostało ostatecznie określone w 1848 roku. W 1850 roku wprowadzono ustawę przyznającą ziemię osadnikom – *Donation Land Claim Act*, równocześnie przenosząc Indian do rezerwatów na terenie Oregonu. 14 lutego 1859 roku stan został przyjęty do Unii. Populacja Oregonu była w 97% rasy kaukaskiej. 85% ludzi było potomkami pierwszych osadników, pozostali zaś pochodzili z Kanady bądź Europy Północnej. Katolicy stanowili zaledwie 0,08% populacji⁸⁹. W Portland problemem nie byli też Afroamerykanie, jak to miało miejsce w wielu innych miastach. W latach 1910–1920 ich liczba wzrosła o zaledwie 500 osób. W ten sposób stanowili oni mniej niż 1% całej lokalnej populacji. Żydzi, w liczbie 12 000, również nie byli grupą dominującą⁹⁰. Największym zagrożeniem pozostawali więc Japończycy i katolicy. Najprawdopodobniej ich systematyczność i pracowitość powodowała obawy Amerykanów przed utratą pracy na rzecz przybyszów z Kraju Kwitnącej Wiśni. W 1923 roku, dzięki wsparciu *Ligi Amerykańskiej* (ang. *American Legion*), przyjęto ustawę zakazującą posiadania ziemi przez nie-Amerykanów.

W historii stanu istnieje długa tradycja polaryzacyjnych konfliktów. Indianie zwracali się przeciw traperom brytyjskim, osadnicy amerykańscy przeciw brytyjskim. Mieszkańcy Oregonu należą też do części społeczeństwa o wybitnie secesjonistycznych poglądach, czego wynikiem jest tworzenie miast czy prowincji posiadających wyznaczniki odrębności.

---

⁸⁹ Chalmers, op. cit., s. 85.

⁹⁰ Sara Hottman, *Oregon Jewish Museum highlights the immigrant experience with new exhibit*, http://www.oregonlive.com/portland/index.ssf/2013/05/oregon_jewish_museum_highlight.html, dostęp: 9.05.2013.

Spółeczność stanu Oregon cechowały, często dziedziczone między pokoleniami, uprzedzenia względem obcych osób i wyznawanego przez nie systemu wartości bądź światopoglądu. Do takich uprzedzeń należały wrodzony antykatolicyzm, izolacja, a także wyniki z wojny światowej lokalna podejrzliwość i docieklliwość mieszkańców stanu. Uprzedzenia wobec katolików sięgały czasów migracji części społeczeństwa Portlandu z okolic doliny Missisipi. Zakodowane w mentalności obywateli stanu wizje strasznego i zagrażającego demokracji kościoła obrządku łacińskiego były skutecznie podsycane i wykorzystywane przez Klan. Pojawiał się także konflikt w relacjach pracodawcy – pracownicy oraz problem prohibicji. Potomkowie osadników wywodzących się z Nowej Anglii dziedziczyli wrogość wobec Rzymu, co później było szczególnie widoczne w małych miasteczkach i społecznościach, które początkowo tworzyły stan. Właśnie tam swoista protestancka wizja moralności i nakaz jej przestrzegania wywoływały podejrzliwość wobec wszystkiego, co obce tej tradycji. Klan w Oregonie wziął swój początek, napływając z Kalifornii. W nowym stanie największym problemem wydawała się słaba egzekucja prawa prohibicyjnego.

W maju 1922 roku odbywały się prawyборы na stanowisko gubernatora Partii Republikańskiej. W rywalizacji wzięły udział trzy osoby. Najgroźniejszym kontrkandydatem dotychczasowego gubernatora Bena Olcotta był ustępujący prezes Izby Handlowej Stanu Oregon – Charles Hall. Głównie dzięki hasłom obowiązkowej nauki dzieci w szkołach publicznych zyskał on poparcie bractwa. Taka sytuacja spowodowała ostry atak jego przeciwnika Olcotta. Na pięć dni przed terminem wyborów wydał on oficjalną proklamację, gdzie stwierdzał: „wokół Oregonu zbierają się niebezpieczne siły. Występując jako tajemne stowarzyszenie, paradując pod nazwą *Ku Klux Klan*, te siły uzurpują sobie prawo władzy należące do rządu. Sieją fanatyzm, nienawiść rasową, uprzedzenia religijne, i te wszystkie negatywne wpływy, które prowadzą do podziałów i terroru społecznego. W różnych hrabstwach stanu popełniano zamachy dokonywane przez zamaskowanych ludzi wyjętych spod prawa...”⁹¹. W wyniku analizy liczby oddanych głosów okazało się, iż z przewagą zaledwie 500 głosów gubernator Olcott zachował swe stanowisko. *Imperium* odniosło jednak sukces,

⁹¹ *Executive Department Proclamation, State of Oregon*, 13.05.1922, Salem, za: A.B. Cain, *The Oregon School Fight* (Portland, Oregon, 1924).

powołując dwóch klansmanów – Dolpha Walkera oraz Johna Rankina – do komisji spraw publicznych miasta Portland.

Zgodnie z opinią Wielkiego Smoka Freda Gifforda Klan miał „powoływać ludzi ze względu na ich lojalność wobec zasady za chowania szkolnictwa publicznego, lojalności wobec rządu USA”⁹². Kampania wybierania na urzędy jedynie „prawdziwych Amerykanów” zyskała poparcie dwóch organizacji *Federacji Towarzystw Patriotycznych* (ang. *Federation of Patriotic Societies*) oraz *Ligi Dobrego Rządu Oregonu* (ang. *Oregon Good Government League*). Pierwsza została powołana do życia w 1917 roku, by przełamywać prymat i władzę korporacji. Stanowiła ona także polityczne zaplecze wielu zrzeszeń, podobnych do *Ku Klux Klanu*. W Federacji działało od samego początku jej istnienia wielu członków Klanu. Pozwoliło to m.in. wybrać Gifforda na jej dyrektora w 1922 roku. Mógł on wtedy śmiało łączyć swoje własne interesy z zadaniami i celami Federacji. Gifford zyskał też znaczne wpływy w Lidze, gdzie był jednym z czołowych działaczy. To dzięki jego protekcji bractwo mogło prezentować swe proklamacje, korzystając z możliwości edytorskich Ligi.

Ciekawą sprawą był wspomniany projekt ustawy o szkolnictwie. Pomysł likwidacji szkół katolickich pojawił się początkowo w Oklahomie⁹³. Jednak wobec braku wpływu Klanu na działania legislatury w tym stanie, nie próbowano wprowadzić odpowiedniego prawa. Inicjatywa 49 była ustawą o obowiązkowym szkolnictwie promowaną i sponsorowaną przez *Ku Klux Klan* w 1922 i 1924 roku w stanach Oregon oraz Waszyngton. Ta ustawa uznawała prywatne i parafialne szkoły za nielegalne. Wszystkie dzieci między ósmym i szesnastym rokiem życia musiały uczęszczać do szkół publicznych⁹⁴. Identyczna ustawa znana jako *Oregon School Bill* została zatwierdzona przez mieszkańców tego stanu w 1922 roku. W 1925 roku została ona jednak uznana za niekonstytucyjną przez Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych.

Wynikiem ustawy było zniesienie systemu szkół wyznaniowych (katolickich). Szkolnictwo powszechne miało być gwarantem wolności, które budowały swego czasu Amerykę. Ten typ szkół miał służyć uświadamianiu demokracji, miłości do pojęcia równości, wiary

⁹² Jackson, op. cit., s. 203.

⁹³ Alexander, op. cit., s. 112.

⁹⁴ Charles, op. cit., s. 88.

w drugiego człowieka. Sprzeciw wobec parafialnego systemu szkolnictwa brał się zazwyczaj z jego konkurencyjności w porównaniu ze szkołami państwowymi. Klan, by zdyskredytować katolickie szkoły, rozpowszechniał zdjęcia zakonnic uczących w szkołach publicznych, a zatem opłacanych z powszechnych podatków, również pochodzących od radykalnych protestantów. Brak rozdziału państwa i kościoła oraz faworyzowanie jednej denominacji wywoływały oburzenie i sprzeciw mieszkańców. W imieniu *Imperium* niejaki William McDougal podjął się głoszenia prelekcji na temat proponowanej ustawy o szkolnictwie. Bractwo widziało w tej legislacji szansę na przywrócenie w szkołach roli Biblii jako najwyższego autorytetu. Projekt ustawy wywoływał sprzeciw m.in. *Katolickiego Związku Praw Obywatelskich* (ang. *Catholic Civil Rights Association*). Dzięki staraniom arcybiskupa Alexandra Christie zebrano ponad 50 000 dolarów na kampanię antyklanową⁹⁵. Opozycja pojawiła się też wśród grup tradycyjnie przychylnych *Imperium*. Liczne kościoły protestanckie opowiadały się przeciw *Inicjatywie 49*. Wynikało to głównie z tego, iż protestanci optowali za przewagą prywatnego szkolnictwa.

Projekt ustawy w Oregonie nie zyskał akceptacji rektorów największych, w większości prywatnych uczelni USA. Inicjatywa została odrzucona przez uniwersytety: Chicago, Yale, Stanford, Columbia, Princeton oraz Teksas. Ostatecznie jednak przyjętą ją większością 2/3 głosów. Duże poparcie Klan zawdzięczał głównie współpracy z *Federacją Towarzystw Patriotycznych*. Ta, dysponując głosami 20 000 członków, mogła znacząco pomagać *Imperium*. W sytuacjach, gdzie Klan i Federacja miały oddzielnych kandydatów, poparcie dla organizacji zawsze pozostawało mniejsze.

Klan wykorzystał też antykatolickie nastroje społeczeństwa na północnym zachodzie. Dodatkowym ułatwieniem dla *Imperium* było odrodzenie ideologii natywizmu po I wojnie światowej. Edukacja katolicka była tematem debat publicznych. Obawiano się o to, jaka rolę będzie ona odgrywać w edukacji przyszłych obywateli. 8 stycznia 1924 roku wystosowano petycję, by Inicjatywa 49 została poddana głosowaniu w listopadowych wyborach w stanie Waszyngton. Kościół katolicki tamże nakłaniał każdego katolika, mogącego

---

⁹⁵ Jackson, op. cit., s. 206.

oddać głos do rejestracji do wyborów. Ubiegano się również o pomoc biznesmenów niekatolików oraz pastorów protestanckich. Stworzono grupę znaną jako *Przyjaciele Wolności Edukacyjnej* (ang. *Friends of Educational Freedom*).

Kampania przeciw Inicjatywie polegała na przedstawianiu możliwych efektów ekonomicznych, jakie miała ona spowodować. Jasny dla grupy pozostawał fakt, iż po wprowadzeniu ustawy wzrosną podatki. Większa ilość funduszy była potrzebna, by wybudować więcej szkół państwowych. Uczniowie dotychczas uczęszczający do szkół parafialnych musieli przecież kontynuować naukę. Podkreślano również prawo rodziców do wysyłania swoich dzieci do wybranych przez nich szkół. Plakaty wyborcze oraz ulotki wzywały do walki z próbą regulowania spraw domowych i rodzinnych przez rząd. Wysiłki *Friends of Educational Freedom* oraz Kościoła katolickiego okazały się sukcesem i 5 listopada 1924 roku Inicjatywa 49 została w stanie Waszyngton odrzucona liczbą głosów wynoszącą 58 000⁹⁶.

Szczyt efektywności politycznej Klanu w Portlandzie przypadał na 1923 rok. Dzięki protekcji *Imperium* William Woodward został członkiem *Board of Education* w Portlandzie. Sukcesem było też wprowadzenie dwóch ustaw. Pierwsza, tzw. *garb bill*, zakazywała noszenia oznaczeń i strojów religijnych przez nauczycieli w szkołach publicznych. Druga ustawa zakazywała kupowania ziemi na terenie stanu przez osoby nieuprawnione do posiadania obywatelstwa (Chińczyków oraz Japończyków). Popularność w stanie Oregon była podtrzymywana przez działalność przychylnych gazet. Jednym z największych propagatorów organizacji był założony w 1922 roku „*Western American*”. Był to miesięcznik stawiający sobie za cel walkę z katolikami oraz konkurencyjną prasą. W zasadzie jedynymi przeciwnikami Klanu byli dr Ernest Halliday z Kościoła kongregacyjnego oraz katolickie czasopismo „*The Catholic Sentinel*”. Najbardziej wpływowymi, świeckimi, antyklanowymi mediami były trzy tytuły prasowe: „*Portland Telegram*”, „*Cornwallis Gazette Times*” oraz „*Capitol Journal*”. Koszt walki z *Imperium* był na tyle duży, że w 1933 roku „*Portland Telegram*” zniknął z rynku prasowego. Wkrótce i w samym Klanie zaczęły pojawiać się problemy zmierzające do jego rozpadu.

⁹⁶ Office of the Secretary of State, Waszyngton, Elections & Voting November 1924 Results, <http://www.sos.wa.gov/elections/>

Rozpad i odłączenie się *Federacji* od bractwa spowodowały osłabienie i utratę sporej części elektoratu. Dodatkowym czynnikiem był spór między Wielkim Smokiem, i założycielem Klanu w Portlandzie – *King Kleagle* Lutherem Powellem. Konflikt dotyczył poparcia dwóch kandydatów na stanowisko Wielkiego Czarownika – Williama Simmonsa oraz Hiramusa Evansa. Kolejną kwestią były spory o władzę między Powellem a Giffordem. Ostatecznie po serii wzajemnych oskarżeń o autokratyzm, despotyzm i korupcję obydwaj stracili popularność. Klan zaczynał też stopniowo tracić wpływy polityczne w stanie. Było to widoczne już w maju 1924 roku, gdy John Rankin oraz Dolph Walker ubiegali się o reelekcję. Organizacja postanowiła jednak wycofać dla nich poparcie po serii oskarżeń o korupcję podczas budowy mostów na Ross Island. W listopadzie tego samego roku kandydat Klanu na burmistrza – John Rankin – przegrał z George’em Bakerem. Kandydat *Imperium* zdobył zaledwie 16 000 głosów wobec 41 810 zwycięzcy⁹⁷. Proklanowy gubernator Walter Pierce nie otrzymał zaufania ludności i odpadł w rywalizacji o stanowisko. Gifford odszedł w cień życia publicznego na 12 lat. W 1937 roku, zapewne wiedząc o sytuacji w Europie, postanowił odbudować organizację w Oregonie. Tym razem chciał zwalczać lokalnych faszystów i komunistów. Jednak ten pomysł Gifforda też nie zyskał uznania, bowiem idea stuprocentowej amerykańskości była już zamkniętą historią.

Przyczyny powstania *Ku Klux Klanu* w Montanie

Historia organizacji patriotyczno-porządkowych w stanie Montana, do których zaliczał się także *Ku Klux Klan*, sięga czasów „gorączki złota”. Tradycja społecznych strażników w Montanie sięga XIX wieku. W tamtym okresie sądy praktycznie nie funkcjonowały zwłaszcza w oddalonych i niedostępnych obszarach. Skupiska ludzkie zorganizowane były głównie tam, gdzie eksploatowano złoża, obfite w znaczne ilości cennego złota. Podobnie jak w większości miast położonych na peryferiach kraju pełno było ludzi niewykształconych, którzy w poszukiwaniu łatwego zarobku i szybkiej fortuny docierali właśnie

---

⁹⁷ Jackson, op. cit., s. 213.

w takie rejony. Posiadanie broni było naturalną cechą i także koniecznym elementem codziennego wyposażenia wszystkich mieszkańców miast peryferyjnych. Górnicy wydobywający złoto często spędzali swój wolny czas, pijąc alkohol w tawernach. Bardzo często mieli również przy sobie zarobione pieniądze. Wobec braku rozwiniętego systemu sprawiedliwości powstał sprzyjający klimat dla działalności lokalnych grup wymierzających swoiście pojmowaną „sprawiedliwość sznura”. W latach 1863-1864 powstawały pierwsze straże społeczne wśród mieszkańców Bannack czy Virginia City (stan Montana) oraz w pobliżu Nevada City organizowane w celu zwalczania bezprawia w pobliżu kopalń złota. Przed utworzeniem Terytorium Montany 26 maja 1864⁹⁸ i powstaniem terytorialnych sądów jedynym typem sądów dostępnych dla mieszkańców Bannack i Virginia City były nieformalne sądy górnicze. Sąd górniczy rozstrzygał jedynie drobne sprawy, które nie mogły być rozwiązane samodzielnie przez strony sporów. Sądy tego typu nie mogły rozstrzygać w sprawach poważnych przestępstw czy wykroczeń. Sądy także nie orzekały w sprawach dotyczących działalności strażników społecznych, gdyż ci z reguły stosowali najwyższe wymiary kary, a więc byli niejako wyłączeni spod jurysdykcji sądów górniczych. *Montana Vigilantes* dokonywali samosądów poprzez wykonywanie kar śmierci tylko na podstawie zeznań innych osób. Często zeznania takie nie były weryfikowane i stanowiły jedynie próbę „rozliczenia się” z niewygodnym sąsiadem. Według danych szacunkowych w latach 1863-1865 15-35 osób zostało zgładzonych przez *vigilantes*.

Do 1870 roku Montana znajdowała się pod nadzorem organizacji strażników społecznych. Według historyka Frederica Allena „sprawiedliwość sznura” stosowana powszechnie w Montanie i mając pełne zaufanie obywateli uczyniła z „*pax legis – pax vigilanticus*”. Działalności strażników przypisywano również spadek przestępczości, który jednakże spowodowany był raczej migracją górników do innych regionów, gdzie odnajdywano złoża miedzi⁹⁹. Działalność takich nieformalnych grup będzie charakterystyczna dla stanu Montana jeszcze przez wiele

⁹⁸ *An Act to provide a temporary Government for the Territory of Montana* (PDF). Thirty-sixth United States Congress. 1864-05-26. Archiwum z datą 2007-01-12.

⁹⁹ Allen Frederick, *Montana Vigilantes and the Origins of 3-7-77*, „The Magazine of Western History”, Vol. 51, no. 1 (wiosna, 2001), s. 2-19.

lat. Biorąc pod uwagę aktywność różnorodnych grup paramilitarnych, milicji czy neonazistowskich bojówek, trwa ona do dziś.

Działalność *Ku Klux Klanu* w Montanie

16 września 1923 roku uważany jest za dzień powstania struktur Klanu w Montanie. Tamtejszy Klan składał się z czterech prowincji, każda zarządzana była przez *Grand Titana*. Łącznie członkami Klanu w Montanie zostało blisko 5100 mieszkańców stanu¹⁰⁰.

Jeden z pierwszych oddziałów *Ku Klux Klanu* powstał w Billings. 21 września 1923 roku „Billings Gazette” opisała wydarzenie spotkania członków Klanu. Zapalono krzyż wysoki na 50 stóp, który oświetlał szczyt wzgórza i był widoczny na kilka mil. W spotkaniu uczestniczyło prawie 2000 osób¹⁰¹. 30 września 1923 roku w całostronicowym artykule w „Billings Gazette” można było przeczytać, czym jest Klan i jakimi zasadami się kieruje. Klan zamieścił tam 12 przykazań, którymi miał się kierować w Montanie. Należały do nich:

- zachowanie religii chrześcijańskiej (protestanckiej),
- podtrzymanie znaczenia konstytucji USA,
- niezależność praw stanowych,
- separacja władzy i kościoła,
- wolność religijna,
- wolność mowy i prasy,
- obowiązkowe nauczanie w bezpłatnych szkołach publicznych,
- ochrona czystości kobiet,
- biała supremacja,
- ograniczenie zewnętrznej imigracji,
- bliższa współpraca między kapitałem i amerykańskimi robotnikami,
- sprawiedliwe prawo i wolność.

W szczycie popularności przypadającej na 1924 rok Klan posiadał w stanie Montana blisko 40 oddziałów (*Klavern*) i około 5200 człon-

---

¹⁰⁰ ‘*Kluxer blues*’: *The klan confronts Catholics in Butte, Montana, 1923-1929*, Christine Erickson, Highbeam Research, Montana; *The Magazine of Western History*, 1.04.2003, <http://www.highbeam.com/doc/1P3-316023671.html>, dostęp: 4.06.2022.

¹⁰¹ Walter, op. cit., s. 312.

ków¹⁰². Populacja stanu wynosiła wówczas 540 000 osób, zatem liczba członków Klanu wynosiła około 1% liczebności mieszkańców Montany. Oprócz Klanu sympatycy idei wyznawanych przez tę organizację mogli przystąpić do *Royal Riders of the Red Robe* – organizacji para-klanowej przeznaczonej dla osób urodzonych poza Stanami Zjednoczonymi. Lokalny Klan był ważny dla krajowego kierownictwa. Przywódca krajowy Klanu – Hiram Wesley Evans – odwiedził Billings Klan już 15 listopada 1924 roku podczas spotkania w *Methodist Church* oraz *Coliseum Theater*. Evans odwiedził Klan w Montanie ponownie w sierpniu 1926 roku. Wydarzenie to zorganizowano w *Strand Theater*. Zorganizowano paradę z udziałem blisko 400 członków Klanu, w tym około 50 kobiet należących do klanu dla kobiet. Około 2 tysiące mieszkańców obserwowało paradę przemierzającą się ulicami Livingston¹⁰³.

Klan w Montanie szybko zyskiwał poparcie mieszkańców stanu ze względu na niestabilną sytuację gospodarczą i rosnące w nich obawy o własną przyszłość. Znaczną część społeczności stanu stanowili imigranci z obcych państw, którzy osiedlali się i podejmowali pracę w przemyśle rolnym i wydobywczym. Po pierwszej wojnie światowej popyt na kruszce drastycznie zmalał. Dodatkowym ciosem był katastrofalna susza, która dotknęła rolnicze wschodnie tereny stanu w latach 1917-1919. Spowodowało to zmniejszenie zatrudnienia w dwóch najważniejszych sektorach gospodarki stanowej i spadek zamożności obywateli Montany. W 1921 roku na terenie stanu funkcjonowało jeszcze 435 banków, podczas gdy w 1926 roku połowa z nich upadła¹⁰⁴. W 1921 roku mieszkańcy wschodnich terenów Montany dążyli nawet do secesji i utworzenia niepodległego stanu w Unii¹⁰⁵.

Klan dla tysięcy młodych białych mężczyzn, których świat nagle legł w gruzach, oferował gotowe rozwiązania i wyjaśnienia sytuacji, w których się znaleźli. Dodatkowym czynnikiem była potrzeba przynależenia. W 1920 roku teren Montany zamieszkiwało 1658 Afroamerykanów (z całkowitej populacji stanu liczącej 548 889 osób)¹⁰⁶. Wobec faktu,

---

¹⁰² Ibidem.

¹⁰³ „LIVINGSTON ENTERPRISE”, 6.08.1926.

¹⁰⁴ Walter, op. cit., s. 315.

¹⁰⁵ Ibidem, s. 36.

¹⁰⁶ *African-Americans in Montana*, Heritage Resources, Helena: Montana Historical Society, <http://mhs.mt.gov/research/AfricanAmerican/AAinMTTimelineMain>.

iż na terenie Montany mieszkało niewielu Afroamerykanów – tradycyjnych wrogów – członkowie organizacji rozpoczęli walkę z katolikami. W cenzusie federalnym z 1920 roku rubrykę „katolicka przynależność religijna” wypełniło 65% mieszkańców stanu¹⁰⁷. W miejscowości Butte, gdzie wkrótce powstał jeden z najsilniejszych oddziałów Klanu, było niemal 25 000 katolików¹⁰⁸. Oficjalnym organem prasowym Klanu w Montanie był „Official Circular”.

W całym okresie trwania Klanu w Montanie (1923-1931) Lewis Terwilliger przewodził wszystkim klansmanom. Do Montany przybył z Michigan jako nauczyciel w 1895 roku. Pełnił funkcję dyrektora szkoły w Butte i Townsend. Następnie był dyrektorem *Park County High School* w Livingston w latach 1903-1913. Terwilliger był metodystą, republikaninem i także masonem. Dzięki swej popularności został wybrany burmistrzem Livingston na dwie kadencje w latach 1919-1923.

Podczas konwencji założycielskiej Klanu w Livingston został on wybrany *Grand Dragonem* dla Montany. Za pełnienie swej funkcji otrzymywał wynagrodzenie w kwocie 1150 dolarów rocznie¹⁰⁹. Warto zaznaczyć, iż ówczesna przeciętna pensja wynosiła 1500 dolarów rocznie, a przeciętny amerykański farmer zarabiał około 500 dolarów rocznie¹¹⁰.

Wynagrodzenie Terwilligera pochodziło z części składek członkowskich. W ich skład wchodził koszt 5 dolarów jako wynagrodzenie przywódcy lokalnego Klanu, 10 dolarów opłaty inicjacyjnej, 5 dolarów za strój klanowy i 1 dolar na finansowanie druku ogólnokrajowego czasopisma klanowego „Kourier”.

Klan wspierał finansowo swoich członków, organizował ceremonie ślubne, pogrzeby. Dotował również niektóre instytucje. Hojnie obdarowywał m.in. *Armję Zbawienia*, *Kościół Metodystów*, protestancki sierociniec w Helenie, *Deacon Hospital* w Havre oraz *Inter-Mountain Union College* w Helenie.

---

asp, dostęp: 7.01.2014 oraz Stephanie Ambrose Tubbs, *Montana Women's Clubs at the Turn of the Century*, „The Magazine of Western History”, Vol. 36, no. 2 (1986).

¹⁰⁷ *Speaking ill of the dead*, op. cit., s. 316.

¹⁰⁸ Ibidem.

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ *Wages and income of farm workers 1909-1938*, Monthly labor review, U.S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics, <http://stats.bls.gov/mlr/>, dostęp: 7.01.2014.

Klan stosował techniki zastraszania swoich wrogów. Jedną z nich były przepelnione grozą tajemniczością opisy ceremonii inicjacyjnych czy spotkań Klanu zamieszczane w prasie. Taka technika była dobrze znana i sprawdzona jeszcze w czasie funkcjonowania Klanu Nathana Bedforda Forresta. Innym sposobem szerzenia strachu wśród mieszkańców były zamawiane przez Klan płatne artykuły zawierające pełne ekspresji opisy przemocy fizycznej zamieszczane w lokalnej prasie. Jeden z pierwszych opisów zamieszczonych w „Anaconda Standard” z 6 lutego 1923 roku przedstawiał pisemne ostrzeżenie wystosowane przez Klan wobec żony czarnoskórego pastora *African Methodist Episcopal Church*. Jednym z opisów pokazujących męstwo członków Klanu była sprawa zabójstwa Jamesa Beldeona. W październiku 1926 roku w pobliżu miejscowości Hardin na terenie rezerwatu Crow doszło do tragicznego w skutkach konfliktu między Afroamerykaninem Jamesem Beldenem a *Ku Klux Klanem*. Belden pomyłkowo wzięty za winnego drobnej kradzieży otrzymał ostrzeżenie od grupy białych osób i został zmuszony do wyjazdu z miasta. Dwa lata wcześniej przeprowadził się z Butte na teren rezerwatu *Crow*, aby wykonywać dla tej społeczności drobne prace szewskie. Kiedy Belden odmówił opuszczenia miasta, lokalna grupa białych zwróciła się o pomoc do szeryfa hrabstwa Big Horn Roberta Gilmore. Gilmore znany powszechnie jako członek Klanu nr 35 z Hardin ubiegał się wówczas o reelekcję. Obiecał zaprowadzić porządek. 29 października Gilmore wraz ze swym zastępcą Andym Dornbergerem otoczyli szałas Beldena na terenie rezerwatu. Belden, próbując się bronić, otworzył ogień i zabił szeryfa oraz zastępcę. Wraz z szeryfami zginął też John MacLeod, urzędnik *Office of Indian Affairs* w rezerwacie *Crow*¹¹¹. Szałas Beldena zajął się ogniem. Tłum strzelał całymi seriami w Beldena. Kiedy pochwycono jego ciało, zostało ono wrzucone z powrotem do szałasu, gdzie doszczętnie strawił je ogień¹¹². Władze nie wniosły aktów oskarżenia. „Tydzień później setki zwolenników szeryfa wraz z 10 wodzami plemienia *Crow* ubranymi w stroje rytualne wzięło udział w pogrzebie Gilmore’a i MacLeoda¹¹³.

---

¹¹¹ „Billings Gazette”, 30.10.1926.

¹¹² „Hardin Tribune-Herald”, 29.10.1926.

¹¹³ Jodie Foley, ed., *Speaking Ill of the Dead: Jerks in Montana History* (Guilford: Morris Book Publishing), 2011, s. 319.

Nastroje antyniemieckie w stanie Montana

Podobnie jak w przypadku większości stanów amerykańskich antyniemiecka histeria nie ominęła również stanu Montana. W kwietniu 1917 roku Stany Zjednoczone wypowiedziały wojnę Niemcom. Prezydent Thomas Woodrow Wilson wydał polecenie, aby w każdym stanie powstała rada obrony, której zadaniem będzie wspieranie amerykańskiego wysiłku wojennego oraz propagowanie amerykańskich ideałów i wartości narodowych¹¹⁴. Przykładem takiej instytucji była *Montana Council of Defense* utworzona w lutym 1918 roku. Po radykalizowaniu się nastrojów antyniemieckich i antyzwiązkowych przyjęto dyskryminacyjne przepisy prawne, jak *Montana Seditio Act*¹¹⁵. W ramach takich przepisów każdy mieszkaniec, wobec którego istniały podejrzenia o działanie szkodliwe wobec państwa, mógł być poddany inwigilacji. Prawo Montany przewidywało kary za zdradę kraju w wysokości sięgającej nawet 20 000 dolarów lub 20 lat więzienia. Zadaniem rad obrony było: zwiększenie produkcji żywności, rekrutowanie mężczyzn do wojska, zbiórka pieniędzy na cele wojskowe, a także promowanie wsparcia powszechnego udziału kraju w wojnie.

Sekretarzem wykonawczym Rady Obrony Montany został szef Departamentu Rolnictwa Charles Greenfield. Rada reprezentowała interesy klasy wyższej średniej. Wsparciem dla działalności były tworzone lokalne rady hrabstw. Łącznie istniały 43 rady wspierające, a każda składała się z trzech członków powoływanych przez gubernatora stanu. Często członkowie tych lokalnych rad składali się z ekstremistów prześladujących swoich najbliższych sąsiadów. Rady były zatem legalną możliwością pozbycia się niechcianych sąsiadów. Przykładem był nauczyciel z Rexton w hrabstwie Lincoln, który obraził rodziców swoich uczniów. Wystosowano wobec niego skargę, która trafiła do *Lincoln County Council of Defense*. W owym anonimie argumentowano, iż nie był to dobry obywatel, gdyż cechowała go nielojalność względem państwa, aroganckość i buntowniczość. Jako nauczyciel w szkole publicznej w Rexton stanowił publiczne zagrożenie, gdyż wierzył w niebezpieczne doktryny i o takich też nauczał. Po dwóch tygodniach od wplynięcia

¹¹⁴ Michael P. Malone, ed., *Montana: A History of Two Centuries* (Seattle: University of Washington Press, 1991), s. 275.

¹¹⁵ *I.W.W. Strike Chief Lynched At Butt*, „New York Times”, 2.08.1917.

wniosku prawo wykonywania zawodu nauczyciela zostało mu odebrane przez władze szkolne.

Zgodnie z Sekcją nr 9 uchwały Senatu stanu z lutego 1918 roku Rada Montany dysponowała budżetem 25 000 dolarów na swą działalność¹¹⁶. Mogła ustanawiać swoje prawa, za naruszenie których można było otrzymać karę rocznego pozbawienia wolności lub tysiąca dolarów. Osoby naruszające takie prawa były sądzone w sądach stanowych. Do ofiar działań Rady należeli członkowie związków zawodowych *Industrial Workers of the World*, *Nonpartisan League* czy pacyfistyczni menonici należący do etni niemieckiej.

Zgodnie z przepisami wydawanymi przez Radę zakazana była publikacja nowych dzienników prasowych w Montanie. Przepstępstwem była organizacja publicznych demonstracji czy wieców bez uzyskania pisemnej zgody gubernatora Samuela Stewarta. W instytucjach publicznych i kościołach zabroniono używania języka niemieckiego¹¹⁷. Było to szczególnie dotkliwe dla chrześcijańskich zgromadzeń we wschodniej Montanie, należących do zborów luterzańskich, kongregacjonalistów, menonitów i huterytów. Niektórzy pastory zwracali się z prośbą do członków Rady, aby część nabożeństw mogła być odprawiana w języku niemieckim. W ten sposób osoby nieznające języka angielskiego mogłyby w pełni współuczestniczyć w nabożeństwach¹¹⁸. Niedozwolone było wykorzystywanie niemieckiego nazewnictwa nawet w przypadku nazw własnych produktów spożywczych. Słynna *sauerkraut* stała się *liberty cabbage*. Dokonywano aresztowań osób, które wydawały publikacje w języku niemieckim określane w czasie wojny jako materiały wrogiej propagandy.

Dzięki zastosowaniu *Order nr 3* ostatecznie zakazano nauczania języka niemieckiego w szkołach publicznych i prywatnych. Niemieckojęzyczne książki były wyrzucane z bibliotek. Taka sytuacja miała miejsce w Livingston czy na Uniwersytecie Montany w Missoula. W miejscowości Lewistown dokonano publicznego spalenia książek niemieckojęzycznych. Zmuszano dzieci niemieckich imigrantów do całowania flagi amerykańskiej, czy nakłaniano do wykupywania obligacji wojennych zwanych *Liberty Bonds*. W przypadku niewykupienia dostatecznej

¹¹⁶ Foley, ed., op. cit., s. 291.

¹¹⁷ Malone, ed., op. cit., s. 278.

¹¹⁸ Foley, ed., op. cit., s. 296.

liczby obligacji osoby takie były aresztowane przez Radę pod zarzutami naruszenia *Montana Sedition Act*. W ramach tej ustawy nielegalne było krytykowanie poczynań armii USA, konstytucji, władz stanowych i federalnych¹¹⁹. Jeden z rolników z hrabstwa Rosebud otrzymał wyrok 16 lat pozbawienia wolności za swoją wypowiedź dotyczącą żołnierzy amerykańskich, gdzie określał bezpłatne przejazdy taksówkami w Miles City gwarantowane żołnierzom jako transport do domów publicznych, gdzie żołnierze spotykali się z kobietami i płodzili dzieci wojny.

Osoby sprzeciwiające się wykupowi obligacji wojennych czy racjonowaniu żywności narażały się na procesy sądowe. Większość z 79 osób skazanych za działalność wywrotową na podstawie *Montana Sedition Act* było pracownikami fizycznymi, robotnikami, farmerami. Inni pracowali jako rzeźnicy, stolarze, kucharze, barmani. Ponad połowa mężczyzn skazanych na więzienie urodziła się w Europie, wielu w Niemczech lub Austrii.

Procesy sądowe nie ominęły także prasy. Najbardziej znanym procesem była sprawa sądowa redaktora Willa Dunna i Bruce Smith, wydawcy gazety „Butte Daily Bulletin”. Najwięcej oskarżonych znalazło się na terenie hrabstwa Custer. 13 osób sądzono w Miles City. W sąsiednim hrabstwie Rosebud osądzono cztery osoby. W stolicy stanu – Helenie – sądzono 11 osób pod zarzutem zdrady kraju.

Istnienie przepisów ograniczających swobody obywatelskie wywoływało opór nawet środowisk prawniczych związanych z federalną i stanową władzą sądowniczą. Prokurator Burton K. Wheeler wraz z kilkoma sędziami sądów dystryktowych, za odmowę oskarżenia obywateli amerykańskich musieli stanąć przed komisją śledczą *Rady Obrony Montany*. Sędzia dystryktowy z Forsyth został poddany impeachmentowi. Napiętą sytuację w Montanie dodatkowo pogorszył wybuch epidemii grypy w 1918 roku, która pochłonęła życie ponad 5 000 osób¹²⁰. Okres obowiązywania przepisów prawnych nazywany był *agonią Montany* ze względu na ograniczenia narzucane obywatelom tego stanu¹²¹. Ostatecznie Rada zakończyła swą działalność z chwilą rozwiązania jej przez gubernatora Josepha Dixona 24 sierpnia 1921 roku.

---

¹¹⁹ Ibidem, s. 305.

¹²⁰ Holmes, Krys, „13”. *Montana: Stories of the Land* (Helena: Montana Historical Society Press, 2009), s. 259.

¹²¹ *Butte-Anaconda Historic District* (PDF). National Park Service. 21.03.2006, s. 18.

Rola i znaczenie „magnatów górniczych”

Historycznie branżą przemysłowo-finansową wywołującą największy sprzeciw społeczeństwa, a zwłaszcza robotników była zamożna elita finansowa kontrolująca przemysł wydobywczy w stanie. Od drugiej połowy XIX wieku aż do połowy XX wieku gospodarka stanu Montana była zdominowana przez bogatych przemysłowców i finansjerę. W 1880 roku odkryto złoża miedzi w miejscowości Butte. Stało się to w trakcie olbrzymiego popytu na przewody miedziane wykorzystywane w transmisji energii elektrycznej i sieci telefonicznej. Przez następne dwie dekady troje ludzi związanych z rozwojem wydobywania miedzi w Butte miało także wpływ na politykę w całym stanie. Byli to: Marcus Daly, William Clark i Frederick Heinze. Ich wzajemna rywalizacja o wpływy i władzę nazwana została *Wojną Królów Miedzi* (ang. *The War of the Copper Kings*)¹²². Clark pełnił funkcję przewodniczącego Konwencji Konstytucyjnej w 1889 roku, która opracowała pierwszą konstytucję stanu Montana. Ten dokument zawierał dwie cechy, które sprzyjały interesom bogatej części społeczeństwa. Konstytucja osłabiła znaczenie władzy lokalnej na rzecz interesów dużych korporacji, a zwłaszcza nadzorców kopalń. Wprowadzała system podatkowy sprzyjający manipulacjom¹²³. W 1916 roku wydobywanie kruszców stanowiło 55% produkcji stanu, jednakże generowało jedynie 9% wpływów z podatków¹²⁴. Właściciele kopalń musieli ściśle współpracować z przemysłem drzewnym i dostawcami wody. W rzeczywistości współpraca kończyła się przeważnie przejmowaniem przedsiębiorstw należących do podwykonawców. W miejscowościach Butte i Missoula właściciele kopalń zarządzali systemem dostaw wody dla mieszkańców. Przedsiębiorcy wydobywający kruszce utrzymywali relacje biznesowe z firmami kolejowymi, i także z dominującą w Montanie firmą *Montana Power Co.*, która zaopatrywała w prąd znaczną część stanu. Kontrolowano również lokalną prasę, sądy czy władzę. Clark pełnił funkcję

---

¹²² Dan Bucks, *Overcoming Abuses of Power: Lessons from Liberating Montana*. State Tax Notes, 11.03.2013, s. 758.

¹²³ Michael P. Malone, *Montana: A History of Two Centuries*, Revised Edition (Seattle: University of Washington Press, 1976), s. 195-198.

¹²⁴ K. Ross, Toole, *Twentieth Century Montana: A State of Extremes* (Norman, Oklahoma: University of Oklahoma Press, 1972), s. 205-206.

senatora w Kongresie. Między 1899 i 1910 rokiem majątki Daly’ego, Clarka i Heinzego stały się kapitałem firmy *Amalgamated Copper Co.* zmienionej później na *Anaconda Copper Co.* W 1915 roku. *Anaconda Copper* była kontrolowana z kolei przez *Standard Oil* należący do słynnej rodziny Rockefellerów. Przez ponad pół wieku przedsiębiorstwo kontrolowało systemy dostarczające wodę mieszkańcom stanu, prasę, przemysł drzewny¹²⁵.

Właściciele *Anaconda Copper* uciekali się również do zastraszania swoich przeciwników. Najbardziej znaną sprawą było zwolnienie młodego naukowca – ekonomisty z Uniwersytetu w Montanie – Louisa Levine. Powodem zwolnienia był fakt opublikowania przez profesora książki *The Taxation of Mines in Montana*, w której krytykował niskie podatki płacone przez olbrzymie przedsiębiorstwa wydobywcze. Niezależne organizacje, które miały walczyć o prawa pracownicze, jak związki zawodowe, były również prześladowane.

Nastroje antyniemieckie, antyzwiązkowe powszechne w Montanie były emanacją postaw społecznych kształtujących się w skupiskach klasy średniej od czasów powstania stanu. Dyskryminacja rasowa i płciowa istniała w Montanie również w najwyższym stanowionym źródle prawa – konstytucji stanowej, która regulowała takie prawa, jak prawa wyborcze, obywatelskie czy kwestie imigrantów. Wiele spornych kwestii pojawiło się już na etapie tworzenia konstytucji przez zespół delegatów z całego stanu. Istotnym tematem dyskusji podczas Konwencji Konstytucyjnej były prawa kobiet. Tematykę tę zapoczątkował Timothy Collins z hrabstwa Cascade. Wedle Collinsa kobieta mogła być uznawana za istotę ludzką. Było to prawdziwe *novum*, gdyż jeszcze w 1889 roku często można było znaleźć opinie, iż kobieta nie należała do gatunku *homo sapiens*¹²⁶. Według Jamesa Callaway’a z Virginia City podstawowym kryterium prawa wyborczego była zdolność do pełnienia służby wojskowej. Automatycznie dyskwalifikowało to kobiety. Henry Whitehill z Deer Lodge uznawał prawa kobiet za niezgodne z prawem natury, przeciwne relacjom, które zostały ustanowione w boskim planie. Delegaci Konwencji Konstytucyjnej odmówili przyznania kobietom

---

¹²⁵ Montana Toole, *An Uncommon Land* (Norman: Oklahoma, University of Oklahoma Press, 1959), s. 186-210.

¹²⁶ Meikle Lyndel, *Montana’s 1889 Constitutional Convention; The Founding Fathers – The Floundering Fathers*, w: Foley, ed., op. cit., s. 68-70.

prawa do głosowania w wyborach. Prawo takie kobiety uzyskały dopiero w 1914 roku, a więc 45 lat po stanie Wyoming, gdzie kobiety stały się wyborcami jako pierwsze w całym kraju.

Podczas prac Konwencji Konstytucyjnej ustalano wiele ważnych dla przyszłości stanu kwestii. Oprócz wspomnianych kwestii prawa wyborczego kobiet poruszano sprawy praw wyborczych, likwidacji rezerwatów Indian, a także usunięcia Chińczyków z terenu stanu. Murzyni, Indianie i Chińczycy nie mogli być świadkami w procesach sądowych osób białych. We wczesnym prawodawstwie stanu Chińczycy byli zatem grupą wykluczoną. Między 1864 a 1921 rokiem legislatura terytorium Montany wystosowała około 35 wniosków do Kongresu o zredukowanie obszaru rezerwatów indiańskich w celu zorganizowania na ich terenie kopalni i białego osadnictwa. Legislatorzy tłumaczyli takie plany tym, że dla Indian ziemia, choć bogata w złoża i powierzchnię nadającą się do uprawy, była bezwartościowa. W *Senate Joint Memorials 1 i 2* z szóstego zgromadzenia legislacyjnego w 1899 roku na stronie 153 legislatorzy wnieśli do Kongresu USA o wydanie zakazu opuszczania terytorium rezerwatu przez Indian¹²⁷. Ten sam dokument zmuszał również Indian Flatter do oddania białym osadnikom ziemi przeznaczonej pod uprawę, a także do celów ich stałego osadnictwa.

W zapisie posiedzeń Konwencji – *Proceedings and Debates of the Constitutional Convention* – odnaleźć można wypowiedzi 75 delegatów reprezentujących 16 hrabstw stanu. Delegat Charles Hartman z hrabstwa Gallatin zasugerował, aby prawo do głosowania przysługiwało jedynie osobom potrafiącym pisać i czytać. Według niego Stany Zjednoczone otworzyły drzwi dla anarchistów i obcych pracowników. Nie powinni oni mieć głosu w rządzie stanu. Jego postawa wywołała jednak opór Hiram Knowlesa, prawnika z Butte, czy C.R. Middletona, prawnika z hrabstwa Custer. Wedle nich ograniczenie prawa tylko dla osób znających język angielski byłoby pozbawieniem prawa do głosu ludziom inteligentnym, ciężko pracującym. Wedle Middletona w Chicago w 1886 roku podczas protestów na *Haymarket Square* przywódcy anarchistyczni byli ludźmi wyjątkowo inteligentnymi. Wedle Knowlesa nie można było ograniczać prawa do głosowania ze względu na brak znajomości języka angielskiego, gdyż „wszystkie materiały na temat

---

¹²⁷ Foley, ed., op. cit., s. 33.

wolności nie zostały spisane tylko i wyłącznie po angielsku”¹²⁸. Charles Warren, delegat z Butte, stwierdził: „jeśli mielibyśmy zezwolić niektórym obcym na prawo do głosowania, byłbym za tym. Weźmy dla przykładu Niemców lub Irlandczyków. Kiedy przybywają do tego kraju, wedle zasady, palą za sobą mosty i stają się tak dobrymi obywatelami jak my. Z drugiej strony weźmy dla przykładu Włochów. Przybywają tutaj i deklarują swoje intencje zostania obywatelami. Tak szybko jak uzbierają 150 lub 200 dolarów wracają do Włoch i nigdy już ich nie widzimy. Jeśli mają możliwość sprzedania swoich głosów za kilka dolarów z pewnością to zrobią”¹²⁹.

Przyznanie prawa wyborczego Włochom z perspektywy czasu nie zmieniłoby znacząco sytuacji tej grupy etnicznej. Wedle wyliczeń spisu powszechnego z 1890 roku Irlandczycy, Skandynawowie i Niemcy stanowili grupy etniczne w liczbie blisko 20 000 osób, zatem o 30 razy więcej niż grupa włoska¹³⁰.

Delegaci na Konwencję Konstytucyjną wzorem idei głoszonych przez *Workingman's Party* założonej w 1890 roku w San Francisco przez Dennisa Kearneya domagali się wydalenia Chińczyków. W *Proposition 7* do Konstytucji stanu Montana zaproponowanej przez Allena Joya, prawnika z Livingston, czytamy, iż po wejściu w życie konstytucji żadna korporacja nie mogła zatrudniać bezpośrednio lub pośrednio jakiegokolwiek Chińczyka bądź przedstawiciela rasy mongolskiej. „Żaden Chińczyk nie może być zatrudniony w pracy oferowanej przez instytucję stanową, hrabstwo lub instytucję miejską za wyjątkiem wykonywania prac społecznych, będących formą odpokutowania za popełnione przestępstwo. Legislatura będzie dążyć do zniesienia imigracji do tego stanu obcych niezdolnych do zostania obywatelami USA. Wszelkie kontrakty pracy dla Chińczyków należy unieważnić. Należy karać firmy zajmujące się sprowadzaniem robotników z Chin”¹³¹. Ostatecznie *Proposition nr 7* nie została włączona do Konstytucji, jednak antychińskie nastroje w świadomości społeczeństwa pozostały.

Niebawem podziały w społeczeństwie wieloetnicznym zostały pogłębione poprzez diametralnie różne stanowisko względem udziału Ameryki

---

¹²⁸ Ibidem, s. 142.

¹²⁹ Ibidem, s. 143.

¹³⁰ Walter, op. cit., s. 144.

¹³¹ Ibidem, s. 145.

w obliczu nadchodzącej wojny światowej. Po wybuchu I wojny światowej pochodząca z Montany Jeannette Rankin, pierwsza kobieta zasiadająca w amerykańskim Kongresie, głosowała przeciwko wypowiedzeniu wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone. Wśród obywateli stanu Montana, którzy byli przeciwni udziałowi kraju w wojnie, znaleźli się imigranci pochodzenia niemieckiego, irlandzkiego, a także pacyfystyczni huterycy czy spokrewnieni z nimi w nurcie anabaptyzmu menonici należący do niemieckiej grupy etnicznej. Tymczasem zwolennicy *Rady Obrony Montany* oraz jej członkowie podkreślali zgodnie sukces, jakim niewątpliwie mogła szczyścić się Montana w wigilię I wojny światowej. Poparcie dla udziału Ameryki w wojnie zaczęło szybko rosnąć¹³². W latach 1917-1918 około 40 000 mieszkańców Montany (10% populacji stanu) zostało wcielonych do armii¹³³. Montana była jednym z najbardziej zaangażowanych stanów w działaniach wojennych. Stacja *Remount Station* w Miles City dostarczyła 10 000 koni dla kawalerii – była to największa ilość ze wszystkich posterunków wojskowych w kraju. Wymownym przykładem zaangażowania w działania wojenne był udział plemion indiańskich ze stanu Montana, zwłaszcza Narodu *Crow*. Indianie byli najczęściej szyfrantami, którzy za pomocą swoich nieznanym innym języków przekazywali zaszyfrowane informacje między posterunkami wojskowymi. Około 1500 obywateli stanu zginęło w trakcie działań wojennych, a 2437 było rannych¹³⁴. Okolice miasta Helena – stolicy stanu – były także miejscem treningów specjalnego amerykańsko-kanadyjskiego komanda *First Special Service Force* zwanego również *Devil's Brigade*¹³⁵. W Great Falls, Lewistown, Cut Bank i Glasgow powstawały bazy lotnicze. Masowe poparcie zaangażowania kraju w I wojnę światową było spowodowane także korzyściami finansowymi płynącymi z zapotrzebowania na kruszce, stal i żywność produkowaną przez rolników z Montany. Właściciele kopalni i farmerzy wierzyli w szybkie wzbogacenie się, a zwykli pracownicy w poprawę warunków życia

¹³² Holmes, op. cit., s. 259.

¹³³ Ibidem; Walter, op. cit., s. 287.

¹³⁴ *Montana and World War I 1914-1918* (PDF), Montana Historical Society, 17.04.2013; Philip S. Foner, *Labor and World War I, 1914-1918* (New York: International Publishers, 1987), s. 289.

¹³⁵ *Brief History of Montana*. State of Montana, 25.05.2013. Strona oficjalna stanu Montana http://mt.gov/discover/brief_history.mcp

i sytuacji finansowej. Dzięki wojnie stan zaczął się szybko bogacić¹³⁶. Według przeciwników związków zawodowych rozwój stanu związany z produkcją dla potrzeb armii amerykańskiej został zahamowany poprzez ich działalność. W miejscowości Butte, składającym się z wieloetnicznego społeczeństwa ze znaczącym odsetkiem populacji i europejskim rodowodzie, związki zawodowe takie jak *Metal Mine Workers' Union*, sprzeciwiały się udziałowi w wojnie ze względu na zyski, które w ocenie robotników trafiały jedynie do kieszeni właścicieli przedsiębiorstw, a nie ich pracowników¹³⁷. W czerwcu 1917 roku Frank Little, działacz związkowy organizacji *Industrial Workers of the World*, przybył do Butte, aby zorganizować związkowców do walki o swoje prawa. 1 sierpnia 1917 roku został on powieszony przez bandę strażników społecznych¹³⁸. Milicja stanowa została ściągnięta do Butte przez działania Anaconda Copper, która dążyła do wojny opartej na podejrzliwości i braku zaufania między związkowcami. Odwołano z funkcji szeryfa Tima Driscolla. Lewis J. Duncan, jeden z niewielu wybrany na drugą kadencję, również został zwolniony z urzędu. Milicja stanowa przejęła budynek sądu wybudowanego ze środków społeczeństwa i zamieniła go w koszary i stajnię. Konie zostały wypożyczone milicji przez Kelleya. Wielu dobrych pracowników i fachowców opuściło wówczas Butte, uciekając przed głodem i nędzą. Kolejne wybory wygrywali baronowie kopalniani. Mordowano ich przeciwników bez możliwości procesu sądowego czy odbycia kary więzienia. Gubernator Sam Stewart wprowadził stan wyjątkowy w Butte, wysyłając milicję stanową do zaprowadzenia spokoju¹³⁹.

Po zakończeniu wojny zmalał popyt na drewno i kruszce, który był generowany zamówieniami na potrzeby wojska amerykańskiego. Okres *Wielkiego Kryzysu* był wyjątkowo trudny dla Montany, której podstawowym źródłem dochodu były olbrzymie farmy rolnicze i kopalnie. Dopiero w latach 40. XX wieku nastąpił stopniowy wzrost produkcji rolnej. Stan stał się wówczas największym producentem pszenicy.

W 1940 roku Jeanette Rankin, która w 1918 roku wraz z 49 innymi kongresmenami głosowała przeciwko udziałowi Ameryki w wojnie,

---

¹³⁶ Holmes, op. cit., s. 259.

¹³⁷ Ibidem.

¹³⁸ Ibidem.

¹³⁹ Paul L. Murphy, *Montana's Agony: Years of War and Hysteria, 1917-1921*, „Journal of American History”, 1980, s. 436.

ponownie sprzeciwiła się zaangażowaniu kraju w kolejną światową wojnę. I tym razem jej głos sprzeciwu był głosem odosobnionym. Mieszkańcy Montany po raz kolejny ofiarnie wstępowali do armii amerykańskiej i ochoczo wspierali wszelkie działania wojenne. Kiedy Stany Zjednoczone przystąpiły do II wojny światowej w grudniu 1941 roku, wielu obywateli stanu wstępowało do wojska w ucieczce przed biedą. Około 40 000 osób wstąpiło do wojska po wypowiedzeniu wojny i kolejne 57 000 przed jej zakończeniem. Stanowiło to 10% całej populacji stanu i było ponownie najwyższym wskaźnikiem w całym kraju¹⁴⁰.

Klan a sprawy polityczne w stanie Montana

Klan w Montanie zaznaczył również swoją aktywność w sferze politycznej. W wyścigu o fotel senatora stanowego w 1924 roku Klan poparł Franka Lindermana – republikanina, sprzedawcę ubezpieczeniowego. Linderman był określany przez Terwilligera jako stuprocentowy ekszlonek Klanu. „Ostatecznie przegrał on z demokratą Thomasem Walshem, który uzyskał 52% głosów¹⁴¹.”

Official Circular każdorazowo zamieszczał analizy potencjalnych kandydatów przed wyborami do władz hrabstw i stanu. Używano „tajemnego kodu” do określenia kandydata, przy którego nazwisku umieszczano krótki komentarz zazwyczaj informujący o tym, czy był on przychylny Klanowi, czy był protestantem, czy też katolikiem albo zwolennikiem prohibicji.

Podczas kampanii prezydenckiej z 1928 roku Terwilliger organizował członków Klanu do wspierania kandydata republikańskiego – Herberta Hoovera, którego celem była m.in. restrykcyjna prohibicja. Hoover wygrał, uzyskując 58.2% głosów. W Montanie uzyskał 113 000 głosów, tj. o 34 000 więcej niż konkurent – katolicki kandydat Al Smith¹⁴². W 1931

---

¹⁴⁰ Montana: Stories of the land. Part 3 – Waves of Development, Chapter 19: World War II in Montana, Helena: Montana Historical Society, s. 377.

¹⁴¹ *Statistics of the Congressional and Presidential Election of November 4, 1924*, Office of the Clerk, US House of Representatives, w: http://clerk.house.gov/member_info/electioninfo/1924election.pdf, dostęp: 7.01.2014.

¹⁴² Ibidem.

roku ostatni członkowie Klanu w liczbie około 100 osób powołali do życia krótko istniejący *Grand Klan of Montana*¹⁴³.

Kontinental Klan no. 30 w Butte

Miasto Butte od chwili założenia w 1862 roku istniało głównie dzięki wydobyciu początkowo złota, a następnie eksploatacji złóż miedzi. W 1870 roku na tereny przyległe do miasta przybywali już poszukiwacze złota. W 1880 roku odkryto bogate złoża miedzi, dzięki którym miasto zaczęło się bardzo szybko rozwijać. Możliwość szybkiego wzbogacenia była skutecznym wabikiem dla tysięcy imigrantów z biednych robotniczych regionów Europy, którzy przybywali do miast, takich jak Butte. Wkrótce powstawały zarządzane przez magnatów kopalnianych przedsiębiorstwa, których celem stało się nabywanie kopalni będących w prywatnych rękach. Konglomeraty kopalniane bardzo często oferowały pracę za dużo mniejsze wynagrodzenie. Jednym z nich była *Anaconda Copper Mining Company* Marcusa Daly'ego.

Miejscowość Butte zamieszkiwana była głównie przez katolickich imigrantów, którzy w większości zajmowali się pracą w kopalniach. Wraz z szybkim rozwojem miasta bogacili się jego mieszkańcy. To z kolei przyczyniało się do szerzenia się nałogów czy przestępczości związanej z hazardem, prostytutką i nadużywaniem alkoholu. Butte było miejscem szczególnym, gdyż począwszy od XIX wieku, obserwowano tam napięcia międzyreligijne w środowisku zdominowanym przez kulturę imigrantów-górników.

Antykatolickie nastroje w Butte istniały na długo przed pojawieniem się *Ku Klux Klanu*. Podczas *War of the Copper Kings* napięcia na tle religijnym związane były z walką między kopalnianymi magnatami: Marcusem Dalym a Williamem Clarkiem. Obaj byli irlandzkimi demokratami, reprezentującymi jednak odmienną filozofię życia i kierującymi się odmiennymi wartościami moralnymi. Clark był protestantem, oranżystą, który wspierał politykę Wielkiej Brytanii względem Irlandii. Daly zaś szczycił się swoim katolicyzmem. Należał także do kilku nacjonalistycznych irlandzkich sekt¹⁴⁴.

¹⁴³ Walter, op. cit., s. 323.

¹⁴⁴ David Emmons, *The Orange and the green in Montana: A Reconsideration of the Origins of the Clark-Daly Feud*, „Arizona and the West”, Vol. 28, no. (1986), s. 234.

Podział między protestantami a katolikami dał się wyraźnie zaobserwować w praktykach zatrudniania pracowników w kopalniach w Butte. Katolicy irlandzcy przybywający do Butte, mogli liczyć na zatrudnienie w kopalniach Daly'ego. Clark preferował zatrudniać Kornwalijczyków, którzy odznaczyli się antypatią wobec Irlandczyków. Nastroje wzajemnej wrogości religijnej trwały jeszcze po odejściu magnatów na emeryturę¹⁴⁵.

Napięcia religijne w Butte spowodowały, iż protestanci zamieszkujący miejscowość w 1894 roku w liczbie 2000 wstąpili do antykatolickiej i antyimigranckiej organizacji *American Protective Association*. Członkowie lokalnej organizacji APA wydawali tygodnik „Examiner”, w którym atakowali katolików. 4 lipca 1894 roku w wyniku protestów zorganizowanych przez członków APA doszło do rozruchów, w wyniku których jedna osoba zginęła i wiele zostało rannych.

W 1895 roku zwolennicy APA wsparli zwycięską kandydaturę Williama Thompsona na stanowisko burmistrza Butte. Dwa lata później Thomson przegrał walkę o reelekcję. Wówczas Marcus Daly wsparł kandydaturę popieraną również przez irlandzkich katolików – Patricka Harringtona.

Wykorzystując wewnętrzną napiętą sytuację, konflikty na tle etnicznym, 26 grudnia 1923 roku powołano do życia *Butte Kontinental Klan No 30*. W niedługim czasie od powstania lokalny Klan odwiedził William Joseph Simmons, przywódca narodowy Klanu. Jedną z wizyt odbył w miejscowości Billings, gdzie zgromadzonym osobom przyrzekł swą wierność, a także podkreślił ważność istnienia Klanu w stanie oddalonym od serca organizacji – Atlanty.

Pozyskiwanie nowych członków powierzono *Kleagle*, którzy poszukiwali klansmanów wśród elity biznesowej miasta. Wśród pierwszych członków znaleźli się prawnicy, kierownicy sklepów, prezydent *Montana Motors*, księgowy, broker oraz manager *Western Fuel* (późniejszy burmistrz Butte).

Między 1923 a 1929 rokiem 181 mieszkańców Butte zostało członkami Klanu. Wywodzili się oni z różnych środowisk: od pracowników handlu, mechaników do pracowników środków transportu. Z 39 klansmanów pracujących w kopalniach mniej niż połowa pracowała w na-

---

¹⁴⁵ Ibidem, s. 236-237.

leżących do *Anaconda Copper Mining Company*. Do Klanu należeli także asystent dyrektora szkoły średniej, farmaceuta i superintendent *Montana Children Home Society* oraz 10 pastorów¹⁴⁶.

Potrzeba zachowania tajności sprawiła, iż Klan często zmieniał miejsca swoich spotkań i także swoją nazwę. Podczas pierwszego roku działalności członkowie Klanu nazywali siebie entuzjastycznie *Protestant Mens Community Club*, *Protestant Men's Welfare Council* czy *Magian Society*. Wiosną 1924 roku członkowie organizowali spotkania w *Moose Hall*. W lipcu tego roku *Exalted Cyclops* uznał to miejsce za zbyt małe. Nowe miejsce otrzymało początkowo nazwę *Knights of Pythias Hall* z czasem zmienioną na *Butte Men's Literary Club*. W kolejnym roku spotykali się w Walkerville w Masonic Hall. Klan zmienił nazwę na *Krishna Improvement Association*. Wszystko miało na celu utajnienie istnienia i działalności organizacji. Tajemniczość Klanu, częste zmiany nazw organizacji, miejsc spotkań i adresów sprawiły, iż korespondencja (w tym karty zgłoszeniowe) kierowana do organizacji docierała z opóźnieniem. Wrogość imigrantów wobec Klanu sprawiła, iż w 1924 roku *Kligrapp* Floyd Johnson poprosił centralę w Atlancie o utajnienie adresu lokalnego Klanu. *Exalted Cyclops* Albert Jones twierdził w swej korespondencji do Terwilligera, iż listy Klanu płynące z Atlanty były przechwytywane przez irlandzkich katolików, którzy zdominowali lokalną pocztę. W obawie przed katolikami Jones zmienił nawet swe nazwisko na Knute Karl Knutson.

Nastroje antyklanowe spowodowały, iż organizacja niezależna od Klanu i otwarta dla białych protestantów nieurodzonych w USA – *Royal Riders of the Red Robe* – miała poważne problemy z formalną rejestracją. Butte było miejscem wyjątkowym w strukturach Klanu. Pozostałe lokalne klany w Montanie nie odznaczały się zachowywaniem takiej sekretności jak *Kontinental Klan*. Nawet położone w pobliżu Livingston w 1925 roku określane było jako miasto bardziej otwarte i przyjazne.

Kontinental Klan był również zaangażowany politycznie, zwłaszcza w sferze edukacji. W 1924 roku dwóch członków Klanu ubiegało się i miejsce w radzie szkolnej z *Citizens Ticket*. Twierdzili oni, iż kryteria przynależności religijnej nie mogą stanowić czynnika w zatrudnianiu

---

¹⁴⁶ Tom Stout, *Montana: Its Story and Biography*, Vol. 2 (Chicago: American Historical Society, 1921), s. 234.

nauczycieli szkolnych. W 1924 roku Klan ostrzegwał, iż 85% nauczycieli było katolikami. Klan był także obecny podczas wyborów w charakterze mężów zaufania pilnujących porządku, przestrzegania procesu wyborów. Podczas kampanii prezydenckiej w 1928 roku członkowie Klanu wystosowali trzystronicowy tekst negujący artykuł popierający Ala Smitha na fotel prezydenta, który ukazał się wcześniej w „Butte Miner”. *Kligrapp* Albert Jones korespondował ze środowiskami protestanckimi w celu wypracowania stanowiska przeciwnego Smithowi. Nawiązał współpracę z *International Protestant Foundation, American Publicity League, Society of Protestant Americans*. Pomimo wysiłków Klanu Al Smith w hrabstwie Silver Bow uzyskał 53% głosów¹⁴⁷. Było to jedno z dwóch hrabstw w stanie Montana, gdzie Smith wygrał. Klan okazał się kompletnie bezradny w walce o wpływy polityczne. Nie interesował się również nielegalną produkcją alkoholu czy jego nadużywaniem przez mieszkańców Butte. Było to zachowanie dość intrygujące, gdyż jednym z elementów walki z moralnym zepsuciem Ameryki było zwalczanie nielegalnej produkcji bimbrowa i skutków jego spożywania: wzrostu pijaństwa i przestępczości. Wedle „*Kalispell Times*” Butte i hrabstwo Silver Bow były najbardziej tolerancyjnymi miejscami w stanie.

Klan wspierał również finansowo swoich członków znajdujących się w materialnej potrzebie, osoby samotne i chore. Pamiętano o grobach nieżyjących członków organizacji, wręczano prezenty z okazji różnych rocznic czy wydarzeń. W 1924 roku zaproponowano nawet stworzenie specjalnego funduszu, jednakże instytucja taka nigdy formalnie nie powstała.

Przyczyny upadku Klanu w Butte

Istniało wiele powodów, dla których Klan w Butte zaczął chylić się ku upadkowi pod koniec lat 20. Jeden z najbardziej wpływowych klanów w Montanie nie był w stanie poradzić sobie z przytłaczającą opozycją ze strony swoich wrogów. *Kontinental Klan nr 30* w Butte

---

¹⁴⁷ *Montana General Election Returns Official Abstract of Votes Cast at the General Election Held in Montana Nov. 6, 1928*, Montana Secretary of State, Helena, 1928.

był przykładem bezradności w starciu z silnym przeciwnikiem¹⁴⁸. Inną kwestią były naciski zwiększania liczby członków płynące z centrali organizacji, a co za tym idzie planowane zwiększanie wpływów finansowych w kasach w Atlancie. Klan jako organizacja nie zapewniał swoim członkom żadnego ubezpieczenia. Dla członków organizacji – robotników, przedstawicieli klasy średniej brak ubezpieczenia oznaczał brak stabilizacji i perspektyw. Kolejną sprawą były zbyt wysokie koszty uczestnictwa w organizacji. Oprócz opłaty wpisowej – *Klecktokenu* w kwocie 10 dolarów należało zakupić dodatkowo strój czy opłacić obowiązkowo prenumeratę gazety klanowej.

Niemalą wpływ na upadek Klanu miała lokalna prasa. *Butte Miner* nazwał tamtejszy klan „komedią i farsą”. Również lokalna policja była niechętna Klanowi. Wedle szeryfa Jacka Duggana członkowie klanu „będą ostrzeliwani niczym wilki”. Lawrence Duggan był aktywnym członkiem wielu bractw irlandzkich, członkiem *Workingman Union*. Ciekawostką jest fakt, iż był jednym z pierwszych balsamistów w Butte i posiadał własną kostnicę. Swój biznes ulokował w pobliżu kopalń. Kamienie często odpadające od ścian i zasypujące tunele w kopalniach powodujące śmierć górników nazywane były „*dugganami*”. Przez trzy kadencje Duggan był szeryfem w Butte i aktywnie zwalczał działalność *Ku Klux Klanu*. Był jednak pobłażliwy względem bimbrowników.

Klan przegrał też z nowoczesnością – masową rozrywką, którą zapewniały: radio, samochody, sport czy sale kinowe. Te formy aktywności były dużo tańsze niż członkostwo w bractwach i stawały się coraz bardziej dostępne. Dotychczasowa rola towarzystw polegająca na kształtowaniu charakterów ludzi od młodości do dorosłości przestała spełniać swoją funkcję. Wszelkie towarzystwa stawały się dla młodych ludzi reliktem minionych czasów.

Niemalą wkład w upadek tego lokalnego Klanu miały także skandale i problemy klanu krajowego. Proces sądowy Davida Stephensona, szefa Klanu w Indianie, procesy sądowe przywódców krajowych Klanu, akty bezprawia, lincze, opisywane w artykułach prasowych nie przynosiły popularności organizacji. Wobec braku akceptacji społeczeństwa Butte Klan stał się kolejnym z bractw, które spotkał los wielu podobnych organizacji – reliktyw przeszłości, które przegrały z nowoczesnymi

---

¹⁴⁸ Walter, op. cit., s. 323.

formami rozrywki dla mas. Członkowie klanu z Butte przenieśli się do innych oddziałów organizacji we wrześniu i październiku 1929 roku. Klan w Butte zakończył swą działalność w tym samym roku. Korespondencja ostatniego *Kligrappa* istnieje jeszcze z lat 30. Źródła, którymi dysponuje stan Montana, dotyczące klanu w tym stanie, sięgają jeszcze 1931 roku.

Postawy rasistowskie, jak wspomniano, nie były obce tylko klasie średniej, lecz także wśród elity politycznej Montany. Osoby zaangażowane w życie polityczne i społeczne Montany były często promotorami wyznawanych idei i mentorami dla wielu osób, które we współwyznawanych pojęciach odnajdowały eksplikację trudów dnia codziennego. Jednym z najbardziej znanych montanańskich radykałów był Jacob Thorkelson – reprezentant Kongresu w latach 1939-1941. Podczas swojej kadencji był powszechnie znany jako radykał i rasista. Thorkelson urodził się w Egersund, w Norwegii w 1876 roku. W wieku 15 lat opuścił dom rodzinny i rozpoczął życie marynarza. Między 1900 a 1906 rokiem uzyskał amerykańskie obywatelstwo¹⁴⁹. Thorkelson ukończył z wyróżnieniem *University of Maryland College of Physicians and Surgeons* w 1911 roku. Przez krótki okres był profesorem anatomii. W 1913 roku w wieku 37 lat przeprowadził się do Montany. Początkowo mieszkał w Dillon, gdzie prowadził prywatną praktykę lekarską. Następnie w 1918 roku zamieszkał w Anaconda, gdzie został głównym chirurgiem w *Springs State Hospital*. Był członkiem około 13 klubów zawodowych i społecznych. W 1920 roku otworzył prywatny gabinet w Butte. Wówczas zaangażował się w lokalne życie polityczne. Thorkelson znany był ze swych radykalnych, izolacjonistycznych i antysemitycznych poglądów. W 1938 roku nawoływał m.in. do drugiej amerykańskiej rewolucji, która miała przywrócić Ameryce wizję stworzoną przez *Ojców Założycieli*. W listopadzie 1938 roku został wybrany reprezentantem w Kongresie. Wystąpienia Thorkelsona zarejestrowane w *Congressional Records* były przepełnione nienawiścią do Żydów i imigrantów. Był on znany ze swej współpracy z *America First Committee*, *Christian Front*, *Knights of White Camellia*, *German American Bundem* oraz *Silver Shirts*. W 1939 roku ujawnił treść listu pułkownika Edwarda House'a z 1919 roku, który zaproponował brytyjskiemu

---

¹⁴⁹ Ibidem, s. 368.

premierowi Davidowi Lloydowi George'owi pokojowe połączenie amerykańskich kolonii z Wielką Brytanią. Wedle Thorkelsona był to dowód na planowaną od lat współpracę godzącą w suwerenność USA. Jak się później okazało, list, na który powoływał się Thorkelson, był fałszywym żartem sporządzonym w 1920 roku. Thorkelson do końca swej kadencji upływającej w 1941 roku atakował komunistów, Żydów czy przeciwników *German-American Bund* i *Silver Shirts*. Sprzeciwiał się śledztwu prowadzonemu przeciwko tym organizacjom przez FBI czy działaniom *Anti-Nazi League*. Thorkelson w 1940 roku przegrał w prawyborach republikańskich z Jeannette Rankin. 18 listopada 1945 umarł w wyniku komplikacji po zawale serca w Butte.

W czasach, gdy nie istniało jeszcze radio ani telewizja, codzienna prasa była potężnym medium nie tylko przedstawiającym informacje lokalne czy krajowe, lecz przede wszystkim posiadała funkcję opiniotwórczą. Toteż wyjątkową rolę odgrywał redaktor, który decydował o sposobie przedstawienia informacji oraz jej tematyce. W historii Montany najbardziej wpływowym redaktorem był William Campbell – redaktor „*Helena Independent*”. W gazecie często zamieszczał swoje prywatne opinie, a także atakował wszystkich, którzy nie zgadzali się z jego punktem widzenia. W trakcie I wojny światowej Campbell na łamach swej gazety atakował przeciwników udziału kraju w wojnie, komunistów. Idealne społeczeństwo, według Campbella, składać się miało tylko z elity anglosaskiej. Campbell szybko stał się bliskim przyjacielem gubernatora Sama Stewarta. Rewolucja przemysłowa, która w Stanach Zjednoczonych rozpoczęła się w 1865 roku i trwała aż do zakończenia I wojny światowej, spowodowała napływ olbrzymiej liczby imigrantów z Europy. Imigranci wywoływali obawy zwłaszcza wśród amerykańskiej średniej klasy, dla których sąsiedztwo np. europejskich katolików naruszało dotychczasowy status quo. Według Campbella idea *melting pot* nie sprawdzała się i nie odzwierciedlała rzeczywistości. Był zwolennikiem restrykcji imigracji zwłaszcza dla Niemców, Włochów, Rosjan. Po wypowiedzeniu wojny Niemcom w 1917 rok Campbell rozpoczął kampanię antyniemiecką w Butte i Helenie. Kolejnymi ofiarami Campbella były związki zawodowe. *Industrial Workers of the World* uznawał I wojnę światową za problem wyłącznie europejski, w którym USA nie mogą brać udziału. Campbell obarczał związki zawodowe winą za strajki robotnicze, jak protest w Butte w 1917 roku. Po zlincowaniu

organizatora związkowego Franka Little Campbell na lamach gazety pogratulował jego zabójcom dobrze wykonanego zadania¹⁵⁰.

W marcu 1917 roku gubernator Sam Stewart powołał Campbella do składu *Montana Council of Defense*. Będąc członkiem Rady, przeformował Order nr 3, wprowadzając całkowity zakaz używania języka niemieckiego w Montanie. Wprowadzenie tego przepisu spowodowało zamknięcie niemieckojęzycznej gazety „Staats-Zeitung” prowadzonej przez Freda Naegelego. Omówione przypadki Thorkelсона czy Campbella nie były jednostkowymi w całej burzliwej historii stanu Montana. Osoby tego pokroju wciąż kształtują opinię publiczną w Butte, Helenie i innych regionach Montany.

Ku Klux Klan w stanie Waszyngton

Jednym z najbardziej powszechnych stereotypów jest ten, który mówi o tym, iż *Ku Klux Klan* był obecny i prężnie działający jedynie na amerykańskim Południu. W rzeczywistości struktury klanowe obecne były niemal we wszystkich amerykańskich stanach, włącznie z tymi, gdzie nie Klan nie musiał toczyć sporów ze swymi odwiecznymi, jak i bardziej współczesnymi przeciwnikami. Na początku XX wieku Klan rozprzestrzenił się na stany północne, sięgając krańców wschodnich i zachodnich kraju. Stosując nowe metody zwalczania przeciwników, takie jak porwania, zamachy, morderstwa, Klan stał się zagrożeniem dla bezpieczeństwa publicznego¹⁵¹.

W celu lepszego zrozumienia przyczyn pojawienia się Klanu na terenie północnego zachodu należy wrócić do początków tworzenia się zrębów państwowości na tym obszarze. Kiedy 8 lutego 1853 roku powstało *Terytorium Waszyngtonu*, zostało ono uznane za obszar wolny od niewolników. Stało się tak na mocy *Kompromisu Missouri* z 1820 roku określającego granice między stanami wolnymi a niewolniczymi. W przeciwieństwie do rolniczego Południa na północnym zachodzie nie było zapotrzebowania na pracę niewolniczą. Terytorium pozostało

¹⁵⁰ Ibidem, s. 305.

¹⁵¹ *The FBI Versus the Klan Part 2: Trouble in the 1920s*, https://archives.fbi.gov/archives/news/stories/2010/april/klan2_042910/the-fbi-versus-the-klan-part-2-trouble-in-the-1920s, dostęp: 26.07.2022.

także w dużej mierze niedotknięte skutkami wojny secesyjnej. Nie był tu też aktywny Klan okresu powojennej rekonstrukcji.

Na przełomie wieków, na terenie stanu Waszyngton istniało wiele grup o progresywnym charakterze. W 1910 roku przyjęto poprawkę do stanowej konstytucji gwarantującą prawa kobietom. Stało się to dekadę przed wprowadzeniem takiego prawa na terenie całego kraju. W 1912 roku wyborcy zatwierdzili poprawkę do konstytucji stanowej, która przyznawała obywatelom prawo inicjatywy oraz referendum. W 1914 roku wprowadzono zakaz produkcji i sprzedaży alkoholu. Teren stanu zamieszkiwała niewielka grupa Afroamerykanów, a także inne grupy etniczne, wśród których największą stanowili imigranci z Japonii. W latach poprzedzających wybuch I wojny światowej do Waszyngtonu przybywało wielu imigrantów z południowej i wschodniej Europy, zróżnicowanych pod względem etnicznym, biednych, często niepiśmiennych i słabo znających angielski lub nie władających nim wcale. Wśród nich wielu było katolikami. Wojna spowodowała wzrost radykalizmu i antyimigracyjnego sentymentu wśród osób urodzonych w Stanach Zjednoczonych. Klan i inne organizacje w skuteczny sposób żerowały na strachu przed obcymi. Po wybuchu rewolucji październikowej w Rosji w 1917 roku do katolików jako wrogów Klanu dołączyli także komuniści, utożsamiani w USA ze związkami zawodowymi. Działalności Klanu sprzyjały różne podejmowane na terenie stanu inicjatywy. W 1921 roku przyjęto *Alien Land Bill*, na mocy którego zakazano niebiałym imigrantom posiadania, kupowania bądź dzierżawienia ziemi na terenie stanu Waszyngton. Coraz bardziej widoczne były postawy niechęci, wrogości wobec związków zawodowych, imigrantów, elit.

Jedną z pierwszych wzmianek o Klanie pojawia się w prasie na północnym Zachodzie 14 lipca 1918 roku w „Seattle Times”. W artykule *Ku Klux Klan Again Gets Busy in the South* informowano o stopniowym rozrastaniu się struktur Klanu poza obszar Południa. Klan przybył do stanu Oregon w 1921 roku. 4 sierpnia 1921 roku „Seattle Star” informował na swych łamach o istnieniu pięciu grup klanowych działających na terenie miasta Tacoma. Wkrótce w „Seattle Times” rozpoczęto publikację artykułów krytykujących działalność Klanu. Jeszcze w tym samym roku tamże rozpoczęto przedruk publikacji dziennikarskiego śledztwa dotyczącego działalności Klanu zamieszczonego pierwotnie w „The New York World”.

Luther Ivan Powell

Początków dynamicznego rozwoju *Ku Klux Klanu* w stanie należy upatrywać w działalności charyzmatycznego przywódcy tejże organizacji Luthera Ivana Powella. Ten emerytowany major armii USA był wyjątkowo zdolnym akwizytorem. Pochodzący z Luizjany Powell ukończył specjalne kursy w departamencie propagandy Klanu. Powell podczas prowadzenia agitacji wykorzystywał często film wyprodukowany przez studio filmowe Fox – *The Face at Your Window*¹⁵². Pierwszym stanem, w którym pracował Powell, była Kalifornia. W znaczący sposób przyczynił się tam do rozbudowy lokalnych struktur organizacji i pozyskania wielu nowych jej członków. Podczas pobytu w kolejnym stanie – Oregonie – Powell odniósł porównywalny sukces. Nawoływanie do przestrzegania rygorystycznego prawa prohibicyjnego oraz walka z katolikami stały się dla niego osią działalności społecznej i politycznej. Powell został mianowany *King Kleagle* w stanie Oregon. Rozwinął sieć rekruterów. Czerpał zyski z każdej dokonywanej na rzecz Klanu wpłaty członkowskiej. W wyniku wewnętrznych sporów Ivan Powell został zmuszony do opuszczenia Oregonu w 1922 roku. Następnie udał się do sąsiedniego stanu – Waszyngtonu – gdzie budował struktury organizacji w Seattle. Tam posługiwał się tytułem *King Kleagle of the Pacific Northwest Domain*. Na terenie stanu istniało wiele podobnych do Klanu bractw. Strategia pozyskiwania nowych członków stosowana przez Powella była dobrze znaną taktyką opracowaną przez specjalistów z zakresu propagandy w *Ku Klux Klanie*. Członków Klanu pozyskiwano z takich właśnie organizacji. Nawiązywano kontakty z lożami masońskimi oraz innymi bractwami. Następnie rekruterzy organizowali otwarte spotkania z byłymi katolickimi zakonnicami (ang. *Escaped nuns*). Osoby takie, często świeckie, opowiadały o przemocach psychicznej i fizycznej działającej się za zamkniętymi bramami klasztorów, hipokryzji wśród duchownych. Na terenie stanu Waszyngton najbardziej popularną z takich osób była siostra Lucretia (właściwie Elizabeth Schoffen)¹⁵³. Powell, zdając sobie sprawę z konieczności budowania

¹⁵² Tom Rice, *White Robes, Silver Screens: Movies and the Making of the Ku Klux Klan*, Indiana University Press, 2016, s. 28.

¹⁵³ Linda Gordon, *The Second Coming of the KKK: The Ku Klux Klan of the 1920s and the American Political Tradition*, Liveright Publishing, 2017, s. 141.

dobrego wizerunku Klanu, pragnął zdobywać nowych członków wywodzących się z najbardziej patriotycznych amerykańskich instytucji. *King Kleage* Luther Powell zapragnął dotrzeć z ideami klanowymi do armii amerykańskiej i służb policyjnych. W ten sposób chciał podkreślić patriotyczny charakter organizacji i oddanie służbie ojczyźnie. Była to także okazja do wzmocnienia reputacji Klanu w stanie Waszyngton. Zapraszał marynarzy stacjonujących na statkach wojennych do udziału w klanowych spotkaniach w Seattle. Udało mu się m.in. utworzyć *US Navy Klan No. 1* na statku *USS Tennessee* w Zatoce Puget¹⁵⁴. Podobny klan utworzył także na statku *USS California*¹⁵⁵. Luther Powell pozyskał także 100 członków z lokalnej policji w Jackson County¹⁵⁶. Biuro Powella w budynku Securities Building w Seattle służyło jako siedziba m.in. *Seattle Klan No. 4* oraz organizacji *Royal Riders of the Red Robe*. W zamierzeniu Powella *Ku Klux Klan* na północnym zachodzie, regionie, jak wspomniano, zamieszkiwanym przez imigrantów, miał pozostawać otwarty dla określonej grupy obcokrajowców. Byli to najczęściej wyznawcy protestantyzmu, biali imigranci pochodzący z krajów Europy Północnej czy Zachodniej. Dlatego Powell powierzył naturalizowanemu Kanadyjczykowi dr. M.W. Rose'owi założenie organizacji klanowej dla wspomnianych już imigrantów – *Royal Riders of the Red Robe*. W listopadzie 1922 roku utworzono także Klan dla kobiet oraz organizację dla dzieci – *Junior Knights of the Invisible Empire*¹⁵⁷. 20 czerwca 1923 roku Powell rozpoczął publikację antykatolickiego tygodnika „*Watcher on the Tower*”. Mottem gazety były słowa: *klan, konstitution, kross*¹⁵⁸. Powell proponował bezpośrednią subskrypcję swego periodyku każdemu protestanckiemu pastrowi, który był zainteresowany działalnością Klanu. Tygodnik Powella był także odpowiedzią na antyklanową gazetę „*Seattle Post-Intelligencer*” Williama Randolpha Hearsta. Redakcja tygodnika „*Watcher on the Tower*” po rezygnacji Powella i jego wyjeździe ze stanu zajmowała się jedynie przedrukowywaniem archiwalnych artykułów dotyczących

---

¹⁵⁴ Jackson, op. cit., s. 194.

¹⁵⁵ David M. Chalmers, *Hooded Americanism: the history of the Ku Klux Klan*. Chicago: Quadrangle Books, 1968, s. 217.

¹⁵⁶ Ibidem, s. 86.

¹⁵⁷ Rice, op. cit., s. 28.

¹⁵⁸ Jackson, op. cit., s. 194.

Klanu. W efekcie spadku sprzedaży i zbyt małej liczby czytelników ostatecznie tygodnik całkowicie zniknął z rynku prasy¹⁵⁹.

Klan w Bellingham

Najprawdopodobniej najsilniejszymi i najdłużej istniejącymi oddziałami Klanu w stanie Waszyngton były oddziały zorganizowane w miastach Bellingham i Mount Vernon. Pierwszy dowód na istnienie tamtejszego lokalnego Klanu zanotowany został w relacji ze spalenia krzyża na szczycie wzgórza w Bellingham Sehome przez kilkoro mieszkańców hrabstwa¹⁶⁰. Według historyka *Western Washington University*: „ognisty krzyż na wzgórzu Sehome był spektaklem dla całego Bellingham”¹⁶¹. Wkrótce rozpoczęto także publikację regularnych sprawozdań z działalności Klanu wokół Bellingham w klanowym tygodniku „The Watcher on the Tower”.

Ideologia *Ku Klux Klanu* dotarła do miasta Bellingham także dzięki literaturze i sztuce filmowej. 1 marca 1907 roku Frank Dixon, spowinowacony z powieściopisarzem Thomasem Dixonem odwiedził Bellingham w celu promocji powieści napisanej przez swego starszego kuzyna. Na motywach powieści Dixona wkrótce powstała popularna w całym kraju sztuka teatralna – *The Clansman*. Dotarła ona również do Bellingham i tamtejszego *the Beck's Theater*.

Podczas jednego ze spektakli we wrześniu 1908 roku wśród widowni pojawili się ubrani w rytualne stroje członkowie Klanu. Była to pierwsza od czasów wojny secesyjnej publiczna manifestacja tej organizacji. Na fali popularności powieści jak i sztuki podjęto decyzję o nakręceniu filmu opartego na twórczości Dixona. Obraz *Birth of a Nation* miał swoją premierę również w Bellingham w *American Theater* w niedzielę 4 czerwca 1916 roku.

Początek XX wieku to okres wzrostu nastrojów rasistowskich w Bellingham. Był to idealny moment dla uformowania się struktur Klanu w tym mieście i okolicach. Klan formalnie otworzył swoje biuro w Bellingham w 1926 roku. Była to organizacja niewielka, lecz bardzo

¹⁵⁹ Ibidem, s. 211.

¹⁶⁰ The Hawaiian Delegate. *Caseys Take Pleasant Outing at Bellingham K.K.K. Demonstration*, „*Watcher on the Tower*”, 28.-7.1923, s. 3.

¹⁶¹ Meyer, op. cit., s. 35.

aktywna. Oddział w Bellingham cechował się wyjątkową aktywnością i otwartością wobec jego protestanckich obywateli. Do członków tamtejszego Klanu należeli prominentni mieszkańcy miasta. Wielu członków *Silver Legion of America* w lokalnych hrabstwach Skagit i Whatcom było także członkami Klanu¹⁶².

W maju 1926 roku na terenie miasta Bellingham miała zostać zorganizowana coroczna *Parada Tulipanów* (ang. *Tulip Parade*), której trasa wiodła obok katolickiego kościoła. Przedstawiciele lokalnego, prężnie działającego *Ku Klux Klanu* mieli wziąć udział w wydarzeniu chcąc wykorzystać je do własnej promocji. Po odrzuceniu tego pomysłu przez komitet organizacyjny Klan postanowił zorganizować odrębną paradę w godzinach wieczornych tego samego dnia. 15 maja 1926 roku późnym wieczorem Klan w liczbie ponad 700 uczestników przemaszerował ulicami miasta¹⁶³.

Katolicy byli grupą mieszkańców Bellingham często atakowaną przez Klan. Wrogość wobec wyznawców katolicyzmu sprawiła, iż zwolennicy działalności Klanu domagali się w latach 20. XX wieku uchwalenia legislacji w stanach Oregon i Waszyngton wymagających obowiązkowego nauczania dzieci jedynie w szkołach państwowych. Większość wiadomości dotyczących działalności Klanu w Whatcom w 1924 roku koncentruje się na ustawie *Inicjatywa-49* (ang. *Initiative-49, I-49*) zakazującej istnienia szkół katolickich. W ten sposób chciano doprowadzić do likwidacji szkół prywatnych, wśród których były również szkoły katolickie. Jedną z takich szkół miała być *Assumption Catholic School*. Członkowie lokalnego Klanu popierali inicjatywę ustawodawczą określaną potocznie *ustawą klanową*.

W jednym z dokumentów klanowych można przeczytać następującą argumentację popierającą inicjatywę (słowa *Exalted Cyclopa*): „system szkolnictwa powszechnego tego kraju jest sprawiedliwie uznawany za bastion tego narodu. W tych szkołach formowane są idee wyznawane i wpajane naszym przyszłym obywatelom. Bezpieczeństwo i trwałość tego narodu jest uzależniona od zachowania, doskonalenia i trwałości

---

¹⁶² Karen E. Hoppes. *William Dudley Pelley and the Silvershirt Legion: a case study of the Legion in Washington State, 1933-1942*. nieopublikowana dysertacja doktorska, Departament Historii, CUNY, s. 202.

¹⁶³ 1926 KKK BELLINGHAM PARADE, Whatcom County Historical Society, <https://wp.wvu.edu/timeline/kkk-bellingham-parade/>, dostęp: 26.07.2022.

bezpłatnego powszechnego szkolnictwa. Kościół katolicki sprzeciwia się bezpłatnemu szkolnictwu powszechnemu i całe swoje wpływy wykorzystuje do likwidacji tego systemu. Według tego kościoła edukacja dzieci tego narodu winna być nadzorowana jedynie przez kościół. Zachowanie amerykańskich ideałów i religii chrześcijańskiej zależy od wczesnego ukształtowania dzieci względem wiary w nieśmiertelne słowa Boga. Podczas wczesnych lat szkolnych należy wpajać dzieciom wiarę, czytać i wspólnie analizować Biblię. W szkołach publicznych nie mogą uczyć ateści, niewierzący¹⁶⁴.

Katolicy dzięki zastosowaniu kampanii dowożenia osób do budynków wyborczych spowodowali nieprzyjęcie projektu ustawy 14 października 1924 roku. 7699 głosów oddanych w hrabstwie Whatcom znalazło się wśród 221 500 głosów przeciwnych oddanych ogółem w referendum dotyczącym *Inicjatywie 49*¹⁶⁵. Jednym z jej czołowych oponentów był ksiądz Barrett z *Church of the Assumption*. Był to organizator i pomysłodawca kampanii antyklanowej w Bellingham. Po porażce *ustawy klanowej* w Bellingham organizacja istniała nadal.

Biuro Klanu przestało formalnie istnieć w 1933 roku. Nie jest pewny dalszy los siedziby Klanu. Księga hrabstwa z 1930 roku informuje, iż spotkania Klanu odbywały się w każdy wtorek przy *Tulip Hall*, pod adresem 1419 Cornwall Avenue¹⁶⁶.

W latach 80. i 90. XX wieku szaty Klanu oraz inne pamiątki związane z organizacją zaczęły się pojawiać w sklepach z antykami w Bellingham. Niektóre z nich można było kupić na wyprzedażach, inne w księgarniach. Niektóre z tych przedmiotów można współcześnie zobaczyć w archiwach *Whatcom Museum of History & Art*.

Klan w Seattle

Przywódcami Klanu w Seattle „byli: *Exalted Cyclops* John A. Jeffrey oraz *Kligrapp* William C. Ott. Pewny jest fakt, iż John Jeffrey zanim

---

¹⁶⁴ *Principles and Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan* s. 8 Literary Licensing, LLC (kwiecień 26, 2011) Whitefish: Montana.

¹⁶⁵ Office of the Secretary of State, <http://www.sos.wa.gov/elections/> dostęp: 20.03.2013.

¹⁶⁶ Gabriel Mayer, *The Ku Klux Klan in Bellingham 1900-35, Parades of 1926 and 1929*, „Journal of the Whatcom County Historical Society”, październik 2001.

został członkiem Klanu, był wybrany do legislatury stanu Oregon z populistycznej *Partii Ludowej* w 1894 roku¹⁶⁷.

Pod koniec 1922 roku liczba członków Klanu w Seattle wzrosła do 2 000, co pozwoliło na uzyskanie zezwolenia władz stanu na prowadzenie działalności¹⁶⁸. Duża liczba członków w Seattle oznaczała, iż Klan w 1923 roku musiał już gromadzić się w większych salach, a także że jego przywódcy zaczęli organizować masowe spotkania na obszarach położonych w pobliżu centrum miasta. Kawiarnia Palm usytuowana na Westlake Avenue stała się regularnym miejscem spotkań członków Klanu, i otrzymała nawet nieoficjalną nazwę *Klansmen Roost*¹⁶⁹. Strategia pozyskiwania nowych członków opierała się na schematach opracowanych przez Edwarda Clarke'a. Akcje propagandowe, takie jak wizyty klansmanów w kościołach, akcje dobroczynne (wsparcie finansowe dla *Japanese Relief Fund*) skutkowały zwiększeniem zainteresowania działalnością Klanu. Spotkania członków organizacji odbywały się w *Moose* lub *Carpenter's Hall*. 14 lipca 1923 roku blisko 50 000 członków Klanu maszerowało przez Issaquah¹⁷⁰. Członkowie *Royal Riders of the Red Robe* spotykali się pod opieką Waltera J. Fowlera. Organizacja była najbardziej aktywna w Portlandzie, Seattle i Denver. Po wyborczej klęsce Klanu w Waszyngtonie w 1924 roku do Seattle przybył sam przywódca Klanu – Hiram Evans. Jak zauważył Kenneth Jackson, podczas tej wizyty ośmiu przywódców Klanu w Seattle obarczyło całą odpowiedzialnością za fiasko istnienia tamtejszego Klanu najwyższe władze organizacji. Evans został oskarżony o brak udzielenia wsparcia finansowego dla inicjatywy lokalnego Klanu ze strony centrali w Atlancie. Wewnętrzne napięcia w organizacji i brak porozumienia z przywódcą krajowym spowodowały ostateczny rozłam w Klanie z Seattle. Podczas spotkania w *Carpenter Hall* 17 listopada 1924 roku lokalni liderzy powołali do istnienia *Międzynarodowy Klan Ameryki*¹⁷¹. Pod koniec listopada 1924 roku gazety lokalne poinform-

¹⁶⁷ John A. Jeffrey, w: Jeff LaLande. *A 'Little Kansas' in Southern Oregon: The Course and Character of Populism in Jackson County, 1890-1900*, „The Pacific Historical Review”, Vol. 63, no. 2. (maj 1994), s. 149-176.

¹⁶⁸ Jackson, op. cit., s. 194.

¹⁶⁹ Kenneth T. Jackson. *The Ku Klux Klan in the City, 1915-1930* (New York: Oxford University Press, 1967), s. 194-195.

¹⁷⁰ Ibidem, s. 195.

¹⁷¹ Ibidem, s. 195.

mowały, że Klan w Seattle w istocie przestał istnieć¹⁷². Nieformalna działalność ekszklonków Klanu w Seattle, choć na mniejszą skalę, kontynuowana była w drugiej połowie lat 20. XX wieku. Klan istniał jeszcze w hrabstwach Whatcom i Skagit, gdzie kontynuował wspieranie polityków, organizował masowe wiece, parady ulicami miasta.

Klan waszyngtoński w polityce

Przywódcy Klanu często próbowali wykorzystywać największe świętości Ameryki dla osiągnięcia własnych ambicjonalnych celów. Wydarzenia religijne czy społeczne były okazją do zbijania kapitału politycznego.

Niezwykłe rytuały stosowane przez Klan towarzyszyły obchodom różnych świąt, w tym rodzinnych: Bożego Narodzenia czy ceremonii ślubnych. Obecność elementów rytuału Klanu uwidaczniana w materiałach propagandowych organizacji okazywała głębię bezwstydu, którym posługiwała się ta organizacja w swoim marketingu. Klan werbował członków poprzez marketing nawołujący do praktyk religijnych – obowiązku obecności na nabożeństwie niedzielnym, angażowania się w działalność grup obywatelskich i braterskich, uczestniczenia w życiu rodzinnym. Klan wykorzystywał umiejętnie niepewność ludzi i przedstawiał swoją organizację jako ostoję ginącej tradycji. Ostatecznym celem Klanu było zakorzenienie myśli, iż każdy prawdziwy Amerykanin powinien być członkiem Klanu.

W wyborach w listopadzie 1922 roku członkowie Klanu objęli urzędy lokalne, okręgowe i stanowe w Oregonie, a demokratą Walter M. Pierce (1861-1954) został wybrany gubernatorem przy wsparciu organizacji Powella. Być może najbardziej zaskakujące było to, iż zatwierdzono inicjatywę popieraną przez Klan, która wymagała by wszystkie dzieci w wieku od 8 do 16 lat uczęszczały jedynie do szkół publicznych. Był to bezpośredni atak na szkoły katolickie, prywatne i parafialne. Trzy lata później Sąd Najwyższy USA uznał prawo za niekonstytucyjne.

---

¹⁷² *Seattle Klan Now Defunct*, „The Kent Advertiser-Journal”, 27.11.1924, s. 1. Cited in David Norberg. „Ku Klux Klan in the Valley: A 1920s Phenomena” *White River Journal: A Journal of the White River Valley Museum*. styczeń 2004, http://www.wrvmuseum.org/journal/journal_0104.htm, dostęp: 7.01.2014.

Issaquah Klan

Kolejnym ciekawym przykładem działalności organizacji klanowej w niezbyt licznej społeczności był jego oddział w mieście Issaquah położonym w hrabstwie King County. Struktury organizacyjne Klanu Issaquah przyjęto podczas spotkania założycielskiego w *Mercantile Building* położonym przy Front Street w kwietniu 1924 roku. Już niecały miesiąc po otrzymaniu zezwolenia władz na prowadzenie działalności 26 lipca 1924 roku Klan zorganizował pierwszą w historii miasta paradę organizacji.

Według relacji zamieszczonej w lokalnej gazecie „Issaquah Press”, uczestnicy parady oraz zgromadzeni widzowie mogli podczas tego wydarzenia posłuchać wykładów dotyczących idei stuprocentowej amerykańskości, a także spędzić czas z rodzinami, bawiąc się przy muzyce granej przez 32-osobowy zespół składający się z lokalnej młodzieży szkolnej.

Klan w Issaquah szczególną wrogością darzył katolików. Katolicycy mleczarze nie mogli dostarczać swoich produktów do klientów, częstymi przypadkami były nocne napady na mieszkania katolików.

Yakima Klan

Organizacje zwane „strażnikami społecznymi” były obecne na terenie Yakima od dawna. Organizacje ochronne, do których zaliczał się także Klan, zaczęły powstawać na tym terenie już w 1916 roku w celu ograniczania działalności radykalnych związków zawodowych, jak *International Workers of the World*. Najczęstszą praktyką stosowaną przez te grupy było wyrzucanie wrogów poza granice miast, pomoc policji podczas aresztowań, dokonywanie aktów samosądu wobec przyjezdnych. Nie tylko związki zawodowe były zaliczane do wrogów organizacji ochronnych w Yakima Valley. Od lat 20. XX wieku obserwowano również nasilające się ataki na rolników pochodzących z Filipin, Japonii czy Afroamerykanów. W listopadzie 1927 roku strażnicy, rzekomo ochraniając białe kobiety przed kontaktami seksualnymi z innymi rasami, grozili Filipińczykom w Wapato i Toppenish¹⁷³. Fi-

¹⁷³ Thomas H. Heuterman. *The Burning Horse: Japanese American Experience in the Yakima Valley, 1920-1942* (Cheney: Eastern Washington University Press, 1995), s. 95.

lipińczycy w odwecie organizowali rok później marsze protestacyjne w Wenatchee¹⁷⁴. Wiosną 1933 roku strażnicy społeczni dokonali wielu podpaień, wybuchów, zniszczeń nieruchomości oraz samochodów należących do rolników japońskich.

Jak wcześniej wspomniano, w 1921 roku stan Waszyngton uchwalił ustawę *Alien Land Law*, wzorowaną na podobnym prawie istniejącym od 1913 roku w Kalifornii. Ustawa ta uniemożliwiała osobom trwale wykluczonym z możliwości otrzymania amerykańskiego obywatelstwa posiadanie własnej ziemi. Celem przepisów było głównie ograniczenie wszelkiej formy aktywności japońskich imigrantów, rolników i ich rodzin. Jednakże w Yakima Valley znaczna ilość gruntów rolnych znajdowała się w posiadaniu rdzennej ludności Yakima. Tamtejsi Indianie wierzyli, że ich plemienna suwerenność zwalniała ich od obowiązku stosowania się do przepisów zawartych w ustawie i pozwalała dowolnie gospodarować swoją ziemią, w tym dzierżawić ją każdemu, nawet japońskim rolnikom. W lutym 1923 roku biali amerykańscy rolnicy w sojuszu z antyjapońskimi aktywistami z lokalnego oddziału *Legionu Amerykańskiego* oraz kilkoma prominentnymi biznesmenami grozili japońskim rolnikom uprawiającym ziemię plemienia Yakima. W antyjapońskiej gazecie „Seattle Star” można było przeczytać artykuły przedstawiające antyjapońskie nastroje wśród społeczeństwa. Konflikt między Indianami, władzami stanowymi i wrogość względem imigrantów japońskich postanowił wykorzystać do swych celów *Ku Klux Klan*. Dla mieszkańców Yakima Valley spotkania Klanu były okazją do wyrażania swojego lokalnego patriotyzmu i niepokojów związanych z cudzoziemcami i ich działalnością w społeczności lokalnej. Klan w Yakima Valley przeszedł podobny przewrót jak Klan w Oregonie czy Seattle. Najprawdopodobniej wysokie opłaty członkowskie stały się decydującą przyczyną upadku tamtejszej organizacji klanowej. Pośrednio do upadku Klanu doprowadziły również liczne kontrowersje związane z jego działalnością, zwłaszcza wśród dotąd przychylnie nastawionych kościołów protestanckich. Administratorzy kościołni odmawiali pomocy Klanowi.

---

¹⁷⁴ Ibidem, s. 108.

Upadek Klanu w Waszyngtonie

Wśród największych przeciwników Klanu w stanie Waszyngton należy wspomnieć nazwisko J.J. Donovana, katolika i zawziętego krytyka tej organizacji. W 1923 roku w jednym ze swych przemówień ostrzegał przed przestępstwami popełnianymi przez Klan. Donovan określał Klan nie tylko jako organizację siejącą nienawiść, lecz także bardzo zaangażowaną w kwestiach finansowych i politycznych: „To diabelska zupa składająca się ze sprzedajnych polityków, zdyskredytowanych kaznodziejów, oszustów i przebiegłych złodziei”¹⁷⁵.

Problemy Klanu zaczęły się w 1923 roku, kiedy Powell opuścił Seattle i redakcję tygodnika „*Watcher on the Tower*”. Kolejnym problemem była porażka *Initiative Measure 49*¹⁷⁶. Kolejną był bunt wewnątrz Klanu. Protestowano przeciwko tyranii, despotyzmowi i autokratycznym rządów w lokalnym klanie. Nielatwą sprawą były także kłopoty finansowe organizacji. Kasa świeciła pustkami. 17 listopada 1924 roku setki klansmanów spotkało się w Carpenter’s Hall, by utworzyć *International Klan of America*. Siła Klanu w Waszyngtonie wynosiła między 35 a 40 tysięcy członków. Klan w Seattle na poziomie lokalnym był przeciwny katolikom. Na poziomie prawa federalnego optował za ograniczeniem imigracji¹⁷⁷. Powell po opuszczeniu Seattle udał się na Alaskę¹⁷⁸. Działalność Klanu w Bellingham zaniknęła pod koniec lat 30. XX wieku. Być może część byłych członków Klanu dołączyła do innych organizacji o charakterze rasistowskim działających w okolicy, jak choćby *Silver Legion of America* – antysemickiej, milenarystycznej organizacji założonej w 1933 roku¹⁷⁹.

---

¹⁷⁵ *The history of the KKK in Bellingham*, <https://www.westernfrontonline.com/2018/03/08/the-history-of-the-kkk-in-bellingham/>, dostęp: 26.07.2022.

¹⁷⁶ Jackson, op. cit., s. 195.

¹⁷⁷ David M. Chalmers, *Hooded Americanism: the history of the Ku Klux Klan* (Chicago: Quadrangle Books, 1968), s. 218.

¹⁷⁸ *Ibidem*, s. 219.

¹⁷⁹ Kathleen M. Blee, *When the Klan Returns*, <https://www.publicbooks.org/when-the-klan-returns/>, dostęp: 26.07.2022.

Rozdział trzeci.

Przyczyny upadku *Ku Klux Klanu* na arenie krajowej

Przyczyny powolnego upadku Klanu są zjawiskiem złożonym, podobnie jak powody jego powstania. Wynikały one z mieszanki wielu czynników, które w ostatecznym rozrachunku obróciły się przeciw organizacji. Przyczynami upadku były zapewne: wewnętrzny kryzys objawiający się walką i władzę oraz korupcją, wpływ organizacji antyklanowych, działalność prasy, skandale wywoływane przez klansmanów oraz sytuacja gospodarcza i społeczna okresu *Wielkiego Kryzysu*. W tych wydarzeniach należy szukać przyczyn spadku popularności Klanu.

Najwcześniej, bo już w 1916 roku, wśród członków *Imperium* zaczęły się pojawiać podejrzenia i malwersacje. Nawet sam Czarownik William Simmons spostrzegł, iż „ktoś ukradł wszystkie oszczędności”¹⁸⁰. Późniejszy zamach na Simmonsa, odebranie mu władzy przez Evansa i towarzyszący temu proces sądowy i prawa do organizacji między nim a Simmonsem powodowały podział i wzajemną niechęć zwolenników obu przywódców.

Sekretny charakter Klanu, podobnie jak tajemnicza hierarchiczność i rytualizm kościoła rzymskokatolickiego, wywoływały liczne podejrzenia i czynienie zła i podatność na korupcję¹⁸¹.

W Georgii opozycja wobec Klanu była znikoma. Najbardziej wyjątkową była postawa sędziego federalnego Samuela Sibleya, którego zdaniem Klan nie był wcale lepszy od „radykałnego skrzydła związku zawodowego”¹⁸². Żadna z gazet metropolitalnych („Constitution”, „Journal” czy „Georgian”) nie opisywała działań *Imperium*. Opozycja wobec bractwa powstawała też w środowiskach emigranckich. Przykładem może być społeczność grecka, która utworzyła w 1922 roku *American Hellenic Educational Progressive Association*.

¹⁸⁰ Katz, op. cit., s. 111.

¹⁸¹ Kathleen Blee, *Women of the Klan, Racism and Gender in the 1920s* (Los Angeles: University of California Press, 1991), s. 97.

¹⁸² Kenneth T. Jackson, *The Ku Klux Klan in the City 1915-30* (Chicago: Ivan R. Dee, 1992), s. 35.

W Bostonie duże gazety „Boston Telegram” i „Boston Advertiser” atakowały Klan. Mieszkania członków *Imperium* obrzucane były cegłami, rada miejska przyjęła ustawę antyklanową. Początek opozycji wobec Klanu w Chicago rozpoczął się wraz ze śledztwem Prokuratora Dystryktu i jego asystenta pułkownika Johna Clinnina dotyczącym organizacji. Efektem śledztwa było stwierdzenie, iż organizacja mogła wprowadzać anarchię¹⁸³. Rzeczywista walka z *Imperium* stała się możliwa dzięki działaniom byłego gubernatora Edwarda Dunne’a oraz prokuratora Clarence’a Darrowa. Zorganizowana przez nich *National Unity Council* miała doprowadzić do zlikwidowania organizacji. W odpowiedzi na antyklanowe nastroje społeczeństwa 19 września 1921 roku rada miejska specjalnym dekretem zakazała działalności *Imperium*. Również w Wietrznym Mieście dwaj magnaci prasowi Frank Poston oraz Thomas Shankle założyli *Let Live League*, która z czasem stała się wiodącą społeczną grupą antyklanową. Latem 1923 roku legislatura stanu Michigan, wprowadzając tzw. *Burns Law*, zabraniała organizowania spotkań mieszkańców w strojach ukrywających ich tożsamość.

Od około 1925 roku *Imperium* stawało się organizacją skupiającą ludzi z klas niższych. Początkowy egalitaryzm i elitarność Klanu zastępowane były powszechnością i tradycjonalizmem. Taką sytuację zauważył też Czarownik Evans, który twierdził: „jesteśmy ruchem zwykłych ludzi, słabych w sprawach kultury, intelektualnego wsparcia, dobrego przywództwa to nasza słabość”¹⁸⁴. Wraz z nową klasą społeczną pojawiły się nowe problemy organizacji. Wzrastały bowiem oczekiwania członków, których Klan nie był w stanie wypełnić.

Innym ważnym czynnikiem wiodącym do utraty pozycji *Imperium* była działalność prasy. W Chicago magazyn „Tolerance” zamieszczał listy nazwisk członków Klanu oraz wzywał do bojkotu organizacji. Głośne było śledztwo gazety „New York World”, która publikowała przypadki łamania prawa przez *Imperium*. Redaktorem, zdobywcą Nagrody Pulitzera za artykuł na temat *Ku Klux Klanu* w stanie Georgia, był Julian Harris z „Enquirer-Sun”. Ryzykując własne życie, Harris ujawniał powiązania władzy i Klanu w stanie. Jednak w małych miejscowościach rola prasy miała nieco mniejsze znaczenie. Na prowincji

¹⁸³ Ibidem, s. 94.

¹⁸⁴ Katz, op. cit., s. 107.

obawiano się zamieszczać negatywne informacje dotyczące Klanu. Mówienie o tym byłoby obrażą dla wielu nobliwych obywateli lokalnych społeczności. Redaktorzy tylko nielicznych z małych czasopism, takich jak „Midway Driller” z Kern County w stanie Kalifornia czy „Post Democrat” z Indiany byli na tyle odważni, by przedstawiać prawdę na temat *Imperium*. W sierpniu 1925 roku Dixon Merritt w „The Outlook” zauważył, iż Klan zaczął tracić członków. Na początku 1926 roku „The New York Times” zakończył dziennikarskie śledztwo, którego rezultat najlepiej określały słowa „wszędzie wykazuje się ślady rozpadu, nigdzie nie ma znaków odbudowy”¹⁸⁵. Amerykańska prasa owego czasu charakteryzowała się ostrożnością i zarazem heroiczną w dociekaniu prawdy o Klanie.

Ważnym źródłem poznania, w części subiektywnych, opinii o Klanie były przedsięwzięcia osób prywatnych. Już w 1918 roku działacz NAACP Walter White wniknął w strukturę organizacji klanowej i rozpoczął prywatne śledztwo przeciw przypadkom linczowania Afroamerykanów. W latach 30. działania Klanu na Florydzie opisywał młody dziennikarz Stetson Kennedy, który wniknął w wewnętrzną strukturę organizacji.

W 1926 wiele stanów Północy, w wyniku antyklanowych nastrojów społecznych, zaczęło wprowadzać ustawy zakazujące noszenia masek w miejscach publicznych. Słabość Klanu wynikała także z hipokryzji jego działalności. Będąc strażnikami prohibicji, wielu jego członków stawało się alkoholikami. Głosząc hasła moralnej odnowy państwa, Stephenson dopuścił się gwałtu. Nauczając wiary w Jezusa, zapominano o podstawowych jej prawdach. W Denver wywodzący się z Klanu szef policji był właścicielem imperium hazardu, likieru i prostytucji¹⁸⁶. Na Północy członkowie Klanu zaznajamiali się ze sprawą zabójstwa Madge Oberholtzer przez jednego z przywódców klanowych – Davida Stephensona – przedstawianą w lokalnej prasie i odmawiali uiszczenia składek członkowskich za 1926 rok. Stephenson znany był z zamiłowania do wygodnego życia i kobiet. Jedną z nich była 28-letnia urzędniczka Oberholtzer. W marcu 1925 roku na prośbę *Old Mana* przybyła do jego domu, gdzie para spędziła upojną, zaprawianą alkoholem noc. Następnego dnia wraz ze Stephen-

¹⁸⁵ Jackson, op. cit., s. 252.

¹⁸⁶ Katz, op. cit., s. 111.

sonem Madge wyruszyła w podróż do Chicago. W jej trakcie została brutalnie pobita i następnie zgwałcona przez *Old Mana*. Po dotarciu do hotelu w miejscowości Hammond w stanie Illinois Oberholtzer zdołała uciec do pobliskiej apteki, gdzie nabyła silnie działający lek, który następnie wypijała. Po powrocie do hotelu dziewczyna czuła się bardzo źle, jednak odmawiała pomocy oferowanej jej przez Stephensona. Po pewnym czasie schorowana Oberholtzer została wypuszczona przez *Old Mana* i dotarła do swoich rodziców, gdzie opowiedziała o swoich przeżyciach. Po kilku tygodniach dziewczyna zmarła w szpitalu. To wydarzenie opisane zostało w wielu mediach w niemal całym Stanach Zjednoczonych. Sprawa wywołała wiele kontrowersji, bowiem jedni uważali Oberholtzer za rzeczywistą i niewinną ofiarę, podczas gdy inni twierdzili, iż chciała pogrążyć *Old Mana* i kierowany przezeń Klan. Pewna kobieta stwierdziła: „wiesz, on jej nie zabił, on ją tylko okaleczył”¹⁸⁷.

Działalność Stephensona stanowiła negatywny wzorzec, bardzo rozpowszechniony wśród innych przywódców. Ci w pogoni za pieniędzmi i władzą rządili irracjonalnie i dyktatorsko. W większości Klanów szeregowi członkowie byli przeciwnikami swoich władz. Działo się tak dlatego, iż rzadko byli przez te władze wysłuchiwani. Wewnętrzne spory członkowie *Imperium* załatwiali na drodze sądowej, czym nie zyskiwali sobie szacunku społeczeństwa. W latach 20. XX wieku Klan stawał się organizacją paramilitarną, której jedyną metodą rozwiązywania problemów była przemoc. Wiele *Klavern* posiadało specjalnie wyszkolone oddziały, których celem była walka z użyciem broni i przemoc. Klan pozostawał organizacją lokalną, antydemokratyczną i nieprzewidywalną. Krajowi przywódcy nie byli w stanie kontrolować coraz bardziej podzielonej struktury.

W 1927 roku grupa rebeliantów z Klanu w Pensylwanii, tworząc *American Debating Society*, postanowiła dokonać secesji z *Imperium*. Hiram Evans wytoczył im proces, domagając się kwoty 100 000 dolarów¹⁸⁸. Korzystny wyrok miał zapewnić Evansowi prawo do majątku tego Klanu, jak również być ostrzeżeniem dla potencjalnych buntowników. Dzięki procesowi społeczeństwo mogło poznać wiele tajemnic

¹⁸⁷ Blee, op. cit., s. 96.

¹⁸⁸ David Chalmers, *Hooded Americanism, The First Century of the Ku Klux Klan 1865- 1965* (Garden City: Doubleday & Company, 1965), s. 29.

organizacji, jak i zaznajomić się z jej działalnością. Odłączenie się grupy z Pensylwanii nie oznaczało kresu podziałów. W Denver utworzono *Minute Men of America*, Illinois i Indiana utworzyły *Independent Klan of America*.

W drugiej połowie lat 20. XX wieku Hiram Evans i jego współpracownicy robili wszystko, by ich organizacja była nadal aktywna, a przede wszystkim – by nie zmniejszała się liczba członków. Przenosząc jesienią 1925 roku siedzibę główną Klanu z Atlanty do Waszyngtonu, Evans sprawił, iż przez pewien czas *Imperium* stało się organizacją walczącą o wpływy polityczne. W kolejnym roku władze bractwa, organizując wiec z udziałem 40 000 osób, chciały zademonstrować siłę organizacji i zanegować opinie o jej powolnym upadku.

Rok 1928 przyniósł dla Klanu dwa ważne wydarzenia. 23 lutego 1928 roku Hiram Evans zdecydował o usunięciu masek z oficjalnych strojów klanowych. Decyzja taka spowodowana była przyjmowaniem przez legislatury wielu stanów ustaw antyklanowych. Dodatkowo noszenie masek w miejscach publicznych z czasem utraciło dla organizacji przypisywane jej wcześniej znaczenie. Charakter Klanu zmieniał się z tajnej organizacji na coraz bardziej powszechną i znaną. Drugim ważnym wydarzeniem były prawyборы i następnie wybory prezydenckie, w których jednym z kandydatów był potomek irlandzkich emigrantów, katolik Alfred Smith. Reprezentował on wszystko, z czym przez wiele lat walczył Klan – były to katolicyzm, przynależność do „obcych”. Klan w Oklahomie był najbardziej aktywnym oddziałem, który dążył do zablokowania kandydatury Smitha wewnątrz Partii Demokratycznej. Jeszcze w 1927 roku *Wielki Smok* Zach Harris organizował konferencje, w czasie których zastanawiano się nad taktyką walki ze Smithem. Ostatecznie nie udało się wprowadzić członków Klanu do żadnej delegacji na konwencję Partii Demokratycznej w Houston¹⁸⁹. W ten sposób, mając olbrzymie poparcie, przeciwnik prohibicji – Smith – zdobył nominację już w pierwszym głosowaniu. Dla zachowania swoistej równowagi nominację wiceprezydencką otrzymał zwolennik *Volstead Act* – senator Joseph Robinson z Arkansas. Podczas kampanii prezydenckiej Klan walczył przeciw kandydaturze Smitha w większości stanów. W Tek-

¹⁸⁹ Charles Alexander, *The Ku Klux Klan in the Southwest* (Lexington: University of Kentucky Press, 1966), s. 236.

sasie prodemokratyczni członkowie Klanu założyli stowarzyszenie *Anti-Al Smith Democrats of Texas*. Wykazywało ono dezaprobatę dla kandydata swej partii, dlatego też zdobywało głosy poparcia dla republikanina – Herberta Hoovera. Po ostatecznym podliczeniu głosów zwycięzcą okazał się Hoover, zdobywając 21 392 190 głosów¹⁹⁰. Porażka Smitha była dla Evansa znakiem wypełnienia misji przez Klan. W lipcu 1929 roku siedziba organizacji znów została przeniesiona do Atlanty. W tym samym roku naród amerykański zaczął borykać się z kryzysem ekonomicznym, który miał również istotny wpływ na spadek liczby członków *Imperium*. Między 1929 a 1930 rokiem liczba ta zmalała z 82 000 do około 35 000¹⁹¹. Nie każdy mógł pozwolić sobie na stanie się klansmanem.

Zaangażowanie *Imperium* w sprawy polityki było przyczyną powstawania grup przeciwnych takiej formie działalności organizacji. Pierwszą z nich stanowiła *Dallas County Citizens League*, powstała 4 kwietnia 1922 roku. W kolejnym roku powstało w Nowym Jorku *Knights of Liberty*, w San Francisco *Minute Men of the West*, w Pensylwanii *Knights of the Flaming Circle*. Najaktywniejszą organizacją antyklanową pozostawała, utworzona w Waszyngtonie, *National Vigilance Association*. Zajmowała się ona opracowywaniem ustaw likwidujących przemoc zorganizowanych grup przestępczych oraz ustaw zabraniających noszenia strojów ukrywających tożsamość, w tym masek. W 1923 roku prawa takie przyjęto w Minnesocie, Nowym Meksyku, Północnej Dakocie i Oklahomie. Organizacja *Ancient Order of Hibernians* prosiła prezydenta Coolidge’a o „powstrzymanie, przy silnym wsparciu rządu federalnego, *Niewidzialnego Imperium Ku Klux Klanu*”¹⁹².

Najgłośniejszym zagranicznym krytykiem Klanu był Nguyen Sing Cung, który w młodości wyemigrował z Wietnamu do Paryża, skąd pragnienie podróży zaprowadziło go do Londynu, i następnie na francuskim statku *Latouche-Treville* do Ameryki. Jako imigrant rozumiał uprzedzenia Amerykanów wobec swojej osoby, nie był jednak w stanie zrozumieć ich nienawiści do swoich czarnoskórych rodaków. Metody ich dehumanizacji i szczególnie lincz stały się obsesją badawczą Cun-

¹⁹⁰ Ibidem, s. 240.

¹⁹¹ Ibidem, s. 241.

¹⁹² Wade, op. cit., s. 202.

ga, treścią dzienników, które publikował we Francji. Badanie dziejów *Imperium*, szczególnie w okresie *Rekonstrukcji*, doprowadziło go do kilku, jak się później okazało trafnych wniosków. Według niego kiedyś w przyszłości Afroamerykanie będą odważniej walczyć z Klanem, który i tak upadnie. W 1934 roku Cung powrócił do Indochin, po czym zmienił nazwisko na Ho Chi Minh¹⁹³.

Kolejnym powodem utraty zaufania społecznego, szczególnie na Południu Stanów Zjednoczonych, były kontakty Klanu z nazistami. Wielu obywateli Północy, niezadowolonych z bierności Klanu, popierało sympatyków Hitlera. Według nich „naziści przynajmniej coś robią”¹⁹⁴. Idee klanowe dotarły do Rzeszy Niemieckiej dzięki pastrowi Otto Strohscheinowi, naturalizowanemu Amerykaninowi, który w 1933 roku wraz z synem powrócił do Berlina. Tam założył *German Order of the Fiery Cross*, którego celem było zwalczanie „obcych”, głównie Żydów. Jednakże los takich organizacji był przesądzony. Jeszcze w celi więziennej przyszedł kanclerz Rzeszy, Adolf Hitler, w swej książce *Mein Kampf* uznał tajną organizację za nielegalną. Zgodnie z jego poglądami „jej członków nie można uciszyć”¹⁹⁵. Na Północy USA wielu mieszkańców popierało kontakty Klanu z nazistami, gdyż zwalczali oni największe zło świata, jakim byli Żydzi. Po dojściu Hitlera do władzy wielu Amerykanów niemieckiego pochodzenia zakładało grupy jego sympatyków, takie jak: *Swastika League* czy *Teutonia*. W 1936 roku te grupy zostały połączone w *Amerika-Deutscher Volks Bund* (ADV B) przez emigranta z Monachium – Fritza Kuhna. Celem tej organizacji była troska i zachowanie kultury niemieckiej w Stanach Zjednoczonych. Taka idea była szczególnie potrzebna ludziom młodym o takim pochodzeniu, którzy od czasu I wojny światowej czuli się dyskryminowani.

W 1937 roku, po wcześniejszych oskarżeniach organizacji Kuhna o agenturalność, Federalne Biuro Śledcze przeprowadziło dochodzenie. Herbert Hoover, ówczesny dyrektor FBI, uznał jednak działania tej instytucji za nieszkodliwe. Aby uniknąć podobnych oskarżeń w przyszłości, Kuhn postanowił połączyć ADV B z organizacją amerykańską. Po nieudanych negocjacjach ze *Związkiem Indian* postanowiono na-

¹⁹³ Ibidem, s. 204.

¹⁹⁴ Katz, op. cit., s. 114.

¹⁹⁵ Wade, op. cit., s. 267.

wiązać kontakty z *Ku Klux Klanem*. Według Arthura Bella, *Wielkiego Smoka* z New Jersey i wiceprzewodniczącego *German-American Bundu*, „cele Bundu i Klanu są takie same”¹⁹⁶. Oficjalne nawiązanie współpracy rozpoczęło się dopiero 18 sierpnia 1940 roku, gdy obie organizacje spotkały się w pobliżu Andover, w stanie New Jersey.

Coraz aktywniejsza współpraca *Ku Klux Klanu* z Kuhnem zaczęła wywoływać poważne obawy Kongresu Stanów Zjednoczonych. Pojawiła się nawet opinia, że kontakty z nazistami stanowiły zagrożenie dla państwa. Sprawę postanowiono skierować do *Komisji Diesa* (ang. *Dies Committee*), który był już znany ze zwalczania przywódców związków zawodowych oraz komunistów. Według nowego przywódcy *German-American Bundu* Williama Kunze rolą organizacji była jedynie ochrona niemieckich Amerykanów przez dyskryminacją. Dodatkowo w toku przesłuchań nowy przywódca ogłosił koniec współpracy z Klanem. Ostatecznie decyzją *Dies Committee* 30 maja 1941 roku prokurator generalny stanu New Jersey David Wilnetz zlikwidował siedzibę *Bundu* w Camp Nordland. Niektórzy członkowie Klanu byli przeciwnikami nawiązania kontaktów z nazistami. Przykładem może być założyciel *Knights of White Kamelia*, George Deatherage, który twierdził, iż „naziści skopiowali politykę antyżydowską i sposób powitania Klanu”¹⁹⁷. Członkowie *Imperium* nie zaznajomili się z poglądami Hitlera i Mussoliniego, którzy wiedzieli, iż tylko organizacja, która będzie w stanie kontrolować swoje struktury, będzie zdolna do przejęcia władzy¹⁹⁸. Jeśli mieliby tego świadomość, prawdopodobnie nie spowodowałiby jej upadku.

W latach 30. jedynym stanem, gdzie liczący 30 000 członków Klan odgrywał jakąkolwiek rolę, była Floryda¹⁹⁹. *Imperium* działało w Jacksonville, Miami oraz w „cytrusowym pasie” od Orlando do Tampy. Wkrótce na fotelu imperatora nastąpiła zmiana. 10 czerwca 1939 roku Evans ustąpił z funkcji *Czarownika* i tego samego dnia nowym przywódcą Klanu obrano Jamesa Colescotta, 42-letniego weterynarza

---

¹⁹⁶ Nancy MacLean, *Behind the Mask of Chivalry – The Making of the Second Ku Klux Klan* (New York: Oxford University Press, 1994), s. 180.

¹⁹⁷ Chalmers, op. cit., s. 322.

¹⁹⁸ Katz, op. cit., s. 114.

¹⁹⁹ Program TV stacji PBS Freedom Never Dies: The Legacy of Harry T. Moore <http://www.pbs.org/harrymoore/terror/k.html>, dostęp: 5.08.2013.

z miejscowości Terre Haute. Evans, opuszczając *Imperium*, stał się właścicielem firmy sprzedającej asfalt na budowę autostrad. W 1940 roku stan Georgia wystąpił do sądu przeciw Evansowi. Zarzucono mu plany kontroli dostaw tego surowca dla stanu i tym samym naruszenie ustawy *Sherman Antitrust*. W 1942 roku, po wcześniejszej uniewinniającej decyzji sądu dystryktowego, Sąd Najwyższy unieważnił werdykt²⁰⁰. Stan Georgii nie zrezygnował jednak z oskarżenia byłego Czarownika i przed Sądem Najwyższym w Atlancie wytoczył kolejny proces. W tym przypadku zakończył się on amnestią dla Evansa.

Władza Colescotta zaczęła słabnąć po ataku Japonii na Pearl Harbor. Wówczas ogłosił on wycofanie z publicznego obiegu literatury klanowej. 22 stycznia 1942 roku przewodniczący Komisji Senatu Martin Dies ogłosił raport końcowy, w którym zażądano od Colescotta dostarczenia dokumentów finansowych dotyczących działalności Klanu. Wobec nowego konfliktu zbrojnego dalsza działalność *Imperium* była objawem słabości demokracji amerykańskiej. Toteż w 1944 roku agent urzędu skarbowego z Atlanty, Marion Allen, wręczył Wielkiemu Czarownikowi rachunek za zaległe podatki organizacji na kwotę 685 000 dolarów²⁰¹. Wydarzenie to po latach tak opisywał Wielki Czarownik: „Siedziałem w swym biurze (...) kiedy urzędnicy skarbowi zapukali do drzwi i oznajmili, że przyszli pobrać trzy czwarte miliona dolarów, które – zdaniem rządu – stanowiły zaległości podatkowe od dochodów Klanu z lat 20.! Musieliśmy spieniężyć cały nasz majątek, i wpływy oddać rządowi – był to koniec naszej działalności”²⁰². Częściowa spłata tej kwoty była możliwa jedynie po sprzedaży majątku organizacji. 23 kwietnia 1944 roku zwołano *Narodową Klonwokację*, na której ogłoszono zawieszenie działalności *Imperium*. Wojna przyniosła poważne ograniczenia w działalności Klanu. Lokalne spotkania czy narodowe klonwokacje były organizowane coraz rzadziej ze względu na ograniczenia w dostawach benzyny.

Ku Klux Klan chylił się ku upadkowi. Przyczyny takiego stanu rzeczy były złożone. Lata 40. przyczyniły się do względnej stabilizacji państwa. Udało się pokonać skutki kryzysu ekonomicznego. Wraz

²⁰⁰ U.S. Supreme Court Center, Justia, Sprawa sądowa State of Georgia v Evans et al., 316 U.S. 159.: www.justia.us/us/316/159/case.html, dostęp: 5.08.2013.

²⁰¹ Wade, op. cit., s. 275.

²⁰² Jerzy Sobieraj, *Ku Klux Klan* (Warszawa: Bellona, 2004), s. 89.

z tym zniknęły obawy i uprzedzenia obywateli wobec wszystkiego, co nieznanie i obce. *Imperium* z jego dotychczasowym programem nie było już atrakcyjną organizacją dla wielu Amerykanów klasy średniej. Wcześniejsze problemy wewnętrzne organizacji, podejrzenia o korupcję, walki wewnętrzne i władzę, procesy sądowe wywoływały tylko podejrzliwość i w końcu utratę zaufania.

W 1947 roku Gubernator Ellis Arnall z Georgii nakazał Colescotti oraz wszystkim, którzy zachowali członkostwo, podporządkowanie się stanowiemu zezwoleniu na prowadzenie działalności i rozwiązanie organizacji.

Nie udało się osiągnąć podstawowych celów Klanu. Nie zapobiegnięto upadkowi tradycyjnej moralności, nie zwiększono liczby wiernych uczestniczących w nabożeństwach ani nie zmniejszono liczby rozwodów. Moc sprawcza organizacji zaczęła maleć, kiedy zniknęły uprzedzenia, dzięki którym ona istniała. Prawdziwą słabością *Imperium* był jednak brak jednolitego programu i oparcie działań na emocjach²⁰³.

---

²⁰³ David Lowe, *KKK – The Invisible Empire* (New York: W. W. Norton & Company, Inc., 1967), s. 123.

Rozdział czwarty.

Nazizm w USA

Ogłaszając *Deklarację Niepodległości*, a następnie pierwsze dziesięć artykułów Konstytucji, Stany Zjednoczone stały się prekursorem demokracji w nowożytnym świecie. Demokracja ta była gwarantem rodzenia się państwa pluralistycznego. Pluralizm jest niemal zawsze wynikiem wielości sposobów myślenia, oznaką otwartości i tolerancji. Może on jednak stwarzać konflikty i problemy. Pluralizm amerykański gwarantujący większą lub mniejszą swobodę swoim obywatelom stworzył też miejsce dla skrajnie radykalnych organizacji pojawiających się zwłaszcza w czasach kryzysów społecznych i upadku autorytetów. W większości członkowie tych ugrupowań przyjmowali postawy obojętne lub wrogie wobec wszystkiego, co nieznanie: obcych im kultur, światopoglądów czy postawy roszczeniowe wynikłe z wcześniej wspomnianych. W Stanach Zjednoczonych szczególnie mocno zarysował się nurt, który można określić słowami założyciela drugiego *Ku Klux Klanu* – Williama J. Simmonsa – mianem nurtu stuprocentowej amerykańskości. Zjawisko to jest niczym innym jak formą uzewnętrznienia się ksenofobii i rasizmu, które nie są obce w historii Stanów Zjednoczonych. Jedną z organizacji, która wpisuje się w omawiany nurt, jest *Związek Amerykańsko-Niemiecki* (ang. *German-American Bund*).

Początki niemieckiego osadnictwa w USA

Pierwsi osadnicy z terenów dzisiejszych niemieckich landów przybyli do Stanów Zjednoczonych w 1683 roku. Pierwsze stałe osadnictwo niemieckie zorganizowano w miejscowości Germantown, w stanie Pensylwania. Wedle innych przekazów Niemcy zamieszkali w Jamestown już w 1607 roku. Pierwszą dużą grupę imigrantów stanowili osadnicy pod przywództwem Johanna Prinza, który przybył do New Sweden (obecnie Delaware) wraz z 54 rodzinami niemieckimi z Pomorza w 1664 roku. Najbardziej znanym potomkiem imigrantów niemieckich w XVII wieku był Jacob Leisler, drugi gubernator Nowego

Jorku, postać dobrze opisana podczas rewolucji angielskiej z 1688 roku. Inną znaną postacią wywodzącą się z niemieckiej grupy emigrantów był gubernator Nowego Amsterdamu Peter Minuit, który urodził się w Wesel nad Renem.

Aż do XX wieku Niemcy Amerykanie zachowywali swój język i kulturę poprzez współpracę i zamieszkiwanie wśród osób dzielących także niemieckie dziedzictwo. Mapa Stanów Zjednoczonych jest usiana niemieckimi nazwami, w których imigranci zapuścili swoje korzenie: New Braunfels, Teksas, New Brunswick, New Jersey, New Berlin, Wisconsin; Rhinebeck, New York, Bismarck, Dakota Północna. Niemcy, którzy osiedlili się w największych miastach, skupiali się w swoich dzielnicach. Szyldy sklepów w języku niemieckim widoczne były w *Kleindeutschlands* (pol. *małych Niemczech*) w Nowym Jorku, Chicago, Cincinnati, Milwaukee, St. Louis i Baltimore.

Imigranci niemieccy należeli do wielu różnych ugrupowań protestanckich. Byli wśród nich przedstawiciele elit, jak Francis Daniel Pastorius, jeden z przywódców religijnych. Jednakże większość imigrantów niemieckich zajmowała się handlem i rolnictwem. Byli wśród nich również szewcy, krawcy.

Podczas wojny o sukcesję hiszpańską (1701-1713), olbrzymie rzesze biedoty znaną jako Renu zaczęły się osiedlać w koloniach brytyjskich, szukając ucieczki od polityki Ludwika XIV. W 1703 roku ponad 600 rodzin przedostało się na teren Karoliny Północnej i Południowej. Niemcy w Stanach Zjednoczonych cieszyli się z własnej dobrej pozycji w społeczeństwie i dobrej integracji. Podczas wojny secesyjnej odegrali kluczową rolę w Armii Unii. Jej XI Korpus posiadał dwie dywizje składające się tylko z niemieckich imigrantów. Zjednoczenie Niemiec za czasów kanclerza Otto Bismarcka było dla niemieckiej mniejszości etnicznej w USA prawdziwym powodem do dumy narodowej.

W roku 1914 w Cincinnati wydawano cztery dzienniki w języku niemieckim, istniały cztery szpitale, w których pracowały niemieckojęzyczne pielęgniarki i lekarze, oraz ponad 70 kościołów, w których nabożeństwa odprawiano tylko w języku niemieckim. Zachowanie języka było kluczem do utrzymania tradycji kulturowych, które jednoczyły społeczność amerykańskich Niemców. Język niemiecki był obecny nie tylko w kościołach, lecz także w szkołach publicznych w takich miastach, jak Cincinnati, Milwaukee i St. Louis. Na początku

I wojny światowej w USA wydawano ponad 500 niemieckojęzycznych gazet.

Pomiędzy „wiekiem pozłaczanym” a wybuchem I wojny światowej wiele rodzin niemieckich uległo asymilacji do trzonowego nurtu anglosaksońskiego, osiągając dobry status społeczny. Do zamożnych rodów niemieckich należeli browarnicy z St. Louis i Milwaukee, a także rzeźnicy z Chicago. Nie wszyscy imigranci byli jednak gotowi na akceptację zmieniającej się dość szybko rzeczywistości. W 1883 roku w niedzielnym wydaniu „Chicagoer Arbeiter-Zeitung” stwierdzano, iż „mężczyzna jest głową rodziny, jej obrońcą, jego przedstawicielem na zewnątrz domu, kobieta jest duszą rodziny, jego aniołem stróżem, wewnętrznym kompasem”²⁰⁴. Mathilde Anneke, która wyemigrowała do Milwaukee w 1850 roku, była aktywnym członkiem ruchu praw kobiet, wydawcą „Deutsche Frauen-Zeitung” i prawdziwym wyjątkiem w tej społeczności. Większość niemieckich amerykańskich kobiet przyjęła bowiem tradycyjnie przypisywane role, wyrażone w słowach *Kirche, Kinder, Küche* (pol. *kościół, dzieci, kuchnia*). Dla niektórych niemieckich Amerykanów utrzymywanie własnego dziedzictwa było także obowiązkiem religijnym. Menonici, którzy po raz pierwszy przybyli do Stanów Zjednoczonych w 1683 roku, sprzeciwiali się składaniu jakiegokolwiek przysięgi oraz unikali przemocy jakiegokolwiek rodzaju. Mężczyźni nosili czarne ubrania i kapelusze, kobiety zasłaniały głowy i nosiły długie, gładkie sukienki. Ponieważ guziki były uznawane za wytwór luksusu w XVII-wiecznych Niemczech, menonici nie korzystali z nich. Unikając tego, co uznawali za gorszące wpływy współczesnego świata, woleli żyć w swoich społecznościach, które rozprzestrzeniły się z Pensylwanii do Nebraski po Kansas. Współcześnie część z nich zaadoptowała niektóre z elementów współczesności, ale najbardziej konserwatywna grupa nadal nie używa elektryczności, samochodów. Huterycy byli podobną grupą religijną, która do dziś zachowała znajomość języka niemieckiego i tradycyjne obyczaje w swoich społecznościach.

Niemcy zakładali również w USA własne, niezależne instytucje kościelne. Synod Missouri kościoła luterńskiego został założony w 1847 roku przez niemieckich luteranów, którzy opuścili Saksonię. Podobnie niemiecki kościół metodystyczny był osobnym oddziałem

²⁰⁴ *German Roots in America*, <http://jeffhoffman.net/roots.htm>, dostęp: 7.01.2014.

amerykańskiego Metodystycznego Kościoła Episkopalnego do 1924 roku. W 1890 roku niemieccy katolicy stanowili około jednej trzeciej wszystkich katolików mieszkających w USA. Traktując kościoły jako miejsca spotkań i ostoję własnej tożsamości, sprzeciwiali się posłudze księży z innych grup etnicznych. W ten sposób popadali w konflikty z biskupami Kościoła katolickiego, którzy w większości byli Irlandczykami. Gdy niemieccy księża w kilku miastach zwrócili się do hierarchii kościelnej w kwestii równego traktowania, irlandzki biskup Louisville oświadczył: „Jeśli niemieccy prąci otrzymają specjalne przywileje... będziemy postrzegani jako niemiecki kościół w anglojęzycznym kraju”²⁰⁵. Kontrowersje w końcu ucichły wraz z tworzeniem odrębnych parafii dla niemieckich Amerykanów, jak i dla Polaków, Włochów i innych nieanglojęzycznych katolików.

Kolejną grupę niemieckich imigrantów stanowili Żydzi, którzy zaczęli przybywać w dużych ilościach do USA po 1830 roku. Wkrótce tworzyli własne zgromadzenia oddzielne od tych, założonych wcześniej przez potomków hiszpańskich Żydów. Niemieccy rabini, jak Isaac M. Wise, wprowadzali idee judaizmu reformowanego do Stanów Zjednoczonych. XIX-wieczni niemieccy Żydzi przejawiali tendencję do uczestniczenia w życiu społecznym i intelektualnym w większej niemieckiej społeczności w USA. Byli zazwyczaj tak samo dumni z niemieckiego dziedzictwa kulturowego, jak z ich żydowskiej tożsamości religijnej. Pod koniec XIX wieku jeszcze bardziej powoływali się na własne dziedzictwo narodowe, aby odróżnić się od mniej zamożnych rosyjskich imigrantów żydowskich, których uważali za społecznie od siebie gorszych.

Wszędzie tam, gdzie zamieszkali niemieccy Amerykanie, organizowali oni własne etniczne towarzystwa i kluby. Często nadawano im nazwy bohaterów niemieckich. Jednym z takich towarzystw nadano imię germańskiego dowódcy Hermanna, którego wojownicy pokonali trzy legiony rzymskie w bitwie pod Lasem Teutoburskim w roku 9 n.e. *Sons of Hermann* (pol. *Synowie Hermanna*) zostało założone w Nowym Jorku w 1840 roku, w celu kultywowania niemieckich zwyczajów, języka, a także dla udzielania pomocy finansowej potrzebującym członkom. Na przełomie XIX i XX wieku organizacja ta miała oddziały w wielu

---

²⁰⁵ Ibidem.

innych miastach. Istniało też wiele innych niemieckich towarzystw pomocy wzajemnej, które zapewniały ubezpieczenie na życie, opiekę medyczną i opiekę dla swoich bezrobotnych członków.

Formą zaspokojenia potrzeby pielęgnacji więzi ze starą ojczyzną były wydarzenia towarzysko-kulturalne jak *Songfest* organizowany w *Turmverein Halle*. Radosne chwile, bogaty program artystyczny jednoczyły mniejszość etniczną. Podobne wydarzenia skupiały przedstawicieli etni meksykańskiej podczas parady *Cinco de Mayo* w Los Angeles lub Irlandczyków podczas obchodów dnia św. Patryka w Nowym Jorku. Niezliczone kluby społeczne, zwane *Verein*, powstały w społecznościach dużych i małych miast. Jak powiedział w 1929 roku Carl Entenmann ze *Stowarzyszenia Historycznego w Los Angeles*: „Mamy takie powiedzenie, że kiedy trzech Niemców się spotyka tworzą już stowarzyszenie”²⁰⁶. Niektóre *Verein* były stowarzyszeniami osób pochodzących z takich samych obszarów w Niemczech. Takim było *Schwaben Verein*. Inne powoływano w określonym celu, np. jako towarzystwa gimnastyczne. *Turnverein* były częścią ruchu propagującego rozwój kultury fizycznej założonego w 1811 roku w Niemczech. Ruch starał się promować zdrowy tryb życia poprzez ćwiczenia i gimnastykę. Pierwszy amerykański *Turnverein* założył Friedrich Hecker. W 1850 roku ruch rozprzestrzenił się w każdej większej amerykańskiej społeczności, gdzie również zajmował się szkoleniami sportowymi opartymi na treningu wojskowym. Podczas wojny secesyjnej *Turnverein* były ośrodkami szkoleniowymi dla walczących po stronie Unii milicji.

Równie popularne były niemieckie towarzystwa śpiewacze – *Gesangvereine* i *Siingerbund*. Chóralny śpiew był ulubioną tradycją w dawnych Niemczech. Pierwszy amerykański *Gesangverein* założono w Filadelfii w 1835 roku. Wkrótce powstały kolejne towarzystwa w Baltimore, Nowym Jorku, Chicago, Cincinnati i Charleston. W *Gesangverein* często w maju i październiku organizowano *Siingerfests* (pol. *festiwale śpiewu*), które były mieszanką niemieckich pieśni ludowych i muzyki klasycznej. Wiele *Verein* organizowano w otoczeniu niemieckich barów piwnych. Atmosferę piwiarni cechował *Gemutlichkeit*, czyli „dobre koleżeństwo”. Rodziny przybywały tam, aby cieszyć się

---

²⁰⁶ Lamberta Margarette Voget, *The Germans in Los Angeles County California 1850-1900*, <http://files.usgarchives.net/ca/losangeles/history/germans/chapter4.txt>, dostęp: 7.01.2014.

ze wspólnego spożywania dobrego jedzenia i własnego towarzystwa. Orkiestry grały niemiecką muzykę, a ściany ozdobione były malowidłami z krajobrazami Niemiec. W menu można było znaleźć wiele rodzajów niemieckiej *wurst* (pol. kielbasy), dań ze sznyclem i kapustą.

Na początku XX wieku większość niemieckich Amerykanów czuła się bezpiecznie w społeczeństwie amerykańskim. Przykładem jedności niemieckiej grupy etnicznej były organizacje, jak *German-American Alliance*, założona w 1901 roku, która w ciągu 15 lat od powstania posiadała już imponującą liczbę członków wynoszącą 3 miliony. Organizacja ta zachęcała do stosowania języka niemieckiego w szkołach publicznych, sprzeciwiała się ograniczeniom dla nowej imigracji, a także walczyła z prohibicją w Stanach Zjednoczonych.

Pod koniec XIX wieku pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Niemcami nawiązano współpracę na wielu płaszczyznach. Wielu Amerykanów studiowało na niemieckich uniwersytetach. System akademicki w USA był wzorowany na niemieckim. Warto wspomnieć, iż współpracę między rządami rozpoczęto formalnie w 1917 roku od stworzenia *Deutsches Auslands-Institut* (DAI). Dzięki DAI chciano zbudować silne relacje biznesowe pomiędzy Niemcami i Stanami Zjednoczonymi.

Jednak wybuch I wojny światowej w Europie w 1914 roku przyniósł nagłą zmianę w życiu Niemców zamieszkujących USA. Organizacje, jak wspomniana *German-American Alliance*, były już postrzegane jako wrogie interesom Ameryki²⁰⁷. Niektórzy niemieccy Amerykanie bronili niemieckiej polityki wojennej, większość opowiadała się jednak za polityką izolacjonistyczną Stanów Zjednoczonych w światowym konflikcie zbrojnym.

W 1915 roku niemiecki okręt podwodny zatopił brytyjski liniowiec *Lusitania*, powodując śmierć ponad 1000 cywilów, w tym 128 pasażerów amerykańskich. Kiedy Stany Zjednoczone zaprotestowały, rząd niemiecki zobowiązał się do zmiany swojej polityki nieograniczonych podwodnych ataków na statki handlowe. Prezydent USA Woodrow Wilson przystąpił ponownie do kampanii prezydenckiej w 1916 roku pod hasłem nieangażowania się w ewentualny konflikt zbrojny w Europie. Jednak po zwycięstwie Wilsona niemiecki rząd wznowił

---

²⁰⁷ Theodore Roosevelt, *The Children of the Crucible*, 11 września 1917, <http://www.theodore-roosevelt.com/images/research/txtspeeches/794.pdf>, dostęp: 29.03.2015.

nieograniczoną wojnę morską przy pomocy łodzi podwodnych. Co więcej, okazało się, że Niemcy próbowali przekonać Meksyk do ataku na Stany Zjednoczone. Ostatecznie 6 kwietnia 1917 roku Stany Zjednoczone wypowiedziały wojnę Niemcom.

Powstawanie grup nazistowskich w USA

Grupy nazistowskie były zakładane na terenie Stanów Zjednoczonych na długo przed dojściem Adolfa Hitlera do władzy w Rzeszy w 1933 roku. Początków ich istnienia należy szukać w końcu XIX wieku, gdy Niemcy zaczęli masowo przybywać na teren USA. W latach 1830-1850 imigracja Niemców zaczęła rosnąć, osiągając wartość ponad pół miliona w ciągu niecałych pięciu lat.

Do 1900 roku osoby urodzone w Niemczech, jak i posiadające co najmniej jednego z rodziców pochodzenia niemieckiego należały do najliczniejszej grupy etnicznej zamieszkującej Stany Zjednoczone. W miastach takich, jak: Milwaukee (70%), Davenport (62%), Hoboken (58%), Cincinnati (54%) Niemcy stanowili większość mieszkańców²⁰⁸. O ile pierwsze pokolenie tej społeczności zachowywało jeszcze wiele tradycji wyniesionych ze swej ojczyzny, to kolejne pokolenia Amerykanów pochodzenia niemieckiego niemal całkowicie ulegały procesowi asymilacji, a następnie amalgamacji z innymi obywatelami. Niemcy przyswajali amerykańską kulturę, zastępowali ojczysty język – angielskim.

Na przełomie stuleci dzieci pierwszej fali imigrantów asymilowały już się w amerykańskim społeczeństwie w większym stopniu niż ich rodzice. Przez cały XIX wiek niemieccy Amerykanie nie doświadczyli przemocy na tle rasowym tak bardzo jak inne grupy etniczne. Zamiast tego Niemcy stawali się ofiarami przemocy na tle etnicznym i kulturowym. Istotne jest również to, iż żadna inna grupa imigrantów nie miała takiego wkładu w rozwój intelektualny i kulturalny społeczeństwa amerykańskiego jak Niemcy²⁰⁹.

²⁰⁸ Gary Carl Grassl, *The German-American Heritage Society of Great Washington, D.C. Newsletter*, Vol. XVII, no. 4, July 2000.

²⁰⁹ Carl Frederick Wittke, *American Germans in Two World Wars*, „The Wisconsin Magazine of History”, Vol. 27, No. 1 (Sep., 1943), s. 6, <https://www.jstor.org/stable/4631575>, dostęp: 26.07.2022.

Wzrost niemieckiej imigracji został zahamowany w pierwszych dekadach XX wieku. W 1920 roku już tylko 12% Amerykanów mogło deklарować niemieckie pochodzenie²¹⁰. Ta malejąca liczba wskazuje na fakt, iż osoby takie coraz bardziej kulturowo i politycznie były zdystansowane od kraju przodków. Początkowo imigranci osiedlali się w miastach na wschodnim wybrzeżu – w Nowym Jorku i Newark. Na przełomie stuleci imigranci niemieccy zamieszkiwali obszar nazywany „niemieckim trójkątem” obejmujący Cincinnati, St. Louis i Milwaukee²¹¹. Pierwsi imigranci niezbyt chętnie integrowali się w amerykańskim społeczeństwie. Wielu wciąż używało na co dzień języka niemieckiego, czytało prasę niemieckojęzyczną. Wciąż żywo interesowano się wydarzeniami w byłej ojczyźnie. Po zwycięstwie Prus w wojnie francusko-pruskiej z 1871 wielu imigrantów nie kryło radości i dumy ze swego niemieckiego pochodzenia²¹².

Antyniemiecka histeria – rozwój amerykańskiej wizji nazizmu

pozytywny stosunek społeczeństwa amerykańskiego względem etnicznej grupy niemieckiej jak wspomniano, uległ zmianie w trakcie trwania I wojny światowej. Wówczas ta grupa w największym stopniu doświadczyła represji z zewnątrz²¹³. Podczas I wojny światowej niemieccy Amerykanie, zwłaszcza ci urodzeni poza granicami USA byli postrzegani, jako zwolennicy Cesarstwa Niemieckiego. Sam Theodore Roosevelt uznawał podwójną lojalność państwową za nieakceptowaną w czasie wojny. Sentyment natywistyczny przyczynił się do wprowadzania wielu zakazów obejmujących ludność niemieckojęzyczną.

Niemców oskarżano głównie o szpiegostwo lub popieranie niemieckiego udziału w wojnie²¹⁴. Tysiące osób zostało zmuszanych do wykupu

²¹⁰ Farley Grubb, *German Immigration and Servitude in America, 1709-1914* (London: Routledge, 2013), s. 393.

²¹¹ Roger Daniels. *The immigrant Experience in the Gilded Age*, w: *The Gilded Age*, ed. Charles Calhoun (New York: Rowman and Littlefield Publishers, 2007), s. 87.

²¹² Wittke, op. cit., s. 8.

²¹³ Ibidem., s. 9.

²¹⁴ *Texas State Historical Association, GERMANS, Handbook of Texas Online*] <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/GG/png2.html>, dostęp: 5.08.2013.

obligacji wojennych, czym gwarantowano wierność Stanom Zjednoczonym, a jednocześnie wspomagano ten kraj finansowo²¹⁵. Dochodziło do przypadków zabójstw, torturowania. Jedną z takich osób był Robert Prager, którego wyciągnięto z więzienia, gdzie odsiadywał wyrok za szpiegostwo i następnie zlinczowano²¹⁶. Antyniemiecka histeria dotyczyła nie tylko zwykłych ludzi, ale też znane osoby należące często do intelektualnej elity. Dobitym przykładem prześladowania Niemców była rezygnacja Fredericka Stocka z funkcji dyrektora *Chicago Symphony Orchestra*. Starano się za wszelką cenę wykorzenić spuściznę niemiecką. Walka z niemieczyzną nie ominęła sfery kultury. Dochodziło do sytuacji absurdalnych, gdy zastępowano w filharmoniach koncerty Wagnera muzyką Berlioza. W Cincinnati nakazano usunięcie wszystkich książek traktujących o Niemcach lub pisanych po niemiecku²¹⁷. Zmieniano również niemieckobrzmiące nazwy ulic. W Indianapolis *Germania Avenue* zamieniono na *Pershing Avenue*. „Paradoksalnie nowa nazwa ulicy sławiła bohaterskiego generała USA niemieckiego pochodzenia. Miejscowość Berlin, w stanie Michigan, nazwano Marne (na cześć walczących w Bitwie nad Marną). W stanie Iowa, w 1918 roku na mocy *Babel Proclamation*, gubernator stanu zabronił nauczania języków obcych w szkołach. Podobna, kontrowersyjna sytuacja miała miejsce w stanie Nebraska. W tym przypadku kontrowersje rozstrzygnął ostatecznie Sąd Najwyższy USA, uznając w 1923 roku prawo stanowe za niezgodne z konstytucją (sprawa sądowa *Meyer v. Nebraska*)²¹⁸. Łącznie w 26 stanach zakazano nauki języka niemieckiego²¹⁹. Zmie-

---

²¹⁵ Elwyn B. Robinson, *History of North Dakota* (1966) s. 285-287, 557; Gordon L. Iseminger, *Are We Germans, or Russians, or Americans? The McIntosh County German-Russians During World War I*, „North Dakota History”, Vol. 59 (1992), s. 2-16.

²¹⁶ Christian B. Keller, *Flying Dutchmen and Drunken Irishmen: The Myths and Realities of Ethnic Civil War Soldiers*, „Journal of Military History”, Vol. 73, no. 1 (styczeń 2009), s. 117-145.

²¹⁷ John F. Poole, *I'm Going to Fight Mit Sigel* (New York: H. de Marsan).

²¹⁸ Carl Bernhard Schmidt, *Reminiscences of Foreign Immigration Work for Kansas*, „Kansas Historical Collections, 1905-1906”, s. 485-497; J. Neale Carman, ed., *German Settlements Along the Atchison, Topeka and Santa Fe Railway*, „Kansas Historical Quarterly”, Vol. 28 (jesień 1962), s. 310-316; Turk, „Germans in Kansas” (2005), s. 57.

²¹⁹ Richard O'Connor, *The German Americans: An Informal History* (Michigan University: Little Brown & Company, 1968), s. 411-412.

niano również niemieckobrzmiące nazwiska na bardziej amerykańskie (np. Schmidt na Smith, Müller na Miller)²²⁰.

Wszelkiego rodzaju podejrzenia, oskarżenie o szpiegostwo na rzecz wroga nie ominęła otoczenia najwyższych władz państwowych. Podejrzewano o współpracę z Niemcami nawet przyjaciela prezydenta Theodore'a Roosevelta – Hermanna Hagedoma²²¹. Wynikiem forsowanej asymilacji stał się ostateczny zanik prasy niemieckiej w USA. W 1914 roku wydawano ponad 500 gazet i periodyków w języku niemieckim z całkowitym nakładem wynoszącym prawie 3.5 miliona egzemplarzy. W 1933 roku pozostało jedynie 150 tytułów w nakładzie około 1.5 miliona sztuk²²². Niemców zmuszano również do całowania flag amerykańskich w miejscach publicznych. Zdarzały się też przypadki zabójstw na tle etnicznym. Wielu Amerykanów musiało ukrywać swoją niemiecką tożsamość. Społeczeństwo amerykańskich Niemców stało się nieufne, odizolowane od reszty obywateli. Po podpisaniu traktatu pokojowego kończącego I wojnę światową Niemcy rozpoczęły długi proces odbudowy swej reputacji.

W okresie poprzedzającym II wojnę światową do USA przybyło ponad 114 000 Niemców będących głównie uchodźcami politycznymi, przeciwnymi zdobywającej coraz większą popularność ideologii nazistów. Jednak ustawodawstwo federalne wciąż nakładało na Niemców ograniczenia. Ustawa *Alien Registration Act* z 1940 roku nakazywała obywatelom niemieckojęzycznym rejestrowanie się w urzędach federalnych. Zgodnie z *Alien Enemy Act* z 1798 roku USA dokonywały internowań w latach 1940-1948. Dopiero prezydent Franklin Delano Roosevelt obiecał Amerykanom o niemieckich korzeniach, iż nie będą prześladowani. Kilku naturalizowanych Amerykanów dostało więc szansę na pełnienie funkcji w państwie. Sytuacja taka dotyczyła m.in.: generała Dwighta D. Eisenhowera, admirała Chestera Nimitza, generała Carla Spaatza czy przywódcy republikanów Wendella Wielkie. Amerykanie niemieckojęzyczni służyli w trakcie działań wojennych jako informatorzy, tłumacze lub szpiedzy.

---

²²⁰ Sonya Salamon, *Prairie Patrimony: Family, Farming, and Community in the Midwest* (University of North Carolina Press, 1992), s. 53, 101.

²²¹ O'Connor, op. cit., s. 413-414.

²²² Joachim Remak, *Friends of the New Germany: The Bund and German-American Relations*, „The Journal of Modern History”, Vol. 29, no. 1 (Mar., 1957), s. 41.

Kolejnym istotnym powodem dla pojawienia się ideologii nazistowskiej w USA był kryzys ekonomiczny. Lata 20. to czas prosperity dla niektórych Amerykanów i walki o przetrwanie dla innych. W latach 30. XX wieku Amerykanie zawiedzeni kapitalizmem wybrali w nadziei na lepsze jutro na fotel prezydenta USA Franklina Delano Roosevelta. Po zakończeniu I wojny światowej zmieniła się charakterystyka niemieckiej grupy etnicznej. O ile większość Niemców asymilowała się w znacznym stopniu, to jednak nie wszyscy chcieli dobrowolnie przejąć amerykańskie obyczaje. Tymi osobami byli naziści, którzy mieli osiedlać się w USA, aby w przyszłości tworzyć tam struktury partii *NSDAP*. W Stanach Zjednoczonych, nie chcąc zatracić swej etnicznej odrębności, tworzyli organizacje społeczne, będące de facto kopiami partii nazistowskiej.

Organizacje nazistowskie w USA

Teutonia

Po nieudanej próbie obalenia Republiki Weimarskiej – puczu monachijskim w listopadzie 1923 roku – wielu zwolenników Hitlera wyjechało poza granice Niemiec. Pierwszą formalną grupą nazistowską na terenie USA była *Nationalsozialistische Vereinigung Teutonia* (ang. *Teutonia Association*). Powstała ona w Detroit 12 października 1924 roku, na dziewięć lat przed dojściem Hitlera do władzy²²³. Przywódcą grupy był niemiecki imigrant Friedrich (Fritz) Gissibl. Dotarł on do USA 1 grudnia 1923 roku. Aż do *Wielkiego Kryzysu* grupa pozostawała jedynie luźnym stowarzyszeniem, które nie wykazywało żadnej działalności²²⁴. Po dojściu Hitlera do władzy i objęcia funkcji Kanclerza III Rzeszy *Teutonia* miała już oddziały w Chicago, Los Angeles, Nowym Jorku i Cincinnati i ponad 500 członków²²⁵. W porównaniu z 5 milionami osób o niemieckim pochodzeniu żyjących wówczas w USA liczba ta wydaje się więc mikroskopijna. Ideologia reprezentowana przez *Teutonię* była zbliżona do *NSDAP*. Po pierwsze, była to grupa

²²³ Sander Diamond, *The Nazi Movement in the United States: 1924-1941* (Ithaca: Cornell University Press, 1974), s. 92.

²²⁴ Ibidem, s. 94.

²²⁵ Ibidem., s. 95.

antysemicka. Docierała ona przede wszystkim do nowo przybyłych imigrantów z Niemiec²²⁶.

Głównym zadaniem było ostrzeżenie przed niszczącym naród amerykański wpływem Żydów i komunistów. *Teutonia Association* była bardziej związana z Rzeszą niż z USA. Sytuacja uległa zmianie pod dojściu Hitlera do władzy w Rzeszy. Wówczas organizacje nazistowskie, spadkobiercy *Teutonii*, będą skupiać się na prowadzeniu działalności tylko w USA. *Teutonia* istniała około siedmiu lat²²⁷. Rozwiązano ją w marcu 1932 roku, powołując nową organizację – *Friends of the New Germany*.

Gauleitung-USA

W latach 20. XX wieku wielu byłych działaczy nazistowskich wstępowało do różnego rodzaju niemieckich stowarzyszeń działających w USA. Partia NSDAP w Rzeszy nie miała środków finansowych, aby stworzyć swoją filię na terenie Stanów Zjednoczonych. W 1931 roku komórka nazistowska działająca w Nowym Jorku została formalnie uznana przez NSDAP i zyskała akceptację do prowadzenia działalności, jako stowarzyszenie etniczne. Utworzono zatem *Gauleitung-USA* (Gau-USA). Grupa ta zajęła miejsce chylącej się ku upadkowi *Teutonii*. Ze względu na małą liczbę członków wynoszącą w szczytowym momencie tylko 45 osób grupa uległa samorozwiązaniu²²⁸. Główną i jedyną siedzibą Gau-USA był Nowy Jork. Działała tam bowiem największa organizacja weteranów niemieckich – *Der Stahlhelm*. Nowy Jork był również medialną stolicą kraju.

Friends Of New Germany

W maju 1933 roku Rudolf Hess dał przyzwolenie imigrantowi z Niemiec – Heinzowi Spanknobelowi – do stworzenia amerykań-

---

²²⁶ Ibidem.

²²⁷ Arthur L. Smith, *The Deutschtum of Nazi Germany and the United States* (Springer Dordrecht, 1965), <https://doi.org/10.1007/978-94-015-0931-2>, dostęp: 26.07.2022, s. 61-62.

²²⁸ Diamond, *The Nazi Movement in the United States: 1924-1941*, s. 100.

skiej organizacji promującej nazizm²²⁹. Spanknoebel przybył do USA w 1929 roku i pracował w *Ford Motor Company* do 1930 roku. Często podróżował do Berlina, gdzie usiłował uzyskać poparcie kluczowych nazistów dla stworzenia partii na terenie USA. W wyniku konsolidacji pozostałości dwóch organizacji: *Gau-USA* oraz *Free Society of Teutonia* powstała organizacja *Friends of New Germany* (niem. *Bund der Freunde des Neuen Deutschland*). Podczas konwencji krajowej w 1933 roku Spanknoebel określił siebie jako jej krajowego lidera. Grupa działała w oparciu o zasadę absolutnego przywództwa – *fuhrerprinzip*²³⁰. *Friends of New Germany* była zatem wierną kopią partii NSDAP²³¹. Organizacja podzielona została na trzy dystrykty. Tworzyli ją w większości imigranci niemieccy oraz obywatele USA niemieckiego pochodzenia. Początkowo głównym celem było propagowanie idei pokoju i przyjaźni między USA i Rzeszą. Z czasem zaczęła jednak przejmować cechy ideologii nazistowskiej, czego wynikiem były ataki na ludność żydowską, czy walka z komunistami. *Friends of New Germany* nie stroniła również od używania przemocy i innych form zastraszania swoich wrogów.

Wkrótce po powstaniu organizacja napotkała na silny opór środowisk żydowskich w USA. W dzielnicy Nowego Jorku Yorkville bojkotowano towary sprowadzane z Niemiec. Działania organizacji spowodowały zainteresowanie władz federalnych. *Przyjaciele* zwalczali opozycję przy pomocy propagandy oraz zastraszania osób, zwłaszcza takich, które nie chciały być nazistami. Członkowie *Friends* ostrzegali, że jeśli ktoś odmówi poparcia organizacji, wówczas rodzice lub krewni pozostali w III Rzeszy będą ukarani. Zdarzały się przypadki kontroli prasy niemieckojęzycznej. Latem 1933 roku Spanknoebel odwiedził Bernarda Riddera, wydawcę jednej z wiodących gazet niemieckojęzycznych w USA – „*New Yorker Staats-Zeitung und Herold*”, i zażądał publikacji większej ilości artykułów gloryfikujących Hitlera²³². Wydawca jednak nie przychylił się do polecenia Spanknoebela i wyrzucił go z biura redakcji²³³. Łącznie

---

²²⁹ Leland Bell, *In Hitler's Shadow: The Anatomy of American Nazism* (Port Washington: Kennikat Press, 1973), s. 13.

²³⁰ Ibidem.

²³¹ Susan Canedy, *American Nazis: A Democratic Dilemma, A History of the German American Bund* (Menlo Park: Markgraf Publications Group, 1990), s. 51.

²³² Nazi Actions Here Bring an inquiry, „*New York Times*”, 10.10.1933, s. 11.

²³³ Diamond, op. cit., s. 128-129.

organizacja miała około 10 000 członków, z których 60% było jeszcze obywatelami Rzeszy²³⁴. *Friends of New Germany* czekała zatem trudna misja pozyskania nowych członków. Imigranci, którzy mieszkali już na terenie USA, byli albo uciekinierami z Republiki Weimarskiej, albo dobrze pamiętali prześladowania Niemców w czasie trwania I wojny światowej na terenie USA.

Osoby zaliczające się do drugiej ze wspomnianych grup nie chciały się chętnie angażować w działalność nazistowskiej organizacji, która mogła na nich sprowadzić ponowny ostracyzm społeczny²³⁵. *Friends of New Germany* posiadała również własne czasopismo propagandowe – „*Deutsche Zeitung*”. Redaktorem naczelnym pisma był Walter Kappe, w przeszłości autor propagandowych artykułów w wydawanym przez *Teutonię* „*Vorposten*”²³⁶. W swoich publikacjach Kappe umieszczał materiały propagandowe otrzymane z Rzeszy. Dzięki artykułom prasowym zamieszczanym w opozycyjnym „*New York Timesie*” nie tylko niemieccy Amerykanie, lecz także pozostała część społeczeństwa mogli się przekonać o rzeczywistych działaniach i brutalności tej organizacji. Artykuły te skutecznie odstraszały potencjalnych nowych członków od wstępowania w jej szeregi. Treści publikowane w prasie powodowały również wzrost zainteresowania agencji rządowych, zwłaszcza FBI.

Wymownym przykładem opozycji wobec poczynań *Przyjaciół* było stanowisko jednego z najstarszych niemieckich towarzystw działających w USA – *Steuben Society*. Thomas Hoffmann, przywódca tego stowarzyszenia, wielokrotnie wyrażał swój sprzeciw względem antysemityzmu propagowanego przez *Przyjaciół*. W proteście przeciwko organizacji dzielącej niemiecką mniejszość etniczną, a także niszczącej dobre imię Niemców w USA udał się z wizytą do samego Fuhrera. Ten jednak nie był już zainteresowany losami *Przyjaciół*, traktując organizację jako twór amerykański²³⁷. Grupa działała w oparciu o platformę antykomunistyczną i antysemitką. Zdarzały się przypadki ataków na handlowców żydowskich, malowano swastyki na budynkach synagog²³⁸. *Przyjaciele* wierzyli głęboko w słuszność supremacji nie-

---

²³⁴ Bell, op. cit., s. 15.

²³⁵ Grover, *Nazi in Newark*, s. 72.

²³⁶ Diamond, op. cit., s. 103-105.

²³⁷ Canedy, op. cit., s. 64.

²³⁸ Ibidem, s. 53.

mieckiej i białej rasy. W celu krzewienia tej idei wśród najmłodszych pokoleń stworzono nawet specjalny obóz rekreacyjny nazwany *Wille und Macht*, zlokalizowany w pobliżu Princeton w stanie New Jersey. Latem 1934 roku blisko 200 dzieci z Nowego Jorku, Buffalo i Filadelfii uczestniczyło w zajęciach zorganizowanych na terenie obozu²³⁹.

Jednym z najsilniejszych oddziałów *Przyjaciół* była organizacja z Newark w stanie New Jersey. W kwietniu 1933 roku w Irvington zorganizowano prohitlerowski wiec, w którym udział wzięło 400 członków tej organizacji. Wśród maszerujących osób znalazła się załoga statku *Hamburg*, który regularnie pływał na trasie Hamburg – New Jersey. W październiku tego samego roku zorganizowano huczne obchody 85. urodzin niemieckiego prezydenta Hindenburga. Wśród zaproszonych gości znaleźli się Fritz Gissibl, przywódca *Przyjaciół* z New Jersey – Albert Schley – i dr Hans Borchers – niemiecki konsul generalny z Nowego Jorku²⁴⁰.

Komisja Samuela Dicksteina

10 października 1933 roku w cztery miesiące po stworzeniu organizacji Samuel Dickstein, przewodniczący *House Committee on Immigration* i jednocześnie kongresman z Nowego Jorku, zdecydował o rozpoczęciu śledztwa, przeciwko *Friends of New Germany*. Ze względu na fakt, iż Samuel Dickstein był Żydem i w obawie o stroniczość prac komisji, jej przewodniczącym wybrano kongresmana Johna McCormacka²⁴¹. Celem *Komisji* było potwierdzenie wywrotowej działalności grupy, jej nazistowskich korzeni, stosowania przemocy na tle rasowym. Wedle Dicksteina niektórzy nowi imigranci byli tajnymi agentami Rzeszy²⁴². Około 300 osób dostało się do USA jako wysłannicy niemieckich konsulatów²⁴³.

---

²³⁹ The Hartford Daily Courant, 11.08.1934, s. 3, <https://www.newspapers.com/newspage/370234237/>, dostęp: 12.03.2013.

²⁴⁰ Warren Grover, *Nazis in Newark* (New Brunswick: Transaction Publishers), s. 23-25.

²⁴¹ Smith, *Deutschum*, op. cit., s. 81 oraz Grover Warren, *Nazis in Newark* (New Brunswick: Transaction Publishers, 2003), s. 82.

²⁴² Diamond, op. cit., s. 177.

²⁴³ Grover, op. cit., s. 72.

Bezpośrednim powodem dla rozpoczęcia śledztwa był atak członków organizacji Spanknoebla na żydowskie synagogi w czasie święta Yom Kippur w 1933 roku.. Społeczność żydowska złożyła formalne zażalenie do burmistrza Nowego Jorku Johna Patricka O'Briena na akty przemocy dokonywane przez *Friends of New Germany*. W ciągu kilku tygodni od rozpoczęcia prac Komisji wydano nakaz aresztowania dla Spanknoebla. Komisja Kongresu oskarżyła go: „o bycie agentem rządu niemieckiego i pracę na korzyść tego rządu bez zawiadomienia Departamentu Stanu”²⁴⁴. Było to naruszenie ustawy z 1917 roku. Spanknoebel został niebawem deportowany do Rzeszy.

Spanknoebel zorganizował ruch, który działając w oparciu o zasadę absolutnego przywództwa, stał się podstawą do tworzenia w przyszłości podobnych nazistowskich organizacji. Jego pozycja jako przywódcy była nie do podważenia. Ludzie, którzy mu zaufali, zostali propagatorami nazizmu w Stanach Zjednoczonych²⁴⁵.

W celu całkowitego wyłączenia idei nazistowskiej pomiędzy styczniem 1934 roku a lutym 1935 roku *Special Committee on Un-American Activities* przeprowadziło przesłuchania kilkuset osób w sprawie nazistów oraz 24 sesje w ważniejszych miastach Ameryki²⁴⁶.

Nowy przywódca *Przyjaciół* Fritz Gissibl, były lider *Teutonii*, był jedną z osób zeznających przed Komisją. Jej celem, jak wspomniano, było wyłączenie nazistowskiej i faszystowskiej propagandy z terenu USA. Przesłuchania były transmitowane w radiu, a ich stenogramy przedrukowywane w prasie²⁴⁷.

16 lutego 1935 roku na głównej stronie „New York Timesa” opublikowano wyniki prac Komisji. W raporcie udowodniono niektórym z konsulów Rzeszy naruszenie zasad składanej przysięgi, statusu dyplomatycznego i angażowanie się w propagandę antyamerykańską w zamian za korzyści finansowe. Wyniki prac Komisji nie spowodowały jednakże końcowego upadku organizacji. W grudniu 1935 roku Fritz Gissibl powrócił do Niemiec. Tuż przed wyjazdem we wrześniu 1935 roku nowym przywódcą organizacji mianował Fritza Kuhna – dotych-

---

²⁴⁴ *Arrest is Ordered of Spanknoebell as German Agent*, „New York Times”, 28.10.1933, s. 1.

²⁴⁵ Diamond, op. cit., s. 128.

²⁴⁶ Grover, op. cit., s. 83.

²⁴⁷ *Ibidem*.

czasowego przywódcę oddziału w Detroit²⁴⁸. Po przejściu przywództwa w organizacji Kuhn skonsolidował całą władzę i zapewnił sobie lojalność wszystkich dotychczasowych członków organizacji.

Sprzeciw III Rzeszy

Prawdziwym ciosem dla *Przyjaciół* była rezygnacja Rzeszy z finansowania organizacji w grudniu 1935 roku. Wydano wówczas oficjalny zakaz wstępowania do organizacji obywatelom Rzeszy²⁴⁹. Rudolf Hess, w październiku 1935 roku za pośrednictwem ministra spraw zagranicznych Barona von Neuratha, wydał *Oktober Direktiv* obejmujący niemieckich imigrantów. Na mocy tej dyrektywy obywatele Rzeszy otrzymali zakaz uczestnictwa w amerykańskich organizacjach²⁵⁰. W przypadku pozostania w organizacji obywatele tacy narażali się na konfiskatę paszportów lub odebranie dotychczasowego obywatelstwa. W rzeczywistości rząd niemiecki nigdy nie egzekwował tych przepisów.

W marcu 1936 roku ze względu na wdrożenie *Oktober Direktiv* i rezultaty prac komisji Dicksteina zdecydowano o zwołaniu konwencji *Friends of New Germany*. Kuhn zorganizował ją 29 marca 1936 roku w hotelu *Statler* w Buffalo, gdzie, ku zaskoczeniu zebranych osób, ogłosił koniec działalności *Przyjaciół*²⁵¹. Kuhn uważał, iż tylko organizacja oparta na wartościach amerykańskich, posiadająca odniesienie do Stanów Zjednoczonych we własnej nazwie, będzie mogła osiągnąć zamierzone cele swej działalności²⁵². Zaproponował przekształcenie *Friends* w nową organizację pod nazwą *Amerika-Deutscher Volksbund* bardziej znaną pod angielską nazwą *German American Bund*. Fritz Julius Kuhn został wybrany nowym *Bundesführerem* lub *Bundesleiterem*. Celem organizacji jednoczącej amerykańskich obywateli niemieckiego

²⁴⁸ House Committee on Un-American Activities, Report on the Axis Front Movement in the United States, Appendix VII, First Section Nazi Activities, 78 Congress, 1 session, 1943, s. 56-57.

²⁴⁹ Diamond, op. cit., s. 159.

²⁵⁰ Joachim Remak, *Friends of the New Germany: The Bund and German-American Relations*, „The Journal of Modern History”, Vol. 29, no. 1 (Mar., 1957), s. 41.

²⁵¹ Grover, op. cit., s. 175-176.

²⁵² Bernstein, op. cit., s. 48.

pochodzenia była obrona dobrego imienia „starej ojczyzny”, edukacja i upowszechnianie niemieckiego dziedzictwa w USA²⁵³. *Bund* składał się z ludzi, których wspólnym marzeniem była wizja Ameryki opanowanej przez nazistów. Większość członków wywodziła się z klasy niższej średniej. Organizowano zjazdy oraz parady, podczas których śpiewano niemieckie piosenki.

Wraz z wycofaniem swojego poparcia dla amerykańskiego ruchu nazistowskiego Niemcy zakończyli formalną i oficjalną pomoc dla swoich rodaków w Stanach Zjednoczonych. Stało się również tak dlatego, iż przez większą część swego życia Hitler żywił pogardę dla USA. Paradoksalnie jednocześnie doceniał możliwości gospodarcze tego kraju²⁵⁴. Twierdził, iż Stany Zjednoczone są kierowane przez Żydów, „milionerów, królowe piękności, głupie Hollywood”²⁵⁵. Kultura niemieckich imigrantów była zanieczyszczana według Hitlera przez głupią kulturę amerykańską. Wielu z prominentnych członków NSDAP miało inny punkt widzenia na temat Stanów Zjednoczonych niż Fuhrer. Jednym z nich był Joseph Goebbels, który twierdził, iż poprzez wpływ na niemieckie społeczeństwo w USA Rzesza może być tam uznawana za kraj pragnący pokoju, który dąży trwale do uwolnienia się od negatywnych efektów Traktatu Wersalskiego²⁵⁶.

Fritz Kuhn – powstanie *Bundu*

Kuhn urodził się 15 maja 1896 roku w Monachium. Podczas I wojny światowej służył cztery lata w stopniu podporucznika w armii bawarskiej²⁵⁷. Za swoją postawę i waleczność otrzymał najwyższe niemieckie odznaczenie wojskowe – Krzyż Żelazny Pierwszej Klasy²⁵⁸. Był także członkiem wielu organizacji zrzeszających weteranów wojennych, m.in. paramilitarnej jednostki *Freikorps Epp* pod dowództwem pułkownika

²⁵³ *Awake and Act! Aims and Purposes of the German-American Bund. An Appeal to all Americans of German Stock* – Fritz Kuhn, 17 kwietnia 1936.

²⁵⁴ Bell, op. cit., s. 9.

²⁵⁵ Diamond, op. cit., s. 75.

²⁵⁶ Bell, op. cit., s. 12.

²⁵⁷ Diamond, op. cit., s. 226.

²⁵⁸ Arnie Bernstein, *Swastika Nation. The Rise and fall of the German American Bund* (New York: St. Marin's Press, 2013), s. 14.

Franza Rittera von Eppa²⁵⁹. Była to najliczniejsza jednostka tego typu w Bawarii²⁶⁰. W 1921 roku zapisał się do NSDAP i rok później ukończył studia chemiczne. Jeszcze w trakcie studiów za drobne kradzieże trafił do monachijskiego więzienia Stadelheim. W 1924 roku Kuhn dzięki protekcji swego ojca Karla znalazł pracę u przemysłowca żydowskiego pochodzenia, właściciela zakładu włókienniczego – Reinholda Spitza – jako pracownik biurowy. Również tam został przyłapany na kradzieży belek materiału. Po raz kolejny Karl Kuhn musiał wstawić się za swoim synem. Spitz ostatecznie zrezygnował z powiadamiania policji o przestępstwie dokonanym przez Fritza. Jedynym wyjściem z sytuacji dla młodego Kuhna była emigracja. 28 maja 1928 roku poślubił swoją narzeczoną Elbę, którą znał jeszcze od czasu studiów chemicznych²⁶¹. Następnie wraz ze swą żoną wyemigrował do Meksyku. Wedle Kuhna decyzja o emigracji do tego kraju, a nie Stanów Zjednoczonych podyktowana była szybszym tempem uzyskania meksykańskiego obywatelstwa. Z takim paszportem łatwiej i szybciej mógł się przedostać do kraju docelowego, czyli Stanów Zjednoczonych²⁶². W Meksyku znalazł pracę w przedsiębiorstwie *La Corona*. Był nawet wykładowcą na *College of Mexico City*²⁶³. Elsa urodziła Kuhnowi dwoje dzieci – syna Waltera i córkę Waltraut w 1924 i 1928 roku. Do USA Kuhn przybył 8 maja 1928 roku, przekraczając granicę w punkcie imigracyjnym w Laredo, w stanie Teksas²⁶⁴. Następnie rozpoczął pracę jako technik radiolog w szpitalu Henry Forda należącym do korporacji *Ford Motor Company* w Detroit²⁶⁵. Następnie kilkakrotnie był zwalniany i przywracany do pracy w różnych przedsiębiorstwach należących do Forda. W 1931 roku otrzymał pracę chemika w zakładach motoryzacyjnych Forda. Była to najdłuższy staż pracy Kuhna, który trwał do 1937 roku²⁶⁶. W 1933

²⁵⁹ Diamond, op. cit., s. 227.

²⁶⁰ Nigel Jones, *A Brief History of the Birth of the Nazis: How the Freikorps Blazed a Trail for Hitler* (London: Constable & Robinson Ltd., 2004), s. 151-152.

²⁶¹ *FBI memo*, 29.05.1939, I.

²⁶² *Investigation of Un-American Propaganda Activities in the United States: Hearings Before a Special Committee on Un-American Activities*, 76th Congress 3726 (1939) – zeznanie Fritza Kuhna, 3786-3787.

²⁶³ Bernstein, op. cit., s. 18.

²⁶⁴ Diamond, op. cit. 227.

²⁶⁵ *FBI memo*, 8.10.1943. Bernstein, op. cit., s. 20.

²⁶⁶ *FBI memo*, 13.05.1939

roku Kuhn wstąpił do organizacji *Friends of New Germany*²⁶⁷. 3 grudnia 1934 roku został naturalizowanym Amerykaninem²⁶⁸.

Założenia programowe i struktura *Bundu*

Friends of New Germany nie była nigdy uznawana za organizację zdolną do przeprowadzenia rewolucji. *Bund* pod przywództwem Kuhna był jednakże czymś zupełnie innym. Organizacja miała nie tylko nową nazwę, lecz także zupełnie inne założenia programowe i metody działania niż jej poprzedniczki. Kuhn wierzył, iż *Bund* winien „prowadzić Amerykę i świat w walce przeciwko komunizmowi i Żydom”²⁶⁹. W dokumencie statutowym *Bundu – Awake and Act!* – pisał: „naszym zadaniem jest zwalczanie żydowskiego marksizmu i komunizmu! Tak długo, jak istnieje swastyka, nie będzie ani młota ani sierpa w tym kraju!”²⁷⁰ Hasło propagandowe *Bundu* zostało nawet umieszczone na pierwszej stronie „New York Timesa” 1 kwietnia 1936 roku. *Bund* nie chciał docierać jedynie do Niemców, lecz również do innych Amerykanów, zaliczając się do propagatorów „amerykanizacji”. Starał się również być organizacją tylko amerykańską. Dlatego tylko obywatele USA mogli pełnić jakiegokolwiek funkcje w *Bundzie*²⁷¹. W karcie zgłoszeniowej do *Bundu* należało odpowiedzieć na pytanie o stan cywilny, narodowość czy numer telefonu. Trzeba było również zaświadczyć posiadanie „aryjskiego pochodzenia, wolnego od krwi żydowskiej lub kolorowej” i złożyć przysięgę przestrzegania „przywódczej roli” – posłuszeństwa dyktatorowi. Zastępcą Kuhna został Gerhard Wilhelm Kunze, który objął jednocześnie posadę narodowego dyrektora ds. public relations²⁷². James Wheeler-Hill został sekretarzem narodowym. *Bund* działał w oparciu o nazistowską formułę przywództwa, która wymagała absolutnego podporządkowania się zwierzchnikom. *Bund* został podzielony przez Kuhna na trzy regiony – *Gau*: wybrzeże wschodnie, środkowy zachód i wybrzeże zachodnie.

---

²⁶⁷ Grover, *Nazis in Newark*, op. cit., s. 175-76.

²⁶⁸ Bernstein, op. cit., s. 31.

²⁶⁹ *Nazi Group Here Changes its Name*, „New York Times”, 1.04.1936.

²⁷⁰ Susan Canedy, *American Nazis...*, op. cit., s. 73.

²⁷¹ Bell, op. cit., s. 586.

²⁷² Diamond, op. cit., s. 230.

W każdej z *Gau* istniał *Gauleiter*, czyli przywódca partii²⁷³. Każda *Gau* wydawała gazetę, która była koordynowana z głównej centrali *Bundu* w Nowym Jorku²⁷⁴. Łącznie istniało 65 oddziałów organizacji na terenie USA. Najbardziej aktywnym pod względem działalności regionem był stan Illinois, a zwłaszcza miasto Chicago. W 1938 roku liczba członków *Bundu* w tym mieście szacowana była na 4000-6000 osób. 275. kwatery główna organizacji mieściła się przy 178 East 85 Street w niemieckojęzycznej części Yorkville. Każdy członek *Bundu* był zobligowany do wpłacania rocznej składki w kwocie 9 dolarów rozłożonej na miesięczne raty w wysokości 75 centów. Wydanie karty członkowskiej kosztowało dodatkowe 20 centów. Każdy członek dodatkowo musiał wpłacać określoną sumę pieniędzy na cele propagandowe organizacji. Obowiązkiem był zakup egzemplarza dzieła Hitlera *Mein Kampf* czy oficjalnego stroju organizacji.

Antysemityzm

Regionalny przywódca *Bundu* George Froboese z Milwaukee określił *Bund* jako „element niemiecki, który pozostaje w łączności z niemiecką rasą, ale również jest posłuszny Ameryce”²⁷⁶. *Bund* optował za neutralnością USA we wszelkich sprawach dotyczących Europy, w tym udziału USA w potencjalnych walkach zbrojnych poza kontynentem amerykańskim. Żydzi byli *synami diabła*, którzy walczyli przez całe dzieje z chrześcijaństwem. To Żydzi, zabijając Jezusa, stali się wrogami Boga. To oni byli także uważani za ojców komunizmu²⁷⁷. Kuhn, przywołując słowa Rabina Stephena Wise’a z *American Jewish Congress* (AJC), zeznał przed *Komisją Diesa*, iż: „Żydzi będą zawsze najpierw Żydami aniżeli Amerykanami”²⁷⁸.

²⁷³ Bell, op. cit., s. 52.

²⁷⁴ Diamond, op. cit., s. 23.

²⁷⁵ *Illinois Nazis*, „Chicago Tribune”, 6.01.1938, s. 3.

²⁷⁶ Mark Van Ells, *Americans for Hitler*, <http://www.americainwwii.com/articles/americans-for-hitler/>, dostęp: 7.01.2014.

²⁷⁷ Bernstein, op. cit., s. 78

²⁷⁸ Peter H. Peel, *The Great Brown Scare: The Amerika Deutscher Bund in the Thirties and the Hounding of Fritz Julius Kuhn*, Institute for Historical Review, http://www.ihr.org/jhr/v07/v07p419_Peel.html, dostęp: 7.01.2014.

Podstawowe założenia programowe *Bundu*

Starano się utrzymywać przyjazne relacje handlowe między Niemcami a USA. Miano przyjąć te elementy narodowego socjalizmu, które mogły podziwnąć amerykańską gospodarkę. Starano się zachować niemiecką kulturę w USA poprzez organizację lekcji historii, języka, przeglądy zespołów folklorystycznych zarówno dla członków, jak i publiczności. W tym celu *Bund* stworzył sieć 24 obozów dla dzieci. Obóz *Nordland* w New Jersey był jednym z największych – posiadał prawie 200 akrów powierzchni. *Bund* podkreślał znaczenie rodziny i aktywności społecznej w trakcie swoich zebrań. Rodzina była uważana za podstawową jednostkę w organizacji. *Bund* stworzył grupy dla chłopców (niem. *Jugenschaft*) oraz dziewczyn (niem. *Madenschaft*). Był także właścicielem wielu firm, za pośrednictwem których publikował materiały propagandowe i uzyskiwał płynność finansową. Były to *AV Publishing*, *AV Development*, *The German American Business League*, *Frontkämpferschaft*. *Bund* posiadał swoją formację militarną, którą wykorzystywał do ochrony spotkań, a także walki ideologicznej z użyciem siły fizycznej ze swymi przeciwnikami. Liczba członków formacji militarnej – *Ordnungsdienst* – wynosiła około 5 000 mężczyzn w całym kraju. Organizacja została założona przez Josefa Schustera byłego przywódcę oddziału *Sturmabteilung* (SA) nr 5 z Monachium i uczestnika nieudanego puczu z 1923 roku²⁷⁹. Po powrocie do Rzeszy w 1936 roku wraz z Peterem Gisblem z organizacji *Teutonia* stworzył *Kameradschaft USA* przeznaczony dla Niemców, którzy wrócili z USA na stałe do Rzeszy. *Bund* zorganizował również amerykański odpowiednik tajnej policji – gestapo 3 lutego 1937 roku. Stało się to podczas spotkania w gabinecie Kuhna w obecności 61 osób. Organizację nazwano *Bunaste*, a jej przewodniczącym wybrano Otto Wegenera.

Siła propagandy

AV Publishing Company była prawdziwą machiną finansową odpowiedzialną za całokształt działań propagandowych *Bundu*. Wykorzystywano kilka metod w szerzeniu swojej propagandy. Jedną z nich

²⁷⁹ Diamond, op. cit., s. 124.

była infiltracja niemieckich klubów etnicznych. Jednakże z czasem owa infiltracja przynosiła odwrotnie zamiary – powodowała istnienie podziałów w grupie etnicznej. Kolejną metodą było zastraszanie. Jednym z przykładów były wydarzenia z 1935 roku w Wisconsin, gdzie *Wisconsin Federation of German-American Societies* zażądała zakazu wywieszania swastyk podczas wydarzeń kulturalnych organizowanych przez mniejszości niemieckie. Wówczas członkowie *Bundu* szantażowali groźbami działaczy tej federacji. Wysyłano listy z pogróżkami wobec Niemców, którzy ośmielali się sprzeciwić działalności nazistów w USA.

Podobnie jak *Ku Klux Klan*, także i *Bund* uciekał się do sponsorowania spotkań i masowych wieców, podczas których dystrybuowano materiały propagandowe. Członkowie publicznie wznosili okrzyki *Heil Hitler*. Porządku zawsze pilnowała paramilitarna jednostka *Ordnungsdienst* (ang. *Order Division*).

Unikalną kwestią w przypadku tej nazistowskiej organizacji był fakt, iż oprócz pielęgnowania tradycji niemieckich zwracano uwagę na potrzebę demonstracji przywiązania do nowej ojczyzny. Świętowano nie tylko urodziny Hitlera, lecz także Lincolna czy Waszyngtona. Częstym widokiem obok swastyki i wizerunku Waszyngtona była amerykańska flaga. W 1937 roku członkowie *Bundu* świętowali dzień pracy *May Day Celebrations in Honor of National Labor*, aby obudzić naród i ustrzec przed niebezpieczeństwem żydowskiego bolszewizmu²⁸⁰. Wszystko po to, aby zminimalizować potencjalną krytykę ze strony reszty amerykańskiego społeczeństwa i przede wszystkim amerykańskiego rządu. Aby nie powodować nienawiści, zdejmowano swastyki i zastępowano je amerykańskimi symbolami²⁸¹. Odgrywano również niemiecki i amerykański hymn. Lokalny przywódca August Klapprott protestując przeciwko jednemu artykułowi z „*New York Timesa*” podkreślił, iż podczas parad organizowanych przez *Bund* pijano tylko piwo amerykańskie, nie zaś niemieckie. Podkreślano konieczność korzystania z usług przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby białe. Często można było przeczytać hasła *Patronize Gentile Stores Only* czy *Aryan Buying Pays Aryan Man*²⁸².

²⁸⁰ Leland Bell, *Failure of Nazism in America: The German American Bund, 1936-1941*, „*Political Science Quarterly*”, Vol. 85, no. 4 (1970), s. 590.

²⁸¹ Philip Jenkins, *It Can't Happen Here: Fascism and Right-Wing Extremism in Pennsylvania, 1933-1942*, „*Pennsylvania History*”, Vol. 62, no. 1 (1995), s. 41.

²⁸² Bell, *In Hitler's Shadow...*, op. cit., s. 32.

Bund wkrótce docenił również potęgę kina w szerzeniu swej doktryny. Pomędzy 1933 a 1942 rokiem na terenie Stanów Zjednoczonych wyświetlono blisko 500 filmów niemieckojęzycznych²⁸³. Wiele z nich zostało wykorzystanych w walce ideowej. Jednym z najbardziej znanych przykładów wykorzystywania w USA niemieckich filmów propagandowych była *Olympia* w reżyserii Leni Riefenstahl, która próbowała nawet sprzedać w USA prawa do jego dystrybucji. W trakcie pobytu w Stanach Zjednoczonych zaaranżowano uroczyste powitanie reżyserki w siedzibie studia filmowego Walta Disneya²⁸⁴. Dzięki działaniom *Hollywood Anti-Nazi League*, która starała się przeciwstawiać próbom dystrybucji filmu, *Olympia* nie została wprowadzona do amerykańskich kin. Pomimo tego w trakcie organizowanych spotkań wyświetlano *Olympię* i *Triumph of the Will*. Poprzez tego typu projekcje filmowe pokazywano niemieckim Amerykanom kraj ich przodków²⁸⁵.

Ważną kwestią dla działalności *Bundu* był kolportaż prasy szpiegowskiej przemycanej z Rzeszy. Pomędzy 5 września a 27 listopada z Monachium do portów Zachodniego Wybrzeża USA wysłano blisko dziewięć ton poczty propagandowej.

Stosowane techniki propagandy: dezinformacja

Siłę propagandy docenił ideologiczny przywódca nazistów amerykańskich – Adolf Hitler – mówiąc, iż propaganda była bronią w takim samym stopniu jak okręty podwodne, czołgi i bomby. Propaganda pełniła funkcję broni psychologicznej w kampanii prowadzonej przez Hitlera. Nigdy wcześniej świat nie był tak przytłoczony tak dużą ilością informacji. Broszury, bajki, książeczki, filmy, audycje radiowe produkowane zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i za granicą bombardowały amerykańską opinię publiczną o domniemanym problemie Żydów, chwale Rzeszy i widmie moralnego upadku świata.

Stosowano techniki pomówień, poczucia winy zbiorowej, kózła ofiarnego i kampanii oszczerstw, które utrudniały odróżnienie praw-

²⁸³ Harry Waldman, *Nazi Films in America, 1933-1942* (Jefferson: McFarland, 2008), s. 3.

²⁸⁴ Ibidem, s. 185.

²⁸⁵ Diamond, *The Nazi Movement in the United States: 1924-1941*, s. 233.

dy od mitu. W tym okresie, filmy dokumentalne stały się popularne, ponieważ wydawały się być wiarygodnymi źródłami informacji. Dla niczego niepodważalnej opinii publicznej statystyki i filmy często były zniekształconymi obrazami w przekazywaniu rzeczywistości. Nazistowscy propagandziści wykorzystywali dezinformację dla siania strachu i podejrzeń.

Techniki propagandowe: Kozioł ofiarny

„*Bundowcy*” uznali antysemityzm za nośnik szerzenia niezgody wśród Amerykanów. W niezliczonych przemówieniach, artykułach i audycjach radiowych, antysemita oskarżali Żydów o przejmowanie kontroli nad światem oraz tworzenie gospodarczego i politycznego chaosu. Zbudowali kampanię nienawiści opartą na wielowiekowej tradycji stosowania irracjonalnych oskarżeń. Charakteryzowano Żydów jako materialistyczną, energochłonną, nieuczciwą i niemoralną warstwę w każdym społeczeństwie. Hitler dodał do antysemityzmu jeden wyjątkowy, ale śmiertelny czynnik: rasizm. Wyznawano teorię, że Żydzi posiadali niezatarte wrodzone cechy, niepozwalające im na pełną integrację z resztą społeczeństwa. Leon C. De Aryan, redaktor naczelny gazety „*The Broom*” z San Diego, podkreślił teorie rasowe Hitlera, pisząc, iż Żyd był po prostu Żydem – osobliwym, szczególnym stworzeniem, które istniało jedynie dla siebie. Amerykańscy antysemita popierali poglądy Hitlera względem „problemu żydowskiego” i wzywali do przyjęcia jego filozofii „ostatecznego rozwiązania” w Ameryce. Żydzi stali się kozłami ofiarnymi w obliczu strachu i niepewności w czasie *Wielkiego Kryzysu*.

Czasopismo Bundu

Propaganda nazistowska docierała także do odbiorców poprzez oficjalny tygodnik *Bundu* – „*Deutscher Weckruf und Beobachter*”. Jego redaktorem naczelnym został Walter Kappe. Gazeta została założona w Yorkville w 1934 roku. Pierwsze wydanie ukazało się w Nowym Jorku w lipcu 1935, a ostatnie 11 grudnia 1941 roku. Najwyższy nakład

zanotowano w 1937 roku – około 20 000 sztuk. Artykuły początkowo pisane były tylko w języku niemieckim, zazwyczaj kolportowane z Rzeszy, a następnie tłumaczone na język angielski. Pierwszy artykuł, który ukazał się w „Deutscher Weckruf und Beobachter” w Nowym Jorku, wzywał Niemców zamieszkujących w USA do zjednoczenia się. Dzięki artykułom zamieszczanym w prasie *Bundu* możliwy stał się marsz organizacji na zachód USA. W tekście *Star Spangled Fascists*, który ukazał się w maju 1939 roku w „Saturday Evening Post”, sugerowano, iż związki niemieckich nazistów w USA z Rzeszą są przyjaciele²⁸⁶. Wedle artykułu nazistów uzbrojonych i gotowych do walki o sprawę niemiecką było w USA między 8 a 10 000. Każdy członek *Bundu* musiał obowiązkowo prenumerować gazetę organizacji i wpłacać kwotę 3 dolarów rocznie na poczet finansowania jej druku²⁸⁷. Gazeta była dostępna w Nowym Jorku, Filadelfii, Chicago i San Francisco. Drukowana była przez wydawnictwo Graf & Breuninger w Filadelfii.

Poparcie Adolfa Hitlera

Jednym z pierwszych oficjalnych przedsięwzięć *Bundu* była wycieczka do Berlina w 1936 roku na igrzyska olimpijskie. Było to ważne wydarzenie opisywane w prasie organizacji wiosną i latem 1936 roku. Przeprowadzono nawet zbiórkę funduszy na wyjazd do Berlina. 23 czerwca 1936 roku Kuhn, Georg Froboese, Karl Arndt, Rudolph Markmann i Karl Weiler wraz z 200 członkami *Bundu* wyjechali w ważną podróż do Berlina²⁸⁸. Dzień po ceremonii otwarcia igrzysk olimpijskich Kuhn spotkał się z Hitlerem. Przedstawił Führerowi krótki opis organizacji oraz wręczył kwotę ponad 2000 dolarów zebranych w USA²⁸⁹. Fotografia wykonana w trakcie tego spotkania, na której widoczni byli Hitler i Kuhn, obiegła całą Amerykę, co wielu odczytywało jako formalną zgodę nazistów na działalność *Bundu*. Dla Kuhna szczególną wymowę miały słowa kanclerza wypowiedziane podczas

---

²⁸⁶ Ibidem.

²⁸⁷ Leland Bell, *In Hitler's Shadow...*, op. cit., s. 30-31.

²⁸⁸ Ibidem, s. 40.

²⁸⁹ Susan Canedy, *American Nazis: A Democratic Dilemma, A History of the German American Bund* (Menlo Park: Markgraf Publications Group, 1990), s. 113.

spotkania: „jedź i kontynuuj walkę”²⁹⁰. Kuhn odczytywał te słowa jako legitymizację swoich poczynań jako *Bundesfuhrera* w USA.

Bund i Roosevelt

Po zdobyciu popularności w Rzeszy *Bund* rozpoczął intensywne działania w trakcie kampanii do wyborów prezydenckich w 1936 roku. Kuhn wierzył, iż po zjednoczeniu niemieckich Amerykanów pod sztandarem nazistowskim, łatwiej będzie mu przekonać rząd USA do zajęcia przychylnego stanowiska względem Rzeszy i włączeniu się w aktywną walkę z komunistami²⁹¹.

Zacząto określać prezydenta Roosevelta i jego zaplecze polityczne jako żydowskich komunistów. *Amerikadeutscher Volksbund* był również przeciwnikiem ideologicznym prezydenta Roosevelta, którego nazywał „elementem żydowsko-bolszewickiej konspiracji”. Sekretarz Pracy Frances Perkins był nazywany przyjacielem obcych i zwolennikiem kontroli komunistów nad robotnikami. *New Deal* określany był jako *Jew Deal*, czyli „żydowski ład”.

Jedyną nadzieją dla niemieckiej grupy etnicznej była kandydatura przeciwnika Roosevelta – Alfreda Landona. Kiedy Landon przegrał walkę, oskarżano o taki stan rzeczy Żydów²⁹². Aktywny udział w kampanii wyborczej był ewenementem w przypadku organizacji nazistowskich w USA. Żadna inna organizacja nigdy wcześniej nie angażowała się w życie polityczne tak jak *Bund*. Niemieccy Amerykanie oskarżali Partię Demokratyczną o wepchnięcie USA w konflikt wojenny i ogólnonarodową walkę z niemieckością²⁹³.

Demonstracja wielkości i siły – parady i wiece Bundu

Jak już wspomniano, w *Bundzie* podkreślano wagę i rolę rodziny w społeczeństwie. Dlatego organizowano parady oraz mniejsze spo-

²⁹⁰ Diamond, op. cit., s. 275.

²⁹¹ Leland Bell, *The Failure of Nazism in America: The German American Bund, 1936-1941*, „Political Science Quarterly”, Vol. 85, no 4 (grudzień 1970), s. 587.

²⁹² Ibidem, s. 588.

²⁹³ Bell, *in Hitler's Shadow...*, op. cit., s. 52.

tkania przeznaczone dla rodzin, sąsiadów. Duże wiece organizowano dla masowego odbiorcy. Wywieszano banery ze swastyką, śpiewano patriotyczne niemieckie piosenki. Organizowano przemowy o charakterze antysemickim i odczyty podobnej literatury²⁹⁴. Wiece *Bundu* były często publicznymi spektaklami.

20 lutego 1939 roku *Bund* zorganizował w *Madison Square Garden* największe spotkanie organizacji, które, jak się okazało, było jednocześnie zwiastunem jej końca. Ten wiec określany był jako przykład wcielenia w życie idei stuprocentowego amerykańizmu. 18 marca 1939 roku, na dwa dni przed paradą, burmistrz Nowego Jorku Fiorello La Guardia zezwolił na organizację marszu pod warunkiem zachowania spokoju i bezpieczeństwa publicznego, a także wprowadził zakaz nawoływania do ideologii nazistowskiej. Podkreślił też, iż zgoda na organizację parady była realizacją pierwszej poprawki do Konstytucji mówiącej o wolności słowa. W ten sposób podkreślił różnicę między swobodami obywatelskimi Stanów Zjednoczonych a ich brakiem w kraju Hitlera²⁹⁵. Parada ochraniana była przez blisko tysiąc policjantów²⁹⁶. Spotkała się z kontrmanifestacją zorganizowaną przez *Social Workers Party*. Hasłem przewodnim parady była celebracja urodzin Waszyngtona. Parada zgromadziła prawie 22 000 osób²⁹⁷. W trakcie przemowy Kuhna pewien Żyd – Isadore Greenbaum – chciał zakłócić uroczystość. Został szybko obezwładniony przez policję²⁹⁸. Był to jedyny przypadek zakłócenia przebiegu tej parady. Podczas niej przeprowadzono zbiórkę pieniężną i uzbierano 8000 dolarów²⁹⁹. Kuhn nie mógł długo cieszyć się wolnością, gdyż wkrótce po tym wydarzeniu prokurator dystryktowy Nowego Jorku Thomas Dewey aresztował go pod zarzutem fałszerstwa i grabieży majątku *Bundu*. „*Milwaukee Journal*” w 1938 roku opisywał jedną z takich parad, gdzie po wybuchu zamieszek wiele osób było rannych. Stąd też w trakcie spotkań zawsze obecna była formacja

²⁹⁴ Dieter Berninger, *Milwaukee's German-American Community and the Nazi Challenge of the 1930's*, „*The Wisconsin Magazine of History*” Vol. 71, no. 2 (Winter, 1987-1988), s. 124.

²⁹⁵ *Mayor to Permit Big Bund Meeting*, „*New York Times*”, 18.02.1939, s. 1.

²⁹⁶ *Bund Rally to Get Huge Police Guard*, „*New York Times*”, 19.02.1939, s. 1.

²⁹⁷ *22,000 Nazis Hold Rally in Garden; Police Check Foes*, „*New York Times*”, 21.02.1939, s. 1.

²⁹⁸ *Ibidem*.

²⁹⁹ Grover, *Nazis in Newark*, op. cit., s. 260.

paramilitarna *Ordnugs Dienst*. Miała ona za zadane chronić spotkania *Bundu* i ich uczestników nawet kosztem własnego życia³⁰⁰.

Działalność *Bundu* napotykała na opór różnych środowisk. 3 marca 1939 roku w *Carnegie Hall* pod auspicjami *Council Against Intolerance in America* zorganizowano spotkanie poświęcone walce z *Bundem*, podczas którego przemawiali m.in. gubernator Charles Poletti, kongresman Bruce Barton, Jeremiaś T. Mahoney, Fannie Hurst, Walter Damrosch i George Gordon Battle. Rabin Stephen S. Wise przesłał następujący komunikat z Londynu: „Teraz raduję się jako Amerykanin, dowiadując się, że z Nowego Jorku płynie odpowiedź na działania *Bundu* opracowana pod auspicjami wielkich Amerykanów”. *Bund* wspierał nietolerancję i totalitaryzm hitlerowski, natomiast rolą *Rady* była obrona tolerancji jako niezbędnej do utrzymania demokracji. Nietolerancja jako podstawa faszystowskich i nazistowskich państw zakłada, iż nie jest możliwa jedność ludzka z wyjątkiem unifikacji rasowej i narodowej tożsamości w ramach jednej dyktatury.

Obozy wypoczynkowe dla dzieci

Dzieci i młodzież również podlegały indoktrynacji w obozach szkoleniowych wzorowanych na nazistowskich organizacjach młodzieżowych³⁰¹. Oprócz zajęć fizycznych w obozach prowadzono nauczanie języka niemieckiego, kultury i prowadzono odczyty fragmentów *Mein Kampf*. Według Kuhna przyszłość organizacji zależała głównie od aryjskich dzieci. Theodor Dinkelacker, narodowy przywódca oddziału dla dzieci, stwierdził, iż „nasza młodzież ma kultywować ideały nazistowskie”³⁰². Obozy miały za zadanie wyprzeć asymilację i jej negatywne efekty z życia Niemców w Ameryce.

Bund tworzył letnie obozy, gdzie realizowana była strategia indoktrynacji pod płaszczykiem edukacji i znakomitej oferty letniego wypoczynku. Obóz *Nordland* był obozem rekreacyjnym położonym w pobliżu Andover, w stanie New Jersey na powierzchni 204 akrów³⁰³. Obóz został

³⁰⁰ Bell, *The Failure...*, op. cit., s. 589.

³⁰¹ Ibidem.

³⁰² Diamond, op. cit., s. 267 i n.

³⁰³ German American Bund: Purpose, Organization, and Historical Facts, <http://www.germanamericanbund.org>, dostęp: 19.12.2013.

otwarty 18 lipca 1937 roku. Szacuje się, iż około 10 000 niemieckich Amerykanów brało udział w otwarciu ośrodka *Nordland*. 18 sierpnia 1940 roku około 800 członków *Bundu* i 200 członków Klanu odbyło wspólne spotkanie w *Camp Nordland*. Stan New Jersey zamknął obóz wiosną 1941, kiedy to przyjęto prawo antybundowe³⁰⁴. *Camp Siegfried* znany także jako *German Gardens* był ośrodkiem rekreacyjnym *Bundu* o powierzchni 45 akrów, położonym 60 mil na wschód od Nowego Jorku w pobliżu miasta Yaphank na Long Island³⁰⁵. Budowę rozpoczęto 22 października 1936 roku. Podmiot prawny o nazwie *German Settlement League* kierowany przez Ernsta Muellera był zarządcą obozu³⁰⁶. 4 lipca 1937 roku przedstawiciele włoskich *Czarnych Koszul* pod wodzą Josefa Santiego spotkali się na terenie obozu z członkami *Bundu*³⁰⁷. Wraz z upadkiem ADVB zmieniono nazwę z *Camp Siegfried* na *Siegfried Park*. Inna letnia placówka – *Camp Hindenburg* – była letnim obozem dla młodzieży niemieckiej położonym w Grafton, w stanie Wisconsin³⁰⁸. Znajdował się w dolinie otoczonej zalesionymi wzgórzami. Częstymi gośćmi na jego terenie była młodzież należąca do *Jungenschaft* z położonych niedaleko Chicago i Milwaukee. Znajdujący się na terenie obozu zbiornik wodny zapewniał rekreację i wypoczynek. *Camp Efdende* był obozem letnim dla młodzieży niemieckiej. Mieścił się dziewięć mil na północ od Pontiac, w stanie Michigan. Przeznaczony był głównie dla młodzieży z Detroit i okolic.

Obozy dla młodzieży były prowadzone przez organizację imigrantów pochodzenia niemieckiego w celu pielęgnowania tradycji niemieckich i przede wszystkim indoktrynacji młodzieży w ideologii nazizmu. Ideologia, którą przekazywano w organizacji, opierała się na założeniu, iż wszyscy Niemcy niezależnie od stopnia „zamerykanizowania” są połączeni więzami krwi i winni oddawać cześć Hitlerowi. Stany Zjednoczone, gdzie wedle szacunków prawie 25% populacji

³⁰⁴ *Not Just Japanese Americans*, „The Journal of Historical Review”, Vol. 7, no. 3 (1986), s. 294.

³⁰⁵ John P. McTernan, *As America Has Done to Israel* (Whitaker House, 2008), s. 48.

³⁰⁶ *Long Island Nazis: A Local Synthesis of Transnational Politics*, „Long Island History Journal”, Vol. 21, wydanie 2, 2010.

³⁰⁷ House of Representatives Investigation of Un-American Propaganda Activities in the United States, s. 1210.

³⁰⁸ Camp Hindenburg, http://en.metapedia.org/wiki/Camp_Hindenburg, dostęp: 19.12.2013.

miało niemieckie korzenie, były bardzo dobrym miejscem dla nazistów do propagowania swojej ideologii. W 1939 roku 43% populacji Wisconsin stanowili Niemcy bądź Amerykanie niemieckojęzyczni w pierwszym pokoleniu imigrantów.

Wychowywanie dzieci, jako spadkobierców tradycji etnicznych wywodzących się z Niemiec i ich kultywatorów, było kluczową sprawą dla *Bundu*. W miejscach takich jak *Camp Hindenburg* w Wisconsin każdego roku podczas letnich wakacji organizowano obozy szkoleniowe w swej formule przypominające obozy harcerskie. Były to także miejsca spotkań rodziców dzieci. W takich obozach dzieci ubrane w uniformy nazistowskie poddawane były treningowi wojskowemu. Przekazywano im również ideologię nazistowską. Sprawowano nadzór nad 22 lub 24 letnimi obozami dla dzieci.

Po ataku Japonii na Pearl Harbor FBI posiadała już listy członków organizacji wywrotowych, które miały być umieszczone w obozach dla internowanych. Obozy dla dzieci były zamieniane na miejsca internowania. *Camp Upton* został przekształcony w strzeżone więzienie, gdzie przetrzymywano wielu jeńców. Tego typu obozy-więzienia znajdowały się w całym kraju. Wśród więźniów *Camp Siegfried* byli: Fritz Kuhn, Waldemar Lindemann i Ernst Mueller. Nieruchomość, na której terenie znajdował się *Camp Siegfried*, została przejęta przez *Alien Property Custodian* jako mienie wroga.

Wspomniany wcześniej Dinkelacker stworzył wiele organizacji młodzieżowych. *Jungvolk* przeznaczony był dla dzieci w wieku od 6. do 13. roku życia. W wieku 14 lat dziewczęta mogły wstępować do organizacji *Madchenschaft*, a chłopcy do *Jugendschaft*. Ukazywał się również magazyn przeznaczony dla dzieci – „Junges Volk” – w którym zamieszczano informacje dotyczące historii Niemiec, kultury, a także propagandę nazistowską.

Idealnym wypełnieniem propagandy dla młodych osób była idealizowana postać męczennika, który własne poświęcenie i życie oddał za bronienie idei wyższości białej aryjskiej rasy. NSDAP w takim celu wykorzystano i wykreowało na męczennika Horsta Wessela. Przywódca organizacji młodzieżowych Dinkelacker wykreował na męczennicę Tillie Koch – przywódczynię organizacji dziewczęcej z południowego Brooklynu. Koch w sierpniu 1937 roku dobrowolnie pełniła całonocną wartę przed wejściem do obozu dla dzieci. W ciągu kilku dni poważnie

zachorowała. Dinkelacker odmówił jej pomocy medycznej. 17 sierpnia 1937 roku zmarła. Kuhn i Dinkelacker wykorzystali śmierć młodej dziewczyny, by stworzyć wizerunek męczennicy³⁰⁹.

Przeciwnicy *Bundu*

Działalność *Bundu* wywoływała dyskusję w Stanach Zjednoczonych. *Ku Klux Klan*, *Christian Enforcers* i *Silver Shirts* odnalazły porozumienie z *Bundem* na podstawie wspólnych założeń ideologicznych: antysemityzmu, białej supremacji. *Bund* jednakże wywoływał wrogość Amerykanów, którzy określali tę organizację jako obcą.

Z końcem 1938 roku *Bund* zaczął odczuwać skutki działań organizacji jemu przeciwnych. Na wiecach pojawiały się grupy przeciwników organizacji. Dochodziło do bójek i używania siły fizycznej. Rzesza uwikłana w konflikt z Francją i Anglią nie była gotowa i chętna do pomocy małej organizacji znajdującej się dodatkowo na innym kontynencie.

House Committee on Un-American Activities prowadziła najbardziej znane śledztwa dotyczące grup wyrotowych działających w USA. Pierwszymi analizowanymi grupami byli komuniści. Przewodniczącym Komisji był demokrat z Teksasu – Martin Dies. Społeczność niemiecką dotknęła również polityka wewnętrzna państwa. Między 1931 a 1940 rokiem blisko 114 000 Niemców przybyło do USA. Wśród nich przeważali niemieccy Żydzi i antynaziści. Jedną z takich osób był późniejszy zdobywca Nagrody Nobla – Albert Einstein³¹⁰. Około 25 000 osób stało się członkami *Bundu* przed wojną³¹¹. W ramach *Alien Enemy Act of 1798* internowano 11 000 imigrantów z Niemiec między 1940 a 1948 rokiem³¹². Aresztowano 500 osób, wiele innych trzymano w więzieniach bez wyroku i prawa do adwokata. Zabronio-

---

³⁰⁹ Roy Monahan, *Testimony, Committee of Un-American Activities, House of Representatives*, Res. 282, Vol. 2, 1938, 1086.

³¹⁰ Sonya Salamon, *Prairie Patrimony: Family, Farming, and Community in the Midwest* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1992), s. 53, 101.

³¹¹ *Ibidem*, s. 101.

³¹² William Stern, Hugo Munsterberg, *In memoriam*, „*Journal of Applied Psychology*”, Vol. 1 (1917), s. 186-188.

ne było składanie apelacji³¹³. Okres przed atakiem Cesarstwa Japonii na Pearl Harbor i po ataku w historii USA jest uznawany za najbardziej represyjny względem imigrantów³¹⁴. W ciągu zaledwie 72 godzin od ataku FBI aresztowało ponad 3000 japońskich, niemieckich i włoskich imigrantów. Dokonano tego w ramach wspomnianej ustawy *Alien Enemies Act*, który zezwala na internowanie obcokrajowców w czasie wojny. Był to jeden z czterech przepisów ustawy *Alien and Sedition Act* uchwalonej przez *Federalistów* w 1798 roku, i tylko jedna z czterech, które prezydent Jefferson podpisał.

W czasie, gdy Ameryka brała udział w wojnie, starano się po raz kolejny wykorzenić wszelkie elementy tworzące odrębność Niemców. Zostali oni uznani za wrogów. Wszelka forma sympatii kierowana w stronę tej grupy etnicznej była uznawana za próbę „prusyfikacji” Ameryki³¹⁵. Walkę ze wspomnianym zagrożeniem prowadziło *Federalne Biuro Śledcze*. W 1937 roku Prokurator Generalny Stanów Zjednoczonych Homer Cummings poinformował opinię publiczną o rozpoczęciu śledztwa dotyczącego prowadzenia działalności wywrotowej na terenie obozów dla młodzieży prowadzonych przez *Bund*. Agenci FBI wysyłani byli do obozów *Bundu* w celu prowadzenia przesłuchań opiekunów obiektów oraz osób uczestniczących w zajęciach. 5 stycznia 1938 roku Cummings przedstawił wyniki śledztwa prowadzonego przez FBI w kilku obozach organizacji. W 1-tomowym raporcie zatytułowanym *Nazi Camps in the United States* uznano, iż na terenach obozów rozpowszechniana jest retoryka o charakterze antysemitycznym. Nie naruszano jednakże zasady wierności Stanom Zjednoczonym, gdyż przysięgi składane przez młodzież zawierały w sobie wierność USA oraz szacunek dla kraju przodków. Zdaniem Cummingsa nie było więc mowy o oddawaniu hołdu Rzeszy czy Fuhrerowi³¹⁶. Efektem było postawienie imigrantów i ich rodzin przed odwiecznym dylematem: przymusowej i niechcianej asymilacji grożącej całkowitym wyrzeczeniem się swej przeszłości lub ostracyzmem wiodącym do izolacji i wydalenia ze

---

³¹³ Donald R. Hickey, *The Prager Affair: A Study in Wartime Hysteria*, „Journal of the Illinois State Historical Society” 1969, s. 126-127.

³¹⁴ Theodore Huebner, *The Germans in America* (Philadelphia Inc, New York, 1962), s. 405.

³¹⁵ Wittke, op. cit., s. 9.

³¹⁶ Bernstein, op. cit., s. 95.

społeczeństwa. W obawie przed jawną dyskryminacją, chcąc uniknąć bycia „nie-Amerykanami”, musieli się poddać asymilacji.

Śledztwo wobec działalności *Bundu* prowadziły również władze stanowe. W Kalifornii powołano *Joint Act-Finding Committee on Un-American Activities* z przewodniczącym Jackiem Tenneyem, muzykiem z Los Angeles. Efektem prac tej komisji był m.in. raport z 1940 roku, na temat *Ku Klux Klanu*, *Bundu* i partii komunistycznej

Ostatecznym wynikiem prac komisji było uchwalenie w 1938 roku *Foreign Agents Registration Act*. To pierwsza z przedwojennych ustaw represyjnych, w której umieszczono maksymalną karę dwóch lat i 1000 dolarów dla każdego, kogo rząd USA uznał za „obcego agenta”.

W czasie uchwalenia tej ustawy stosowano *Espionage Act* pamiętający czasy I wojny światowej. W ustawie o szpiegostwie karano szpiegostwo i sabotaż w trakcie wojny, ograniczono rolę obywateli w zagranicznych konfliktach zbrojnych. Wreszcie zezwalano na stosowanie kary do 20 lat więzienia i 10000 dolarów grzywny za pomoc wrogowi poprzez „tworzenie fałszywych raportów lub oświadczeń”, za utrudnianie rekrutacji, nakłanianie do niesubordynacji, nielojalności czy buntu w amerykańskiej armii. Ustawa także upoważniała urzędników pocztowych do usuwania z korespondencji osób prywatnych gazet i czasopism uznanych za wywrotowe.

Kongres wkrótce zatwierdził dodatkowe prawa dotyczące bezpieczeństwa kraju. *Hatch Act* z 1939 roku ograniczał wolność polityczną pracowników rządowych i zakazywał komunistom pracy w instytucjach rządowych. W marcu 1940 roku zatwierdzono także poprawkę do *Espionage Act*, zwiększając maksymalne kary za szpiegostwo na rzecz wroga. Wreszcie przyjęto *Smith Act* w czerwcu 1940 roku.

Smith Act bardziej znany pod oficjalną nazwą *Alien Registration Act* dotyczył około 3.5 miliona imigrantów, którzy nie uzyskali obywatelstwa amerykańskiego. Wymagano rejestracji pozostawienia odcisków palców w bazie danych i za rewolucyjne działania groziła natychmiastowa deportacja. *Alien Registration Act* z 1940 roku sprawił, iż blisko 300 000 Niemców musiało zarejestrować się w urzędach federalnych³¹⁷. *Alien Registration Act* skomplikował działalność *Bundu*. Mieszkający

³¹⁷ Richard Jensen, *The Winning of the Midwest: Social and Political Conflict, 1888-1896* (Chicago: Richard Jensen, 1971) oraz Stern, Munsterberg: *In memoriam...*, op. cit., s. 186-188.

na terenie USA obywatele obcych państw musieli rejestrować się w instytucjach federalnych. Przed wybuchem wojny w kilku stanach wprowadzono podobne przepisy. Taka sytuacja miała miejsce w Georgii i Pensylwanii, gdzie wymagano od obcokrajowców rejestracji. Przepisy niekiedy były dość ostre i w znaczący sposób ograniczały swobody obywatelskie. W Pensylwanii obcokrajowcy nie mogli polować, łowić ryb czy posiadać psów.

W ramach istnienia *Smith Act* ustalono karę do dziesięciu lat więzienia i 10 000 dolarów grzywny za wspieranie niesubordynacji w wojsku, za propagowanie, w mowie i piśmie, prób obalenia rządu USA, lub przystąpienie do jakiegokolwiek organizacji, która zalecała te działania.

Selective Service Act z września 1940 także wprowadzała kary za sprzeciwianie się naborowi do wojska. *Nationality Act* z października 1940 roku ułatwiał anulowanie obywatelstwa naturalizowanych imigrantów ze względu na posiadanie radykalnych poglądów politycznych. *Voorhis Act*, uchwalona nieco później wprowadzała, wymaganą rejestrację w biurze Prokuratora Generalnego wszystkich organizacji kontrolowanych przez obce państwa, jeśli uczestniczyły w działaniach cywilno-wojskowych lub jeśli popierały obalenie rządu amerykańskiego.

Kongres uchwalił dziewięć głównych ustaw przeciw przestępstwom krajowym w 1934 roku. Te dały agentom FBI pełną moc aresztowania i uprawnienia do wykorzystania wszelkiego rodzaju broni palnej w zwalczaniu organizacji wywrotowych. Do przestępstw zaliczano: kradzież funduszy w bankach ubezpieczonych w *Federal Deposit Insurance Corporation*, ucieczkę przez granice stanów, wyłudzenie pieniędzy przez telefon lub pocztę oraz transport skradzionych towarów o wartości powyżej 5000 dolarów przez granice stanów. Wśród tych nowych przepisów znalazło się pierwsze prawo federalne regulujące i kontrolujące wykorzystywanie broni. Była to *National Rearms Act* z 1934 roku.

Edgar Hoover reaktywował *General Intelligence Division* – Wydział Wywiadu – i sporządził tajną listę *Custodial Detention* – osób, które miały zostać zatrzymane podczas działań wojennych. Urzędnicy FBI kontrolowali pocztę i regularnie podsłuchiwali osoby cywilne. Działo się tak mimo orzeczenia Sądu Najwyższego z 1939 roku, że w ramach *Federal Communications Act* z 1934 roku istniał zakaz wykorzystywania rządowych podsłuchów.

W ramach *Foreign Agents Registration* restytuowano praktykę cenzury poczty. Zająto i zniszczono w ten sposób ponad 15 ton rzekomej propagandy zagranicznej wysłanej do USA z Japonii, Niemiec, Włoch i Związku Radzieckiego.

Najbardziej wymowny cios został wymierzony przeciwko *Bundowi* przez władze stanowe i lokalne. Stan New Jersey w 1938 roku uchwalił prawo antybundowe, które zabraniało noszenia nieamerykańskich uniformów, a kilka lat później skonfiskowano mienie *Camp Nordland*. Burmistrz Nowego Jorku Fiorello La Guardia zdecydował się na uwięzienie przywódców *Bundu*. W tym celu ustanowił oddział w miejskiej policji i wszczął dochodzenie w kwestii finansów *Bundu*. Młody i energiczny prokurator okręgowy z Nowego Jorku, Thomas Dewey, wysłał Fritza Kuhna do więzienia *Sing Sing* na dwa i pół roku w grudniu 1939 roku. W lecie 1941 Kalifornia miała kompleksową ustawę o rejestracji organizacji wywrotowych – *Subversive Organization Registration Law*, natomiast Floryda traktowała członkostwo w jakiegokolwiek anarchistycznej, komunistycznej, organizacji nazistowskiej lub faszystowskiej jako zbrodnię. Roosevelt podpisawszy *Executive Order 9066* 19 lutego 1942 roku zatwierdził tworzenie wyznaczonych zamkniętych stref wojskowych. *Departament Wojny* wyznaczył zachodnie części Kalifornii, Oregonu i Waszyngtonu oraz południową część Arizony jako „zakazane strefy”.

W drugim dużym procesie, za pomocą ustawy *Selective Service Act*, Departament Sprawiedliwości oskarżył 24 członków *Bundu* o nakłanianie do uchylania się od poboru do wojska.

Po Afroamerykanach członkowie *German-American Bundu* byli najliczniejszą grupą oskarżonych o działalność wywrotową. Ponadto Anthony Biddle rozpoczął krucjatę mającą na celu cofnięcie obywatelstwa wszystkim członkom *Bundu*. W jej rezultacie 42 osoby utraciły status obywateli kraju w grudniu 1940 roku. W toku było jeszcze ponad 300 spraw sądowych. Ostatecznie łącznie 180 Amerykanów, straciło amerykańskie obywatelstwo.

Pakt o nieagresji zawarty pomiędzy Rzeszą i ZSRR w sierpniu 1939 roku pozbawił *Bund* możliwości dalszego stosowania retoryki antykomunistycznej. Kuhn został wkrótce oskarżony o nielegalne użycie funduszy organizacji. W lipcu 1940 roku podłożono bombę pod siedzibę w Chicago. *Bund* wciąż stosował retorykę antysemicką. Jednakże publikacje prasowe coraz bardziej ujawniały słabnącą pozycję *ADVB*.

Po wypowiedzeniu przez Hitlera wojny USA w grudniu 1941 roku, tuż po ataku Cesarstwa Japonii na Pearl Harbor, przywódcy *Bundu* znaleźli się de facto na terytorium wroga. Wielu członków doświadczyło denaturalizacji i przymusowego więzienia.

W 1942 roku Froboese został wezwany do sądu, aby zeznawać przed ławą przysięgłych w sprawie działalności *Bundu*. W drodze do Nowego Jorku wysiadł z pociągu w Waterloo, i kładąc głowę na torach przed nadjeżdżającym pociągiem, popełnił samobójstwo.

Stowarzyszenia antybundowe

W Nowym Jorku organizacja *Loyal Americans of German Descent* twierdziła, iż brak rozróżnienia między Niemcami popierającymi nazistów i ich przeciwnikami może wywołać katastrofalne skutki. W 1942 roku w magazynie „American Legion” w artykule *I Killed Americans in 1918, but Now I Fight for America* autor nazywał swoje obywatelstwo amerykańskie świętością. Według niego imigranci musieli bronić honoru, rodziny i niemieckiej Ameryki. Nacisk kładziony na amerykanizację opłacił się. Po zakończeniu wojny nie wybuchła masowa histeria antyniemiecka. Wielu polityków, wojskowych odnalazło miejsce schronienia przed nazistowską machiną. Jednym z najbardziej cenionych generałów służących w *US Sixth Army* był Walter Krueger.

Bund nie odniósł spektakularnego sukcesu, jeśli chodzi o liczbę członków. Wedle szacunkowych danych wahała się ona między 25 000 w szczytowym momencie a 6 000 pod koniec działalności organizacji. W Wisconsin, stanie zamieszkanym przez znaczną część ludności niemieckojęzycznej, do organizacji należało około 500 osób. Paradoksalnie zamiast pobudzać Amerykanów do podkreślania swej etniczności niemieckiej spowodowała, iż wielu Amerykanów zaczęło bardziej identyfikować się ze swoją nową ojczyzną na rzecz utraty niemieckiej tożsamości etnicznej.

Amerykanie niemieckiego pochodzenia byli podzieleni w swych opiniach dotyczących *Bundu*. Niektórzy otwarcie sprzeciwiali się jego działalności, inni w obawie o podział i dalszą erozję kulturalną tej grupy etnicznej. W 1938 roku *Wisconsin Federation of German-American Societies* wydała oświadczenie, iż nie ma nic wspólnego z propagandą

nienawiści rasowej i nietolerancji religijnej szerzonej przez *Volksbund*. Wedle Federacji przeciętny Amerykanin o niemieckim pochodzeniu jawnie sprzeciwiał się ideologii nazistowskiej. Julius Hochfelder, przywódca organizacji antynazistowskiej, zażądał od prokuratora Generalnego Cummingsa wprowadzenia zakazu rozpowszechniania i kolportażu pocztowego gazety *Bundu*, twierdząc, iż była ona finansowana przez nazistów pod bezpośrednią kontrolą Goebbelsa³¹⁸.

W artykule z marca 1937 roku zamieszczonym w „New York Timesie” liczbę członków *Bundu* szacowano na 10 000. *Non-Sectarian Anti-Nazi League* złożyła petycję do kongresmana Dicksteina o przeprowadzenie śledztwa dotyczącego obozu *Camp Nordland* w Andover twierdząc, iż był to 17. obóz dla dzieci działający nielegalnie na ziemi amerykańskiej. Kongresman Samuel Untermyer reprezentujący *Anti-Nazi League* ogłosił nawet bojkot walki bokserskiej między Maxem Schmelingiem i Joe Louisem.

Sędzia Gustave Neuss

W listopadzie 1933 roku Gustave Neuss ubiegał się o stanowisko w Radzie Miasta Brookhaven. Został wybrany do zarządu miasta na czteroletnią kadencję. Pełnił funkcję sędziego od 1 stycznia 1934 do 31 grudnia 1937 roku. Jego rodzice urodzili się w Niemczech, docierając do Stanów Zjednoczonych w okolicach 1840 roku. Neuss mówił płynnie po niemiecku, dzięki czemu stał się członkiem *Bundu* i szybko awansował w jego hierarchii. Kiedy Neuss dołączył do *Bundu*, stał się felietonistą pronazistowskiej gazety w Los Angeles, „Der Weckruf”. Esesman Reinhold Kusche pomagał mu przygotować antyżydowską i antyrządową propagandę. Jednakże po pewnym czasie Neuss dostrzegł prawdziwą naturę *Bundu*. Stał się gorącym przeciwnikiem ideologii hitleryzmu. Działalność *Bundu* określał jako obcą tradycjom amerykańskim.

Zdając sobie sprawę z tego, że członkowie *Bundu* prowadzili działania antyamerykańskie, sędzia Neuss postanowił zbierać informacje o uczestnikach spotkań w *Camp Siegfried* i spisywać numery tablic rejestracyjnych osób przybywających na spotkania. W każdą niedzielę

³¹⁸ „New Boric Tuncs”, 7.03.1937, s. 15.

organizowano parady ze stacji kolejowej do *Camp Siegfried*, w której maszerowali ubrani w nazistowskie mundury także członkowie Klanu. Sędzia Neuss zlecił zadanie rejestracji uczestników spotkań w obozie grupie działaczy z *Yaphank Young People's Club*. Dane następnie przekazywał władzom federalnym.

Sędzia Gustavee Neuss ubiegał się o reelekcję w listopadzie 1937 roku. Był kandydatem z ramienia Partii Demokratycznej. Jego kandydatura spotkała się z silną opozycją zwłaszcza wśród członków *German American Bundu* oraz *German American Settlement League*. Ernst Mueller, przywódca *German American Settlement League*, wysyłał ulotki do wszystkich członków tej organizacji oraz do *Bundu*, nawołując do głosowania na kandydata republikańskiego. Ostatecznie Neuss nie został ponownie wybrany do Rady Miasta. Przywódcy *German-American Settlement League* zostali wezwani do sądu Suffolk County, gdzie zarzucono im składanie przysięgi na wierność obcemu państwu jako jednego z podstawowych warunków uzyskania członkostwa w organizacji. Materiały dowodowe zostały zebrane przez prokuratora hrabstwa. Willy Brandt, członek organizacji, zeznał, iż wymagano od niego złożenia przysięgi na wierność Hitlerowi. Takie składanie przysięgi na wierność obcym krajom było nielegalne. Ostatecznie sześć osób zostało uznanych za winnych. Sędzia Hill skazał wszystkich na rok więzienia i grzywnę w kwocie 500 dolarów. Ukarano także *German-American Settlement League* kwotą 10 000 dolarów. Jedy- nym osadzonym, który odbył całość kary, był Ernst Mueller. Uznany za przywódcę grupy przez sąd nie mógł liczyć na ulaskawienie.

Wśród tych, którzy współpracowali z *ADVB* w trakcie zeznania przed *Komisją Diesa*, Neuss wymienił nazwisko Hamiltona Beamisha, faszystowskiego przywódcy z RPA. Innymi osobami były: Kenneth Alexander, Roy Zachary, przywódcy *Srebrnych Koszul* i szefów amerykańskiej *Partii Nacjonalistycznej*. Neuss oświadczył, że wszyscy członkowie *Bundu* składali przysięgę na wierność Hitlerowi i partii NSDAP.

Neuss zeznał przed Komisją, że Niemieccy szpiegdy byli dostarczani do Los Angeles na pokładach niemieckich statków zawijających do tego portu. Pewnego razu jeden ze szpiegów według Neussa sfotografował artylerię ustawioną na wybrzeżu w odległości 20 mil na południe od Long Beach. Gustave Ness opisywał również sposób, w jaki Schwinn

i inni przywódcy wymieniali dokumenty z kapitanami niemieckich statków, które docierały do portu w Los Angeles aż do połowy 1936 roku. Powiedział, iż kapitanowie przywozili instrukcje dla *Bundu*, a wywozili poufne dokumenty, które trafiały do Rzeszy. Informacja wskazująca, iż *Bund* jest kontrolowany z Berlina, została przedstawiona *Komisji Diesa* przez sędziego Neussa. On również zeznał, że William Dudley Pelley, lider organizacji *Silver Shirts*, podczas spotkania w Los Angeles stwierdził, iż przybył jako amerykański odpowiednik samego Hitlera. Były sędzia Neuss w listopadzie 1939 roku ponownie ubiegał się o stanowisko w Radzie Miasta Brookhaven. Jednym z sukcesów Neussa było przekonanie *Alcoholic Beverage Board* do odmowy przyznania koncesji na sprzedaż alkoholu w *Camp Siegfried*.

Bund w Waszyngtonie

Richard T. Forbes, student Uniwersytetu w Waszyngtonie, wraz z przyjacielem wstąpił do *Związku Niemiecko-Amerykańskiego* w Seattle. Zeznając przed *Komisją Diesa*, przedstawili sposób, w jaki instytut propagandy nazistowskiej w Hamburgu rozprzestrzenił antysemityzm w USA. Forbes zeznał przed Komisją, iż dwóch przywódców *Bundu* w Seattle było zatrudnionych w fabryce lotniczej Boeinga. Forbes i jego przyjaciel, którego nazwisko zostało utajnione, przyłączył się do organizacji w czasie, gdy pracował dla Biura Celnego oraz biura FBI w Seattle. Udało im się uzyskać dostęp do tajemnic *Bundu*, gdyż Ernest Levy, profesor niemieckiego pochodzenia, był nauczycielem historii na Uniwersytecie w Waszyngtonie. Przyjaciel Forbesa zaprzyjaźnił się z Otto Klaasem, agentem nazistowskich Niemiec w Seattle i otrzymywał od niego materiały propagandowe z Niemiec. Następnie zostali oni przedstawieni przywódcom *Bundu* – Paulowi Stoll oraz Harry'emu Lechnerowi za pośrednictwem Dallasa Johnsona z Seattle, który był dyrektorem *National Youth Administration*. Forbes został zobligowany do rozprzestrzeniania antysemickiej propagandy wśród 10 000 studentów Uniwersytetu poprzez dystrybucję książek otrzymywanych od Oscara C. Pfausa, pełnomocnika ds. Ameryki i Kanady organizacji *Deutscher Fichte-Bund* w Hamburgu. Zajmowała się ona w rzeczywistości kolportażem prasy nazistowskiej i propagandą.

Krytyka ze strony III Rzeszy

Ambasada III Rzeszy w USA zdementowała informacje o rzekomych powiązaniach Związku z Adolfem Hitlerem już 6 kwietnia 1939 roku. Według stanowiska ambasady polityką rządu Rzeszy było, aby osoby pochodzące z Niemiec nie angażowały się w wydarzenia polityczne w USA. Ambasada obligowała również Niemców do przestrzegania prawa amerykańskiego pod groźbą deportacji. Należało zatem przestrzegać przepisów kraju goszczącego.

Według niemieckiej ambasady *Bund* był jedną z 750 organizacji społecznych działających choćby w samym Nowym Jorku. Ze względu na brak możliwości posiadania podwójnego obywatelstwa rząd Rzeszy nie interesował się Niemcami, którzy decydowali się na przyjęcie paszportu amerykańskiego. Fritz Wiedermann, Konsul Generalny Rzeszy w San Francisco, stwierdził, iż nie zezwolił na działalność *Bundu* w tym mieście ze względu na fakt, iż jego członkami byli obywatele amerykańscy, którzy powinni być lojalni przede wszystkim względem USA³¹⁹. Konsul generalny Rzeszy w Stanach Zjednoczonych Heinrich Borchers, podsumowując paradę w Madison Garden, stwierdził, iż nie powinno się finansować takich organizacji jak *Bund*, lecz zachęcić sympatyków Kuhna do powrotu do Rzeszy³²⁰. W październiku 1937 roku *Reichstag* opublikował stanowisko, w którym kategorycznie zdementował wszelkie pogłoski o wzajemnych kontaktach między rządem Rzeszy a *German-American Bundem*. To stanowisko potwierdził 28 lutego 1938 roku ambasador Rzeszy Dieckhoff w trakcie spotkania z amerykańskim Sekretarzem Stanu Cordellem Hullem. Wyrażono wówczas także chęć kontynuacji współpracy i wymiany kulturowej między Rzeszą a USA³²¹.

Nazistowscy szpiegdy w strukturach *Bundu*

Przed atakiem Japonii na Pearl Harbor członkowie *Bundu* na szeroką skalę zajmowali się szpiegostwem na rzecz Rzeszy. Simon Koedel skła-

³¹⁹ „New York Times”, 26.11.1939, s. 32.

³²⁰ Joachim Remak, *Friends of the New Germany: The Bund and German-American Relations*, „The Journal of Modern History” Vol. 29, no. 1 (Mar., 1957), s. 40.

³²¹ Bernstein, op. cit., s. 162.

dał regularne raporty do Ambasady Rzeszy w Nowym Jorku na temat statków wpływających do portu i ich ładunku. Dokumenty szpiegowskie zdobywał, pływając na barkach w porcie i następnie na własnej łodzi. Jego adoptowana córka Marie Hedwig również pomagała ojcu, pozyskując często tajne informacje od marynarzy, z którymi flirtowała. Obydwoje zostali aresztowani w październiku 1944 roku pod zarzutem szpiegostwa. Marie Hedwig została skazana na 7,5 roku więzienia, a jej ojciec na 15 lat pozbawienia wolności.

Koedel nie był jedynym tajnym agentem i szpiegiem działającym na terenie Stanów Zjednoczonych. Kolejną osobą związaną z obozem *Camp Siegfried* był przybyły w marcu 1939 roku z Rzeszy Kurt Frederick Ludwig. Ludwig po przybyciu do USA zajął się sprzedażą portfeli skórzanych. Skontaktował się z członkami *Bundu* w Nowym Jorku i Brooklinie w celu przygotowania swojej misji szpiegowskiej. W ciągu kilku miesięcy stał się wyjątkowo aktywną osobą w obozie dla młodzieży *Yaphank*. Zwerbował sześciu mężczyzn i dwie kobiety do swojej grupy szpiegowskiej. Jedną ze zwerbowanych osób był Hans Pagel. Początkowo pozyskana informacja o statkach, ich ładunku była wysyłana w listach do Rzeszy pisanych przy pomocy niewidocznego tuszu. Listy takie wysyłano również do szpiegów znajdujących się w Hiszpanii i Argentynie. W grudniu 1940 roku w tajnych wiadomościach przesyłanych do Rzeszy znajdowały się informacje dotyczące produkcji lotniczej. Jeden z takich listów został przechwycony przez wywiad brytyjski na Bermudach i przekazany FBI, której udało się odczytać jego treść. 18 marca 1940 roku Ludwig i jego towarzysze przekraczali przejście dla pieszych w Nowym Jorku. W trakcie przechodzenia przez drogę doszło do wypadku, w trakcie którego zginął Julio Lopez Lido. Funkcjonariusze FBI zidentyfikowali osobę, którą okazał się być szpieg niemiecki – kapitan Ulrich von der Oster. Przedostał się on na teren USA na pokładzie statku płynącego z Japonii w styczniu 1940 roku. Po jego śmierci Kurt Ludwig stał się jedynym przywódcą siatki szpiegowskiej, która podróżując po wschodnim wybrzeżu, zbierała informacje dotyczące lotnisk, ośrodków wojskowych i fabryk broni. W grupie tej znajdowały się również dwie kobiety: Lucy Boehmier i Helen Mayer, zajmujące się pozyskiwaniem informacji od robotników i pracowników fabryk zbrojeniowych. FBI prowadziło równocześnie intensywne poszukiwania całej grupy szpiegowskiej Ludwiga, którego

ostatecznie zatrzymano i aresztowano w Seattle. Później aresztowano pozostałe osoby. 13 marca 1942 roku Sąd Południowego Dystryktu Nowego Jorku (ang. *Superior Court*) uznał grupę za winną aktu szpiegostwa. Osiem osób zostało skazanych łącznie na 112 lat więzienia. Kurt Frederick Ludwig został skazany na karę 20 lat pozbawienia wolności w więzieniu federalnym.

Członkowie *Bundu* w Los Angeles opracowali plany sabotażu i paraliżu zachodniego wybrzeża od Seattle aż po San Diego na wypadek wojny między Stanami Zjednoczonymi a Niemcami. Neil Howard Ness, amerykański inżynier, który stał się powiernikiem tajemnic przywódców *Bundu* z Los Angeles, zeznał przed *Komisją Diesa*.

Według niego na spotkaniach *Bundu* często rozmawiano o wykorzystywaniu przemocy w realizacji celów. Planowano wysadzanie zbiorników z wodą pitną, fabryk amunicji i broni czy wysadzanie w powietrze doków portowych. Ness, zeznając przed *Komisją Diesa*, stwierdził, iż Herman Schwinn opracował model działania *Bundu* w Los Angeles na przykładzie partii nazistowskiej w Rzeszy. Zdaniem Nessa Schwinna, chciał atakować Żydów i katolików. Konsulat niemiecki w Los Angeles finansował poprzez Schwinna działalność organizacji. Ness zeznał, iż na pokładach statków transportowano na teren USA niemieckich szpiegów. Jeden z zaobserwowanych przez Neussa szpiegów fotografował artylerię przeciwlotniczą ulokowaną na nadbrzeżu Long Beach.

George John Dasch i jego grupa szpiegowska

Georg Johann Dasch urodził się w Speyer. Uczęszczał przez rok do seminarium duchownego, z którego został usunięty. Dasch wstąpił do armii niemieckiej w wieku 14 lat i przez 11 miesięcy pełnił służbę przed rozpoczęciem I wojny światowej.

W 1923 roku nielegalnie przedostał się do USA na pokładzie statku. Pracował jako kelner w Nowym Jorku. W 1930 roku poślubił Amerykankę Rose Marie Guille. Naturalizował się w 1933 roku. Po powrocie do Niemiec w 1941 roku Dash odbył szkolenie dla szpiegów w kwaterze *Oberkommando der Wehrmacht* w Quenz.

13 czerwca 1942 roku czterech mężczyzn na pokładzie niemieckiej łodzi podwodnej przetransportowano na plażę w Amagansett, Long

Island ubranych w niemieckie mundury wojskowe wraz z ładunkami wybuchowymi w celu przeprowadzenia dwuletniej kampanii sabotażowej fabryk zbrojeniowych i zakładów przemysłowych w USA. 17 czerwca 1942 roku podobna grupa wyposażona również w ładunki wybuchowe została przetransportowana na plażę Ponte Vedra, w pobliżu Jacksonville. Oprócz materiałów wybuchowych sabotażyści przywieźli ze sobą kwotę 175200 dolarów do finansowania swoich działań. FBI udało się później przejąć 174 588 dolarów. Sabotażyści wydali kwotę 612 dolarów na zakup ubrań, posiłków i kosztów podróży oraz łapówkę w kwocie 260 dolarów³²².

Celem ataków bombowych było zniszczenie zdolności produkcyjnych w zakładach zbrojeniowych w USA i następnie zablokowanie możliwości transportu sprzętu bojowego do Europy. Ostatecznym celem miało być zastraszenie obywateli amerykańskich i uderzenie w amerykańskie morale. 7 czerwca 1942 roku ośmiu sabotażystów zostało aresztowanych przed wykonaniem jakiegokolwiek zadania szpiegowskiego. Osadzeni byli sądzeni przed komisją wojskową. Uznano ich za winnych. Jedna z osób została skazana na karę dożywotniego więzienia, jedna na 30 lat więzienia i sześć osób skazano na karę śmierci.

Odpowiedzialnym za projekt sabotażu był podporucznik Walter Kappe, związany z *Abwehrra*. Kappe spędził kilka lat w Stanach Zjednoczonych przed rozpoczęciem wojny, gdzie był członkiem *German American Bundu*. Kappe pracował również w *Ausland Institut*, który przed wojną skupiał nazistowskich imigrantów w USA. Kappe odpowiedzialny był za podtrzymywanie kontaktu z Niemcami, którzy wrócili przed wojną do Rzeszy. 26 maja 1942 roku pierwsza grupa szpiegów wyruszyła na pokładzie łodzi podwodnej z niemieckiej bazy w Lorient we Francji, i dwa dni później z tej samej bazy wyruszyła druga czteroosobowa grupa szpiegów. Pierwsza grupa dowodzona przez George'a Johna Dascha została przetransportowana na plażę w Amagansett, Long Island około północy 13 czerwca 1942 roku. Oprócz Dasha w grupie znaleźli się: Ernest Peter Burger, Heinrich Harm Heinck oraz Richard Quirin. 17 czerwca 1942 druga grupa przedostała się, jak już wspomniano, na plażę Ponte Vedra, na Florydzie. Przywódcą grupy został Edward John Kerling. Oprócz niego w grupie znaleźli się: Wer-

³²² *Nazi-saboteurs. Famous cases. FBI History*, <http://www.fbi.gov/about-us/history/famous-cases/nazi-saboteurs>, dostęp: 19.12.2013.

ner Thiel, Herman Otto Neubauer oraz Herbert Hans Haupt. Obydwie grupy ubrane były w mundury niemieckie tak, aby podczas ewentualnej dekonspiracji i aresztowania podlegać sądowi wojskowemu. Jeszcze w trakcie szkolenia szpiegowskiego w Rzeszy Dasch zaproponował swojemu przyjacielowi Ernstowi Peterowi Burgerowi rozpoczęcie współpracy na rzecz USA. Dokładne powody podjęcia takiej decyzji nie są do końca jasne. W zamyśle obydwaj szpiedzy mieli poddać się FBI zaraz po przedostaniu się na terytorium Stanów Zjednoczonych. 14 czerwca 1942 roku Dash zadzwonił do nowojorskiego biura FBI, podając się za niejakiego Pastoriusa, i poinformował o planowanej misji szpiegowskiej. Funkcjonariusze biura śledczego początkowo wątpili w autentyczność informacji. 19 czerwca zadzwonił raz jeszcze, tym razem do biura w Waszyngtonie, i ujawnił swoją lokalizację. Dash przekazał kwotę 84 000 dolarów otrzymaną od nazistów na przeprowadzenie akcji sabotażowych Miltonowi Laddowi, dyrektorowi *Domestic Intelligence Division*³²³. Po tym fakcie został błyskawicznie aresztowany. Przez kilka dni zeznawał przed funkcjonariuszami FBI, ujawniając cel swego przyjazdu oraz nazwiska swoich współtowarzyszy i miejsca ich działalności operacyjnej. Trzech z nich zostało zatrzymanych 20 czerwca w Nowym Jorku. Z grupy „florydzkiej” Kerling i Thiel zostali aresztowani w Nowym Jorku 23 czerwca, a Neubauer i Haupt w Chicago cztery dni później. Sądono ich przed komisją wojskową składającą się z siedmiu oficerów armii amerykańskiej powołanych przez prezydenta Roosevelta w okresie od 8 lipca do 4 sierpnia 1942 roku. Proces toczył się w budynku Departamentu Sprawiedliwości w Waszyngtonie. Oskarżycielem był prokurator generalny Frances Biddle oraz sędzia wojskowy, major generał Myron C. Cramer. Obrońcami byli pułkownik Kenneth C. Royall (późniejszy Sekretarz Wojny za prezydentury Trumana) oraz major Lausen H. Stone (syn Harlana Fiskego Stone, sędziego głównego Sądu Najwyższego).

Wszystkich ośmiu skazano na karę śmierci. Prokurator generalny Biddle oraz J. Edgar Hoover złożyli apelację do prezydenta Roosevelta, aby zmienić wyroki Dascha i Burgera. Dasch otrzymał karę 30 lat więzienia, natomiast Burger karę dożywocia w więzieniach federalnych.

³²³ *World War II: German Saboteurs invade America in 1942*. Weider History Group. 12.06.2006, <https://www.historynet.com/world-war-ii-german-saboteurs-invade-america-in-1942/>, dostęp: 26.07.2022.

Pozostałe osoby zostały stracone w więzieniu federalnym 8 sierpnia 1942 roku. W 1949 roku prezydent Truman zdecydował o deportacji Dasha i Burgera do okupowanej przez USA części Niemiec. Dash zmarł w 1992 w wieku 89 lat w Ludwigshafen nie uzyskawszy nigdy uniewinnienia. Quirin i Heinck powrócili do Niemiec przed wybuchem wojny. Pod koniec 1944 roku William Curtis Colepaugh oraz Erich Gimpel zostali przetransportowani łodzią podwodną jako szpiedzy na wybrzeża Maine. Zostali oni również szybko aresztowani przez FBI.

Fritz Duquesne i jego grupa szpiegowska

Frederick „Fritz” Joubert Duquesne urodził się w East London, Cape Colony w 1877 roku i przeprowadził się wraz z rodzicami do Nylstroom w Republice Południowej Afryki. W wieku 17 lat rozpoczął studia na *Académie Militaire Royale* w Brukseli. Jego wujkiem był bohater pierwszej wojny burskiej i przywódca RPA w latach 1880-1900 Piet Joubert³²⁴.

Wrogość Duquesne’a względem Brytyjczyków związana była z pobytem Fritza w brytyjskiej armii. Duquesne nienawdził dowódcy wojsk brytyjskich w czasie drugiej wojny burskiej – Horatio Kitchenera – za sposób postępowania z burskimi partyzantami po nieudanych negocjacjach pokojowych. Polityka Kitchenera miała na celu pozbawienie partyzantów zaplecza w postaci ludności cywilnej. W tym celu palono farmy, zabijano zwierzęta gospodarskie, a kobiety, dzieci i starcy byli umieszczani w obozach koncentracyjnych. W ten sposób zniszczono farmę rodziców Duquesne’a i osadzono w brytyjskim obozie koncentracyjnym ukochaną siostrę Fritza.

Będąc jeszcze oficerem brytyjskim w Cape Town, zrekrutował 20 mężczyzn do swojej grupy rebeliantów. Za podżeganie do spisku został skazany przez władze brytyjskie na karę dożywotniego pozbawienia wolności³²⁵. Podczas wojen burskich Duquesne stanął po stronie Burów. Brał udział w bitwach pod Ladysmith, Colesno, Bergendal.

³²⁴ Clement Wood, *The man who killed Kitchener; the life of Fritz Joubert Duquesne* (New York: William Faro, inc., 1932).

³²⁵ Frederick Russell Burnham, *Taking Chances* (Los Angeles: Haynes Corp, 1944), s. 293.

Po zakończeniu drugiej wojny burskiej Duquesne otrzymał rozkaz zabicia Fredericka Russella Burnhama znanego ze swej służby dla armii brytyjskiej w czasach *Wyścigu o Afrykę* oraz z przekazania idei *woodcraft* Robertowi Baden-Powellowi³²⁶. Burnham po przybyciu do USA na początku XX wieku zajmował się szpiegostwem na rzecz Wielkiej Brytanii, a także zbierał dokumenty dotyczące Duquesne'a³²⁷.

Duquesne po klęsce Burów został zesłany do odbywania kary na Bermudach, gdzie wraz z innymi 360 więźniami został internowany. Po brawurowej ucieczce z Bermudów Duquesne przedostał się do Nowego Jorku, gdzie zatrudnił się jako dziennikarz-korespondent w *New York Herald*. Relacjonował wydarzenia m.in. *wojny rosyjsko-japońskiej z 1904 roku* czy rewoltę berberyjskiej ludności zamieszkującej Republikę Rif w Maroku Hiszpańskim. Został naturalizowanym Amerykaninem w 1913 roku. Dzięki swoim pamiętnikom przedrukowywanym w „*New York Herald*” szybko zyskał popularność obieżyświata i bohaterskiego żołnierza. Sława sprawiła, iż stał się wkrótce osobistym trenerem strzelectwa samego prezydenta Theodore'a Roosevelta. Duquesne prowadził również odpłatne wykłady dotyczące autorskich analiz wydarzeń I wojny światowej³²⁸.

Około 1914 roku Duquesne rozpoczął pracę w wywiadzie niemieckim. Jako szpieg został wysłany z misją do Brazylii. Podczas pobytu w Rio de Janeiro umieszczał bomby na pokładach brytyjskich statków. Doprowadził do zatopienia 22 jednostek pływających. Wśród zatopionych statków znalazły się: *Salvador*, *Pembrokeshire*, *Tennyson* oraz *Vauban*. Podczas aresztowania Duquesne'a 17 listopada 1917 roku znaleziono w jego mieszkaniu wiele artykułów prasowych dotyczących detonacji ładunków wybuchowych na statkach oraz list wicekonsula niemieckiego z Nikaragui, w którym podkreślana była znacząca rola Duquesne'a w sprawie niemieckiej³²⁹.

25 maja 1919 roku Duquesne uciekł z aresztu i przedostał się do Bostonu pod pseudonimem major Frederick Craven³³⁰. Następnie we

³²⁶ Ibidem.

³²⁷ „Jack” P. Lott, *Major F. R. Burnham, D.S.O.* „Rhodesiana Magazine” (March 1977).

³²⁸ Thomas Joseph Tunney; Paul Merrick Hollister, *The Detection of the German and Anarchist Bomb Plotters* (Boston: Small, Maynard & company, 1919).

³²⁹ „*New York Times*”, 15.12.1917.

³³⁰ *Paralytic flees from prison ward; Captain Fritz Duquesne, Who Feigned Helplessness, Escapes from Bellevue*, „*New York Times*”, 28.05.1919.

współpracy z Clementem Woodem rozpoczął pisanie swej autobiografii *The Man Who Killed Kitchener*.

W 1932 roku Duquesne został ponownie wydany władzom FBI przez swoją kochankę. Wkrótce został również obciążony przez informacje zgromadzone przez Williama Sebolda, podwójnego agenta pracującego również na rzecz biura³³¹. Sebold pracował w fabrykach i zakładach lotniczych w USA i Ameryce Południowej po opuszczeniu Niemiec w 1921 roku. W czasie pobytu w USA uzyskał amerykańskie obywatelstwo. Po powrocie do Niemiec w 1939 roku został szpiegiem Rzeszy z misją wywiadowczą w USA. Sebold przeszedł szkolenie szpiegowskie w Hamburgu. Odbił również wizytę w amerykańskim konsulacie w Kolonii, gdzie został zwerbowany przez wywiad amerykański. Nawiązał kontakt z grupą amerykańskich nazistów, wśród których był i Fritz Duquesne. Miejscem spotkań niemieckich szpiegów z informatorem FBI Seboldem było *Little Casino Restaurant*. Sebold został wyposażony w ukryty mikrofon i magnetofon, za pomocą których nagrywał potajemnie wypowiedzi nazistów. Podczas jednej z rozmów Duquesne wyjawiał, w jaki sposób planowane jest ostrzeliwanie fabryk zbrojeniowych, przedstawił fotografie i plany fabryki w Delaware opisujące nowopowstającą amerykańską bombę.

2 stycznia 1942 roku 33 członków siatki szpiegowskiej Duquesne'a, największej w historii USA, zostało skazanych na łączną karę 300 lat więzienia. 19 osób przyznało się do szpiegostwa, kolejnym postawiono zarzuty w procesie sądowym³³². Edgar Hoover określił aresztowanie siatki Duquesne'a jako najbardziej znaczące w historii działalności śledczej FBI³³³. Fritz Joubert Duquesne został skazany na 18 lat pozbawienia wolności i karę grzywny w wysokości 2000 dolarów za naruszenie *Foreign Agents Registration Act*. W 1954 roku, ze względu na zły stan zdrowia, został zwolniony z więzienia i zmarł w szpitalu miejskim na Roosevelt Island 24 maja 1956 roku w wieku 78 lat.

Duquesne ze względu na swój barwny życiorys stał się ikoną kultury masowej. W 1999 roku François Verster nakręcił biograficzny film dokumentalny *The Man who would kill Kitchener*, który zdobył sześć nagród *Stone Awards*. Elementy faktograficzne związane z wydarzenia-

³³¹ *FBI History. Timeline, Federal Bureau of Investigation*, <https://www.fbi.gov/history/timeline>, dostęp: 12.03.2013.

³³² *Obituary. Fritz Joubert Duquesne*, „Time Magazine”, 24.06.1956.

³³³ *Ibidem*.

mi siatki szpiegowskiej można odnaleźć w filmie *The House on 92nd Street* z 1945 roku. Film ten został nagrodzony Oscarem za scenariusz autorstwa Charlesa G. Bootha.

W grupie szpiegowskiej Duquesne'a byli również aktywni członkowie Związku Niemiecko-Amerykańskiego. Do ścisłego przywództwa grupy szpiegów będących jednocześnie członkami *Bundu* zaliczali się Paul Bante i Gustav Kaercher. Bante podczas I wojny światowej służył w armii niemieckiej. W 1930 roku przybył do USA, po czym osiem lat później został naturalizowanym obywatelem amerykańskim. Współpracował z doktorem Ignatzem Grieblem, lekarzem i jednocześnie nazistowskim szpiegiem pracującym dla siatki Guenthera Gustave Rumricha. Doktor Griebel stworzył także własną grupę, pozyskując tajnych agentów z *Friends of New Germany*, której był członkiem od 1933 roku. Jednymi z pierwszych członków *Friends*, którzy zostali szpiegami Rzeszy, byli Axel Wheeler-Hill i Oskar Karl Pfaus. Bante zajmował się pozyskiwaniem informacji dotyczących statków transportujących do Wielkiej Brytanii amunicję i sprzęt wojskowy. Miał również prowadzić akcję dezinformacyjną wśród amerykańskich związkowców. Za naruszenie *Foreign Agents Registration Act* został skazany na 18 miesięcy więzienia i grzywnę w wysokości tysiąca dolarów.

Kolejną osobą związaną z nazistowską organizacją w USA był Gustav Wilhelm Kaercher. Podczas I wojny światowej pełnił służbę w armii niemieckiej. Przybył do USA w 1923 roku i został obywatelem tego kraju w 1931 roku. W USA był przywódcą *German-American Bund* w Nowym Jorku. W chwili aresztowania zajmował się opracowywaniem planów stacji energetycznych dla *American Gas and Electric Company* w Nowym Jorku. Kaercher został aresztowany wraz z Pauliem Scholtzem. Podczas aresztowania odnaleziono listę numerów telefonów agentów niemieckich oraz częstotliwości fal radiowych służących komunikacji z Rzeszą. Kaercher otrzymał grzywnę 2000 dolarów i karę 22 miesięcy pozbawienia wolności.

Członkowie *Bundu*

Rzeczywista liczba członków *Bundu* jest trudna do ustalenia. Kuhn podawał liczbę członków organizacji na 8299 osób. Wedle Departamentu

Stanu w kwietniu 1939 roku było 6617 członków w całym kraju, z czego 4529 stanowili mieszkańcy Nowego Jorku³³⁴. Zatem duża liczba osób obecnych na paradzie w *Madison Square Garden* nie była członkami *Bundu*. Osoby te przyszły wiedzione czystą ciekawością³³⁵. Patriotyzm tak powszechnie szanowany przez Amerykanów oraz ciekawość nieznannej dotąd szerzej ideologii nazizmu były kluczowymi czynnikami, które sprawiły, iż tak wiele osób wzięło udział w paradzie. Amerykanie nie zdawali sobie sprawy z terroru istniejącego w Rzeszy. Amerykanie byli pod wrażeniem spektakularnego sukcesu, jakim było przezwyciężenie kryzysu gospodarczego i likwidacja bezrobocia w Niemczech. Stany Zjednoczone były wówczas bardzo dotknięte kryzysem i wysoką stopą bezrobocia. Był to też nieskrywany powód do dumy nazistów, którzy wykorzystywali skutecznie ten argument w swojej propagandzie. Jednakże parada ta była szeroko opisywana przez amerykańską prasę w krytycznym tonie. Uważano powszechnie, iż była to obraza dla osoby Waszyngtona. Wzywano do deportacji liderów *Bundu*³³⁶. „Life Magazine” był jedną z gazet ostrzegających o nadciągającym nad USA widmie nazizmu³³⁷.

Założony w 1937 roku *Bund* był najbardziej aktywny w Nowym Jorku, New Jersey, Massachusetts, Connecticut, Michigan, Illinois i Teksasie. W jednym z artykułów w *Christian Science Monitor* liczba członków *Bundu* szacowana była na 200 000-250 000³³⁸. 18 stycznia 1938, w raporcie *Departamentu Sprawiedliwości* określa się siłę organizacji na 8299 członków³³⁹. W 1939 roku *Komisja Diesa* znana pod bardziej formalną nazwą jako *House Committee to Investigate Un-American Activities*, lub *HUAC*, pod przewodnictwem Martina Diesa – na potrzeby śledztwa i pogrążenia organizacji wykreowano świadka Ralpha Metcalfe, który zeznał, iż członków *Bundu* było 500 000. Według samego Kuhna zeznającego przed *Komisją Dicksteina ADVB* liczył 200 000 w 1938 roku³⁴⁰.

³³⁴ Susan Canedy, *American Nazis: A Democratic Dilemma, A History of the German American Bund* (Menlo Park: Markgraf Publications Group, 1990), s. 86.

³³⁵ Ibidem, s. 178.

³³⁶ Bell, *In Hitler's Shadow...*, s. 87.

³³⁷ *Fascism in America: Like Communism it Masquerades as Americanism*, „Life Magazine”, 6.03.1939, s. 57.

³³⁸ George W. Pate, *How The Nazis Penetrated Amy*, „Christian Science Monitor”, 31.10.1942.

³³⁹ „New York Times”, 13.01.1938, s. 4.

³⁴⁰ „New BoricTuncs”, 16.03.1937, s. 3.

Sinclair Lewis i Bund

W latach 30. XX wieku wielu Amerykanów obawiało się jednak ekspansji nazizmu. W powieści Sinclaira Lewisa zatytułowanej *It Can't Happen Here* z 1935 roku zawarta jest przestroga przed dyktaturą. Lewis opowiada o popularnym amerykańskim polityku Buzzie Windripie, który wygrywa kampanię prezydencką, następnie przejmuje totalną kontrolę nad narodem i staje się nazistowskim dyktatorem.

Według Richarda O'Connora, krytycznie opisującego powieść Lewisa, nazizm w USA nigdy się nie zdarzył³⁴¹. Nazizm był *operą bouffe*. Promotorzy nazizmu byli klaunami, a ich zwolennicy owcami cierpiącymi na demencję.

Artykuł w „Life Magazine” poświęcony paradzie w Madison Garden zatytułowano nawet *It Can Happen Here*. Dwa miesiące po paradzie miała miejsce premiera filmu *Confessions of a Nazi Spy*. Podobnie jak w książce Lewisa, film opisywał rozprzestrzenienie się ideologii nazistowskiej w Ameryce i zawierał ostrzeżenie, iż ideologia ta jest zagrożeniem dla demokracji. Film spotkał się z umiarkowanym przyjęciem przez widzów, przez wielu uważany był za element nazistowskiej propagandy³⁴².

Upadek Bundu

Upadek *Bundu* nastąpił niedługo po zorganizowaniu największej parady w historii tej organizacji w Madison Garden. Burmistrz Nowego Jorku Fiorello La Guardia wraz z Prokuratorem Dystryktowym Thomasem Deweyem rozpoczęli śledztwo, mające na celu zbadanie finansów *Bundu*. W maju przywódca organizacji Kuhn usłyszał zarzuty kradzieży 14 584 dolarów należących do organizacji³⁴³. Jego proces rozpoczął się 9 listopada 1939 roku. Uznano go za winnego i skazano na karę pięciu lat więzienia³⁴⁴. Sprawa sądowa Kuhna mocno nadwyrężyła i tak już

---

³⁴¹ Jacobs Lewis, *World War II and the American Film*, „Cinema Journal”, Vol. 7 (1967-1968), s. 3.

³⁴² Ibidem.

³⁴³ Bell, *In Hitler's Shadow...*, op. cit., s. 93.

³⁴⁴ Ibidem, s. 95.

niezbyt dobrą opinię dotyczącą organizacji, jak i samych nazistów. W 1941 roku *Bund* nie był już tak silny jak wcześniej.

W porównaniu z innymi organizacjami wywrotowymi, jak *Ku Klux Klan* czy *Silver Shirts*, rola *Bundu* nie była znaczna w skali kraju. Liczba członków była najprawdopodobniej niższa niż jego poprzedniczki – *Friends of New Germany*. Nie udało się przyciągnąć niemieckich Amerykanów, którzy w większości uciekali z Europy do USA w obawie przed rosnącym terrorem ideologicznym. *Bund* nie tylko nie zyskał sympatii Niemców w USA, lecz także utracił zaufanie nazistów i samego Hitlera w Europie. Wydaje się z perspektywy mijających lat, iż największym „osiągnięciem” *Bundu* było zniechęcenie Amerykanów do niemieckiej kultury i tradycji.

W sprawozdaniu z prac *Komisji* stwierdzono, że organizacje takie jak *Trans-Ocean News Service*, *German Library of Information*, *German Railroad Information Service*, *American Fellowship Forum* były częścią ogromnego systemu szpiegowskiego, sabotażowego i propagandowego będącego pod wpływem nazistowskiego rządu. Szacuje się, że organizacje te wydawały ponad milion dolarów rocznie w celu promowania ideologii Hitlera.

Oddział *German American Bundu* został rozwiązany w Seattle. Paul Stoll – przywódca w tym mieście – stwierdził, iż organizacja została rozwiązana ze względu na naciski mówiące o tym, iż stoi w sprzeczności z amerykańską konstytucją. Stoll odmówił rejestracji jako agent obcego państwa, czym naruszył przepisy prawa *Alien Registration Act*.

Komisja Martina Diesa

21 lipca 1937 roku kongresman Martin Dies z Teksasu zaproponował utworzenie Komisji dotyczącej działalności Nazistów, Faszystów i Komunistów w USA. Dies przytaczał opinię Samuela Dicksteina, iż 21 obozów *Bundu* znajdowało się w pobliżu amerykańskich fabryk zbrojeniowych³⁴⁵. *Bund*, w opinii przewodniczącego Martina Diesa, powinien być prawnie zakazany. Julius Hochfelder w sierpniu zaproponował zgłoszenie w *Immigration and Naturalization Department* wycofania obywatelstwa dla Kuhna. W maju 1938 roku Kongres zatwierdził

³⁴⁵ „New Boric Tuncs”, 23.07.1937, s. 10.

powstanie *Komisji Diesa*. 12 lipca 1938 roku sąd hrabstwa Suffolk uznał sześciu opiekunów z obozu *Camp Siegfried* winnymi przynależności do organizacji obcej i ukarał ich grzywną 13 000 dolarów³⁴⁶.

Istniały również opinie legitymizujące działalność organizacji. Charles Masterbrook, wiceprzywódca *American Legion*, nie widział w spotkaniach *Bundu* nic nadzwyczajnego. Były to dla niego takie same parady, jak choćby ta z okazji dnia św. Patryka. Major-generał George Van Horn Moseley, stwierdził: „Naziści w Ameryce mają tylko jedną misję... nie pozwolić, aby komuniści przejęli kontrolę nad tym narodem”³⁴⁷. W artykule zamieszczonym w lutowym numerze „New York Timesa” z 1939 roku stwierdzono: „nie ma żadnego dowodu na to, iż wspieranie nazizmu w Ameryce pochodzi od sił dyplomatycznych Rzeszy”³⁴⁸.

Proces Fritza Kuhna

25 maja 1939 Fritz Kuhn został oskarżony o kradzież 14 548 dolarów ze środków *Bundu* i aresztowany w Allentown, w stanie Pensylwania. Wraz z Kuhnem aresztowano Thomasa Dixona, Gustava Elmera i Gerharda Wilhelma Kunze.

Prokurator Dystryktowy Nowego Jorku Thomas Dewey twierdził, iż Kuhn był zwykłym, pospolitym złodziejem³⁴⁹. Usłyszał wkrótce 12 zarzutów dotyczących fałszerstwa i kradzieży, za co groziło mu łącznie 50 lat więzienia. 2 maja przeszukano biuro Kuhna i zabrano dokumentację organizacji. Według Kuhna ukradziono mu wówczas kwotę 1380 dolarów.

Kuhn został zwolniony po wpłaceniu 5000 dolarów kaucji. Tuż po zwolnieniu z więzienia zorganizował spotkanie dla 1000 osób w Milwaukee. Podczas tego spotkania próbował zmasakrować z siebie winy, mówiąc: „Nigdy nie wziąłem ani centa z pieniędzy *Bundu*. Dewey robi wszystko, aby zdobyć głosy Żydów”³⁵⁰.

---

³⁴⁶ „New York Times”, 13.07. 1938, s. 1, 16.

³⁴⁷ John O. Rogge, *The Original German Report* (New York: Thomas Yoseloff, 1961), s.285.

³⁴⁸ „New York Times”, 26.02.1939, IV, s. 6.

³⁴⁹ „New York Times”, 26.05.1939, s. 1.

³⁵⁰ „New York Times”, 28.05.1939, s. 1.

3 lipca po trzech dniach konwencji krajowej Fritz Kuhn został ponownie wybrany na szefa organizacji przez 330 delegatów *Bundu*³⁵¹. 26 lipca sędzia Morris Koenig nie wyraził zgody na zwrot Kuhnowi dokumentów organizacji przejętych podczas przeszukania biura. 29 sierpnia *Komisja Diesa* zwróciła się do władz Nowego Jorku o wydanie zakazu opuszczania terenu USA przez Kuhna. Raport podsumowujący prace Komisji stwierdzał, iż *Bund*, Srebrne Koszule Pelleya były organizacjami zdolnymi do przeprowadzenia akcji sabotażowych, szpiegostwa w przypadku wybuchu wojny³⁵².

W dniu wypowiedzenia Niemcom wojny przez Francję i Wielką Brytanię Kuhn podczas spotkania *Bundu* ogłosił pełną neutralność organizacji. Według Kunze obecnego na spotkaniu po zakończeniu prezydentury Roosevelta wreszcie USA miały szansę wyboru prawdziwego Amerykanina. Wedle Kunze polscy imigranci zbierali pieniądze dla swej ojczyzny i podobnie powinni czynić Niemcy dla Rzeszy³⁵³.

5 marca Marc i Louis Levantowie, wydawcy „Wichita Beacon”, w telegrafie wysłanym do Frances Perkins, sekretarza Parcy’ego domagali się deportacji Kuhna wraz z towarzyszami z *Bundu* jako zagrożenia dla pokoju i neutralności kraju. Kunze – następca Kuhna – został odnaleziony w Meksyku i deportowany do USA, gdzie czekały go areszt za szpiegostwo i kara 15 lat więzienia.

Kuhn został przetransportowany do więzienia Sing-Sing 7 grudnia 1939 roku³⁵⁴. Podczas pobytu w więzieniu nie mógł korzystać z żadnych form rozrywki (kina, sali ćwiczeń), nie zezwolono mu także na otrzymywanie podarunków i paczek³⁵⁵. Kongresman Leland Ford z Kalifornii w tym samym miesiącu domagał się podczas sesji Kongresu unieważnienia obywatelstwa Kuhna, zarzucając mu problemy psychiczne i stwarzanie zagrożenia dla innych osób.

W październiku 1940 roku Kunze i Klapprott zostali oskarżeni w Nowym Jorku, w stanie New Jersey, o „promowanie nienawiści rasowej” wobec ludności żydowskiej, co było niezgodne ze statutem stanu z 1935 roku³⁵⁶.

---

³⁵¹ „New York Times”, 4.07.1939, s. 4.

³⁵² „New York Times”, 30.08.1939, s. 11.

³⁵³ „New York Times”, 4.09.1939, s. 17.

³⁵⁴ „New York Times”, 29.01.1940, s. 32.

³⁵⁵ Ibidem.

³⁵⁶ „New York Times”, 11.10.1940, s. 12.

W grudniu narodowa konwencja delegatów *American-Jewish Youth* w swojej rezolucji wzywała Kongres do uznania *Bundu* za nielegalną organizację.

W marcu 1942 roku Departament Sprawiedliwości zakomunikował, iż Kuhn straci obywatelstwo i zaraz po wyjściu z więzienia zostanie umieszczony w obozie dla wrogów do końca wojny. W czerwcu 1943 roku Kuhn został zabrany z więzienia bezpośrednio do obozu w Teksasie. W kwietniu 1945 roku żona Kuhna Elsa i jego nastoletnia córka Waltraut zostały aresztowane przez armię USA w pobliżu Norymbergii, gdzie zamieszkały przed rozpoczęciem wojny. 17 października Kuhn został deportowany z Nowego Jorku do Niemiec wraz z grupą 500 niepożądanych Niemców³⁵⁷. Kuhn nie był już tą samą osobą. W lutym 1946 roku w jednej z opowieści strażniczki pilnującej osadzonych na zamku w Heidelbergu Kuhn był przygnębionym, załamany człowiekiem. Miał on ciągle nadzieję na powrót do USA, czuł się odpowiedzialny za los organizacji, którą stworzył oficjalnie jedynie w celu promowania przyjaźni niemiecko-amerykańskiej. Kuhn żałował, iż nie rozwiązał organizacji przed wybuchem wojny³⁵⁸. Został ostatecznie zwolniony z więzienia 25 lipca, 1946 roku i wysłany do Monachium, gdzie mieszkała już jego rodzina. W jednej z relacji w lokalnej gazecie z 29 listopada można było przeczytać, iż Kuhn mieszkał wraz ze swą rodziną w częściowo wybudowanym domu w Monachium, wiodąc bardzo skromne życie³⁵⁹.

Wiosną 1947 roku Kuhn został ponownie sądzony, tym razem przed bawarskim sądem denazyfikacyjnym. W lutym 1948 roku Kuhn, oczekując na proces, uciekł z Dachau, mieszając się w tłumie gości. W kwietniu sąd denazyfikacyjny w Monachium skazał go na 10 lat więzienia i konfiskatę całego majątku. Prokurator Julius Herf, zarzucał Kuhnowi wydanie 23 rozkazów nawołujących m.in. do noszenia strojów nazistowskich poprzez członków *Bundu* czy do wspierania kandydata na prezydenta USA Alfa Landona. Kuhn został schwytany 16 czerwca 1948 roku w strefie francuskiej. Został następnie wydalony do Monachium. 14 lutego 1949 roku zjawił się na rozprawie przed sądem apelacyjnym. Podczas przesłuchania podkreślał, iż kierowany przez niego

³⁵⁷ „New York Times”, 30.08.1939, s. 11.

³⁵⁸ „New York Times”, 19.02.1946, s. 8.

³⁵⁹ „New York Times”, 29.11.1946, s. 32.

Bund nigdy nie był afiliowany przez Trzecią Rzeszę. Ostatecznie jego wyrok został zmniejszony z dziesięciu lat do dwóch. Został zwolniony 22 lutego 1949 roku.

Fritz Julius Kuhn zmarł 14 grudnia 1951 roku. Informacja została przekazana prasie przez byłego adwokata Kuhna Otto Gritschneidera. Elsa wraz z synem Walterem zamieszkali w Meksyku, gdzie Walter służył w tamtejszej armii.

Rozdział piąty.

Współpraca *Ku Klux Klanu* i organizacji nazistowskich

Przyczyny zaistnienia wielowymiarowej współpracy pomiędzy *Ku Klux Klanem* i różnymi organizacjami i charakterze faszystowskim czy nazistowskim były złożone. Historycznie Klan był kotwicą ruchu radykalnej prawicy³⁶⁰. Mussolini był ideologicznym wzorem dla amerykańskiej organizacji *American Order of Fascisti* zwanych także *Czarnymi Koszulami – Black Shirts*. W gazecie „Searchlight” z 1922 roku można było przeczytać, iż dojście do władzy Mussoliniego było oznaką powrotu do równowagi politycznej we Włoszech i gwarancją ochrony przed tamtejszymi ruchami reakcyjnymi³⁶¹. Wspólnym mianownikiem jednoczącym skrajne ugrupowania prawicowe była walka z komunizmem, zachowawczym konserwatyzmem i przyrzeczenie wierności białej rasie.

Arthur Bell, pełniący ponad 20 lat funkcję *Grand Dragona* Klanu z New Jersey i jednocześnie wiceprzewodca *German American Bundu*, scharakteryzował relacje między tymi dwiema organizacjami, mówiąc, iż „zasady działania i hasła programowe *Bundu* i Klanu są takie same”³⁶².

Klan i naziści dzielili wiele wspólnych stanowisk dotyczących takich zagadnień, jak gospodarka, antykomunizm, delegalizacja związków zawodowych. Ataki dokonywane przez Klan na system gospodarczy Ameryki były podobne w swej treści z oskarżeniami Hitlera i jego krytyką Niemiec³⁶³. W miejsce rozumowej analizy rzeczywistości Hitler umieścił odwołanie się do emocji często poprzez stosowną propagandę. Uznawał potężne znaczenie symboliki i tajemniczych rytuałów budzących ciekawość i przerażenie. Stosował również teorie spiskowe i konspiracyjne w wyjaśnianiu rzeczywistości³⁶⁴.

³⁶⁰ Raphael Ezekiel. *The Racist Mind* (New York: Penguin Books, 1996), s. XXIV.

³⁶¹ Nancy McLean, *Behind the mask of chivalry. The Making of the second Ku Klux Klan* (New York: Oxford University Press, 1994), s. 179.

³⁶² John Roy Carlson, *Under Cover: My Four Years in the Nazi Underworld of America* (Philadelphia: E. P. Dutton, 1943), s. 152-153.

³⁶³ Arno Mayer, *Why Did the Heavens not Darken? The Syncretism of Mein Kampf*, roz. 4 (Verso Books, 2012), s. 90-109.

³⁶⁴ George Mosse, *Nazi Culture: Intellectual, Cultural and Social Life in the Third Reich* (New York, 1966), s. 95-96 oraz 133-134.

Szczególnym przeciwnikiem zarówno dla Klanu, jak i nazistów byli Żydzi. Antysemityzm proponowany przez Klan i nazistów opierał się w głównej mierze na niechęci do akceptacji zmian zachodzących w sferze kontaktów seksualnych, identyfikacji płciowej czy ról kobiet w rodzinach. Naziści optowali za tradycyjnym modelem rodziny. Hitler gardził nowym typem kobiety samowystarczальной, niezależnej i pełnej seksualności. Jego ideałem była wizja XIX-wiecznej kobiety wywodzącej się z klasy średniej, będącej najczęściej jedynie gospodynią domową. Macierzyństwo miało być najistotniejszą częścią życia każdej kobiety. Aborcja i kontrola narodzin miały być surowo zakazane. Homoseksualizm był najbardziej ewidentnym przykładem nowoczesnej degeneracji człowieka³⁶⁵.

Will Rogers w 1933 roku zauważył, iż Adolf Hitler „kopiuje *Ku Klux Klan*”. Mark Sullivan kilka miesięcy później na łamach „Herald Tribune” stwierdził, iż „idee i metody nazistów i Klanu są znacząco podobne”³⁶⁶.

Wzajemny wpływ Klanu i nazistów można było zaobserwować w Rzeszy, gdzie pastor Otto Strohschein, naturalizowany Amerykanin i członek Klanu, stworzył oddział organizacji. W 1923 roku wraz z synem Strohschein stworzył w Berlinie organizację *German Order of the Fiery Cross*. Zastosował kilka zmian m.in. w nazewnictwie (*Exalted Cyclops* stał się *Exalted Woltanem*). Organizacja miała przynieść Niemcom zwycięstwo i wyrzucić z terenu kraju niepożądanych Żydów³⁶⁷.

German Order of the Fiery Cross zgromadził łącznie ponad 300 wyznawców. Adolf Hitler w *Mein Kampf* nie uznawał jednak działalności małych stowarzyszeń, jakich w latach 20. było jeszcze bardzo wiele. Wedle Hitlera mała wielkość takich organizacji umniejszała ich znaczenie.

Klan jednak inspirował podobne ruchy poza granicami USA. Działalność amerykańskiej organizacji wzbudzała także zachwyt prasy lokalnej. „Hammer Magazine” wydawany w Lepizig stwierdzał, iż „jeśli zjednoczymy siły międzynarodowe wobec czyhającego wroga będziemy potrzebować międzynarodowej konfederacji rasy nordyckiej

³⁶⁵ McLean, op. cit., s. 181.

³⁶⁶ Wyn Craig Wade, *The Fiery Cross. The Ku Klux Klan in America* (New York: Simon & Schuster, 1988), s. 266.

³⁶⁷ Ibidem.

do zwalczenia żydowskich więzów obecnych w każdym szanującym się kraju. Witamy członków Klanu obejmujemy naszą najgorętszą sympatią, oczekując na zakończenie wspólnych celów walki z groźnym wrogiem”³⁶⁸. W proklanowej gazecie „Kourier” można było przeczytać, iż to Klan w rzeczywistości inspirował nazistów. „Podczas gdy Klan miał swoją rolę w uczynieniu Ameryki dla Amerykanów zastanawiamy się, czy nie odegrał podobnej roli w stworzeniu Niemiec dla Niemców”³⁶⁹.

W latach 30. popierano postawę Hitlera i jego stosunek do Żydów. Podczas jednego z wieców Klanu w Westchester County zamaskowany prelegent powiedział do tłumu, iż „Hitler docenił złą naturę Żydów, i zdał sobie sprawę, iż większość z nich była komunistami. Nie został on właściwie opisany w naszym kraju”³⁷⁰.

Kuhn był przekonany, iż uda mu się stworzyć solidne centrum wsparcia dla nazistów. Jednak w rzeczywistości Hitler nie był taką ofertą zainteresowany. Drugą misją Kuhna było zakorzenienie w umysłach Niemców szacunku dla własnego dziedzictwa. Kuhn stworzył w tym celu organizację prorodzinną i młodzieżową. Podczas spotkań w obozach śpiewano tradycyjne niemieckie piosenki, oglądano niemieckie filmy, przygotowywano tradycyjne dania kuchni niemieckiej. Odbywały się również zajęcia rekreacyjne i sportowe.

Współpraca Ku Klux Klanu i ludności rdzennej

Wobec pojawiającej się krytyki i oskarżeń kierowanych wobec *Bundu* o brak lojalności i amerykańskiego patriotyzmu Kuhn postanowił nawiązać współpracę z kilkoma amerykańskimi organizacjami. Postanowił rozpocząć od współpracy z Indianami. Stało się tak również dlatego, iż naziści obawiali się udziału Indian w nadchodzącej wojnie światowej. Podczas pierwszej wojny język plemienia *Choctaw* był używany przez indiańskich szyfrantów i sprawiał olbrzymie kłopoty niemieckim specjalistom od wychwytywania tajnej korespondencji. W latach 30. XX wieku członkowie *German American Bundu* pod kamuflażem antropologów i badaczy historii rezerwatów próbowali

---

³⁶⁸ Ibidem, s. 268.

³⁶⁹ Ibidem.

³⁷⁰ Ibidem.

zdobywać przychylność plemion i uczyć się ich języków. Starano się również zniechęcać Indian do wstępowania do amerykańskiej armii. Indianie budzili szacunek i podziw przywódców Rzeszy. Powszechnie znana była fascynacja Hitlera twórczością Karola Maya, a zwłaszcza postaciami *Old Shatterhanda* i *Winnetou*. Jeden z najbliższych współpracowników *fuhraera* – Goebbels plemię *Sioux* uznawał za naród aryjski. Gerhard Wilhelm Kunze wielokrotnie podkreślał znaczącą rolę Indian i ich historii w tworzeniu *Bundu*. Swastyka wedle niego była głęboko zakorzeniona w kulturze Indian³⁷¹. Jednym z najbardziej znanych wodzów indiańskich był New Moon, który określał siebie jako oddanego nazistę. Był to w rzeczywistości sceniczny pseudonim używany przez Thomasa Dixona – Indianina pochodzącego z plemienia *Cherokee*. Często bywał obecny w *Camp Nordland*, gdzie przemawiał o entencie nazistowsko-indiańskiej przeciwko komunistom. Podróżował też na terenie Stanów Zjednoczonych, odwiedzając różne indiańskie rezerwy, gdzie ostrzegał przed zbliżającym się komunistycznym zagrożeniem. Za swą pracę na rzecz Kuhna otrzymywał wynagrodzenie w kwocie 12 dolarów tygodniowo³⁷². Kolejnym z wodzów był prawnik z Oregonu i przywódca plemienia *Hupa* Elwood Towner – znany jako *Red Cloud*. Odbywał nawet podróże po północnych Stanach i Kanadzie w poszukiwaniu chętnych do współpracy z nazistami. Towner był znanym przeciwnikiem administracji Roosevelta i wszelkich programów rządowych kierowanych w stronę Indian. Współpracował jako prawnik z organizacją *Indians of California*, której celem było egzekwowanie praw Indian i walka z amerykańskim rządem prowadzona w oparciu o normy prawa. 9 lipca 1939 roku podczas jednego ze spotkań *Indians of America* oskarżył Żydów o współpracę z amerykańskim rządem i antyindiański spisek. Potomków rodu Dawida określał mianem „synów szatana”. Roosevelt w rzeczywistości był Żydem o nazwisku „Rosenfeld”³⁷³.

Współpraca *Bundu* i Indian odbywała się także na płaszczyźnie politycznej. W 1934 roku Joseph Bruner, członek plemienia *Creek*, założył

³⁷¹ John Roy Carlson, *Under Cover: My Four Years in the Nazi Underworld of American – The Amazing Revelation of How Axis Agents and Our Enemies Within Are Now Plotting to Destroy the United States* (New York: E.P. Dutton & Company, Inc., 1943), s. 46.

³⁷² John Roy Carlson, *The Plotters* (New York: E.P. Dutton & Company, Inc., 1946), s. 26-28.

³⁷³ Bernstein, op. cit., s. 99.

organizację *American Indian Federation*. Jej nadrzędnym celem było dążenie do zniesienia przepisów *Indian Reorganization Act*, a także likwidację *Biura d/s. Indian*. Bruner, dążąc do zniesienia wspomnianej ustawy, dbał przede wszystkim o swoją własną fortunę. Przez lata bowiem zbijał kapitał na wydobyciu ropy naftowej i sprzedaży gruntów³⁷⁴. Organizacja Brunera zajmowała się dystrybucją antysemickiej literatury w obozach *Bundu*. Lee Jemison – sekretarka Raya Jimersona, prezydenta *Narodu Seneca* – była znaną aktywistką i prelegentką w organizacji Brunera. Szczególną wrogością darzyła *New Deal*, określając go mianem wytworu inspiracji komunistycznej³⁷⁵. Kulminacją stosunków *Bundu* i różnych grup Indian była zorganizowana w sierpniu 1936 roku *American National Conference* w Asheville w Północnej Karolinie. W konferencji brali udział przedstawiciele organizacji radykalnych, takich jak *Silver Shirts* Williama Pelleya czy członkowie *Bundu*.

Ostatecznie współpraca *Związku z Indianami* zakończyła się fiaskiem. Indianie jednak zdawali sobie sprawę, iż mogliby być przez nazistów wtrąceni do obozów zagłady. Naziści byli zagrożeniem dla ich wolności.

Narody *Chippewa*, *Sioux* i *Irokezi* wypowiedziały wojnę Rzeszy. Kiedy współpraca nie doszła jednak do skutku również ze względu na przeważającą obojętność Indian, Kuhn flirtował z wieloma radykalnymi prawicowymi organizacjami. Jedną z nich były *Srebrne Koszule* Pelleya. W jednym z wywiadów udzielonych po wojnie Kuhn przyznał, iż negocjacje dotyczące współpracy *Bundu* z Klanem trwały trzy lata. Południowe oddziały Klanu nie były nią zainteresowane, dlatego też jedynie Klany z Michigan i New Jersey ochoczo współpracowały z nazistami³⁷⁶.

Kolejny przywódca *Bundu* – William Kunze – i jego zastępca August Klapprott kontynuowali rozmowy z Klanem. Owocem trzyletnich rozmów było zorganizowanie wspólnego wiecu przez Klapprotta, Arthura Bella – *Grand Dragona* z New Jersey oraz I.J. Smythe – dyrektora *Protestant War Veterans Association*. 18 sierpnia 1940 roku zorganizowano spotkanie w *Camp Nordland*. Uczestniczyło w nim 100 klansmanów i 900 członków *Bundu*³⁷⁷. Jednym z zaproszonych gości honorowych był

---

³⁷⁴ Ibidem, s. 97.

³⁷⁵ Ibidem.

³⁷⁶ Wyn Craig Wade, *The Fiery Cross*, op. cit., s. 270.

³⁷⁷ Grover, op. cit., s. 288.

Edward Young – klanowy *Grand Giant* z New Jersey. Podczas swego wystąpienia Arthur Bell skrytykował utwór Irvinga Berlina *God Bless America* jako semicki wynalazek nienadający się do śpiewania przez prawdziwych Amerykanów³⁷⁸.

Jeden z liderów *Bundu* – August Klapprott – witając Arthura Bella, *Grand Dragona* z New Jersey, stwierdził, iż „pozwoliliśmy Klanowi na wspólne spotkanie ze względu na wiele wspólnych i łączących nas cech. Założenia *Bundu* i *Klanu* są takie same”³⁷⁹. Klapprott następnie uściślił w wymownym geście dłoń Arthura Bella, cementując w ten sposób współpracę³⁸⁰. Przesłuchania przed *Komisją Diesa* zakończyły współpracę między *Bundem* i *Klanem*. 30 maja 1941 roku prokurator New Jersey generał David Wilnetz określił *Camp Nordland* jako komórkę nazistowską i zamknął obóz.

James Colescott – przywódca *Klanu* – po ataku Japonii na Pearl Harbor zobowiązał się do wycofania z cyrkulacji prasy klanowej, mając na uwadze jedność narodu. Jednak *Klan* wydał 96 esejów antysemitycznych z finansowanego wcześniej przez Henry’ego Forda *Dearborn Independent* w postaci książki *International Jew*, wydanej drukiem w Rzeszy.

Porównanie *Klanu* i *Bundu* w dokumentach statutowych

Odrzucenie demokracji i rządu autorytarne

Według hitlerowskiej koncepcji państwa totalitarnego, jednostka czerpie całe swoje znaczenie z pozycji, która jej jest przypisana przez państwo. Ma znaczenie tylko dzięki jego pozycji w *Volksgemeinschaft*, zleconej przez lidera. Koncepcja ta jest wyrażona w hitlerowskim hasle: *Deutschland muss auch wenn wir leben sterben müssen*, co oznacza, *Niemcy muszą żyć choćbyśmy my musieli umrzeć*. Jeśli obywatel niemiecki staje się obywatelem innego państwa, zawsze powinien okazywać lojalność tylko względem Rzeszy. Było to podstawowe hasło, które wykorzystywał *Bund* w indoktrynacji młodzieży.

³⁷⁸ Ibidem, s. 271 oraz 288.

³⁷⁹ Ibidem.

³⁸⁰ Carlson, op. cit., s. 153.

Koncepcja wierności Rzeszy propagowana przez *Bund* w swoich publikacjach i podczas spotkań była sprzeczna z przyrzeczeniem wierności Stanom Zjednoczonym i zrzeczeniu się podległości względem jakiegokolwiek obcej władzy, co jest wymogiem amerykańskiego prawa naturalizacyjnego. *Bund* gloryfikował ideę wierności folkowi w hasle: *Ein Volk, Ein Reich, Ein Fuehrer* (pol. *Jeden naród, jedna Rzesza, jeden przywódca*)³⁸¹.

Polityczne i gospodarcze zasady narodowego socjalizmu są diametralnie różne od podstawowych zasad amerykańskiej demokracji. Każda jej podstawowa zasada jest antytezą swego odpowiednika w amerykańskiej organizacji politycznej. Jak twierdził jeden z przywódców *Bundu*: „dwa światy stoją naprzeciw siebie, świat narodowego socjalizmu i demokracji. Jeden z tych dwóch musi ulec”³⁸².

26 lutego 1933 roku podstawowe prawa człowieka w Niemczech zostały zniesione. Zaliczano do nich: wolność wypowiedzi we wszelkiej formie, prawo do własności osobistej, nienaruszalność wolności osobistej, prawo do swobodnych zgromadzeń, nienaruszalność domu i prywatność komunikacji pocztowej, telegraficznej i telefonicznej.

W systemie totalitarnym nie istnieje rząd i zniesione są wybory powszechne. Ludność ma obowiązek akceptować wybory przywódcy lub zatwierdzać decyzje przywódcy poprzez plebiscyty. *Bund* oczekiwał na przyjęcie narodowego socjalizmu w miejsce demokratycznego kapitalizmu. Demokrację określał jako umierającą formę rządzenia. W swoim programie optował za ograniczeniem lub całkowitym zniesieniem równych praw Żydów i Afroamerykanów względem białej części społeczeństwa. W latach 1936-1941 *Bund* nadzorował życie swoich członków poprzez wydawanie *Bund Commands*. Członkowie *Bundu* musieli w całości aprobować te zalecenia i bezwzględnie się do nich stosować. Komendy 35 i 37 nawoływały do uchylania się od ustaw *Alien Registration* i *Selective Training and Service Act*.

Organizacja *Teutonia* była przeniesieniem ideologii narodowego socjalizmu na ziemię amerykańską. Składka członkowska *Teutonii* trafiała na konto NSDAP w Rzeszy. Z dniem 1 kwietnia 1923 roku

³⁸¹ *Słownik wyrazów obcych, cz. 2 – sentencje, powiedzenia, zwroty* (Kraków: Wydawnictwo Europa, 2001).

³⁸² Erik V. Wolter, *Loyalty on Trial: One American's Battle with the FBI* (iUniverse, 2004), s. 189.

wszyscy członkowie *Bundu* musieli wpłacać przynajmniej równowartość tygodniowej wypłaty w ciągu roku. W dowód uznania Hitler przesłał do Ameryki podpisany przez siebie egzemplarz *Mein Kampf*. *Bund* stosował zasadę przywództwa, rasowej wyższości Niemców, klasy elit, zasadę państwa totalitarnego oraz pangermanizmu. Podstawowe założenia programowe *Bundu* zostały opracowane i opublikowane w 1937 roku. *Bund* wierzył, iż Fuhrer jest przywódcą absolutnym ze względu na swoje wrodzone cechy: osobowość i geniusz. Ucieleśnia, reprezentuje i wypełnia wolę narodu. Jego decyzje są zawsze słuszne i nie podlegają dyskusji. Zastępujący przywódcę liderzy regionalni są przez niego mianowani, a ich władza pochodzi od lidera głównego. Wszyscy Niemcy według *Bundu*, będący naturalizowanymi imigrantami lub mającymi niemieckie pochodzenie, winni okazywać całkowitą i niekwestionowaną wierność i posłuszeństwo Hitlerowi bez względu na swe amerykańskie obywatelstwo. Georg Froboese – przywódca ze środkowego wschodu – podczas parady w Waszyngtonie w 1939 roku stwierdził: „wierzymy, iż prawa jednostki muszą być podrzędne względem dobra wspólnoty, agencje wspólnotowe muszą być podporządkowane narodowi”³⁸³.

Bund w karcie zgłoszeniowej zawarł hasło: „za konstytucję, flagę, praktyczne chrześcijaństwo, za prawdziwą społeczną sprawiedliwość i amerykański front pracy!”, „Amerykanie, walczycie o rekonstrukcję naszego wolnego i niepodległego kraju, bogobojnego, moralnego socjalnego i narodowego kraju!” W dokumencie statutowym *Bundu Purpose and aims. German American Bund* można przeczytać, iż organizacja: „podtrzymuje i chroni konstytucję i prawa Stanów Zjednoczonych Ameryki. *Bund* honoruje flagę i instytucje Stanów Zjednoczonych Ameryki”³⁸⁴.

Ku Klux Klan postrzegał siebie jako demokratyczno-patriotyczną organizację. Demokracja patriotyczna była osiąganą poprzez demonstrowanie patriotyzmu w postaci umieszczania flagi w szkołach i kościołach. Demokracja była jednakże często krytykowana przez

³⁸³ Georg Froboese, *Midwestern Department Leader, Speech on labor economics finance. Free America! The German American Bund at Madison Square Garden*, 20.02.1939 r., w: Arnie Bernstein, op. cit., s. 177

³⁸⁴ *Awake and Act!*, http://archive.org/stream/AwakeAndAct/MicrosoftWord-Documen1_djvu.txt, dostęp: 7.01.2014.

Klan. W jednym z podręczników dla członków organizacji – *Klansman's Manual* – można przeczytać, iż: „Militarna forma rządu musi i będzie zachowana dla prawdziwego patriotycznego amerykańizmu, gdyż jest to jedyna forma władzy, która gwarantuje sukces. Zarówno doświadczenie i historia pokazują bezsens tak zwanej demokratycznej formy władzy. Musimy unikać losu innych organizacji, które na skale demokracji zostały rozbite”.

Stosowanie dyskryminacji i polityki rasizmu

Nazistowska koncepcja wyższości rasy jest oparta na społeczeństwie *Volksgemeinschaft*. *Folk* jest koncepcją rasową, wedle której Niemcy są obdarzeni wyższymi cechami, które predestynują tę grupę narodową do władania światem. Ta koncepcja była przekazywana członkom *Bundu* w trakcie spotkań, w publikacjach i materiałach propagandowych otrzymywanych z Rzeszy. Supremacja rasowa była efektem radykalizowania się wyznawców idei równości rasowej i koncepcji amalgaamacji. Segregacja rasowa została uznana wraz z werdyktem w sprawie sądowej *Plessy vs. Ferguson*. W 1916 roku Madison Grant w swoim opracowaniu *Passing of the Great Race* ostrzegał przed skażeniem tradycji anglosaskich. Od tego czasu rasowa wyższość stała się bardzo popularnym tematem wśród radykalnych organizacji. Nietolerancja wobec różnych mniejszości lub rasizm jest cechą preteoretycznego oporu i buntu w sytuacji uciążliwych warunków społecznych.

Członkowie myśleli, że to ich obowiązkiem było „uratowanie” aryjskich braci z podstępного wpływu kultury amerykańskiej, Żydów i komunistów. Typowym hasłem rasistowskim stosowanym przez *Bund* było *Jew free America*, czyli „Ameryka wolna od Żydów”. Popierano wprowadzenie kwot imigracyjnych i zakaz wjazdu dla imigrantów z krajów azjatyckich. Fritz Kuhn domagał się „dogłębnego oczyszczenia Hollywood z obcych i wywrotowych osób”. W tym miejscu popierał Hitlera, który wielokrotnie twierdził, iż Hollywood jest centrum antynazizmu, demokracji i komunizmu. We wniosku aplikacyjnym do Związku Niemiecko-Amerykańskiego można przeczytać pytanie zadawane potencjalnym członkom organizacji. Są to pytania o stan cywilny kandydata, narodowość czy numer telefonu. Wymagano, aby

kandydat miał aryjskie pochodzenie, nie posiadał żadnych korzeni żydowskich czy afroamerykańskich. Według organizacji „instytucje pracy zostały wykorzystane przez żydowskich agentatorów, którzy podając się za reprezentujących świat pracowników, nigdy w życiu nie przepracowali uczciwie jednego dnia. Żydzi nie wsparli pozycji społecznej robotników i mimo pomocy wielkiego ojca z Waszyngtonu nie zmniejszyli bezrobocia”³⁸⁵.

Przywódcy *Bundu* posługiwali się dobrze już znaną retoryką eugeniki i rasowej dyskryminacji. „Bóg stworzył różne rasy ludzkości tak jak wiele rodzajów zwierząt i roślin na ziemi. Należy te proste prawdy zaakceptować i postępować zgodnie z nimi. Uwierzyć, iż znaczące, nieusuwalne różnice między rasą aryjską – rasą białą z jednej strony, a z drugiej rasami azjatyckimi, afrykańskimi nie istnieją i pogwałcenie woli natury poprzez dyskryminacyjne mieszanie ras w celu stworzenia sztucznej „standaryzowanej rasy ludzkiej” jest szaleństwem!”³⁸⁶

Twierdzono, iż natura nie zezwoli na ingerencję w swoje prawa. Kultura wedle *Bundu* była zakorzeniona w rasie, z którą wiązano stopień inteligencji człowieka. Każda potęga państwowa i kultura w historii były produktem jednej rasy. Rozwijały się tak długo, jak trwała rasa. „Kultury zaczęły upadać, gdy liberalizm zmienił bariery rasowe, zezwalając na zwiększenie obcego wpływu na kulturę i powodując jej dezintegrację. Nigdy nie było i nie będzie międzynarodowej czy międzyrasowej kultury!” Stany Zjednoczone są wytworem kultury jednej rasy – aryjskiej. *Bund* zezwalał jedynie synom białych Europejczyków na posiadanie wyłącznego wpływu na życie we wspólnocie. Wedle przywódców organizacji nie nauczano nienawiści rasowej, lecz tylko definiowano różnice rasowe³⁸⁷.

Najniższą z możliwych ras tworzyli Żydzi. *Bund* zalecał pozostanie im „w swych własnych nieasymilowanych kręgach, gdzie będą pozbawieni władzy. Możemy szanować i mieszkać wśród czarnych, Japończyków, Chińczyków Arabów pod warunkiem, iż nasze prerogatywy są chronione podobnie jak w ich własnych krajach. Prawdziwym internacjonalistą, bezdomnym pasożytem rasowo tak wymieszanymi nigdzie nieczującym się jak we własnym domu, jest Żyd”. Przywódca

³⁸⁵ Froboese, op. cit., s. 177.

³⁸⁶ Ibidem.

³⁸⁷ Ibidem.

Bundu Georg Froboese twierdził, iż „prasa, radio i kino są w rękach Żydów. Wiadomo, że w czasie amerykańskiej rewolucji Żydzi prowadzili interesy z obiema stronami konfliktu”³⁸⁸. Powoływał się nawet na najwyższe autorytety państwowe i wojskowe. Froboese podkreślił, iż o wartości obywatelskiej Żydów przekonał się sam generał Grant, gdy 17 grudnia 1862 wydał rozkaz zabraniający im wstępowania do armii Unii. Mieli oni pozostawać 60 mil od linii frontu. Poparciem dla tej tezy miały być obalone mity związane z patriotyzmem Żydów. Haym Solomon uważany przez Żydów za największego bohatera po Jerzym Waszyngtonie w amerykańskiej wojnie o niepodległość okazał się człowiekiem, który w opinii dr. Maxa Kohlera, Żyda z pochodzenia, nie wyłożył ze swej kieszeni ani dolara na potrzeby armii.

Wedle *Bundu* najlepszym przykładem pazerności Żydów była osoba Bernarda Mannesa Barucha – amerykańskiego przemysłowca i polityka, który pod koniec I wojny światowej kierował sprawami przemysłu wojennego i surowców strategicznych USA. Wedle *Bundu* stał się on prawdziwym dyktatorem. Ustalił ceny oraz stawki za pracę. Około 400 zakładów przemysłowych znalazło się pod jego dyktaturą. Żaden wykonawca nie mógł zbudować domu bez zgody Barucha. 27 czerwca 1934 roku reprezentant Mc Fadden przewodniczący komisji bankowości przy Izbie Reprezentantów stwierdził, iż od wybuchu wojny nie było takiego sektora władzy, gdzie Baruch nie byłby doradcą. W czasie I wojny światowej był współpracownikiem Jamesa Francisa Byrnesa w kierowaniu przemysłem zbrojeniowym USA. *Bund* walczył o sprawiedliwość społeczną i wizję Stanów władanych przez białych. Chciano, aby związki zawodowe kontrolowane przez białych były wolne od wpływów żydowskich. Swoicie pojmowano obronę narodu i edukacji³⁸⁹.

„Wzywając amerykańskich ustawodawców do stałego rozwijania legislacji dotyczących kwestii rasowych, nie działamy na szkodę Ameryki. Poprzednie pokolenia amerykańskich uchwałodawców stworzyły przepisy zabraniające istnienia małżeństw międzyrasowych. Mamy Asiatic Exclusion Act, prawa Jim Crow oraz skomplikowany system kwot imigracyjnych. Od zawsze chronienie aryjskiego charakteru naszego narodu było kwestią wielce i prawdziwie amerykańską.

³⁸⁸ Ibidem.

³⁸⁹ Kuhn, op. cit., s. 177.

Tolerowanie pasożytów obcych czyni z naszego narodu coś zupełnie innego – niszczy etykę morale, patriotyzm i koncepcje religijne, czyli nie jest amerykańskie!”³⁹⁰

Amerykanie pochodzenia angielskiego, irlandzkiego, niemieckiego, włoskiego, polskiego francuskiego, rosyjskiego mogą wzajemnie się szanować bez szkody dla narodu³⁹¹. *Bund* wzywał do natychmiastowego zakazu przybywania politycznych uchodźców, oczyszczenia przemysłu filmowego Hollywood z obcych. USA powinny powrócić do polityki Waszyngtona i zerwać wszystkie kontakty z Ligą Narodów³⁹².

Powrót do wartości tradycyjnych i moralności

Totalitarna ideologia zapewnia środki do kontrolowania osób w każdym istotnym aspekcie życia. Istniejący porządek jest postrzegany jako niemoralny i zbyt indywidualistyczny. Powrót do poczucia wspólnoty i moralności jest potrzebny do osiągnięcia lepszego społeczeństwa. W dokumencie statutowym *Bundu* można przeczytać: „Naszym pragnieniem jest przybliżyć naszym amerykańskim współobywatelom prawdziwe i niekwestionowane osiągnięcia niemieckie w nauce i sztuce, niemieckie wynalazki i wkład tego narodu w światowy rozwój rolnictwa, przemysłu i handlu. Przybliżymy wysokie standardy zawodów, pracy, praw i ochrony zwłaszcza klasy robotniczej. Warto poznać niemieckie ideały wolności, sprawiedliwości i honoru. Nowy rząd niemiecki przykłada olbrzymią rolę do promowania równości klas pracowników umysłowych i robotników tak długo, jak pracują nie dla swej korzyści, lecz dla dobra ogólnego. Wspieramy naszych braci w zachowaniu swego języka, kultury, zwyczajów”³⁹³. Podkreślana była także wierność Ameryce: „My niemieccy Amerykanie poświęcamy się obronie flagi, konstytucji i suwerenności naszego narodu. Dążymy do społecznej i gospodarczej rekonstrukcji tego kraju”³⁹⁴. „Chcemy

---

³⁹⁰ Ibidem.

³⁹¹ Wilhelm Kunze, *Racism, Race, Youth – Free America!*, op. cit., s. 177.

³⁹² Kuhn, op. cit., s. 177.

³⁹³ *Awake and Act!*, http://archive.org/stream/AwakeAndAct/MicrosoftWord-Documen1_djvu.txt, dostęp: 7.01.2014.

³⁹⁴ Wheeler-Hill, *Opening address – Free America!*, op. cit., s. 177.

uczyć nasze dzieci, aby wiedziały, iż należy być dumnym z własnego dziedzictwa, z narodu przodków, języka i zwyczajów. W naszych obozach uczymy młodzież, iż patriotyzm nie jest mitem, że etyka, moralność i religia nie są rzeczami dla starych ludzi”³⁹⁵.

Według koncepcji Klanu krótkie sukienki i erotyczne tańce w klubach były zakazane. Jednym z przykładów działań Klanu przeciwko amoralnym osobom był przypadek człowieka żyjącego z amoralną kobietą. Po niedostosowaniu się do ultimatum wydanego przez Klan mężczyzna został zwolniony z pracy i zmuszony do opuszczenia miasta z powodu podniesienia czynszu w jego mieszkaniu. Innym problemem była prohibicja. Ze względu na XVIII poprawkę do *Konstytucji* sprzedaż i produkcja alkoholu była nielegalna. Jednakże procedura ta była często dodatkowym źródłem dochodu dla wielu biednych rolników. Uzależnienie od alkoholu też było utożsamiane z rozwojem prostytucji. W El Paso, w Teksasie, w jednej z lokalnych gazet – „Herald” – opisywano domy publiczne i prostytutki jako siły zła.

Poczucie silnej więzi wspólnotowej

Celem Klanu było zjednoczenie wszystkich ludzi białej rasy, mieszkańców USA, w wieku co najmniej 18 lat, którzy nie odczuwali żadnej lojalności wobec rządu innego kraju, instytucji lub sekty, lojalności do jakiegokolwiek władzy, osoby lub osób. Na początku *Ku Klux Klan* miał być wyłącznie organizacją skupiającą mężczyzn. Jednak wraz z upływem czasu kobiety wierzące w ideę czystego amerykańizmu pragnęły również uczestniczyć w organizacji podobnej do Klanu. Istniały dwie takie organizacje: *Ladies of the Invisible Empire* oraz *Grand League of Protestant Women*. Jednak żadna z nich nie miała poparcia Williama Simmonsa lub Hiramusa Evansa, dwóch najbardziej wpływowych przywódców Klanu. Ostatecznie William Simmons, twórca drugiego Klanu, postanowił przyjąć kobiety w organizacji znanej jako *Kamelia*. *Women of the KKK* był pomocniczym organem Klanu. Został on oficjalnie zaakceptowany w czerwcu 1923 przez Hiramusa Evansa. Wedle niektórych źródeł *WKKK* miał ponad 4 mln członków

---

³⁹⁵ Kunze, *Free America!*, op. cit., s. 177.

w 1925 roku. W stanie Indiana szacuje się, iż 32% kobiet białych było członkami *WKKK*. Ich działalność w dużej mierze koncentrowała się w protestanckich kościołach. *Ku Klux Klan* miał również wiele innych organizacji pomocniczych. Wśród nich były: *Junior Ku Klux Klan* – dla białych, protestanckich, amerykańskich chłopców w wieku od 12 do 18 lat. *Tri-K* przeznaczone było dla białych, protestanckich, amerykańskich dziewczynek urodzonych w wieku 12-18 lat. Kolejna organizacja *American Crusaders* była otwarta dla białych, protestanckich, naturalizowanych obywateli amerykańskich. *Ku Klux Kiddies* został natomiast stworzony dla dzieci.

Bund posiadał również swoją organizację zrzeszającą młodzież niemiecką. Była ona wzorowana na *Hitlerjugend*. Za pomocą wycieczek sponsorowanych przez *Volksbund fuer das Deutschtum in Auslands* (VDA) *Bund* „faszerował” młodzież ideologią supremacji białej aryjskiej rasy. Organizacja ta podlegała kontroli NSDAP i mając kontakt z Rzeszą, zajmowała się dystrybucją propagandy nazistowskiej również w innych państwach. Posiadał własne szkoły w większych miastach. Głównym ich zadaniem było nauczanie języka niemieckiego, obyczajów i kultury. Historia szkół tego typu sięga wyjazdu Severina Winterscheidta, Narodowego Szefa Prasy *Bundu* do Rzeszy w 1936 roku, gdzie złożył wizytę w szkole propagandy prowadzonej przez Heinza Spanknoebela, byłego krajowego przywódcę *Friends of New Germany*. W szkole, do której mogli uczęszczać jedynie członkowie partii, nauczył się metod propagandy, które miał następnie „zaszczepić” w szkołach należących do *Bundu*. Takie szkoły na polecenie Kuhna były organizowane w okolicach Nowego Jorku. Przywódcy regionalni *Bundu* mieli obowiązek do nich uczęszczać. Po zakończeniu szkolenia w Rzeszy Winterscheidt otrzymał rozkaz odwiedzenia wszystkich głównych placówek *Bundu* i przekazywania zdobytej wiedzy podczas lokalnych spotkań. Niemieckie dzieci miały obowiązek uczęszczania do takich szkół. Książki nauczające ideologii były przekazywane przez konsulaty lub przedstawiciela VDA Carla Orgella. Spośród grupy młodzieżowej wywodziło się wielu późniejszych żołnierzy *Ordnungs Dienst*. W wielu lokalach barowych w Buffalo, Milwaukee i Chicago *Bund* organizował wieczory piwne, spotkania przy kawie. Wyświetlano filmy kręcone w Berlinie, sponsorowano zawody w tenisa, piłkę nożną, hokeja, pływaniu. W górach organizowano szkolenie survivalowe

i wspinaczkowe. Przed lokalami żydowskimi roznoszono ulotki z hasłami *Patronize Aryan Stores* Bund wierzył, że należy zawsze pamiętać, iż tylko w jedności jest siła. Ezekiel pisze także, iż w centrum takich radykalnych grup jest strach i poczucie izolacji. Przynależenie do grupy tworzy braterstwo więzi³⁹⁶. Tylko w pełni zjednoczeni członkowie staną się szanowaną klasą praworządnych obywateli Stanów Zjednoczonych Ameryki. *German American Bund* podjął się jednoczenia niemieckiego elementu w celu wzajemnej ochrony oraz ochrony własnych interesów. Jest prawdziwym przedstawicielem większości³⁹⁷.

Stosowanie przemocy fizycznej

Bund założył również paramilitarną jednostkę zwaną *Ordnungs Dienst* wzorowaną na hitlerowskiej *Schutzstaffel*. Dla białych amerykańskich nazistów Wehrmacht i tajna policja były armią odważnych, dzielnych ludzi pokonanych tylko liczebnością przeciwnika. Dzięki wybitnemu przywódcy, który poruszał sumienia wielu Niemców, kraj się zjednoczył wokół wspólnego wysiłku. Taki obraz siły bardziej przemawiał niż legendy o utraconej sile Konfederacji. Pierwszą amerykańską umundurowaną grupą nazistowską była *Sturm Abteilung* organizacji *Teutonia*. W rzeczywistości było to najbardziej wojownicze ramię amerykańskich nazistów i choć nieuzbrojone, to w pełni wyszkolone. Członkowie i spadkobiercy *Sturm Abteilung – Ordnungs Dienst* wykorzystywali swoje pasy jako broń. Członkowie formacji mieli również za zadania szerszenie propagandy i materiałów informacyjnych oraz zdobywanie nowych członków dla *Bundu*. Joseph Schuster był pierwszym narodowym przywódcą organizacji.

Ku Klux Klan również założył własną organizację paramilitarną *Black Legion*, która była aktywna zwłaszcza na środkowo-zachodnich terenach USA. Członkowie *Legionu* nosili czarne stroje przypominające trochę stroje piratów. Organizacja została założona przez Williama Sheparda w stanie Ohio. Całkowitą liczbę członków szacuje się między 20 000 a 30 000 osób skupionych głównie w Detroit. Legion był również aktywny w miejscu powstania – Ohio, gdzie w miejscowości

³⁹⁶ Ezekiel, op. cit., s. XXV.

³⁹⁷ Bernstein, op. cit., s. 177.

Lima mieszkał jeden z liderów organizacji – Virgil Effinger. Associated Press 31 maja 1936 roku opisywała organizację jako grupę luźno ze sobą współpracujących band działających głównie nocą w kilku stanach bez centralnie sterowanej dyscypliny czy jakiegoś wspólnego celu poza granicami prawa przy użyciu broni. Porwanie i morderstwo Charlesa Poole’a w Detroit spowodowało, iż władze dokonały aresztowania i osądzenia grupy 12 osób, kończąc w tym samym działalność *Black Legion*.

Stosunek względem religii

Według doktryny Klanu Biblia była postrzegana jako faktyczne i niezmienne Słowo Boże. Jednak pomimo postrzegania siebie jako chrześcijańskiego bractwa Klan działał przeciwko katolikom i członkom innych religii, zwłaszcza Żydom. Katolicy pojawili się na amerykańskiej ziemi jako emigranci z Europy Wschodniej i Południowej. W roku 1920 katolicy stanowili 36% całego społeczeństwa amerykańskiego. Wielu przywódców Klanu, przyjmowało, iż Klan nie był przeciwnikiem religii tylko religijnej organizacji – biurokratycznej instytucji, która może być rywalem wszelkiej formy rządu. Papież był postrzegany jako autokrata, który był często obecny przy podejmowaniu decyzji w sprawach politycznych. Katolików uważano za fanatyków, którzy mogą w każdej chwili ożywić inkwizycję i palić stopy jak w dawnych czasach. Żydzi atakowani przez Klan należeli głównie do pierwszego lub drugiego pokolenia, które zachowało większość swoich tradycji. Semita był zazwyczaj przedstawiany jako sprytny handlowiec, nie jako pionier, założyciel państwa i narodu. Według *Bundu* naziści, widząc w kościołach zorganizowane instytucje, nie wyrażali chęci do ich akceptacji³⁹⁸. Severin Winterscheidt, następca Kappe na stanowisku redaktora naczelnego czasopisma „*Bundu Deutscher Weckruf und Beobachter*”, w swoich artykułach wielokrotnie atakował katolików, księży i ich rzekomą niemoralność³⁹⁹.

---

³⁹⁸ McLean, op. cit., s. 27.

³⁹⁹ Carlson, op. cit., s. 30-31.

Stosunek względem systemów politycznych i ekonomicznych

W opinii Klanu bolszewicy byli związani z Żydami. Koncepcja ta została najpierw wprowadzona przez Rubena Sawyera, twórcę *brytyjskiego izraelizmu*, który stał się później czołowym działaczem Klanu. Bolszewicy zmierzali do zniszczenia rządowych i finansowych magnatów kontrolujących chrześcijan. Klan przyjął silną antykomunistyczną postawę po wprowadzeniu rządowych ustaw i działań mających na celu śledzenie komunistów w USA. Utworzenie wydziału śledczego w Departamencie Sprawiedliwości przez Prokuratora Generalnego Mitchela Palmera nawet przyspieszyło antykomunistyczne działania. Jednym z takich działań było schwytywanie komunistycznej działaczki Idy Couch Hazlett podczas przemówienia w Madison City, w stanie Iowa. Członkowie Klanu zmusili panią Hazlett przy pomocy tortur i zastraszania do opuszczenia miasta. Bolszewicy byli również nienawidzeni z powodu ich powiązań z Afroamerykanami, którzy zaufali komunistycznej ideologii społecznej równości i sprawiedliwości. Komuniści, z drugiej strony pomagali w walce Afroamerykanów o swoje prawa. W 1925 w wyniku ścisłej współpracy Afroamerykanów i amerykańskich komunistów powstał *American Negro Labor Congress*. Klan był również silnie antyzwiązkowy. 20 lutego 1939 roku przywódca *German-American Bund* Fritz Kuhn, w przemówieniu do Bundu podczas wiecu w Madison Square Garden, powiedział: „My, German-American Bund, zorganizowani jako obywatele amerykańscy z amerykańskimi ideałami jesteśmy zdeterminowani, by chronić nas, nasze domy, nasze żony i dzieci przeciwko spiskowcom, którzy zmieniają tę chwalebłą republikę w piekło bolszewickiego raju...”⁴⁰⁰. W dokumencie statutowym *Bundu* The Purpose and Aims można przeczytać: „kierujemy nasze największe wysiłki do zwalczania komunizmu, internacjonalizmu oraz antyamerykańskich form bojkotu”⁴⁰¹.

We wniosku zgłoszeniowym do *Bundu* można przeczytać apel skierowany do kandydatów: „Wy Niemieccy Amerykanie, jako obywatele amerykańscy powinniście zdawać sobie sprawę, iż waszym obowiązkiem jest wyeliminowanie międzynarodowego żydostwa, ateistycznego

⁴⁰⁰ Kuhn, op. cit., s. 177.

⁴⁰¹ *Awake and Act! Aims and Purposes of the German-American Bund. An Appeal to all Americans of German Stock* – Fritz Kuhn, 17 kwietnia 1936.

komunizmu. Winniście, jako synowie niemieccy chronić stare państwo przed zniesławieniem, pomagając jednocześnie Stanom Zjednoczonym, czerpiąc z niemieckiego doświadczenia”. Jednocześnie Kuhn określał amerykański model demokracji jako nieefektywną formę rządzenia⁴⁰².

Komunistyczna teoria zakładająca unifikację proletariatu całego świata była dla *Bundu* negacją wszelkich naturalnych różnic, które istniały między białym robotnikiem a pochodzącym np. z Chin. *Bund* sprzeciwiał się trójporozumieniu zawartemu w 1936 roku między Francją, Anglią i USA regulującemu wartość franka, funta szterlinga i dolara. „Stabilization Fund w wysokości 2 miliardów dolarów nie był dla naszego kraju dobry. Zagroził suwerenności naszego narodu. Powodował problemy naszego systemu gospodarczego i naraził na wizję świata bezpiecznego dla żydowskiej dominacji w sferze systemów monetarnych, które wciąż opierają się na złocie. Związek domaga się przerwania wszelkich uzgodnień z bankami międzynarodowymi, instytucjami kredytowymi i stworzenia National American Financial System, z wartością wymiany dolara opartą na zdolności produkcyjnej narodu i naturalnych zasobów. Dziś te tak zwane związki zawodowe nie są ani zorganizowane, ani nawet zjednoczone. Pod przywództwem Żydów ruch robotniczy uległ podziałowi na wojujące frakcje. Żydzi odwracając uwagę robotników od ich poważnych problemów twierdzą, iż *Bund* jest dla zorganizowanych robotników zagrożeniem. *Bund* zatem twierdzi, iż wszystkie nasze związki winny być kierowane jedynie przez amerykańskich przywódców, którzy wolni są od wpływów komunistycznych i dominacji moskiewskiej”⁴⁰³. *Bund* domagał się delegalizacji Partii Komunistycznej oraz ścigania komunistów za zdradę⁴⁰⁴.

---

⁴⁰² *Nazis Hail George Washington as First Fascist*, „Life”, 7.03.1938, s. 17.

⁴⁰³ Bernstein, op. cit., s. 177.

⁴⁰⁴ *Ibidem*.

Rozdział szósty.

Powojenny Klan i neonaziści

Jednym z pierwszych ważnych przedsięwzięć odrodzonego po II wojnie światowej Klanu miał być zamach na znakomitego czarnoskórego śpiewaka i działacza społecznego Paula Robesona podczas koncertu w Peekskill oddalonego o 50 mil na północ od Nowego Jorku. Koncert zorganizowany został przez *Kongres Praw Obywatelskich* 27 sierpnia 1949 roku. Robeson znajdujący się wówczas u szczytu sławy gromadził na swoich koncertach zawsze rzesze wiernych fanów, nie tylko Murzynów. Tuż przed koncertem, mocno zresztą reklamowanym za pośrednictwem ówczesnych mediów, zdarzały się przypadki braku entuzjazmu wśród prasy. Miejscowa gazeta „The Peekskill Evening Star” „zaczynała wątpić, czy wizyta Robesona rzeczywiście przynosiła im zaszczyt”⁴⁰⁵.

Jednakże na koncert przyjechała ledwie garstka 150 osób⁴⁰⁶. Okazało się, iż po dwóch stronach między rzędami krzeseł przeznaczonych dla widowni spotkali się w potyczce organizatorzy koncertu i zamaskowani członkowie Klanu. Nawet intonowanie pieśni *Star Spangled Banner* w wykonaniu przestraszonych kobiet i dzieci nie rozładowało napięcia i nie powstrzymało bijatyki. Ostatecznie zamachowcom nie udało się zrealizować celu, gdyż Robeson został wcześniej ukryty przez sekretarza *Kongresu Praw Obywatelskich* Williama Pattersona. Tydzień później dzięki ochronie złożonej z prawie 3000 członków związków zawodowych bez przeszkód można było zorganizować koncert w *Hollow Brook Country Club*⁴⁰⁷. Autorem planu zamachu na Robesona był lokalny przywódca *Ku Klux Klanu* – Bill Hendrix, który zresztą aktywnie współpracował z *Legionem Amerykańskim*.

Ku Klux Klan także po wojnie forsował swą rasistowską politykę. Legalna stała się segregacja rasowa. Amerykańskie miasta dzielone były na strefy rasowe. Utrwalaniem takich stref zajmowały się miejskie komisje strefowe oraz urzędy i komisje do spraw nieruchomości.

⁴⁰⁵ Ireneusz Łapiński, *KKK – Białe kaptury* (Warszawa: Wydawnictwo MON, 1963), s. 91.

⁴⁰⁶ Ibidem, s. 93.

⁴⁰⁷ Ibidem, s. 97.

Komisja strefowa na Florydzie nie dopuściła do wybudowania bloku mieszkalnego dla Murzynów wskutek protestów głównie członków klanu. *Kodeks etyczny* przyjęty w 1948 roku przez *Urząd do Spraw Nieruchomości w Waszyngtonie* postanawiał, iż „żadna nieruchomość w dzielnicy białych nie może być sprzedana, wydzierżawiona, przekazana lub ofiarowana kolorowemu”⁴⁰⁸.

Często zdarzały się przypadki podpaleń, zastraszania osób, które odważyły się zamieszkać w „zabronionych im” dzielnicach. Taki los spotkał światowej sławy chemika doktora Juliana Percy’ego (wynalazł lek na artretyzm). Percy, będąc Murzynem, zakupił dom w białej dzielnicy Chicago – Oak Park. Latem 1951 roku jego dom obrzucony został granatami przez członków Klanu. W latach 1945-47 w Chicago wrzucano granaty do 167 domów czarnoskórych, powodując wiele ofiar⁴⁰⁹. Czuwaniem nad respektowaniem segregacji zajmowały się różnego rodzaju stowarzyszenia, jak np. *Stowarzyszenie Ochrony Właścicieli Domów* będące przykrywką dla bardziej zmilitaryzowanej działalności Klanu⁴¹⁰. Joseph Wallace, przewodniczący *West End Cooperative*, był w rzeczywistości również jednym z prominentnych przywódców Klanu w Atlancie. Klan w celu ochrony stref rasowych powołał do życia nawet organizację młodzieżową w 1946 roku – *Columbians Incorporation*. Uzbrojeni w policyjne pałki, kastety i pistolety oraz dynamit młodzieńcy mieli zaprowadzać spokój. Do utrzymania stref segregacyjnych przyczyniała się również wydawana przez Klan prasa. Jedną z takich gazet była „West End Facts” wydawana w Atlancie. Tak oto opisywała ona zagrożenie płynące ze strony powiększającej się grupy afroamerykańskich sąsiadów: „Czarna masa rozmnaża się nader szybko, tak, iż będziemy zmuszeni mieszkać z nimi na peryferiach albo przenieść się jeszcze dalej”⁴¹¹. Argumenty takie silnie oddziaływały na świadomość społeczeństwa. Dodatkowym jej atutem była łatwa dostępność prasy – była ona bezpłatnie rozprowadzana po domach.

Na 3880 doktoratów z filozofii przyznanych w 1947 roku tylko 8 należało do Murzynów⁴¹². Uczelnie medyczne Południa w ogóle nie

---

⁴⁰⁸ Ibidem, s. 104.

⁴⁰⁹ Ibidem, s. 107.

⁴¹⁰ Ibidem, s. 108.

⁴¹¹ Łapiński, op. cit., s. 111.

⁴¹² Ibidem, s. 124.

przyjmowały Murzynów. W stanach północnych tylko 19 uczelni na 57 ówczesnie istniejących akceptowało czarnoskórych studentów. Na 592 studentów medyków murzyńskich w roku 1946 tylko 85 dostało się na uczelnie dla białych. Reszta studiowała w uczelniach murzyńskich, jak *Meharry Medical College* czy *Uniwersytet Howard*. Ten ostatni mógł rocznie przyjąć maksymalnie 75 studentów. Jednakże kandydatów było przeciętnie 1500. Akcja afirmacyjna wprowadzona nieco później miała zmienić tę sytuację. Niestety jak się okazało wprowadziła ona ukrytą dyskryminację⁴¹³. W stanie Kansas, mając 1/2 krwi murzyńskiej, nie można było zostać studentem. W Tennessee za brak przestrzegania segregacji rasowej w szkołach groziły kary finansowe od 50 dolarów lub pozbawienia wolności od 30 dni do 6 miesięcy. 17 maja 1954 roku decyzją Sądu Najwyższego uznano segregację za nielegalną. Z decyzją sądu walczyła paramilitarna bojówka Klanu wzorowana na formacji SS – *American Confederate Army for White Christians*. Decyzja Sądu spowodowana była falą linczów, jakie przeszły przez Południe. Sądy stanowe były niechętne decyzji Izby Najwyższej, tłumacząc brak jurysdykcji w lokalnej strefie. Glen Terrel z Sądu Najwyższego Florydy stwierdził, iż Sąd Najwyższy nie może zobligować sądu lokalnego do jakiegokolwiek działania⁴¹⁴. Powstawały liczne organizacje zasilane finansowo przez Klan i będące pod jego ideologicznym wpływem. Do nich zaliczały się *National Association for the Protection of White Race*, pod przywództwem Jacka Dempseya oraz *National Association for the Advancement and Protection of the Majority of White People*⁴¹⁵.

Klan stosował również politykę zastraszania Murzynów przed wyborami. W 1948 roku wedle danych archiwalnych Instytutu Gallupa w stanie Missisipi do urn wyborczych poszło mniej niż 1% uprawnionych, mniej niż 2% w Alabamie, mniej niż 3% w Luizjanie. Łącznie ponad 7 milionów Murzynów nie wzięło udziału w wyborach. Murzyni byli rasą, której prawa ograniczano w niemal wszystkich sferach życia, w tym prawa polityczne. Gubernator Talmadge stwierdził, iż „istnieje wiele sposobów na to, aby kota obedrzeć ze skóry, a Murzyna nie dopuścić do głosowania”⁴¹⁶.

---

⁴¹³ Ibidem, s. 126.

⁴¹⁴ Ibidem, s. 129.

⁴¹⁵ Ibidem, s. 129.

⁴¹⁶ Ibidem, s. 134.

Jednym ze środków zniechęcających osoby czarnoskóre do aktywności obywatelskiej był podatek wyborczy istniejący w wielu stanach. W 1948 roku oddano zatem zaledwie 51% głosów⁴¹⁷. Kwota podatku nie była wysoka, lecz nie był to rzeczywisty powód niskiej frekwencji wśród Afroamerykanów. Dla przykładu kilkudziesięcioletni Murzyn, który nigdy wcześniej nie głosował, musiał opłacić zaległy podatek od momentu dojścia do pełnoletności. Podatek należało też uiszczyć w określonym terminie przed wyborami. Jeden z przywódców Klanu w rozprawie *Prawo wyborcze dla Murzynów – teoria fałszywa* wzywał do dobitnego i szczerego stwierdzenia, że dyskryminacja rasowa stanowi narodową politykę amerykańską⁴¹⁸.

W stanach Południa odbierano prawa do głosowania analfabetom czy wprowadzano egzamin ze znajomości Konstytucji. Utrudniano również rejestrację Murzynów na listy wyborcze. Eugene Talmadge, mający olbrzymie poparcie Klanu ubiegający się o urząd gubernatora w przemówieniu radiowym transmitowanym 11 lipca 1945 roku nawoływał: „wszyscy rozsądni Murzyni trzymali się z dala od urn wyborczych, które są przeznaczone wyłącznie dla białych!”⁴¹⁹ Za udzielone przez Klan poparcie Talmadge obiecał pozostawić organizacji i jej szefowi Samowi Roperowi wolną rękę w stosunku do Murzynów. Organizacja klanowa Ropera była grupą terrorystyczną odpowiedzialną za podkładanie bomb w synagogach i kościołach katolickich, zabójstwo Afroamerykanina Harry’ego Moore’a. Klan zastraszał murzyńskich wyborców, często nawet tuż przed dniem wyborów. Pomimo zakrojonej na szeroką skalę akcji blokowania dostępu Murzynów do udziału w wyborach, tej grupie etnicznej udało się osiągnąć sukces, podwajając liczbę wyborców z 595 000 w 1947 roku do 1 303 827 osób w 1958 roku⁴²⁰.

Do aktów dyskryminacji rasowej dochodziło również w armii amerykańskiej i to pomimo faktu, iż Afroamerykanie brali czynny udział po stronie Stanów Zjednoczonych w niedawno zakończonym światowym konflikcie. 5 maja 1943 roku pułkownik William Colman zastrzelił swego nowego szofera, gdyż ten był Murzynem. Ostatecznie pułkownik został zdegradowany do funkcji kapitana ze względu na nie-

---

⁴¹⁷ Ibidem.

⁴¹⁸ Ibidem, s. 136.

⁴¹⁹ Ibidem, s. 139.

⁴²⁰ Łapiński, op. cit., s. 143.

ostrożne obchodzenie się z bronią, a nie zabójstwo. W mieście Tampa na Florydzie w kuchni szpitala wojskowego *McDill Field* zatrudniono hitlerowskich jeńców wojennych, którzy nie godzili się na obecność w jednej sali Murzynów i białych. Wskutek ich interwencji Murzyni spożywali posiłki w odrębnych pomieszczeniach. Hitlerowcy zresztą dość często współpracowali z członkami Klanu i innymi rasistami na terenie USA. W 1944 roku w stanie Georgia wprowadzono pierwsze obozy dla jeńców hitlerowskich. Strażnikami w takich obozach byli najczęściej Murzyni. Podczas transportu jeńców dochodziło do sytuacji dziwnych, gdy jeńcy wchodzili do domów białych i eskortujący ich Murzyni musieli czekać nieraz godzinami na swych podopiecznych. Murzynom z racji prawa nie wolno było wejść do domów białych. Klan wspierany przez nazistów dokonywał akcji sabotażu amerykańskich fabryk wojennych. W maju 1943 roku dokonali on napadu na stocznię w Alabamie. Całkowicie unieruchomiono produkcję w stoczni i przepędzono 16 000 robotników murzyńskich⁴²¹.

Pod koniec II wojny światowej w efekcie współpracy z nazistami klany dokonały licznych zmian w swojej ideologii. Zamiast aktywnie zwalczać związki zawodowe Klan zaczął przedstawiać się jako ich obrońca. Nowy wspólny plan działania wymierzony był przeciwko ruchowi robotniczemu i planowi Roosevelta. Klan przenikał związki zawodowe, próbując mianować swoich członków na stanowiska kierownicze. Komuniści stali się najważniejszym wrogiem dla Klanu. W kolejnych dekadach zaliczali byli oni oprócz Żydów do głównych wrogów Klanu i nazistów. Dave Holland przywódca organizacji *Southern White Knights* twierdził, iż Murzyni są finansowani przez komunistów. „Stanley Levinson – prawnik żydowskiego pochodzenia, który dzięki Bogu już nie żyje jest znany jako twórca mowy I have a dream Martina Luthera Kinga. Założyciel komunizmu Karol Marks był również Żydem. Do Beniamina Hooksa każdy przewodniczący NAACP był Żydem”⁴²².

W 1946 roku powstała *Columbians Incorporated* – formacja militarna Klanu, która nosiła mundury wzorowane na przedwojennym *German American Bundzie* czy hitlerowskich bojówkach *SS. Columbians Inc.*, otrzymała od stanu Georgia licencję na prowadzenie działalności jako

⁴²¹ Ibidem, s. 151.

⁴²² Ezekiel, op. cit., s. 96.

zwolniona od podatku organizacja dobroczynna. Raymond Healey, zwany irlandzkim Führerem, przywódca poprzedniczki *Columbians – Białego Frontu*, opublikował na łamach prasy wiele szczegółów związanych z bliską współpracą Klanu i nazistów. Emory Burke, był jednym z redaktorów „American Bulletin” wydawanego przez Ann Tellian – agentkę hitlerowską utrzymującą kontakt z Juliusem Streicherem⁴²³. Pismo było finansowane przez Huberta Schmiederricha, który był uczestnikiem puczu monachijskiego 1923 roku. Jako gorliwy wyznawca Hitlera pojawił się w USA z misją tworzenia tam załączków partii. William Bishop – redakcyjny kolega Burke’a – został później aresztowany przez FBI jako agent hitlerowski. Julius Streicher skazany został w Norymberdze za zbrodnie przeciwko ludzkości.

Segregacja rasowa z czasem była stopniowo delegalizowana. Przepisy prawne znosiły segregację rasową włącznie ze szkolnictwem, otwierając szanse na podniesienie poziomu edukacji dla Afroamerykanów, Niestety, lata zapaści edukacyjnej w tej grupie etnicznej spowodowały, iż wielu z nich nie uzyskiwało indeksu wyższych uczelni. 1 października 1963 roku doszło na Uniwersytecie Oxford do wydarzeń, które odbiły się echem w całym niemal ówczesnym świecie. Kandydat na studenta James Meredith nie został wpisany na listę studentów mimo że miał gwarantowane takie prawo. Niesdoszły student odwołał się do Sądu Apelacyjnego federalnego w Nowym Orleanie, który potwierdził jego prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia. W sprawę włączył się gubernator stanu Ross Barnett, który nie uznał wyroku sądu. Barnett wprowadził nawet prawo poprzez proklamację zezwalającą na aresztowanie urzędników federalnych próbujących wykonywać decyzje sądu w Nowym Orleanie. Sprawa Mereditha dotarła nawet do samego prezydenta Kennedy’ego, który upoważnił ministra obrony McNamare do podjęcia kroków wprowadzających w życie orzeczenie sądu federalnego. 30 września w bazie wojskowej w Memphis zgromadzono 1380 żandarmów i 500 marshals (policjantów)⁴²⁴.

Po stronie gubernatora zgromadziło się wielu rasistów z całego Południa, 250 uzbrojonych leśniczych i tysiące policjantów stanowych. Ówczesny minister sprawiedliwości Robert Kennedy konsultował sprawę ewentualnej akcji wojskowej ze swym bratem. Meredith ostatecznie

⁴²³ Łapiński, op. cit., s. 156.

⁴²⁴ Ibidem, s. 162.

zamieszkał w domu studenckim, jednakże musiał przebywać w oddzielnym pomieszczeniu pod stałą ochroną urzędników federalnych. Związane było to z niechęcią białych studentów. Meredith uczęszczał na wykłady, mieszkał w odosobnionym pokoju w domu studenckim cały czas pilnowany przez władze federalne. Te określiły akcję wprowadzenia Mereditha na uczelnię jako prawdziwy sukces.

Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej Hiram Evans – przywódca odrodzonego Klanu – został zastąpiony przez Jamesa Colescotta z Indiany. Colescott dotychczas był zwierzchnikiem organizacji na terenie obydwu Karolin, gdzie związki zawodowe aktywnie działały w przemyśle tekstylnym oraz w Georgii. Ostatnie lata istnienia Klanu to nie tylko wewnętrzne podziały i aspiracje niektórych z przywódców regionalnych, lecz także konflikt wewnątrz organizacji spowodowany jej sojuszem z amerykańskimi nazistami. Kresem działalności organizacji było nałożenie przez *Internal Revenue Service* kary na Klan, domagając się zwrotu zaległych podatków z lat 20. w kwocie 685 000 dolarów. Klan był zmuszony do wyprzedaży swego majątku. Lata powojenne w Stanach Zjednoczonych to napływ wielkiej liczby imigrantów. Na Południu związki zawodowe rozpoczynały walkę o poprawę sytuacji materialnej najniżej opłacanych pracowników fizycznych. Obserwowalna stała się migracja ludności wiejskiej do miast.

Kolejnym przywódcą Klanu był Samuel Green, lekarz medycyny z Atlanty. Założył on *Association of Georgia Klans* w 1945 roku. Jego organizacja klanowa oparta była na znanych już ideach antymurzyńskich, antyżydowskich, antykatolickich i antykomunistycznych. Green dokonał reorganizacji struktur klanu w Kalifornii, Kentucky, Nowym Jorku, New Jersey, Pensylwanii, Georgii, Południowej Karolinie, Tennessee, Florydzie i Alabamie. Agencje federalne i stanowe prowadziły jednakże śledztwa wobec Klanu, a Green miał poczucie, iż działalność jego organizacji jest stale monitorowana. Prasa na Południu, dotychczas przychylna Klanowi, stała się wrogo nastawiona, pastorzy w lokalnych kościołach niechętnie identyfikowali się z Klanem. Wprowadzono regulacje prawne stanowe i lokalne zabraniające noszenia strojów klanowych, czy palenia krzyży. Po śmierci Greena w 1949 roku Klan był organizacją bardzo podzieloną i nieustannie toczącą wewnętrzne spory.

Klan obrońcą segregacji rasowej

Lata 40. XX wieku to powolny początek desegregacji rasowej. Zarządzenie nr 8802 dotyczące państwowej kontroli nad polityką zatrudnienia w przemyśle zmierzało do zapewnienia Murzynom równych szans w tej dziedzinie. W 1946 roku Sąd Najwyższy uznał segregację rasową w komunikacji międzymiastowej za nielegalną. 17 maja 1954 roku na mocy decyzji Sądu Najwyższego USA w sprawie sądowej *Brown vs. Board of Education of Topeka* szkolnictwo publiczne stało się dostępne dla Afroamerykanów. Wyrok oznaczał w praktyce koniec segregacji rasowej w USA.

Wraz z odrzuceniem zasady *separate but equal* przez Sąd Najwyższy rozpoczął się proces integracyjny obejmujący także system amerykańskiego szkolnictwa. W 1954 roku wielu białych mieszkańców Południa nie mogło pogodzić się z tą sytuacją i za wszelką cenę chciano podtrzymać segregację rasową. Desegregacja napotkała taki sam opór na Południu jak posecesyjna *Rekonstrukcja* narzucona przez Północ. Była to idealna atmosfera dla odrodzenia Klanu. Jedną z pierwszych prób podjął w 1953 roku pracownik fabryki samochodów Eldon Edwards, zakładając *I.S. Klans, Knights of the Ku Klux Klan* w Atlancie. Nie była to organizacja, która przyciągnęła tłumy wielbicieli. We wrześniu 1956 roku Edwards był gospodarzem jednego z największych wieców Klanu w minionych latach. Prawie 3 tysiące członków Klanu zebrało się na Stone Mountain. Do 1958 roku grupa Edwardsa liczyła między 12 i 15 000 osób. Organizacja *I.S. Klans* nie była jedyną na Południu, która chciała się odrodzić. Powstawały liczne drobniejsze organizacje często rywalizujące ze sobą pod względem brutalności. Edwards zmarł w 1960 roku i jego organizacja uległa rozpadowi. W 1961 roku Robert M. Shelton, sprzedawca z Alabamy, założył kolejną organizację klanową – *United Klans of America*. Zyskała ona złą sławę po ataku na aktywistów murzyńskich w Birmingham, Montgomery i Anniston, a także prowadziła zbrojne konfrontacje na uczelniach w Alabama, Georgii i Missisipi. W 1965 roku organizacja Sheltona liczyła około 35 000-50 000 osób na Południu USA.

Klan organizacją terrorystyczną

Południe na początku lat 60. XX wieku było areną konfrontacji zwolenników segregacji i integracji. Konfrontacje często prowadziły do rozlewu krwi. Atakowano autobusy przewożące aktywistów praw obywatelskich. Członkowie Klanu podpalali domy aktywistów i kościoły afroamerykańskich wspólnot. Największą brutalnością odznaczał się Klan *White Knights of Missisipi*. Organizacja w szczycie swej działalności posiadała jedynie 6-7 000 członków, jednakże miała opinię najbardziej brutalnej od czasów *Rekonstrukcji*. Organizacja ta popełniła wiele przestępstw w latach 60., jednak najbardziej szokującymi były zabójstwa jednego czarnoskórego i dwóch białych aktywistów na rzecz praw obywatelskich w Filadelfii 21 czerwca 1964 roku. Klan dokonał wielu pozbawionych sensu zabójstw osób należących do mniejszości etnicznych, niekoniecznie aktywistów. Zabito m.in.: pułkownika Lemuela Penna, czarnoskórego nauczyciela, byłego żołnierza, a także pastora Jamesa Reeba, którego pobito podczas protestów w miejscowości Selma, w stanie Alabama oraz Violę Liuzzo, aktywistkę praw obywatelskich, którą zabito w 1965 roku podczas podróży między wiecami wyborczymi na trasie między Montgomery i miastem Selma.

Klansmani zaczęli wykorzystywać do siania terroru dynamit i bomby. Jeden z pierwszych ataków bombowych miał miejsce w styczniu 1956 roku, gdy zdetonowano ładunek pod domem Martina Luthera Kinga w Montgomery. Między tym wydarzeniem a 1 czerwca 1963 roku miało miejsce 138 wybuchów bombowych. Jeden z ataków bombowych przeprowadzonych przez Klan do dziś budzi olbrzymie kontrowersje. 15 września 1963 roku bomba z dynamitem wybuchła w pobliżu kościoła baptystów w Birmingham, zabijając cztery młode czarnoskóre dziewczynki. Zabójstwo dziewczynek było inspiracją dla filmu Spike'a Lee *Four Little Girls*. Kampania zwalczania działalności aktywistów przy użyciu ataków bombowych objęła 70 zamachów w Georgii i Alabamie, podpaleń 30 kościołów dla czarnoskórych w Missisipi oraz 10 zabójstw na tle rasowym tylko w samej Alabamie.

Członkowie Klanu działali w atmosferze zarówno oficjalnej dezaprobaty, jak i cichego przyzwolenia ze strony organów prawa działających na Południu. Przystępstwa popełniane przez Klan zaczęły powodować ogólnonarodowe zainteresowanie, w tym władz federalnych. 2 lipca

1964 roku uchwalono ustawę o prawach obywatelskich (ang. *Civil Rights Act*), która postulowała zakaz dyskryminacji obywateli w miejscach publicznych czy dyskryminacji w miejscu pracy.

W 1964 roku FBI rozpoczęło tajne śledztwo opierające się na infiltracji Klanu. Stworzono program *FBI Cointelpro*. W 1965 roku FBI posiadało już informatorów w połowie z 14 ówczesnie istniejących oddziałów *Ku Klux Klanu*. Na 10 000 działających wówczas członków FBI utrzymywało kontakt z 2000, którzy dostarczali bieżące informacje o swoich organizacjach. W tym samym roku skala aktów przemocy sprawiła, iż prezydent Lyndon Johnson i kongresman z Georgii Charles L. Weltner wezwali do rozpoczęcia śledztwa na poziomie Kongresu. Zarzuty postawiono siedmiu członkom organizacji klanowych. Robert Shelton i dwaj inni przywódcy klanowi zostali skazani na rok więzienia.

Nowa wizja Klanu – organizacja polityczna

Pod koniec lat 70. XX wieku wydawało się, iż Klan po raz kolejny będzie mógł się odrodzić. Między 1975 a 1979 rokiem liczba członków Klanu wzrosła z 6500 osób do 10 000 wraz z liczbą około 75 000 aktywnych sympatyków. Raphael Ezekiel utrzymuje, iż od lat 80. obserwuje się stopniową nazyfikację Klanu⁴²⁵.

Dzięki Davidowi Duke’o udało się na pewien czas nieco złagodzić i poprawić negatywny obraz Klanu. Duke, były neonazista, w 1975 roku założył swoją organizację klanową zwaną *Knights of the Ku Klux Klan*. Prowadził intensywną kampanię medialną swojej organizacji. Udzielał licznych wywiadów dla prasy, radia i telewizji w całym kraju. Określany był przez prasę jako twórca nowego oblicza Klanu – organizacji o dżentelmeńskim charakterze. Wzrastające zainteresowanie Klanem postanowił wykorzystać do osiągnięcia sukcesu w polityce. W 1975 i w 1979 roku Duke bez sukcesu ubiegał się o fotel senatora w Luizjanie.. Don Black zastąpił Duke’a na stanowisku przywódcy organizacji w 1980 roku. Niestety, nie powiodła się próba zachowania integralności organizacji ani jej nowego oblicza zaproponowanego przez poprzedniego przywódcę. W rok po objęciu władzy Black wraz

---

⁴²⁵ Ezekiel, op. cit., s. XXIV.

z kilkoma członkami Klanu oraz neonazistami został skazany za próbę obalenia rządu *Wspólnoty Dominiki* (ang. *Commonwealth of Dominica*).

Klan konfrontacyjny – organizacje Billa Wilkinsona i Louisa Beama

Zupełnie odmienny wizerunek Klanu – organizacji walczącej przy użyciu broni zaproponował Bill Wilkinson twórca *Invisible Empire*. Znany był z tego, iż chętnie pozował do zdjęć zawsze w towarzystwie swej prywatnej uzbrojonej w karabiny maszynowe ochrony. Broń była bardzo często obecna na spotkaniach Klanu. Podobnie jak Duke, także i Wilkinson docierał z ideami klanowymi do młodzieży. W tym celu zbudowano nawet obóz dla młodzieży w Alabamie, gdzie młodzi ludzie uczyli się posługiwania się bronią. W 1979 roku 12 członków Klanu Wilkinsona noszących koszulki organizacji dokonało popalenia starego autobusu szkolnego. Organizacja Wilkinsona zajmowała się konfrontacją z grupami zwłaszcza Afroamerykanów. Najbardziej znanym przykładem jest zastraszanie tej społeczności w mieście Decatur, w stanie Alabama. W 1978 roku opóźniony umysłowo 26-letni czarnoskóry Tommy Lee Hines został oskarżony o zgwałcenie trzech białych kobiet. W mieście dochodziło do licznych protestów, zwłaszcza afroamerykańskiej etni, dla której skazywanie chorego umysłowo człowieka było pogwałceniem jego praw. Wilkinson wykorzystał napięcie panujące w mieście i organizował liczne manifestacje Klanu, które gromadziły 3000-10 000 zwolenników idei białej supremacji. W maju 1979 roku 80 członków *Invisible Empire* uzbrojonych w pistolety, strzelby stanęło naprzeciw paradzie wolności ku czci Tommy'ego Lee Hinesa w centrum Decatur. W wyniku starć zabito dwóch czarnoskórych mężczyzn i dwóch klansmanów. 10 członkom Klanu, wraz z *Grand Dragonem* Klanu z Alabamy, postawiono zarzuty naruszenia praw obywatelskich. Działalność Wilkinsona spowodowała utworzenie projektu monitorowania działalności organizacji klanowych – *Klanwatch Project* w ramach działalności organizacji zwalczającej rasizm – *Southern Poverty Law Center* Morrisa Deesa. Kolejną paramilitarną grupę klanową zorganizował w Teksasie Louis Beam, *Grand Dragon* w organizacji

Davida Duke. Beam, weteran wojny w Wietnamie szczególną nienawiścią darzył właśnie imigrantów z Wietnamu. Założona przez niego organizacja – *Texas Knights* specjalizowała się w walce partyzanckiej. Posiadała nawet swój zbrojny oddział nazwany – *Texas Emergency Reserve*. Beam aktywnie uczestniczył w konfrontacjach między wietnamskimi i amerykańskimi rybakami w Galveston Bay. Po spaleniu łodzi Wietnamczyków i stosowaniu gróźb wobec imigrantów z Wietnamu organizacja napotkała opór ze strony władz federalnych, które zagroziły procesami sądowymi.

W 1979 roku grupa członków Klanu wraz z neonazistami planowała konfrontację z członkami *Communist Workers Party*, którzy organizowali antyklanowe demonstracje w Greensboro, w stanie Północna Karolina. 3 listopada 1979 roku doszło do tragicznych w skutkach zamieszek określanych jako *masakra z Greensboro*. Członkowie Klanu, współpracując z *American Nazi Party*, zabili wówczas pięć protestujących osób. Ofiary masakry były członkami *Communist Workers Party* (pol. *Komunistyczna Partia Pracownicza*).

Współpraca neonazistów i Klanu

O istniejącej od dłuższego czasu współpracy między Klanem i amerykańskimi nazistami można było się dowiedzieć z raportów przesłuchań prowadzonych przez *House Committee on Un-American Activities*. Jednym z zeznających był ekspolicjant i członek *Ku Klux Klanu* – Ralph Pryor z Wilmington, w stanie Delaware – który wyznał, iż odszedł z Klanu po jednej ze wspólnych uroczystości organizacji i *American Nazi Party*. Wówczas zrozumiał, iż Klan zaprzedał swoje wyznawane ideały, honorując działalność i śmierć Daniela Burrosa, członka Klanu z Nowego Jorku i byłego członka partii nazistowskiej. Pryor w złożonym przed Komisją Kongresu zeznaniu stwierdził, iż spotkanie przypominało bardziej wiec nazistów niż ceremonię przeprowadzoną rytuałami stosowaną zazwyczaj przez Klan. Odtwarzano muzykę zespołów nazistowskich, wygłaszano referaty.

Kolejnym świadkiem był Roy Frankhauser, eksczłonek *American Nazi Party* i *National States Rights Party*, a także *Grand Dragon* Klanu w Pensylwanii. Śledczy Komisji Donald Appell zaznaczył, iż trzej

członkowie Klanu, z którymi współpracował Frankhauser w Nowym Jorku, byli poprzednio związani z *American Nazi Party*.

Na początku lat 70. XX wieku zaobserwowano wzrost liczby aktywnie działających rasistów spowodowany powstawaniem coraz liczniejszych organizacji neonazistowskich. Neonaziści, podobnie jak członkowie Klanu wierzyli w idee supremacji białej rasy. Napotykali też podobne problemy – relatywnie małą liczbę członków oraz znaczący stopień defragmentaryzacji w strukturach organizacji. Podobnie jak Klan Duke’a naziści również próbowali skupić się wyłącznie na medialnej obecności i sformowaniu bloku politycznego. W 1975 roku trzech członków *National Socialist Party of America* (NSPA) osiągnęło dobre rezultaty w wyborach do rady miejskiej w Chicago. W 1976 roku jeden z członków *National Socialist White People’s Party*, na którego plakatach wyborczych widniała swastyka, zdobył 5000 głosów poparcia w wyborach na fotel burmistrza Milwaukee. Największym wynikiem mógł się jednak poszczycić w 1980 roku niejaki Harold Covington, który uzyskał 56 000 głosów w wyborach na prokuratora generalnego stanu Północna Karolina⁴²⁶. W tym samym roku nazista Gerald Carlson wygrał nominację republikańską na kongresmana Michigan. Udało mu się uzyskać 32% głosów⁴²⁷. Naziści, podobnie jak to czynił Klan, również specjalizowali się w konfrontacjach ze swymi przeciwnikami. Najbardziej znanym zajściem był protest i walki uliczne, do jakich doszło w 1976 roku w chicagowskim parku Marquette. Murzyni zorganizowali wówczas manifestację, żądając równego dostępu do mieszkalnictwa. Biała młodzież zorganizowała kontrmanifestację. Ostatecznie społeczność afroamerykańska zrezygnowała z udziału w manifestacji, czym wywołała wściekłość białych. Doprowadziło to do zniszczenia prawie 200 samochodów i śmiertelnego postrzelenia jednego z policjantów. Rok później 1500 członków NSPA urządziło kontrmanifestację w *Marquette Park*. W wyniku zamieszek 16 policjantów zostało rannych⁴²⁸.

Pod koniec lat 70. i na początku 80. XX wieku członkowie organizacji klanowych i neonaziści rozpoczęli aktywną współpracę, która była

⁴²⁶ Sara Bullard, *The Ku Klux Klan: A History of Racism & Violence*, s. 34 oraz *The Encyclopedia of North Carolina*, tom II (St. Clair Shores, MI: Somerset Publishers Inc., 1999), s. 129.

⁴²⁷ *Neo-fascism in the 80s: Where It Comes From*, <http://www.workers.org/marcy/cd/samklan/klangov/klangv01.htm>, dostęp: 19.12.2013.

⁴²⁸ *The Ku Klux Klan: A History of Racism...*, op. cit., s. 34.

korzystna dla obu stron. W raporcie z 1986 roku opracowanym przez *Division of Church and Society of the National Council of Churches of Christ* stwierdzono, iż łącznie na wiecach w całym kraju spotykało się ponad 150 000 zwolenników organizacji rasistowskich. Taka sama liczba wspierała finansowo takie organizacje⁴²⁹. Pomimo posiadania odmiennych tradycji organizacje uznawały takich samych wrogów i wykazywały taki sam stopień fanatycznego zainteresowania ideą białej supremacji. Niektórzy przywódcy klanowi rozpoczynali swoje „kariery” od bycia aktywnymi neonazistami – jak David Duke czy Don Black. Były nazista Glenn Miller wykorzystywał nawet stroje oraz nazistowskie pozdrowienie w swej organizacji klanowej.

W Północnej Karolinie członkowie klanów oraz neonaziści zamieścili artykuł w antysemitycznym piśmie *Thunderbolt* (później pod zmienioną nazwą: *The Truth At Last*). Klan zyskiwał poparcie wśród tradycjonalistów. Naziści zyskiwali natomiast poparcie wśród zbuntowanej młodzieży. W ten sposób wspólny front klanowo-nazistowski miał szerokie grono odbiorców.

Naziści mieli także wpływ na zmianę retoryki stosowanej przez Klan. Organizacja ta zaczęła stosować w swej walce nie tylko argumentację słowną, lecz także dopuszczała się morderstw dokonywanych przy pomocy broni palnej, ładunków wybuchowych. W 1981 roku ponad 1000 osób uczestniczyło w szkoleniu militarnym zorganizowanym przez *Christian Patriots Defense League* w Louisville, w stanie Illinois. W szkole przetrwania należącej do *Posse Comitatus* w 1982 roku członkowie przechodzili szkolenie z wysadzania dróg publicznych, zapór wodnych i mostów. Na terenie obozu szkoleniowego organizacji *Covenant, Sword and Arm of the Lord* można było odbyć trening z walki wręcz, szkoły przetrwania, walki zbrojnej na ulicach miasta. W 1985 roku dzięki akcji FBI udało się przechwycić olbrzymie ilości dynamitu oraz olbrzymi zapas cyjanku. Pod koniec lat 80. obserwuje się powstanie wielu ruchów separatystycznych, skrajnie prawicowych, jak *Identity Churches* czy *Posse Comitatus*.

Christian Identity jest ruchem, który naucza, iż biali są jedynymi prawdziwymi dziećmi Boga, również istoty rasy białej. Biali są Izraelitami opisywanymi w Starym Testamencie. Wedle tego ruchu Mojżesz był pierwszym wielkim przywódcą tych Aryjczyków, którzy osiedli

---

⁴²⁹ Ibidem, s. 4.

w Kanaan, gdzie sprawowali władzę. Następnie rozproszeni przez Asyryjczyków i Rzymian migrowali na północ przez Kaukaz (stąd nazwa rasy kaukaskiej) na zachód do Europy Północnej. Z plemienia Judy powstały Niemcy, z plemienia Dan powstała Dania. *Identity* naucza, iż tylko biali zostali stworzeni przez Boga. Tylko biali są ludźmi. Ludzie kolorowi zaliczani są do ras nieczystych – powstałych na skutek mieszania się zwierząt z ludźmi. Żydzi są dziećmi szatana, zrodzonymi na skutek fizycznej miłości między Ewą i wężem⁴³⁰. Według *Christian Identity* biały Bóg-ojciec wzywa Aryjczyków do dominacji na świecie, aby władać nad ciemnymi pod-rasami ludzkimi i walczyć do śmierci z dziećmi szatana – Żydami⁴³¹. Wedle przywódcy jednej z organizacji klanowej Toma Metzgera Żydzi byli mocodawcami ruchu walki o prawa obywatelskie⁴³². Twierdził on ponadto, iż 60 milionów białych dzieci poddano aborcji od 1972 roku. Znaczną liczbę lekarzy wykonujących aborcje stanowili Żydzi⁴³³. „Żyd ma naturalne pragnienie, aby zniszczyć moralność i dzieci, które kochamy. Istnieje wieczna walka między synami Pana i synami szatana. Oni nienawidzą nas, naszego Ojca, naszej kultury, muzyki i dzieci. Są antychrystem”⁴³⁴. „Dzieci szatana są rebelią przeciw Chrystusowi. Nienawidzą nas, gdyż kochamy nasz naród, naszą moralność i rodziny. Popatrzymy na to, co się stało w ciągu minionych 25-30 lat – aborcje, homoseksualizm, mieszanie ras. Ideą Żydów jest, aby nas zmieniać. Większość kościołów nie widzi niczego złego w homoseksualizmie czy mieszaniu ras. Biblia mówi jasno – nie nawracaj homoseksualisty – zabij go”⁴³⁵.

Pod koniec lat 80. obserwowalny był spadek liczby organizacji klanowych oraz ich członków. Szacuje się, iż Klan na początku lat 90. posiadał nie więcej niż 5 000 zwolenników. Według raportu *Anti-Defamation League* w USA było wówczas nawet mniej, bo 4000 klansmanów⁴³⁶. Według projektu *Klanwatch* ówczesne organizacje klanowe były odpowiedzialne za dokonanie 31 morderstw na tle rasowym w 1992 roku. Klan dokonał też 117 ceremonii palenia krzyży w 1992 roku⁴³⁷.

⁴³⁰ Ezekiel, op. cit., s. XXVI.

⁴³¹ Ibidem, s. 40.

⁴³² Ibidem, s. 78.

⁴³³ Ibidem, s. 89.

⁴³⁴ Ibidem, s. 44.

⁴³⁵ Ibidem.

⁴³⁶ Anti-Defamation League, *The KKK Today: a 1991 Status Report*, 1991, s. 1

⁴³⁷ *The Ku Klux Klan: A History of Racism...*, op. cit., s. 5.

Stan taki związany był z pojawianiem się nowszych organizacji, które stanowiły dla Klanu poważną konkurencję. Przywódcy klanowi wobec inwigilacji stosowanej przez różne organizacje antyklanowe czy władze federalne zaczęli obawiać się tworzenia nowych struktur organizacji. Stagnacja i marazm w aktywności klanów spowodował przechodzenie członków tych organizacji do nowo tworzonych na początku lat 90. antyrządowych organizacji patriotów czy milicji.

Tabela nr 1. Morderstwa i akty wandalizmu na tle rasowym⁴³⁸

Rok	Ilość popełnionych morderstw na tle rasowym:	Wandalizm na tle rasowym (przypadki)
1989	7	–
1990	20	–
1991	27	–
1992	31	322
1993	30	405

Chrześcijańscy Patrioci są przeciwnikami rządu federalnego, walczą także z poborcami podatkowymi, bankiem centralnym i integracją narodowościową (rasowej). Argumentując swoje stanowisko odwołują się do Biblii i Konstytucji USA. Ruch ten składa się z ogromnej liczby małych grup i pojedynczych osób, a ich liczbę szacuje się na wiele milionów osób. Z reguły *Chrześcijańscy Patrioci* określają rząd federalny mianem *ZOG (pol Syjonistycznego Rządu Okupacyjnego)*. Głoszą ideę oderwania północnych stanów od federacji i utworzenia na ich terenach republiki tylko dla białych. Ofiarami przemocy stają się ekolodzy, Afroamerykanie, osoby LGBT oraz lekarze dokonujący aborcji. Organizacja *National Gay and Lesbian Task Force* odnotowała 7000 przestępstw przeciwko osobom homoseksualnym w 1990 roku⁴³⁹. Ruch antyrządowych „patriotów” zaczął się odradzać po wyborze Baracka Obamy na prezydenta USA w 2008 roku. Przyczynami zwiększenia się aktywności tych grup są również: wzrost imigracji, problemy gospo-

⁴³⁸ Ezekiel, op. cit., s. xxiii.

⁴³⁹ *The Ku Klux Klan: A History of Racism...*, op. cit., s. 5.

darce kraju. W 2012 roku organizacja *Southern Poverty Law Center* zidentyfikowała istnienie 1274 organizacji „patriotów”. Spośród tych grup 334 stanowiły milicje⁴⁴⁰.

Grupy „patriotów” działały po raz ostatni nadzwyczaj aktywnie w 1996 roku, tuż po zamachach bombowych w Oklahoma City. Wówczas istniało 858 takich organizacji⁴⁴¹. Czynnikiem powodującym wzrost działalności patriotów był kryzys gospodarczy, który dotknął zwłaszcza stany zachodnie i wybór demokratycznego kandydata, liberała Billa Clintona na prezydenta USA. Grupy „patriotów” sprzeciwiają się także *Nowemu Porządkowi Świata*. Są wyznawcami rozmaitych teorii spiskowych. Jedna z nich określa *Narody Zjednoczone* jako organizację narzucającą światu globalny plan – *Agendę 21*, której celem jest zabieranie mienia mieszkańcom Stanów Zjednoczonych i innych krajów. Plan *Agendy 21* miał zostać w tajny sposób uzgodniony przez przywódców państw. Inna z teorii głosi, iż rząd amerykański dąży do umieszczenia wszystkich „niewygodnych” obywateli w specjalnych obozach koncentracyjnych, które będą nadzorowane przez *Federal Emergency Management Agency*. Inna teoria mówi o zagrożeniu dla suwerenności USA, gdyż sugeruje plany połączenia Ameryki, Kanady i Meksyku w jedno państwo. Dla zwolenników tej koncepcji widocznym znakiem potwierdzającym hipotezę było podpisanie paktu *NAFTA*.

Z organizacji patriotycznych wyłaniają się również ich formacje zbrojne zwane milicjami. Powstawały one na terenach USA w celu zapobiegania przejmowania przez rząd federalny broni należącej do osób prywatnych. Niektóre milicje były organizowane przez wieloletnich przywódców *Aryan Nations*⁴⁴².

Grupy wchodzące w skład prawicowych, nazistowskich milicji najczęściej podzielone są na okręgi, działają też na poziomie federalnym. Do najbardziej znanych należą: *Michigan Militia*, *Militia of Montana*, *Arizona Patriots*, *Texas Light Infantry*, *Constitutional Defense Militia (New Hampshire)* lub *Citizens for the Reinstatement of Constitutional*

⁴⁴⁰ *Intelligence Report, Spring 2012, Issue Number: 145 Active 'Patriot' Groups in the United States in 2011*, <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-report/browse-all-issues/2012/spring/active-patriot-groups-in-the-united-states>, dostęp: 26.07.2022.

⁴⁴¹ „Patriot Movement”, <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-files/ideology/patriot-movement>, dostęp: 19.12.2013.

⁴⁴² Ezekiel, *op. cit.*, s. XXXII

Government (Północna Karolina). Liczba ich członków waha się od kilkudziesięciu do kilku tysięcy aktywistów, lecz na poziomie federalnym wynosi według niektórych danych nawet 200-300 000 na rok 2006. Prawie we wszystkich stanach działają tego typu organizacje, a centrum ruchu znajduje się w Górach Skalistych. Organizacje separatystów wykorzystują fakt, iż ten obszar jest stosunkowo słabo zaludniony, z niewielką liczbą stróżów prawa⁴⁴³. W jednym z hrabstw – Sanders County obejmującym obszar 2600 mil kwadratowych – do niedawna służbę pełniło zaledwie siedmiu funkcjonariuszy⁴⁴⁴. Oficjalnie akcentują swój sprzeciw wobec wszelkich prób kontrolowania posiadania broni. Po raz pierwszy od rozkwitu *Ku Klux Klanu* w latach 20. XX wieku udało się ruchowi pravicowo-radykalnemu, poprzez współpracę z milicjami, stworzyć uzbrojony ruch masowy oparty na tradycjach KKK. Organizacje milicyjne przeprowadzają szkolenia paramilitarne, przygotowując swoich członków do obrony obywateli amerykańskich na wypadek wewnętrznego konfliktu – wojny z amerykańskim rządem. Takie ćwiczenia wojskowe z użyciem broni mające na celu pozbawienie życia czy wolności osobistej na tle religijnym lub rasowym są nielegalne na mocy *Paramilitary Training Control Act* z 1991 roku. Jednakże udowodnienie celu szkolenia wymagałoby ścisłej współpracy osoby szkolonej z prokuraturą. Ustawa ta nie była zatem rygorystycznie egzekwowana⁴⁴⁵.

Oprócz organizacji „patriotów” czy milicji wokół walki z *Nowym Porządkiem Świata* powstają organizacje społeczne. Jedną z nich jest *We Are Change*. Jest to organizacja typu *grassroots*, której zadaniem jest ujawnienie prawdy o zamachach z 11 września 2001 roku. Przywódcą organizacji i jej założycielem był Luke Rudkowski. Obecnie organizacja ta ma ponad 180 oddziałów na całym świecie. *We Are Change Missoula* jest organizacją typu non profit zachęcającą obywateli do działalności społecznej i politycznej mającej na celu obnażenie prawdy o *Nowym Porządku Świata*. Według tej organizacji zamachy na *World Trade Center* z 2001 były zorganizowane przez rządy USA i Izraela⁴⁴⁶.

---

⁴⁴³ *The Ku Klux Klan: A History of Racism*, op. cit., s. 2.

⁴⁴⁴ *Ibidem*, s. 22.

⁴⁴⁵ Transcript, op. cit., s. 221.

⁴⁴⁶ *Rudkowski Arrested*, <http://www.battleforjustice.com/joomla/index.php/latest-news-feed/529-rudkowski-arrested.html>, dostęp: 19.12.2013.

Liczne procesy sądowe wytaczane organizacjom klanowym przez osoby cywilne spowodowały, iż zakazano wykorzystywania broni, alkoholu i narkotyków podczas spotkań klanowych. Dave Holland darzył pogardą osoby nadużywające narkotyków. „Pozwólcie im umierać. Nie mam współczucia dla narkomanów. Nie mam szacunku również dla dilerów”⁴⁴⁷. Organizacje też musiały złagodzić radykalny ton swoich poglądów. W 1987 roku w miejscowości Mobile, w stanie Alabama, zamieszkiwanej przez większość białych ława przysięgłych nakazała wypłatę 7 milionów dolarów odszkodowania na rzecz rodziny czarnoskórego Michaela Donalda zabitego przez organizację *United Klans of America*. W celu wypełnienia wyroku sądu organizacja przekazała matce zabitego swą siedzibę główną i zakończyła działalność.

Proces sądowy został tej organizacji wytoczony przez antyklanową organizację *Southern Poverty Law Center*. W 1987 roku Klan dokonał ataku na pokojowy marsz aktywistów praw obywatelskich w Forsyth County, stan Georgia. Rok po zamieszkach organizacja SPLC oskarżyła Klan. W wyniku procesu sądowego ława przysięgłych sądu federalnego nakazała organizacji *Invisible Empire, Knights of the Ku Klux Klan* z Północnej Karoliny wypłatę odszkodowania 1 miliona dolarów za zniszczenia. Przywódca tej organizacji James Farrands w celu wypełnienia wyroku sądu zgodził się na sprzedaż całego majątku i wpłatę 37 500 dolarów⁴⁴⁸. W 1993 roku organizacja ta przestała praktycznie istnieć. W 1996 roku ponownie SPLC oskarżyła w procesie cywilnym organizację z Północnej Karoliny – *Christian Knights of the Ku Klux Klan* w imieniu kościoła z południowej Karoliny, którego budynek został zniszczony w eksplozji bomby. 21 czerwca 1995 roku całkowicie spłonął mający prawie sto lat kościół *Macedonia Baptist Church*, zlokalizowany niedaleko Bloomville, w stanie Południowa Karolina. Wcześniej spłonął inny kościół etni murzyńskiej – *Mount Zion African Methodist Episcopal Church* w Greeleyville. Klan został oskarżony o podżeganie do nienawiści rasowej, dokonywanie zamachów i podpaleń mienia należącego do mniejszości rasowej.

W 1993 roku jedną z ostatnich istniejących wówczas organizacji klanowych była *Knights of the Ku Klux Klan* Toma Robba z siedzibą

⁴⁴⁷ Ezekiel, op. cit., s. 102.

⁴⁴⁸ *Southern Poverty Law Center*, Montgomery: Alabama. 1997, *The Ku Klux Klan: A History of Racism...*, op. cit., s. 42.

w Arkansas. Na początku lat 90. Robb stał się prawdziwym celebrytą. Brał udział w wielu wieczornych talk-show, udzielił również wywiadu w magazynie „Time”, gdzie poruszał sprawę ruchów nienawiści. Oprócz Davida Duke’a Robb był jedynym przywódcą klanu, który potrafił wykorzystywać potęgę telewizji do kreacji własnego wizerunku. Organizacja Robba była jednak uważana za bardziej partię polityczną operującą słowem niż faktycznie aktywnie działającą formację militarną. W 1990 roku w jednym ze swych artykułów zamieszczonych w czasopiśmie „*The Torch*” Robb napisał: „Kiedy czarnuch był dyscyplinowany przez białych, biali byli bezpieczni od nadużyć popełnianych przez czarnych, także czarny był bezpieczny sam ze sobą”⁴⁴⁹. W 1994 roku w serii filmów telewizyjnych zatytułowanych – *TV Nation*, ujawniono prawdę o organizacji Robba. Wyśmiewano retorykę klanową, a przywódca został nawet określony jako *Hollywood Klansman*. Wkrótce organizacja uległa podziałowi. Zwolennicy bardziej radykalnych metod walki z użyciem broni utworzyli *Federation of Klans, Knights of the Ku Klux Klan*. Przywódcą grupy został były *Grand Dragon* z Illinois – Ed Novak – który był również związany z *National Socialist Party of America* i *American Nazi Party*. Novak przyciągnął do swej organizacji zwolenników i byłych członków organizacji klanowych ze stanów Tennessee, Kentucky, Alabama, Kalifornii, Missouri i Texasu. W 1994 roku z organizacji Robba wyłonił się kolejny klan – Davida Neumanna z Michigan.

Niektóre z organizacji nazistowskich przeobrażały się w partie polityczne. Przykładem może być wspomniana wcześniej *American Nazi Party*. Była to partia stawiająca sobie za cel ustanowienie ideologii narodowego socjalizmu w USA. Została założona przez George’a Lincolna Rockwella w 1959 roku z główną siedzibą w Arlington, w stanie Wirginia. Struktura, budowa i polityka partii były wzorowane na hitlerowskiej NSDAP. Wyróżnikiem było, silnie akcentowanie w oficjalnej retoryce partii, negowanie holokaustu. Według rasistów był on wytworem syjonistów, którzy chcieli zyskać sympatię Żydów⁴⁵⁰. W 1967 roku Rockwell został zabity przez Johna Patlera, rozczarowanego i zawiedzionego byłego członka ANP. Organizacja na kilka miesięcy przed zabójstwem

---

⁴⁴⁹ *The Nizkor Project. Paranoia as Patriotism: Far-Right Influences on the Militia Movement*, <http://www.nizkor.org/hweb/orgs/american/adl/paranoia-as-patriotism/thom-robb-kkk.html>, dostęp: 19.12.2013.

⁴⁵⁰ *Anti-Defamation League, 1992 Audit of Anti-Semitic Incidents (1993)*, s. 7-8.

Rockwella zmieniła nazwę na *National Socialist White People's Party* (pol. *Narodowo-Socjalistyczna Partia Białych Ludzi*). Matt Koehl stał się następcą zabitego Rockwella⁴⁵¹.

W 1970 roku Frank Collin, członek NSWPP, odłączył się od grupy i ufundował *National Socialist Party of America* (pol. *Narodowo-Socjalistyczna Partia Ameryki*). O tej organizacji zrobiło się głośno podczas przemarszu przez Skokie, w stanie Illinois, zamieszkiwanego przez duże skupisko Żydów, wśród których wielu było świadkami Holocaustu. Zdarzenie zostało przedstawione w filmie *Skokie*. Nawiązano do niego także w filmie *The Blues Brothers*. W 1979 roku Collinowi zostały przedstawione zarzuty molestowania seksualnego dzieci, za co został skazany na karę pozbawienia wolności⁴⁵².

Amerykańscy neonaziści i „patrioci”

Klan zaczął tracić na znaczeniu, gdy organizacje białych suprematystów oferując możliwość realnej walki o własne prawa przejmowały członków organizacji klanowych. Jedną z najbardziej brutalnych w formie działalności był *The Order*. Członkowie tej grupy byli postrzegani jako ludzie gotowi iść na śmierć, aby bronić wyznawanych przez siebie ideałów. Przywódca tej organizacji Bob Mathews zwykł mawiać, iż walczy „za krew, ziemię i honor” (ang. *blood, soil and honor*)⁴⁵³. Mathews zmarł w wyniku konfrontacji zbrojnej z agentami federalnymi w 1984 roku. Klan był już wówczas postrzegany jako organizacja „zdolna tylko do przemówień, lecz nie do działania”.

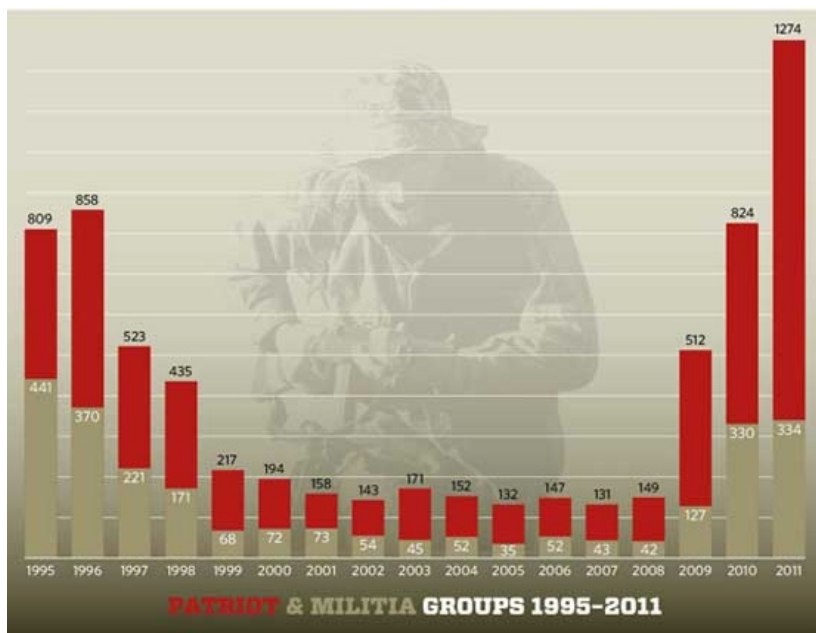
Powstawały coraz liczniejsze grupy neonazistów, jak *Aryan Nations* i *National Alliance*, jak również skrajnie prawicowe odłamy supre-

⁴⁵¹ Frederick J. Simonelli, *American Fuehrer: George Lincoln Rockwell and the American Nazi Party* (Chicago: University of Illinois Press, 1999), *Hate: George Lincoln Rockwell and the American Nazi Party* (William H. Schmalz, Brassey's Inc., 1999).

⁴⁵² *Hate Groups, Racial Tension and Ethnoviolence in an Integrating Chicago Neighborhood 1976-1988*, Chip Berlet, W. Betty, A. Dobratz, Lisa K. Walder, Timothy Buzzell, eds., „Research in Political Sociology”, Vol. 9: The Politics of Social Inequality, 2001, s. 117-163.

⁴⁵³ Robert Mathews' Last Letter, http://www.vanguardnewsnetwork.com/wolzek/1984_BobMathewsLastLetter.html, dostęp: 19.12.2013.

macjonistów – *Church of the Creator* czy *White Aryan Resistance* Toma Metzgera. Organizacje często w swej walce wykorzystywały agresywnych zbuntowanych młodych skinheadów. Prowadzono akcje rekrutacyjne wśród studentów, młodzieży szkolnej. Kampanie rasistowskie prowadzone w instytucjach edukacyjnych powodowały wzrost liczby incydentów rasistowskich. *National Institute Against Prejudice and Violence* w latach 1986-1990 określił, iż od 800 000 do miliona studentów na 250 amerykańskich uczelniach doświadczyło przemocy na tle etnicznym⁴⁵⁴. W 1991 roku na *University of Montana* odnotowano 20 przypadków przemocy na tle rasistowskim⁴⁵⁵.

⁴⁵⁴ Howard J. Ehrlich, *Campus Ethnviolence and the Policy Options* (National Institute Against Prejudice and Violence, report no. 4, Baltimore: MD, marzec 1990), s. iii, 2.

⁴⁵⁵ *White Supremacist Activity in Montana*, Montana Advisory Committee to the U.S. Commission on Civil Rights, lipiec 1994, s. 35 w: Social Sciences & Humanities Library, University of California, San Diego.

Wykres ten przedstawia liczbę grup „patriotów” i „milicji” w latach 1995-2011 według danych *Southern Poverty Law Center*. Warto zauważyć, iż począwszy od 2009 roku, obserwowalny jest gwałtowny wzrost liczby takich organizacji działających na terenie USA. Tylko do 1997 roku *Klanwatch Project* nadzorowany przez *SPLC* zidentyfikował blisko 380 milicji i 478 grup patriotów działających na terenie USA⁴⁵⁶.

Klan na początku XXI wieku

W pierwszych latach XXI wieku doszło do wzmocnienia politycznego skrajnej prawicy w USA. *Ku Klux Klan* zgodnie z raportem *Anti Defamation League* zaczął się odradzać po 2006 roku. Jednym ze znaków odradzania się był wzrost aktywności niektórych z istniejących już grup klanowych oraz wzrost liczby ich członków. Głównym czynnikiem wzmoczonej aktywności Klanu był wzrost imigracji do Stanów Zjednoczonych. Klan zwiększał swoją aktywność nie tylko w tych rejonach, gdzie był dotychczas najbardziej silny, lecz także rozprzestrzenił się w stanach, gdzie nie był wcześniej obecny w znaczący sposób – na terenie Wielkich Równin.

Jedną z takich grup, która w latach 2005-2006 odnotowała znaczny wzrost aktywności był *Brotherhood of Klans* (BOK). Grupa założona w Prospect Heights, w stanie Illinois, została następnie przeniesiona przez jej lidera Dale Foxa do Henderson, w stanie Tennessee. Tamże rozpoczęto organizowanie wydarzeń publicznych, takie jak *Unity Gatherings* z przemówieniami, ceremoniami palenia krzyży. Jedno z takich masowych wydarzeń miało miejsce w sierpniu 2006 roku. To był znaczący odwrót od przeszłości, gdyż w minionych latach *BOK* rzadko organizował masowe wydarzenia i nie był nadzwyczaj aktywny. *BOK* również zwiększył liczbę swych członków i założył nowe oddziały w wielu regionach kraju. Szybki rozwój tego Klanu został na chwilę zatrzymany wraz ze śmiercią Foxa w listopadzie 2006 roku. Jednakże lider w Ohio *Imperial Klaliff* Jeremy Parker zadeklarował zachowanie ciągłości istnienia organizacji i trwanie przy rasistowskim i antysemickim obliczu Klanu.

---

⁴⁵⁶ *The Ku Klux Klan: A History of Racism...*, op. cit., s. 44.

Kolejna grupa klanowa *Church of the National Knights of the Ku Klux Klan*, założona w miejscowości Osceola, w stanie Indiana, była sprawcą wielu wydarzeń w lokalnym społeczeństwie. Poza stanem Indiana właściwie nie prowadziła działalności. *Grand Dragon* Joshua Fowler z organizacji *National Knights* zorganizował w maju 2006 roku spotkanie w Pauline, w stanie Południowa Karolina. Klan był też aktywny w wielu stanach Południa, organizując wiece antyimigranckie, jak choćby w maju 2006 roku w Russellville, w stanie Alabama. Głównym mówcą podczas tego spotkania był przywódca Klanu Ray Larsen.

Mississippi White Knights of the Ku Klux Klan zorganizowali spotkanie rekrutacyjne w Amory, w stanie Missisipi, w kwietniu 2006 roku. Kolejne spotkanie tego Klanu odbyło się w listopadzie tego samego roku w hrabstwie Itawamba County. Kolejną grup klanową byli *Bayou Knights of the Ku Klux Klan*, którzy zorganizowali m.in. spotkanie w Smackover, w stanie Arkansas, we wrześniu 2006 roku czy podobne wydarzenia w stanach Oklahoma, Luizjana i Teksasie. Spośród wszystkich istniejących na początku XXI wieku grup klanowych na uwagę zasługują najdłużej istniejące: *BOK*, *National Knights of the Ku Klux Klan*, czy teksański *White Camelia Knights*, których trwałość jest zasługą przywódców nadzorujących działalność tych organizacji.

Znakiem odrodzenia się Klanu jest powstawanie nowych organizacji bądź oddziałów już istniejących Klanów w miejscach, gdzie wcześniej nie istniały. W latach 2005-2006 w gwałtowny sposób wzrosła liczba organizacji klanowych. Jednym z najlepszych przykładów jest organizacja *Empire Knights of the Ku Klux Klan*, założona w 2005 roku przez byłych członków *Southern White Knights of the Ku Klux Klan*. W styczniu 2007 roku posiadała oddziały w 18 stanach. *Empire Knights* nie jest jedynym przykładem tworzenia struktur klanowych w oparciu o istniejące już organizacje. Nowe Klany powstawały również w wyniku wewnętrznych podziałów i sporów o przywództwo. Przykładem jest tu grupka klansmanów z Michigan pod przywództwem Phila Lawsona, która oddzieliła się od organizacji z Ohio – *Mystic Knights of the Ku Klux Klan* w 2005 roku, tworząc *United Northern and Southern Knights of the Ku Klux Klan*. Nowa organizacja rozprzestrzeniła się do dziewięciu stanów. Inne nowe grupy, jak *Georgia Knight Riders of the Ku Klux Klan* utworzona w 2006 roku zajęły się ekspansją na terenie jednego stanu.

Nie wszystkie nowe grupy klanowe przetrwały jednak próbę czasu. Po aresztowaniu przywódcy Jeffa Berry'ego w 2001 roku organizacja *American Knights of the Ku Klux Klan* utworzona blisko dekadę wcześniej przestała istnieć.

Współcześnie Klan stosuje nowe techniki pozwalające na rozsiewanie retoryki antysemitowskiej i antyimigranckiej. Popularnym projektem organizacji jest program „adopcji autostrad”, który ma na celu utrzymywanie dróg publicznych w zamian za możliwość umieszczania tablic reklamowo-informacyjnych o organizacji na poboczach. Próbuje się również wspierać działalność stacji radiowych czy programów muzealnych. Kolejną z taktyk rozprzestrzeniania propagandy jest umieszczanie ulotek Klanu w lokalnej prasie. W 2006 roku w Północnej Karolinie organizacja Toma Robba – *Knights of the Ku Klux Klan* – umieszczała nielegalnie ulotki w konserwatywnym „Rhinoceros Times”. We wrześniu i listopadzie 2006 roku organizacja *National Knights* wykorzystywała tę samą taktykę w miejscowości Raleigh w lokalnej prasie – „The News & Observer”. Organizacja *United Northern and Southern Knights* wysyłała swoje materiały propagandowe do setek szkół w Michigan w lutym 2006 roku. Ulotki te adresowane były do nauczycieli. Organizacja *Empire Knights* stworzyła własną stację radiową *KKK Radio*, internetowy system, przy pomocy którego emitowano rasistowską muzykę czy antysemitowską propagandę. Stworzono również organizację młodzieżową – *Empire Knights Youth Corps*. Kolejna *Brotherhood of Klans* (BOK) również stworzyła internetową stację radiową.

Ku Klux Klan również dążył do ścisłej współpracy z wieloma mniejszymi organizacjami. W czerwcu 2006 roku zorganizowano w Fort Payne, w Alabamie, *Klan Jam*. Głównymi organizatorami była *North Georgia White Knights of the Ku Klux Klan*. Dzięki temu spotkaniu powstała grupa klanów działająca pod jednym szyldem – *Konfederation of Klans*, stanowiącą stowarzyszenie łączące 11 różnych grup klanowych.

Neonaziści na początku XXI wieku

Na początku XXI wieku obserwuje się odradzanie również organizacji nazistowskich i ultrakonserwatywnych. Jedną z takich organizacji jest reaktywowana w latach 80. XX wieku *American Nazi Party*. Przy-

wódcy tej organizacji opierają zasadność swego istnienia o najnowsze dane statystyczne amerykańskiej gospodarki czy społeczeństwa. Jej lider Rocky J. Suhayda, opierając się na danych ze spisu powszechnego, przyjmował, iż tylko 23% amerykańskiej populacji poniżej 18. roku życia należało do rasy białej. Cztery stany mają już większy odsetek mieszkańców niebiałych. 10% wszystkich hrabstw amerykańskich stanowią osoby niebiałe. Białe kobiety zdolne do rodzenia potomstwa stanowią tylko 3% populacji planety⁴⁵⁷. Suhayda dalej twierdzi, iż w USA mieszka około 20 milionów nielegalnych imigrantów – „Meksykanów, którzy podbijają nielegalnie kraj, gdzie praktycznie 3% populacji kontroluje 85% narodowego bogactwa”. Meksykanie domagają się także amnestii dla swej grupy etnicznej. Wedle zwolenników tej partii imigranci jako tania siła robocza sprawią, iż godziwe zarobki nie będą już osiągalne dla przeciętnego Amerykanina. Istnieją również obawy względem poziomu życia białych dzieci, który ulega pogorszeniu w porównaniu z poprzednimi pokoleniami. Do roku 2025 – biorąc pod uwagę tylko obecnie istniejące trendy demograficzne, uwzględniając amnestie dla Meksykanów – biała rasa stanie się mniejszością w kraju. Nacjoniści powołują się na swe głęboko zakorzenione oddanie ojczyźnie i lojalny patriotyzm. Stąd hasła dumy narodowej, lojalności, odwagi, dyscypliny i moralności dla narodowego socjalisty stanowią kwintesencję amerykańskości. Naziści rodem z Ameryki dla osiągnięcia celów gotowi są poświęcić życie, aby zbudować lepszy świat dla swych dzieci.

Ideologia współczesnego nazizmu odwołuje się do hasła „14 słów” (ang. *14 words*). Termin ten został stworzony przez Davida Lane’a – członka terrorystycznej grupy *The Order*. Była ona odpowiedzialna za dokonywanie licznych kradzieży o łącznej wysokości prawie 3.6 milionów dolarów. Pieniądze te były następnie przeznaczane na finansowanie działalności *Aryan Nations*⁴⁵⁸.

---

⁴⁵⁷ *American Nazi Party*, www.americannaziparty.com, dostęp: 19.12.2013.

⁴⁵⁸ Intelligence Report, Spring 2007, Issue Number: 125 “Free the Order Rally”. Southern Poverty Law Center. wiosna 2007. <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-report/browse-all-issues/2007/spring/free-the-order-rally>, dostęp: 19.12.2013.

Podziały wewnątrz organizacji neonazistowskich

Niektóre grupy nazistowskie nie widzą już możliwości dalszej współpracy z organizacjami klanowymi. Odrodzona *Amerykańska Partia Nazistowska* nie uznaje innych grup ultraprawicowych za godnych sojuszu. Rocky J. Suhayda nie widzi żadnej potrzeby ani celu w jednoczeniu się z innymi organizacjami. Partia ta prowadzi drobiazgową kontrolę swoich członków i nie dopuszcza w swoje szeregi osób, które mogłyby przysporzyć jej kłopotów⁴⁵⁹. Jedną z takich nieakceptowanych organizacji jest *National Socialist Movement* pod przywództwem Jeffa Schoepa. Został on uznany za zdrajcę po tym, jak odkryto jego związek z Arabką o imieniu Joanna. Na domiar złego Joanna miała czarnoskóre dziecko – córkę o imieniu Amber z poprzedniego związku. Wedle Suhaydy przewodniczący NSM Clifford Herrington został wykluczony z szeregów nazistów, ze względu na swe zainteresowanie okultyzmem. Kolejny szef NSM – Duke Schnieder – także został wyrzucony z szeregów nazistów ze względu na związek z czarnoskórą kobietą. Wiarygodność organizacji NSM budzi wątpliwość również poprzez mocno wspieranego przez tą organizację kandydata na prezydenta – Briana Hollanda, który okazał się informatorem FBI. Ponadto organizacja NSM dopuszcza w swoje szeregi również osoby chore psychicznie czy seryjnych przestępców. Jeff Hall, przywódca NSM na Zachodnim Wybrzeżu, został zastrzelony w obronie przed molestowaniem przez własnego 10-letniego syna. Przywódca stanowy NSM z Newady został aresztowany za porwanie dziecka i seksualne molestowanie nieletnich białych dzieci. Takie przywództwo tej organizacji, jako głównego rywala *American Nazi Party* dyskwalifikuje *National Socialist Movement* z listy organizacji neonazistowskich⁴⁶⁰. Pozostałe organizacje nie są uznawane przez ANP również ze względu na ich archaiczność czy brak spójnej ideologii. Przywódca ANP Rocky J. Suhayda krytykuje *The Order*, *Ku Klux Klan* i skinheadów. Według Suhaydy *The Order* był największą organizacją założoną przez aktywnych i walecznych, lecz bardzo naiwnych białych rewolucjonistów. Naiwnością nazwano

⁴⁵⁹ Strona internetowa American Nazi Party w: http://www.americannaziparty.com/news/archives.php?report_date=2012-12-30.

⁴⁶⁰ Strona internetowa American Nazi Party: www.americannaziparty.com, dostęp: 19.12.2013.

roztrwonienie gigantycznych pieniędzy, jakie posiadała organizacja, które przeznaczane były na prywatne potrzeby liderów, nie zaś na rzeczywistą walkę – rewolucję.

Niektóre grupy klanowe są oceniane przeważnie jako grupki życiowych nieudaczników, którzy z rozrzewnieniem wspominają swoje lata świetności. Nikt już nie traktuje ich poważnie. Ironię wzbudzają nawet ich stroje – uznawane za komiczno-straszne relikty XIX wieku. Powagi także nie dodaje stosowane dziwne nazewnictwo jak: *Exalted Cyclops*, *Imperial Wizard*. Powyższe czynniki sprawiają, iż członkowie małych grup klanowych są często przedmiotem kpiny. Według Suhaydy skini w Ameryce nie przypominają europejskich kolegów. Amerykańscy skini są zazwyczaj pijakami, narkomanami, przestępcami i wyrzutkami społecznymi. Oprócz wypowiedzianego jak mantra hasła *white power* nie mają żadnej wiedzy politycznej ani nie pragną jej zdobywać.

Odrodzona *ANP* nie utożsamia się również z historycznie dużo starszymi organizacjami, które *de facto* zaszczybiały ideologie nacjonalistyczne w USA. Jak wcześniej wspomniano jedną z pierwszych tego typu organizacji skupiających narodowych socjalistów w USA był założony w latach 30. XX wieku *German American Bund*. Czy można tę organizację nazwać protoplastą amerykańskiego narodowego socjalizmu? I w tym przypadku Suhayda odżegnuje się od przeszłości. *German American Bund* był organizacją przeznaczoną dla niemieckich Amerykanów, był bractwem. Nie była to partia polityczna, nie była otwarta na wszystkich białych aryjczyków zamieszkujących USA. Posiadając zagranicznych przywódców, nie była rdzennie amerykańską organizacją. Dla większości Amerykanów była organizacją obcą.

Deklaracja ideologicznej walki o czystość rasową musi być także wspierana przez formacje przygotowane do użycia siły i przemocy fizycznej. Zbrojne ramię *ANP Security Arm (SA)* zostało utworzone w marcu 2008 roku. Główną misją tej formacji należącej do *Amerykańskiej Partii Nazistowskiej* jest promowanie idei i bliska współpraca z macierzystą partią. Każdy mężczyzna cieszący się dobrą formą fizyczną, będący członkiem Partii przez minimum sześć miesięcy, może ubiegać się o członkostwo w organizacji SA jako *Kandydat*. Pełnoprawnym członkiem można zostać po analizie poziomu aktywności i zaangażowaniu w projektach partii. Przede wszystkim każdy członek i kandydat do zbrojnej formacji musi być aktywnym dystrybutorem

literatury partyjnej. *Security Arm* nie organizuje publicznych parad. Tego typu inicjatywy określane są jako „robienie z siebie pośmiewiska”. Zamiast tego na lokalnym szczeblu SA zajmuje się dystrybucją nazi-stowskiej literatury w celu prowadzenia rekrutacji. Każdy członek SA jest zobowiązany do takiego kolportażu przynajmniej raz w miesiącu. Kolejną ważną misją SA jest organizowanie i ochrona spotkań Partii zarówno krajowych jak i lokalnych. Każdy członek SA musi pozostawać w gotowości i chcieć bronić, jeśli to konieczne, członków Partii i ich własności podczas każdego wydarzenia organizowanego przez ANP. Nie stosuje się stopni czy innych form gradacji. Jedynym stopniem jest określenie *Man*. Wszystkie pozycje przywódcze są tymczasowe. Organizacja dzieli się na dwie frakcje: *Regular* (umundurowana i bardziej aktywna) oraz *Reserve* (nieumundurowana). Przed powołaniem do regularnego oddziału każdy członek Partii poddawany jest przesłuchaniu przez przywódcę lub jednego z przywódców. Po przesłuchaniu musi złożyć przysięgę w oficjalnej ceremonii wedle reguł ustanowionych przez Rockwella.

Rozdział siódmy.

Współczesny Klan i jego afiliacje

Niektóre z grup klanowych próbują przyciągnąć nowych członków, w tym także kobiety podczas *klonwokacji*. Powstają również zrzeszenia organizacji klanowych. Inne organizują „rajdy jedności”, podczas których spotykają się członkowie różnych organizacji radykalnych. Jednym z przykładów takich *Unity Rallies* było spotkanie zorganizowane w Fairdale w stanie Kentucky w sierpniu 2006 roku. Członkowie organizacji *Knights of the Ku Klux Klan* spotkali się ze zwolennikami organizacji nazistowskiej *National Socialist Movement* (NSM). NSM była w 2006 roku jedną z największych grup neonazistowskich działających w Stanach Zjednoczonych. Organizacja ta nie miała i współcześnie nie ma poparcia innych neonazistów. We wrześniu 2006 roku zorganizowano kolejne spotkanie członków NSM i kilku organizacji klanowych takich, jak: *World Knights*, *National Knights* oraz *Brotherhood of Klans*. Prawie połowę obecnych na spotkaniu stanowili członkowie organizacji klanowych. To jeden z wielu przykładów koordynacji działań klanu z największą organizacją nazistowską w USA w 2006 roku – istniejącą w Michigan grupą NSM.

NSM poszukiwał możliwości współpracy z klanami podczas swoich rasistowskich i antysemickich spotkań ze względu na fakt braku dobrych relacji z innymi grupami nazistowskimi i skinowskimi. W spotkaniu zorganizowanym we wrześniu 2006 roku w miejscowości Columbus w stanie Ohio uczestniczyli przedstawiciele *World Knights*, *National Knights*, a także *Brotherhood of Klans*. Prawie połowę zebranych stanowili członkowie Klanu.

W marcu 2006 roku około 80 członków organizacji NSM i kilku klanów spotkało się w Laurens, w Południowej Karolinie, w miejscu zwanym *Redneck Shop*, w celu omówienia sposobów na zacieśnienie współpracy. Oprócz członków NSM, obecni byli także przedstawiciele *Aryan Nations*, *Griffin Knights of the Ku Klux Klan*, *National Knights*, *Teutonic Knights of the Ku Klux Klan*, a także *Yahweh Knights of the Ku Klux Klan*. Członkowie NSM obecni byli również na wiecach klanowych, m.in. w styczniu 2006 roku podczas manifestacji *Fraternal*

White Knights w Des Moines i we wrześniu 2006 roku podczas wiecu zorganizowanego w Gettysburgu przez *World Knights*.

Jednym z najlepszych przykładów współpracy grupy klanowej i *NSM* jest przejście członków *World Knights of the KKK* w Maryland w 2006 roku z przywódcą Gordonem Youngiem do *NSM*. Young został przywódcą tej organizacji w stanie Maryland. W styczniu 2007 roku został aresztowany pod zarzutem zabójstwa drugiego stopnia, molestowania seksualnego osoby nieletniej. Po tych wydarzeniach *NSM* odcięła się od Younga.

Niektóre z grup klanowych stały się nazistowskimi. Zamiast tradycyjnych płaszczy czy kapturów przywdziały stroje nazistowskie. Najlepszym przykładem jest *Imperial Klans of America* (IKA) z siedzibą w Kentucky – jeden z największych klanów w USA. Członkowie tego Klanu bardziej przypominają neonazistów niż tradycyjnych klansmanów. Klan ten współpracuje ściśle z takimi grupami, jak *Blood & Honour* i *Vinlanders Social Club*. Coroczny festiwal muzyki *Nordicfest* jest jednym z największych wydarzeń muzycznych w USA, w którym uczestniczą także zespoły skinheadowskie. W 2006 roku po raz pierwszy był finansowany przez organizację *Blood & Honour*. IKA nawiązała bliską współpracę, zwłaszcza na środkowym zachodzie USA, z *Blood & Honour* i z *Vinlanders Social Club*.

Idea białej republiki – neonaziści i Klan łączą siły

Proponowana *Biała Ojczyzna* obejmować będzie terytorium stanów Idaho, Oregon, Waszyngton, a także zachodniej części stanu Montana z drogą międzystanową Interstate 15 jako wschodnią granicą kraju⁴⁶¹. Obszar nowego kraju jest rezultatem uwarunkowań historycznych. Był to bowiem, jak wspomniano w poprzednich rozdziałach, obszar migracji niemieckich osadników, którzy organizowali się w rozmaitych stowarzyszeniach. Niespełna sto lat temu dotarła tam również ideologia nacjonalistyczna przywieziona przez członków partii *NSDAP*. Powstały liczne amerykańskie organizacje wzorowane na partii hitlerowskiej, które miały funkcjonować w amerykańskich realiach. Aktywnie działały *Srebrne Koszule* czy *Związek Niemiecko-Amerykański*. Inicjatywa stwo-

---

⁴⁶¹ *The Ku Klux Klan: A History of Racism...*, op. cit., s. 2.

rzenia odrębnego państwa rasy białej na Północnym Zachodzie miała więc podłoże historyczne. Istotny wpływ na powstanie idei autorstwa Richarda Butlera miał także wzrost liczby imigrantów, dla których Północny Zachód był miejscem pierwszego kontaktu z Ameryką. W przeszłości podejmowano liczne próby utworzenia białej republiki. Proponowano inne części północne kraju jako siedzibę nowej ojczyzny. Do nich zaliczały się Kalifornia, Wyoming, Alaska, a także kanadyjskie prowincje Kolumbii Brytyjskiej i Alberty.

Obecnie proponowany obszar nowej białej republiki ma wynosić 251 342 mil kwadratowych. Zwolennicy idei przesiedlenia białych aryjczyków oczekują, iż liczba obywateli nowego państwa będzie wynosić około 12 milionów. Obszar republiki zamieszkiwany jest w większości przez osoby białe. Według danych z cenzusu 2000 roku stan Oregon zamieszkiwało 93,45% mieszkańców deklarujących swą przynależność rasową jako białą⁴⁶². Kolejnym stanem obejmującym planowany teren republiki aryjskiej jest Waszyngton. Skupia on powierzchnię 70 637 mil kwadratowych zamieszkiwaną przez (dane na 2006 rok) 6 395 798 osób. Według cenzusu z 2000 roku 88,64% mieszkańców deklarowało w tym rejonie białą rasę⁴⁶³. Stan ten jest również dużym ośrodkiem przyjmującym imigrantów. Seattle jest miastem portowym przyjmującym największą liczbę imigrantów z Azji i Chin na północnym zachodzie USA. Obserwowalny jest wzrost liczby imigrantów z krajów azjatyckich, którzy deklarują chęć stałego osadnictwa. Jednym z przykładów wypierania białych jest dominacja azjatyckiej grupy etnicznej w Vancouver w Kanadzie, które jeszcze niedawno było miastem zamieszkiwanym w większości przez białych. Ideą i nadrzędnym celem istnienia republiki jest wydalenie wszystkich niechcianych imigrantów z jej terenu.

Utworzenie nieformalnych struktur nowego państwa rasistowskiego spowodowało zjednoczenie się 260 organizacji walczących o prawa człowieka aktywnych na terenie pięciu stanów obejmujących planowaną republikę. *Northwest Coalition Against Malicious Harassment* została utworzona 3 kwietnia 1987 roku z zamiarem zwalczania organizacji radykalnych stosujących przemoc rasową, religijną lub popełnianą ze względu na orientację seksualną. NWCAMH w latach 1990-1991

⁴⁶² Plan Butlera, <http://northwestfront.org/about/the-butler-plan/the-butler-plan-the-homeland/>, dostęp: 19.12.2013.

⁴⁶³ Ibidem.

odnotowało 545 przypadków przemocy na tle rasowym we wcześniej wspomnianych stanach nowej republiki⁴⁶⁴. W 1992 roku w Great Falls, w stanie Montana, odnotowano cztery przestępstwa na tle rasowym⁴⁶⁵. W tym samym roku niezależna dziennikarka Bette Tomlinson zidentyfikowała dzięki prywatnemu śledztwu istnienie 3500 organizacji ekstremistycznych⁴⁶⁶. Warto zaznaczyć, iż od 1990 roku istnieje prawo federalne *Hate Crimes Statistics Act* zobowiązujące prokuratora generalnego do sporządzania zestawień liczby przestępstw dokonywanych na tle rasowym⁴⁶⁷. Ustawa ta powoływała również do istnienia *Statistical Analysis Center* do gromadzenia danych dotyczących przestępstw dokonywanych z powodu nienawiści⁴⁶⁸.

Northwest Front – Plan Butlera

I. Niepodległa Republika

Żądamy utworzenia niezależnej i suwerennej Republiki w północno-zachodniej części USA, gdzie mogłyby mieszkać jedynie osoby białe posiadające amerykańskie obywatelstwo. Byłoby to wolne i suwerenne państwo, którego rząd i obywatele sprawowałyby pełną kontrolę nad ich sprawami wewnętrznymi, gospodarką, kulturą i stosunkami zagranicznymi.

II. Obywatelstwo

Obywatelem nie może być osoba pochodząca z mieszanego czy semickiego związku. Obywatelstwo republiki może być nadane przedstawicielom wszystkich ludów aryjskich świata, niezależnie od kraju urodzenia lub pochodzenia. Obywatelstwo nie jest nadawane w chwili narodzin, jak jest to w przypadku demokracji liberalnej, lecz uzyskiwane jest w okresie uzyskania pełnoletności po odbyciu służby wojskowej, wypełnieniu służby obywatelskiej względem państwa, albo po wykazaniu wiarygodności i własnej wartości w społeczności.

---

⁴⁶⁴ *The Ku Klux Klan: A History of Racism...*, op. cit., s. 6.

⁴⁶⁵ *Few hate crimes reported*, „Great Falls Tribune”, 7.01.1993, s. 6.

⁴⁶⁶ *Montana Advisory Committee w Missoula*, „*Transcript*”, 28.05.1992, s. 11

⁴⁶⁷ *Advisory Committee w Missoula*, 28.05.1992, s. 17.

⁴⁶⁸ *The Ku Klux Klan: A History...*, op. cit., s. 21.

III. Prawa Wspólnoty Rasowej

Wszystkim mieszkańcom Niepodległej Amerykańskiej Republiki, zarówno jej obywatelom, jak i nieobywatelom, przysługują od urodzenia następujące niezbywalne prawa:

- prawo do godnych warunków mieszkalnych, w tym prawo do posiadania domu;
- prawo do posiadania i korzystania z owoców własnej pracy, wolnych od nadmiernego opodatkowania;
- prawo do pracy zarobkowej i płacy wystarczającej dla utrzymania siebie i rodziny;
- prawo do wysokiej jakości bezpłatnej opieki medycznej;
- prawo do bezpieczeństwa osobistego, karania kradzieży, napaści, zadośćuczynienia w przypadku wyrządzenia szkody;
- prawo do czystego i zdrowego środowiska;
- prawo do posiadania i do praktykowania prywatnych przekonań religijnych, które nie naruszają praw osób trzecich, nie stanowią działalności politycznej pod postacią organizacji religijnej, jak również prawo do wychowywania dzieci w religii i tradycji swoich rodziców;
- prawo do posiadania i do noszenia broni, co jest odwiecznym i przyrodzonym prawem wolnego ludu, jak również najsilniejszą formą ochrony wspólnoty przeciwko przestępczości i przemocy;
- prawo do białego kulturowego i duchowego środowiska wolnego od zanieczyszczeń i wpływu zniekształconych i prymitywnych kultur: judaistycznej i negroidalnej.

IV. Instytucja rodziny

Podstawowym budulcem nowego społeczeństwa musi być tradycyjna rodzina składająca się z dwojga rodziców odmiennych płci. Mąż, mając gwarancję pracy i wynagrodzenia, będzie ojcem rodziny i domu, a żona – matką i jego sercem. W celu przywrócenia wartości rodziny i chronienia tej istotnej instytucji społecznej następujące zasady będą realizowane przez legislację Północno-Amerykańskiej Republiki:

- nieoprocentowane pożyczki hipoteczne udzielane przez państwo będą dostępne dla młodych małżeństw⁴⁶⁹;

⁴⁶⁹ Program Northwest Front Initiative, <http://northwestfront.org/about/northwest-front-program/>, dostęp: 19.12.2013.

- prenatalna i pediatryczna opieka medyczna będzie powszechnie dostępna; podatki od nieruchomości w rodzinach, w których są dorastające dzieci, zostaną zniesione;
- rozwody nie zostaną zniesione, lecz prawnie będą one ograniczane, będą one akceptowane tylko w najpoważniejszych i najbardziej bezspornych przypadkach prowadzących do nieodwracalnego rozpadu małżeństwa;
- zbrocenia seksualne takie jak homoseksualizm, miłość lesbijska, transwestytyzm, feminizm, pornografia, pedofilia będą trwale zakazane;
- aborcje będą wykonywane tylko na podstawie postanowień sądu, w przypadku, gdy dziecko w łonie matki będzie zdeformowane lub niepełnosprawne umysłowo. Aborcja zdrowych białych dzieci będzie prawnie zakwalifikowana jako zabójstwo popełniane z premedytacją.

V. Nowy system edukacyjny

Celem NAR (*North American Republic*) będzie stworzenie kompleksowego systemu szkolnictwa publicznego, w którym zostanie położony nacisk na fizyczny i moralny rozwój młodych ludzi, jak również na osiągnięcia w nauce. Młodzi ludzie należący do naszej rasy są naszą przyszłością.

VI. Uczciwa i wydajna gospodarka

Uważamy, że właściwym zadaniem gospodarki jest zaspokajanie potrzeb ludności, a nie jedynie osiąganie zysków przez wielkich bankierów i wielonarodowe korporacje. *Federal Reserve System* jest prywatnym systemem będącym własnością ośmiu banków należących do Żydów (wśród nich znalazły się: Warburg, Lazard Freres, Rothschild, Kuhn-Loeb i Chase Manhattan)⁴⁷⁰. Uważamy również, że rzeczywista produkcja jest jedyną prawną podstawą bogactwa, a nie spekulacja i manipulacja pieniędzem. Zatem NAR stworzy uczciwy i samowystarczalny system ekonomiczny oparty na zdolności produkcyjnej białego pracownika, który zapewni warunki do pełnego zatrudnienia i stabilności cen. Wszystkie banki i instytucje kredytowe będą podlegać kontroli publicznej. Lichwa będzie prawnie zakazana. Podstawowe

⁴⁷⁰ Ezekiel, op. cit., s. 41.

branże będą obsługiwane w ramach systemu podziału zysku. Zostanie wdrożony system nieoprocentowanych pożyczek dla rolników, małych przedsiębiorców i rodzin.

VII. Rodziny wiejskie

Wydajne społeczności wiejskie są niezbędne do funkcjonowania każdego społeczeństwa. W związku z powyższym rolnictwo w naszej republice będzie oparte na rodzinnej farmie, a nie na plantacji. Rolnik, Realną wartość rodzinnej farmy można poznać nie tylko poprzez ilość produkcji żywności, ale także zapewnienie społecznej, rasowej, stabilności lokalnego środowiska. Republika zniesie wszelkie formy rolnej spekulacji towarowej i zapewni nieoprocentowane pożyczki na zakup sprzętu rolniczego, paliwa, nasion i materiałów, roślin pastewnych, opiekę weterynaryjną dla zwierząt itp.

VIII. Kultura i nauka

Republika uznaje, że państwo ponosi szczególną odpowiedzialność za ochronę i promocję naszego rasowego dziedzictwa kulturowego, i usuwa wszystkie obce wpływy z naszej sztuki, muzyki, literatury i kina. Wrodzony geniusz sztuki i kultury naszego narodu może być definiowany i wyrażany bez ingerencji obecnych judeo-liberalnych sił, które dążą do hegemonii kulturowej na całym zachodnim świecie. Idee mogą podnosić i uszlachetniać lub zatruwać i degradować umysł człowieka. Obowiązkiem państwa jest ochrona swoich obywateli przed antybiałą propagandą nienawiści i zanieczyszczenia duchowego. Republika będzie promować i inwestować w czystą rasowo naukę, badania naukowe oraz w eksplorację przestrzeni kosmicznej, traktując wspomniane jako sprawy polityki narodowej.

IX. Polityka zagraniczna

Polityka zagraniczna republiki będzie oparta wyłącznie na długoterminowym interesie białej rasy na świecie. W celu skutecznego prowadzenia takiej polityki, będziemy tworzyć i utrzymywać najsilniejsze na świecie siły militarne, w pełni zdolne do odpychania agresji z zewnątrz, jak również do ochrony interesów naszych obywateli za granicą. Misją polityki zagranicznej republiki będzie rola tarczy ochronnej dla wszystkich białych ludzi na całym świecie, którzy mogą cierpieć

z powodu prześladowań, dyskryminacji lub zagrożonych ludobójstwem ze strony rasowego wroga.

X. Obrona

Republika ustanowi powszechny pobór i szkolenie wojskowe dla wszystkich młodych ludzi, począwszy od szkół publicznych w bardzo wczesnym wieku. Wszyscy mężczyźni w wieku od 18. do 50. roku życia będą stanowić część wojskowej rezerwy, z wyjątkiem przypadku zwolnienia lekarskiego dyskwalifikującego służbę wojskową. Szkolenie wojskowe młodych osób będzie głównym elementem systemu edukacyjnego. Zawód żołnierza ponownie w społeczeństwie zyska szacunek, a weterani sił zbrojnych będą stanowić najwyższą klasę polityczną i gospodarczą status w społeczeństwie.

April Gaede i *Pioneer Little Europe*

Jak wcześniej wspomniano, przywódca *Aryan Nations* Richard Butler nawoływał do migracji wszystkich białych rasistów na tereny Idaho i północnego zachodu USA. Niektórzy badacze organizacji rasistowskich uznają Butlera za osobę, która odegrała kluczową rolę pod koniec lat 70. i na początku 80. w zjednoczeniu działalności Klanu i organizacji nazistowskich⁴⁷¹. Butler stworzył koncepcję *Northwest Territorial Imperative*. Istniało kilka prób realizacji tej idei. Jedną z nich była inicjatywa podjęta przez April Gaede i jej zwolenników w 2008 roku. Wówczas to na obszarze stanu Montana powstała *Pioneer Little Europe*, której celem jest realizacja idei Butlera i stworzenie białej republiki.

Według *Southern Poverty Law Center*, Gaede „wychowała się na ranczo w pobliżu Fresno, w Kalifornii., gdzie już jako dziecko miała do czynienia z symboliką nazistowską. Jej ojciec znakował bowiem bydło i konie przy pomocy swastyki”⁴⁷². Gaede zaprasza wszystkie białe osoby do migracji i osiedlania się we Flathead Valley. Ruch *PLE* spowodował napływ białych ekstremistów do Flathead Valley. Poprzez

⁴⁷¹ Ezekiel, op. cit., s. 123.

⁴⁷² *Montana's Flathead Valley Sees Influx of Extremist Groups*, <http://hereandnow.wbur.org/2011/12/05/montanas-flathead-extremist>, dostęp: 19.12.2013.

organizację publicznych wydarzeń, dystrybucję rasistowskiej literatury czy otwartą rekrutację stają się coraz bardziej znani w lokalnym środowisku. Członkowie ruchu ubierają się podczas oficjalnych spotkań w stroje przypominające umundurowanie nazistów, sprzeciwiają się kontroli broni oraz aborcji. Stosują również dobrze znane praktyki zastraszania swoich przeciwników. Oprócz nawoływania do stworzenia nowej białej ojczyzny i uruchomienia programu relokacji rasistów organizacje typu PLE wykorzystują słabość regulacji posiadania broni w stanie Montana. Według Tralisa McAdama z organizacji monitorującej działania prawników – *Montana Human Rights Network* – najczęściej używane są karabiny wyborowe.

Gaede na jednym z forum rasistowskich – *Stormfront* – napisała, iż Montana jest stanem zamieszkiwanym przez ludzi kochających polowania i posiadanie broni. Istnieją tam także jedne z najsilniejszych oddziałów *Constitution Parties*.

Według raportu przygotowanego przez *Southern Poverty Law Center* antyrządowe organizacje patriotów chcą utworzyć mobilne bazy podobnie funkcjonujących organizacji rasistowskich jako bastion oporu na wypadek wprowadzenia przez rząd stanu wojennego. Biali suprematyci dążą do utworzenia od dawna oczekiwanej białej ojczyzny położonej z dala i wielokulturowych miast. Wedle Butlera państwo amerykańskie nie zostało stworzone na wzór pluralistyczny. „Potrzebujemy wolnego handlu, szacunku dla rodziny i końca integracji⁴⁷³. Dlaczego ludzie winni żyć odseparowani? Słowo Boże daje wyraźny powód. Od początku do końca jesteśmy oddzieleni⁴⁷⁴. Decyzja w sprawie *Brown vs. Board of Education of Topeka* dotycząca desegregacji w szkołach publicznych oznaczała, iż biała rasa zaczęła przegrywać. Nie można bowiem zezwolić na istnienie dwóch ludzi różnych ras będących obywatelami w tym samym państwie⁴⁷⁵. Tom Metzger w rozmowie z Ezekelem podkreślił konieczność podziału kraju na sektory tak, aby mniejszości miały swe miejsca. Należy jednakże usunąć Azjatów przy pomocy stanowionego prawa⁴⁷⁶. Kapitalizm i marksizm są w istocie podobnymi ideologiami. Wedle Metzgera: „komunista ze względów

---

⁴⁷³ Ezekiel, op. cit., s. 42.

⁴⁷⁴ Ibidem, s. 131.

⁴⁷⁵ Ibidem, s. 132.

⁴⁷⁶ Ibidem, op. cit., s. 73.

humanitarnych będzie nawoływał do otwarcia granic dla Meksykan. Kapitalista będzie dążył do tego samego ze względu na pozyskanie taniej siły roboczej⁴⁷⁷.

Ruch *Pioneer Little Europe* działający w Kalispell i okolicach jest najnowszą formą realizacji marzeń białych ultrapravicowców o swej własnej odrębnej ojczyźnie. Gaede wraz ze zwolennikami wybrali Flathead Valley z tych samych przyczyn demograficznych, dla których Butler wybrał stan Idaho, gdzie ponad 95% populacji stanowią osoby białe, politycznie konserwatywne, z silnym libertyńskim nastawieniem. To właśnie tam w 1976 roku Butler zakupił 20 akrów ziemi jako bazę organizacji *Church of Jesus Christ Christian – Aryan Nations*.

Według burmistrza Kalispell Tammi Fishera „radykałowie szukają schronienia we Flathead Valley ze względu na poczucie bezpieczeństwa, które uzewnętrzznione jest w dewizie regionu «live and let live» – żyj i pozwól żyć⁴⁷⁸».

Ruch PLE opiera się na dokumencie zwanym *Prospectus*. Ten 85-stronicowy program organizacji został napisany w 2001 roku przez Michaela Barretta – wieloletniego neonazistę, który w latach 60. XX wieku był uzbrojonym ochroniarzem jednego z czołowych przywódców *National Socialist White People's Party*. Barrett był też członkiem *Ku Klux Klanu* i jednym z asystentów przywódcy Klanu – Davida Duke. Dokument określa m.in. etapy tworzenia państwa białych aryjczyków poprzez przejmowanie władzy politycznej i gospodarczej, i następnie powołanie *Uncontrolled White Nationalist Culture* – UNWC.

UNWC rozpoczyna się z chwilą zjednoczenia wszystkich białych nacjonalistów, którzy czują się odłączeni od dotychczasowego społeczeństwa, są zdradzeni przez społeczeństwo, wyrażają chęć zachowania odrębności swej rasy. *Prospectus* nawołuje także do zniszczenia wszelkich wartości lokalnych, które nie służą ludziom białym.

Według Gaede: „jeśli grupa Żydów chciałyby się osiedlić na terenie już zdominowanym przez tę grupę etniczną czy wówczas można by ich nazywać żydowskimi suprematystami? Podobnie rzecz się ma z czarnoskórymi, którzy chcieliby tworzyć czarną rasową grupę

---

⁴⁷⁷ Ibidem, s. 90.

⁴⁷⁸ High Country Extremism: Pioneering Hate, listopad 15, 2011, David Holthouse <http://mediamatters.org/blog/2011/11/15/high-country-extremism-pioneering-hate/154613>, dostęp: 19.12.2013.

etniczną – czy wówczas mówilibyśmy o rasizmie. Stąd nie należy nazywać rasistami organizacji PLE⁴⁷⁹. Wedle Gaede tylko biali nie mogą pracować na rzecz rozwoju swej rasy. Organizacje typu *La Raza* są akceptowane jako grupy kulturowe. Z tego względu nikt nie może zabronić białym organizowania swego stowarzyszenia czy nawet bardziej zinstytucjonalizowanej formy, jaką jest odrębne państwo.

Wedle danych szacunkowych organizacji policji i służb federalnych liczba osób, które na skutek działalności PLE osiedliły się we Flathead Valley wynosi około 50. Ta liczba nie uwzględnia członków grup patriotów. Wedle raportu z 2008 roku około 35 ekstremistów żądających istnienia niezależnej republiki było aktywnych w Kalispell⁴⁸⁰. Po rozpoczęciu działalności przez Chucka Baldwina ta liczba podwoiła się (osiedlił się on z całą 17-osobową rodziną i około 20 zwolennikami).

Około 43 białych suprematystów aktywnych na forum *Stormfront* określa siebie jako osoby mieszkające we Flathead Valley w wyniku działalności PLE od 2009 roku. Kolejnych pięć osób deklaruje, iż mieszka na terenie Flathead Valley zanim ruch PLE rozpoczął swą działalność. *Media Matters* podawały, iż po dokonaniu analizy ponad 30 godzin materiałów video z wydarzeń organizowanych przez pravicowców we Flathead Valley stwierdzono istnienie około 36 suprematystów działających na tym terenie. Według szeryfa Flathead Valley Chucka Curry'ego w regionie przebywa od 25 do 30 radykałów, a drugie tyle odwiedza ten region⁴⁸¹.

Obecność neonazistów i radykałów z prawicy wedle Curry'ego jest wynikiem silnie zakorzonego w mentalności mieszkańców stanu Montana antyrządowego i antyfederalnego sentymentu. Według *Montana Advisory Committee* obywatele aprobują istnienie organizacji antyrządowych, gdyż te często, działając jako stowarzyszenia religijne, postulują zmianę rzeczywistości. Są nastawione negatywnie względem polityki aktualnej władzy, oskarżając ją o łamanie praw

⁴⁷⁹ Ibidem.

⁴⁸⁰ Law Enforcement Sensitive (LES) 12/1/2008 U.S. Department of Justice Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives Office of Strategic Intelligence and Information ATF Northern Border Extremists Overview of American/Canadian Extremists, <http://s3.mediamatters.org.s3.amazonaws.com/static/pdfs/north-ernborderextremists1pdf>, dostęp: 19.12.2013.

⁴⁸¹ High Country Extremism..., op. cit., <http://mediamatters.org/blog/2011/11/15/high-country-extremism-pioneering-hate/154613>, dostęp: 26.07.2022.

człowieka⁴⁸². Do obecnych nowych mieszkańców Flathead Valley znanych ze swej nazistowskiej retoryki należą Craig Cobb, a także były organizator *Narodów Aryjskich* Karl Gharst.

Hasła głoszone przez Gaede przyciągają również intelektualistów identyfikujących się z programem „14 słów”. *National Policy Institute*, nacjonalistyczny think tank przeniósł swą siedzibę do Flathead Valley, a jej dyrektor Richard Spencer, przeprowadził się do Whitefish, w stanie Montana, miasta położonego w pobliżu Kalispell.

PLE organizuje również wykłady otwarte, zapraszając na nie często historyków prezentujących poglądy rewizjonistyczne. W marcu 2010 roku PLE zorganizował wykład Davida Irvinga w Kalispell. W kwietniu 2010 roku PLE zorganizował publiczny pokaz filmu z 1982 roku pt. *Epic: The Story of the Waffen SS*, w którym były oficer SS Leon Degrelle nazywał Hitlera „człowiekiem wyjątkowego geniuszu”⁴⁸³. Projekcja filmu przyciągnęła skromną liczbę 12 zwolenników ruchu PLE. Przed gmachem biblioteki, gdzie urządzono pokaz, zgromadziło się prawie 200 protestujących. Był to jeden z czterech protestów zorganizowanych w sprzeczności do ruchu PLE przez *Flathead Valley Multi-Faith Coalition*. Koordynatorem tej akcji był pastor z kościoła *Valley United Church of Christ* – Darryl Kistler. W marcu ściany kościoła zostały pomalowane sprayem i ostrzelane. Pojawiły się napisy o treści: „Kochający pedałów” (ang. *Faggot Lovers*).

Chuck Baldwin – spadkobierca Butlera

Inną interesującą postacią – charyzmatycznym przywódcą będącym ideowym spadkobiercą Butlera – jest Chuck Baldwin. To fundamentalistyczny kaznodzieja baptyistyczny określany przez *Southern Poverty Law Center* jako jeden z kluczowych przywódców ruchu patriotycznego. Baldwin był przewodniczącym *Florida Moral Majority*, członkiem Partii Republikańskiej, którą opuścił w 2000 roku. Wówczas uznał,

---

⁴⁸² Ku Klux Klan, History of Racism and Violence, Klanwatch Project – *Southern Poverty Law Center*, s. 1.

⁴⁸³ Institute for Historical Review *Epic: The Story of the Waffen SS Leon de Grelle*, *The Journal of Historical Review*, zima 1982-83 (Vol. 3, No. 4). Esej de Grelle zaprezentowany był podczas Fourth IHR Conference w Chicago (wrzesień 1982), http://www.ihr.org/jhr/v03/v03p441_Degrelle.html

iż Bush i Cheney byli zbyt liberalnymi kandydatami. Następnie postanowił związać się z antyrządową i antygejowską *Constitution Party*. Tam po raz pierwszy zaangażował się w ruch patriotyczny, startując na stanowisko wiceprezydenta. Po tym wydarzeniu retoryka jego wypowiedzi bardziej zmierzała w kierunku legalizacji posiadania broni, walki z globalistami niż praw gejów. Przez 35 lat Baldwin mieszkał i nauczał w Pensacoli na Florydzie, skupiając się głównie na głoszeniu teorii konspiracyjnych, antyrządowych.

Baldwin jest obecnie jednym z przywódców ruchu *Patriotów*, który rozwinął się od początku kryzysu gospodarczego i wyboru prezydenta Obamy w 2008 roku. Zgodnie z *Southern Poverty Law Center*, która bada ruchy radykalne, liczba organizacji patriotycznych na terenie stanu zwiększyła się ze 149 w 2008 do 824 w 2010 roku⁴⁸⁴. Według organizacji do grup takich należą osoby, wedle których rząd federalny jest ucieleśnieniem zła i jest zaangażowany w konspiracyjne teorie narzucające stan wyjątkowy i wcielające przeciwników do obozów koncentracyjnych i wiodących USA do socjalistycznej wizji *Nowego Porządku Świata*. We wrześniu 2010 oświadczył, iż wraz z dziećmi i ich rodzinami przenosi się do Kalispell – swojej nowej ziemi obiecanej. Po przeprowadzce zaczęli oni wspierać ruch *Pioneer Little Europe* w stanie Montana. Zdaniem Baldwina Stany Zjednoczone czeka walka między *Patriotami*, *Wielkim Rządem* i globalistami. Baldwin zapewnił, iż nie przeniósł się do Montany ze względu na piękno przyrody czy miłość do sportów zimowych. „Nie zamierzamy się bawić, bawić w politykę, nie będziemy trwać w hibernacji, ani się ukrywać, podziwiać klimat – będziemy walczyć! Pomożemy mieszkańcom Montany odzyskać wolność. Będziemy Alamo XXI wieku z miejmy nadzieję lepszymi rezultatami”. Baldwin wierzy, iż sam Bóg wezwał wszystkich do Montany, tak jak zakorzenił niegdyś pragnienie wolności w mieszkańcach tego stanu. Jeśli jednak nie uda się odnieść sukcesu, to Baldwin woli zginąć w obronie wolności wraz ze swymi towarzyszami niż być zamkniętym w jakimś obozie *Federal Emergency Management Agency* (FEMA)⁴⁸⁵.

⁴⁸⁴ Intelligence Report, Spring 2011, Issue Number: 141 Active ‘Patriot’ Groups in the United States in 2010 <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-report/browse-all-issues/2011/spring/active-patriot-groups-in-the-us>

⁴⁸⁵ Chuck Baldwin Warning on the Patriot Act and FEMA Camps, <http://www.youtube.com/watch?v=O4nygWWVWAs>, dostęp: 26.07.2022 oraz Sylwetka Chuc-

Na początku 2011 roku Baldwin założył w Montanie nowy kościół – *The Liberty Fellowship* – którego członkowie spotykają się raz w tygodniu w Kalispell *Red Lion Inn*. Kazania Baldwina średnio przyciągają około 200 słuchaczy, wśród których pojawiają się przedstawiciele *PLE*⁴⁸⁶. Przywódczyni April Gaede na stronie internetowej *Stormfront* zamieściła informację, iż członkowie *PLE – Christians* uczestniczą w spotkaniach *The Liberty Fellowship*. W zgromadzeniu Baldwina według *SPLC* uczestniczył mieszkaniec Kalispell – Randy Weaver, jeden z uczestników pamiętnego oblężenia w *Ruby Ridge* z 1992 roku.

Według Trávisa McAdama, dyrektora wykonawczego Montana Human Rights Network, Baldwin jest traktowany przez swoich wyznawców niczym zbawca. Timothy, syn Chucka Baldwina, wygłaszał referaty na temat suwerenności państwa w Kalispell i pobliskim mieście Ronan. Grupy *Patriotów z Montany: Freedom Action Rally* oraz *Citizens Acting for Liberty* sponsorowały wydarzenia. Timothy Baldwin ubiegał się również o stanowisko w radzie nadzorczej *Flathead Valley Community College* i otrzymał 778 głosów, co stanowiło około 20 procent wszystkich oddanych głosów⁴⁸⁷.

Chuck Baldwin był również honorowym mówcą podczas zebrania grup organizacji survivalowych zorganizowanego przez *Flathead Liberty Bell Network*. Organizacja ta powstała w 2009 roku dzięki przywódcy milicji z Alaski – Schaefferowi Coxowi. Obecnie oczekuje on na proces w więzieniu pod zarzutem spisku mającego na celu zamordowanie sędziów oraz funkcjonariuszy *Alaska State Troopers*. Innymi przemawiającymi osobami byli znani przedstawiciele organizacji rasistowskich i separatystycznych. Wśród nich byli Stewart Rhodes, założyciel antyrządowej organizacji *Oath Keepers*, także emerytowany szeryf z Arizony – Richard Mack, bohater patriotów, który sprzeciwiał się *Brady Handgun Violence Prevention Act* w latach 90. Mack jest również autorem obowiązkowej dla ruchu patriotów lektury: *From My*

---

ka Baldwina na stronie internetowej Southern Poverty Law Center, <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-files/profiles/chuck-baldwin>, dostęp: 26.07.2022.

⁴⁸⁶ Intelligence Report, Winter 2011, Issue Number: 144 A Gathering of Eagles: Extremists Look to Montana Ryan Lenz <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-report/browse-all-issues/2011/winter/extremists-are-coming-together-in-mon>, dostęp: 26.07.2022.

⁴⁸⁷ Ibidem.

Cold Dead Hands: Why America Needs Guns. Gościem honorowym podczas spotkania był wspomniany już Randy Weaver.

John Abarr – niebezpieczne związki z polityką

Współcześnie istniejące organizacje ultrakonserwatywne dążą również do osiągnięcia swoich celów na niwie politycznej. Jednym z przywódców organizacji klanowej, który aktywnie zaangażował się w życie polityczne, jest John Abarr. Wybór czarnoskórego prezydenta zmobilizował go do działania na rzecz ochrony interesów białej rasy. Według polityka rasa biała staje się mniejszością zatracającą swój sposób życia, pozbawioną także władzy politycznej⁴⁸⁸.

Dochodzą ponownie do głosu niegdysiejsi przywódcy klanowi, jak David Duke. Zaskakujący może być fakt, iż były *Grand Wizard* organizacji *Knights of the Ku Klux Klan*, dołączył do zwolenników prezydenta Obamy, Nancy Pelosi (*Partia Demokratyczna*), a także senatora Berniego Sandersa w poparciu dla ruchu *Occupy Wall Street Movement*, którego protesty naznaczone były hasłami antysemityzmu. Wedle Duke'a należało się cieszyć z faktu, iż mężczyźni i kobiety skupieni na Wall Street potępiali międzynarodowe banki, które sprawiły, iż Ameryka znajdowała się w trudnej sytuacji finansowej. Duke uznaje banki na Wall Street nie jako produkt wolnego handlu, lecz wytwór przestępczości.

Flathead Valley – centrum amerykańskiego neonazizmu

Wraz z członkami wszelakich organizacji „patriotycznych” Flathead Valley staje się powoli centrum ruchu neonazistowskiego i ekstremistycznego w kraju. Po raz pierwszy w historii według *Southern Poverty Center* liczba organizacji „patriotycznych” przekroczyła w całych Stanach Zjednoczonych tysiąc. Wzrost liczby i działań or-

---

⁴⁸⁸ Christine Roberts, *John Abarr, former KKK organizer, running for Montana seat in Congress*, Huffington Post – Daily News, 2.06.2011, <https://www.nydailynews.com/news/politics/john-abarr-kkk-organizer-running-montana-seat-congress-article-1.127200>, dostęp: 2.08.2022.

ganizacji ultraprawicowych obserwowalny jest także w Montanie, gdzie członkowie ruchu PLE współdziałają aktywnie z organizacjami patriotycznymi. Ich przeciwnicy organizują często kontrmanifestacje. Obydwa ruchy są nastawione przeciwko rządowi amerykańskiemu i organizacjom przestrzegającym prawa. April Gaede zaprasza też do współpracy przedstawicieli różnych organizacji rasistowskich, których naczelnym zadaniem jest ochrona białej rasy. Jedną z nich jest *Montana First Committee* założona w 2011 roku. Za swój główny cel stawia reprezentowanie interesów białych rasistów w Montanie, którzy na północnym zachodzie chcą stworzyć swoją własną ojczyznę. Do grup wspierających inicjatywę Gaede należy też lokalny Klan – *Northwest Knights*. To organizacja klanowa dedykująca swe poczynania prawom osób białych zamieszkujących północny-zachód. *Montana Creators* jest kolejną organizacją współpracującą z *PLE*. Jest również stanowym oddziałem *Creativity Movement*, szczególnie niebezpiecznej organizacji neonazistowskiej wcześniej znanej jako *World Church of the Creator*. Była to supremacyjna grupa założona przez pastora Dana Hassetta. W odróżnieniu od kościołów chrześcijańskich słowo zawarte w Biblii nie było uznawane za wiarygodne. Nie oddawano także czci nadprzyrodzonemu bóstwu. Organizacja opierała swą doktrynę na historii, logice⁴⁸⁹. Broszury propagandowe organizacji z 1991 roku określały jej cele. Głównym była ochrona białej rasy. Jedną z ulotek wzywała radykałów: „Biali obudźcie się! Zachowajcie białą rasę – czarnuchy, Żydzi będą zmieceni z tego państwa”⁴⁹⁰. „Rasy nie-białe winny być traktowane jak bydło. Żydzi winni być zniszczeni”⁴⁹¹.

Założenia programowe współczesnego *Ku Klux Klanu* i neonazistów

Ideologia wyznawana przez współczesny *Ku Klux Klan* nie różni się w znaczący sposób od ideologii organizacji neonazistowskich. Wszystkie te organizacje uznają *14 words* i potrzebę ochrony białej rasy dla jej przyszlých pokoleń. Jednakże istnieją pewne różnice. Grupy

⁴⁸⁹ Transcript, op. cit., s. 658.

⁴⁹⁰ *Racial Loyalty*, wyd. nr 72 (Church of the Creator), sierpień 1991.

⁴⁹¹ Ezekiel, op. cit., s. 124.

Ku Klux Klanu prezentują ideologię nacechowaną antysemityzmem, sprzeciwiają się także niechcianej imigracji. Kolejna różnica to kwestia odniesienia czy pojmowania religii przez członków tych organizacji. O ile wśród neonazistów czy skinheadów wielu stanowią ateści lub poganie, to członkowie Klanu są w większości wyznawcami kościołów chrześcijańskich.

Organizacje klanowe, zwłaszcza te mniejsze, w poszukiwaniu nowych członków uciekają się do zmiany podstawowych zasad ideologicznych ukształtowanych jeszcze przez twórców pierwszego pradawnego Klanu z XIX wieku jednoczących członków wokół ochrony białej rasy i wartości chrześcijańskich. W 2006 roku *Imperial Klans of America* (IKA) z siedzibą w Kentucky ogłosiła, iż będzie umożliwiać członkostwo w swych szeregach również nie-chrześcijanom. Organizacja stała się otwarta na przyjmowanie nazistów, skinheadów, ateistów i innych białych radykałów wierzących w idee białej supremacji. Dzięki takiemu posunięciu Klan chciał zmienić swoje oblicze. Zwłaszcza przez młode osoby był on dotychczas uważany za organizację skostniałą pod względem ideologicznym i przestarzałą. Niektóre z grup klanowych zrezygnowały nawet z noszenia tradycyjnych strojów klanowych. Jednym z przykładów współpracy Klanu z nazistami jest wspomniany wcześniej festiwal muzyczny *Nordicfest*.

Połączone siły Narodów Aryjskich i Ku Klux Klanu

Jednym z najciekawszych przykładów współpracy neonazistów i członków Klanu jest utworzona w 2003 roku organizacja *Aryan Nations Knights of the Ku Klux Klan*. Jest to urzeczywistnienie wizji pastora Raya Redfeairna. Organizacja klanowa stała się w tym przypadku częścią struktury *Narodów Aryjskich*.

Pastor Redfeairn chciał stworzyć organizację klanową wewnątrz *Narodów Aryjskich* tak, aby przyciągnąć religijnych i fanatycznych zwolenników separacji rasowej. Organizacja ta uznaje, iż współczesne Stany Zjednoczone są krajem upadającym moralnie, który nie ma nic wspólnego z ideą i wizją państwa tworzoną przez Ojców Założycieli.

Ze względu na niechęć do współcześnie istniejących symboli Stanów Zjednoczonych kojarzących się z dekadencją odrzucono symbole stoso-

wane przez wiele organizacji klanowych, zwłaszcza podczas ceremonii, jak: flaga amerykańska, miecz czy strój klanowy. Dokonano również korekty i uaktualnienia wielu dokumentów klanowych jak *Kloran*, które były i są dla wielu klansmanów niczym najświętsza księga praw. Przywiązując się do starych ideałów i zasad, inne organizacje klanowe nie są rozumiane przez ogół społeczeństwa niemającego wspólnych korzeni.

Zakończenie

Publikacja niniejszej książki zbiega się w czasie z wieloma ważnymi wydarzeniami zmieniającymi naszą rzeczywistość. Hasła wielokulturowości, emancypacji nabierają zupełnie innego znaczenia, a niejednokrotnie ulegają deprecjacji w obliczu takich wspólnych wyzwań, jak globalny kryzys uchodźczy, walka z epidemią wirusa czy coraz częściej kwestionowanymi ideami wspólnotowości (wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej). Coraz częściej równość, poszanowanie odmienności ustępuje miejsca egoizmowi, egocentrycznemu natywizmowi przyjmującemu za pewnik tylko to, co uznane przez większość. Zwyczajni obywatele, jako konsumenci zastanych systemów, najczęściej ponoszą największy koszt wszelkich zmian zachodzących w otaczającej ich rzeczywistości. Dyfuzja kulturowa, konflikt społeczny są czynnikami sprzyjającymi zmianom społecznym. Powstaje zjawisko oporu społecznego, które może przybierać formę pacyfistyczną (ang. *non violence*), lecz także rewolucyjną. Naturalnym pragnieniem człowieka staje się wówczas poszukiwanie autorytetów, które legitymizując takie radykalne postawy, sprawiają, iż nie następuje rozwój w kierunku społeczeństwa nowoczesnego. Zacierane są wszelkie czynniki endogenne wiodące do potencjalnego progresywizmu. Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o to, czym jest tożsamość i naród amerykański w czasach rosnących nastrojów nacjonalistycznych i poczucia wrogości wobec wszystkiego, co „obce”, sprawia, że amerykanizacja ponownie staje się ważnym tematem polityki wewnętrznej Stanów Zjednoczonych. Dzieje się tak mimo olbrzymiego narodotwórczego wysiłku grup etnicznych. Warto wspomnieć tu choćby o niemieckich potentatach browarniczych z XIX wieku czy znaczącej roli rdzennej ludności – szyfrantów (ang. *code talkers*) w czasie I i II wojny światowej. W dziele *The Road to Serfdom* Friedrich August Hayek przedstawił ideę wielokulturowości jako obronę liberalizmu, wolnego rynku i kapitalizmu. Podobny punkt widzenia prezentowali Popper i Talmon, którzy totalitaryzm porównywali z okrutną wizją utopizmu. Isaiah Berlin, brytyjski socjolog i teoretyk polityczny, twierdził w *Dwóch Koncepcjach Wolności*, iż całkowita kontrola nad człowiekiem może zniweczyć nieskończoną jego odmienność – różnorodność. W tym miejscu warto wspomnieć o stosunku dwóch byłych

prezydentów Stanów Zjednoczonych do takich kwestii, jak pojęcie narodu i amerykańskiej wielokulturowości.

Warto przypomnieć wystąpienie byłego prezydenta Stanów Zjednoczonych Baracka Obamy ogłoszone w trakcie kampanii prezydenckiej Hillary Clinton 1 sierpnia 2016 roku w Filadelfii. Obama stwierdził, że bliska jego sercu była wizja Ameryki jako kraju zbudowanego przez ludzi o różnym pochodzeniu, religii, którzy kochają tę samą ojczyznę. Amerykanie, choć różni, są lojalni wobec tego samego kraju⁴⁹². 1 września 2016 roku, w trakcie wiecu wyborczego w Phoenix, w stanie Arizona, rywal Hilary Clinton – Donald Trump – przedstawił swój plan reformy systemu imigracyjnego. Kandydat na prezydenta USA, odnosząc się do kwestii amnestii dla nielegalnych imigrantów mieszkających w USA, mówił: „Pierwszego dnia, w pierwszej godzinie mojego urzędowania tych ludzi już tu nie będzie”⁴⁹³. W długim, półtoragodzinnym przemówieniu Trump przedstawił swój program ujęty w dziesięciu punktach. Przewidywał on radykalne uszczelnienie południowej granicy USA poprzez budowę muru, a także wzmocnienie ochrony pogranicza, deportację nielegalnych imigrantów przyłapanych na łamaniu prawa i selekcję potencjalnych imigrantów zgodnie z kryteriami ich przydatności dla gospodarki USA oraz gotowości do asymilacji w społeczeństwie amerykańskim⁴⁹⁴. Republikański kandydat powiedział, że większość nielegalnych imigrantów zabiera pracę Amerykanom i pobiera wysokie zasiłki, korzystając z hojności państwa. Obwinił za to administrację prezydenta Obamy i swoją przeciwniczkę w wyborach Hillary Clinton. Nielegalni imigranci żyjący w USA nie mogli starać się o zalegalizowanie swojego pobytu. Przypominając, że w USA przebywa ponad dwa miliony obcokrajowców, którzy popełnili przestępstwa, zapowiedział, że za jego prezydentury będą oni odesłani do swoich krajów. „Dla tych, którzy są tu nielegalnie i którzy starają się o zalegalizowanie pobytu, będzie jedna i tylko jedna

⁴⁹² Ian Reifowitz, *Barack Obama Has Transformed How We Understand Our National Identity – For The Better*, Huffington Post, 1.08.2016, https://www.huffpost.com/entry/barack-obama-has-transformed-how-we-understand-our_b_579f7593e4b07066ba1f6a54, dostęp: 15.03.2020.

⁴⁹³ Stephen Collinson, Jeremy Diamond (eds), *Trump on Immigration: No Amnesia, No Pivot*, CNN, 1.09.2016, <https://edition.cnn.com/2016/08/31/politics/donald-trump-immigration-speech/index.html>, dostęp: 15.03.2020.

⁴⁹⁴ Ibidem.

droga: wrócić do domu i zawnioskować o prawo ponownego wjazdu zgodnie z nowym prawem imigracyjnym”⁴⁹⁵. Zapowiedział także, że w ramach Immigration and Customs Enforcement powstanie nowa jednostka zajmująca się deportacją. Trump ogłosił ponadto, że selekcja kandydatów do otrzymania wiz imigracyjnych będzie podyktowana względami bezpieczeństwa kraju i troską, by w USA osiedlali się tylko cudzoziemcy, gotowi się zasymilować. Zapowiedział, że wyklucza to kandydatów z takich krajów jak Syria czy Libia. Kandydat straszył islamskimi terrorystami, twierdząc, że wśród uchodźców z Syrii bardzo mało było kobiet i dzieci. Podkreślał także, iż większość wyznawców islamu nie asymiluje się ze społeczeństwem nawet w trzecim pokoleniu, a tłumy muzułmanów z New Jersey świętowały zamachy 11 września. Pozostali imigranci mieli być poddani „ideologicznej certyfikacji”⁴⁹⁶. Trump mówił, że w celu promowania integracji, asymilacji i narodowej jedności przyszli imigranci będą musieli nauczyć się władać językiem angielskim oraz zdać test wiedzy o kraju przed przyjazdem do Stanów Zjednoczonych. W zamyśle ówczesnego kandydata na prezydenta nowy system imigracyjny miał szerzyć kulturę, służyć pielęgnowaniu tradycji i wartości amerykańskich. Polityka imigracyjna, a w szczególności nielegalna imigracja do Stanów Zjednoczonych, była jednym z kluczowych haseł kampanii prezydenckiej Donalda Trumpa w 2016 roku. Kampania prezydencka toczyła się na tle dużych wewnętrznych podziałów społecznych, między zwolennikami establishmentu a grupami „zawiedzonych” Amerykanów. Napięcia społeczne umiejętnie podsyćane w trakcie kampanii wyborczej, polaryzacja opinii w kwestiach gospodarczych, społecznych, imigracyjnych, konsolidacja porzuconej i zubożałej i zniechęconej elitami części społeczeństwa niesionej hasłem „Make America Great Again” zapewniły ostateczne zwycięstwo republikańskiego kandydata, biznesmena, wnuka imigrantów – Donalda Trumpa⁴⁹⁷. W orędziu o stanie państwa (ang. *State of the Union Address*) z 30 stycznia 2018 roku Trump nakreślił cztery filary swojej administracji dotyczące reformy imigracyjnej: drogę do uzyskania

⁴⁹⁵ Travis Dove, *Transcript of Donald Trump's Immigration Speech*, „New York Times”, 1.09.2016, <https://www.nytimes.com/2016/09/02/us/politics/transcript-trump-immigration-speech.html>, dostęp: 15.03.2020.

⁴⁹⁶ Ibidem.

⁴⁹⁷ Hasło *Make America Great Again* po raz pierwszy wykorzystał Ronald Reagan w swej kampanii w 1980 roku.

obywatelstwa i amnestii dla imigrantów objętych przepisami ustawy *Dream* (ang. *Development, Relief, and Education for Alien Minors Act*) proponowanej przez gabinet Obamy, zwiększone finansowanie bezpieczeństwa granic, zakończenie loterii wizowej oraz wprowadzenie ograniczeń dotyczących imigracji rodzinnej⁴⁹⁸. Wspomniane filary polityki imigracyjnej wpisywały się w slogan kampanii prezydenckiej Trumpa: „Kupuj u Amerykanów, zatrudniaj Amerykanów”⁴⁹⁹.

---

⁴⁹⁸ Jennifer Cory, *The Four Pillars: Trump's Immigration Plan*, „The National Law Review”, Womble Bond Dickinson, 31.01.2018, <https://www.natlawreview.com/article/four-pillars-trump-s-immigration-plan>, data dostępu: 15.03.2020.

⁴⁹⁹ Abby Phillip, *Trump signs „Buy American, Hire American” executive order, promising to fight for American workers*, „The Washington Post”, 18.04.2017, <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2017/04/18/trump-signs-buy-american-hire-american-executive-order-promising-to-fight-for-american-workers/?noredirect=on>, data dostępu: 15.03.2020.

Aneksy

Aneks nr 1

Lista współczesnych organizacji klanowych

ORION (Our Race is Our Nation) Knights of the Ku Klux Klan – kiedyś bardzo aktywna grupa, współcześnie działająca na małą skalę tylko w stanie Alabama.

White Knights of the Ku Klux Klan

Bayou Knights of the Ku Klux Klan – grupa obecna w stanach: Luizjana, Arkansas, Texas, Oklahoma.

International Keystone Knights of the Ku Klux Klan kiedyś duża grupa klanowa, obecnie z małą liczbą członków działających w stanach Pensylwania i Arkansas.

Knights of the Ku Klux Klan – posiada oddziały w siedmiu stanach *Ku Klux Klan, LLC*

Southern Arkansas Knights of the Ku Klux Klan – siedziba w Smackover

Kalifornia Knights of the Ku Klux Klan

White Legion Knights of the Ku Klux Klan

Empire Knights of the Ku Klux Klan – rozwijająca się w szybkim tempie organizacja klanowa, która posiada oddziały w osiemnastu stanach. Siedziba główna w stanie Floryda.

National Aryan Knights of the Ku Klux Klan

United White Knights of the Ku Klux Klan

American White Knights of the Ku Klux Klan – mała grupa klanowa posiada oddziały w stanach: Georgia i Teksas.

Georgia Knight Riders of the Ku Klux Klan

North Georgia White Knights of the Ku Klux Klan

American Knights of the Ku Klux Klan – jedna z najbardziej aktywnych grup w latach 90. XX wieku w stanie Indiana. Obecnie praktycznie nieistniejąca.

Church of the National Knights of the Ku Klux Klan – siedziba główna w South Bend, Indiana. Posiada dwadzieścia oddziałów w całym kraju.

United Knights of the Ku Klux Klan

Fraternal White Knights of the Ku Klux Klan – siedziba główna w stanie Iowa.

Imperial Klans of America – posiada oddziały w ośmiu stanach. Siedziba główna w Kentucky

White Mountain Knights of the Ku Klux Klan

Louisiana White Knights of the Ku Klux Klan

National Aryan Knights of the Ku Klux Klan

Southern White Knights of the Ku Klux Klan

United Northern and Southern Knights of the Ku Klux Klan – grupa klanowa posiadająca oddziały w dziewięciu stanach. Siedziba główna w Michigan.

Mississippi White Knights of the Ku Klux Klan

Confederate Knights of the Ku Klux Klan – organizacja z siedzibą w Millville, New Jersey

Cleveland Knights of the Ku Klux Klan

Brotherhood of Klans – jedna z bardziej aktywnych organizacji klanowych w 2006 roku z siedzibą w Tennessee, posiada oddziały w 15 stanach.

Mystic Knights of the Ku Klux Klan – organizacja klanowa z siedzibą w stanie Ohio. Jest aktywna w ośmiu stanach, głównie na Środkowym Zachodzie.

International Keystone Knights of the Ku Klux Klan – kiedyś grupa bardzo aktywna, posiada członków w stanach Pensylwania i Arkansas.

International Knights of the Ku Klux Klan – obszar działania: Południowa Karolina

Great Tennessee Knights of the Ku Klux Klan – stan Tennessee

Knights of Bedford Forest

Knights of the Golden Circle

Knights of Yahweh – mała organizacja klanowa z siedzibą w Dandridge, stan Tennessee.

American White Knights of the Ku Klux Klan – stan Teksas

White Camelia Knights of the Ku Klux Klan – siedziba główna w Cleveland, stan Teksas.

Victory Knights of the Ku Klux Klan – stan Virginia

Virginia Knights of the Ku Klux Klan – stan Virginia

Knight Riders of the Ku Klux Klan

Aneks nr 2

Amerykańskie organizacje prawicowe, nacjonalistyczne

Stan Waszyngton

Na terenie stanu Waszyngton funkcjonuje 50 organizacji skupionych wokół tzw. radykalnej prawicy. Poniżej lista najbardziej aktywnych:

Alarm & Muster: The Modern Day Alarm Riders

Church of Sovereigns: Sacred Family Temple of the Living Saint – Satsop

Constitution Party – Adams County, Grant County, Grays Harbor County, Kent, Kitsap County, Mason County, Snohomish County, Spokane Valley, Whatcom County, Yakima County

Debt Free Sovereign Trust – Blaine

Lightfoot Militia – Spokane County

Federal Trustee Services – Tacoma

Get Out Of Our House (GOOOH)

Grays Harbor Civilian Defense Force – Grays Harbor County

John Birch Society – Clarkston

Puyallup – Yakima

Kitsap County WA Militia – Kitsap County

National Association of Rural Land Owners – Fall City

Northwest Washington Recon

Oath Keepers

Palouse Lightfoot Militia — Bravo Company – Pullman

Peoples' Patriot Coalition Militia

PEOPLES TRUST 1776 – Auburn

The Republic for the United States of America — Republic Congress

Southwest Washington Civil Defense Group

Sovereign Trust – Blaine

Sovereign-Citizenship.net

Washington State Civil Defense

Washington State Militia – Chelan County, King County, Kitsap County, Mason County, Pierce County, Skagit County, Skamania County, Spokane County, Stevens County

We Are Change – Seattle, Spokane, Tacoma

We the People

Aneks nr 3

Lista aktywnych grup nienawiści na rok 2000

(Stany Montana i Waszyngton – badanie przeprowadzone przez *Southern Poverty Law Center Intelligence Report w 2000 roku*)

Montana (4 grupy nienawiści)

Aryan Nations/Aryan National Alliance – Billings

World Church of the Creator – Missoula

Church of True Israel – Noxon

World Church of the Creator Superior

Waszyngton (12 grup nienawiści)

White Order of Thule – Deer Park

World Church of the Creator/Sisterhood of the WCOTC – Lynnwood

Upper Room Identity Fellowship – McKenna

National Organization for European Rights – Olympia

New Covenant Bible Church – Port Orchard

Seattle White Racist Network – Renton

Northwest Knights of the Ku Klux Klan – Seattle

Spokane Skins – Spokane

Underground Skinhead Action – Spokane

Northwest Knights of the Ku Klux Klan – Tacoma

Hammerskin Nation

Sigrdrifa

Aneks nr 4

Grupy nienawiści na terenie stanów: Waszyngton, Oregon, Idaho i Montana na rok 2010

(raport *Southern Poverty Law Center* z 2010 roku)

Southern Poverty Law Center w 2010 roku zidentyfikował istnienie 54 grup nienawiści w stanach: Waszyngton, Oregon, Idaho i Montana⁵⁰⁰. Zidentyfikowano istnienie 15 takich grup w Oregonie, po 13 w Waszyngtonie, Idaho i Montanie⁵⁰¹. *SPLC* do grup nienawiści zalicza organizacje wyznające ideologię propagowaną przez *Ku Klux Klan*, neonazistów, białych nacjonalistów, skinheadów, zwolenników *Christian Identity*, neokonfederatów, czarnych separatystów. W Waszyngtonie dwie takie grupy istniały w Spokane, jedna w Wenatchee i 10 w zachodniej części Waszyngtonu. W stanie Montana grupy takie istniały w miejscowościach Miles City, Billings, Lewistown, Missoula, Kalispell, Helena i Bozeman.

W stanie Oregon, jedna grupa nienawiści zlokalizowana była w okolicach Ontario, jedna w pobliżu Medford i jedna w okolicy Eugene. Dwanaście grup skupionych było w Portland i okolicach. W Idaho siedem grup obecnych było w zachodniej części stanu, pięć w pobliżu Boise i jedna w Idaho Falls.

---

⁵⁰⁰ *Total of 54 active hate groups in Northwest*, http://seattletimes.com/html/local-news/2015397815_apushategroupsfertilegroundtotal.html, dostęp: 19.12.2013.

⁵⁰¹ *Total of 54 active hate groups in Northwest*, http://billingsgazette.com/news/state-and-regional/montana/total-of-active-hate-groups-in-northwest/article_d467ac-04-9d2f-11e0-9648-001cc4c002e0.html#ixzz2JkIbmc5a, dostęp: 19.12.2013.

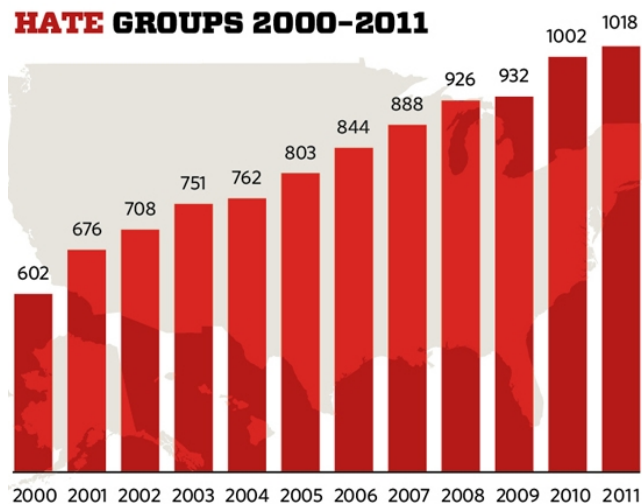
Aneks nr 5

Grupy nienawiści na terenie USA – 2004 rok

(raport opracowany przez tolerance.org)

W USA według danych tolerance.org w 2004 roku istniały 762 aktywne grupy nienawiści. 715 z nich miało swoje siedziby w 411 hrabstwach w 46 stanach⁵⁰². Z raportu wyłączono Dystrykt Kolumbii, gdyż w jego strukturach nie ma hrabstwa. Lokalizacje pozostałych 42 grup nienawiści nie są możliwe do „ustalenia, gdyż organizacje te działały w wielu rejonach.

Wykres nr 2. Liczba grup nienawiści w USA w latach 2000-2011. Raport opracowany przez Southern Poverty Law Center.

⁵⁰² Mark Potok, Intelligence Report, Spring 2005, Issue Number: 117, *Southern Poverty Law Center; The Year in Hate*, 2004 W: <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-report/browse-all-issues/2005/spring/the-year-in-hate-2004> – dostęp: 19.12.2013 oraz *Got Out of the Hate Vote, Trends In Hate*, w: http://www.trendsinhate.com/trends_reports/GetouttheHatevote.pdf, dostęp: 19.12.2013.

Aneks nr 6

Prawa człowieka w Stanach Zjednoczonych Ameryki

(raport Human Rights Watch za 2012 rok)

Stany Zjednoczone przetrzymują w aresztach więcej osób niż jakiegokolwiek inne państwo na świecie. Osoby te odsiadują czasem bardzo długie wyroki. Wzrastająca liczba nie-obywateli USA – 363 tysiące w 2010 roku jest przetrzymywana w więzieniach, choć wielu z nich nie stanowi żadnego poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego.

Według cenzusu w 2011 roku Stany Zjednoczone zamieszkiwane były przez 46 milionów osób żyjących w nędzy. Był to najgorszy rezultat od 52 lat (od kiedy mierzy się wskaźniki biedy). Wszelkobecna bieda, brak równości płciowej i rasowej i ich negatywny wpływ na dzieci oraz osoby starsze (negatywny skutek) powoduje wzrost napięcia i przypadki gwałcenia praw człowieka.

Rasowe i etniczne mniejszości są w sposób nieproporcjonalny reprezentowane w systemie więziennictwa. Jeśli zarówno, biali jak i Afroamerykanie dokonują w równym stopniu przestępstw związanych z handlem narkotykami, a Afroamerykanie stanowią około 13% społeczeństwa, to stanowią oni 33% wszystkich aresztowanych w 2009 roku. Nic zatem dziwnego w tym, iż wyższe wskaźniki liczby aresztowań przyczyniają się do wyższych wskaźników liczby osadzonych. Dla przykładu 45% osadzonych w więzieniach stanowych ze względu na przestępstwa narkotykowe w 2009 roku stanowili Afroamerykanie i 27% biali. Osoby kolorowe stanowią 77% wszystkich odsiadujących wyroki dożywocia bez możliwości wcześniejszego zwolnienia⁵⁰³.

Po raz pierwszy w historii kraju w 2011 roku to Latynosi stanowili większość osadzonych w więzieniach federalnych. Było to spowodowane naciskiem władz federalnych na śledzenie nielegalnych imigrantów. Obserwowalna jest także nierówność społeczna w prawodawstwie federalnym wobec mniejszości afroamerykańskiej. Ustawa *The Fair*

⁵⁰³ Human Rights Watch, World Report 2012: United States, <http://www.hrw.org/world-report-2012/world-report-2012-united-states>, dostęp: 19.12.2013.

Sentencing Act, przyjęta w sierpniu 2010 roku częściowo zmniejszyła różnice w wysokości wyroków za określone przestępstwa.

W Stanach Zjednoczonych mieszka około 25.3 miliona nieobywateli, spośród których rząd federalny szacuje, iż około 10.8 miliona nie ma prawa do pobytu. 61% spośród nieautoryzowanych imigrantów mieszka w USA dłużej niż 10 lat. W roku 2010 US *Immigration and Customs Enforcement (ICE)* deportowała 387 242 imigrantów – prawie dwukrotnie więcej niż w 2000 roku. Zatrzymano w obozach dla imigrantów około 363 000 osób. Jest to wzrost o 50% w porównaniu z 2005 rokiem⁵⁰⁴.

Niekontrolowany system budowy ośrodków dla imigrantów w Stanach Zjednoczonych przez ostatnie dwie dekady spowodował powstanie ponad 300 takich obiektów, wśród których są małe lokalne więzienia oraz duże w ośrodkach miejskich. W czerwcu 2011 roku dzięki analizie wykonanej przez *Human Rights Watch* zaobserwowano dużą liczbę zatrzymanych, którzy są poddawani chaotycznym i częstym transferom pomiędzy ośrodkami. Pomiędzy 1998 a 2010 rokiem zanotowano ponad 2 000 000 takich transferów. 200 000 osób przenoszono więcej niż dwa razy. Przeciętna odległość w trakcie przenosin to około 370 mil pomiędzy ośrodkami. W sierpniu 2011 roku *Department of Homeland Security (DHS)* ustanowił obowiązkowy system wymiany danych z odcisków palców. Program *Secure Communities* wymaga, aby lokalne oddziały policji udostępniały dane odcisków palców dla *DHS*, jednakże 59% osób wydalonych w ramach działania programu między 2008 a 2011 rokiem nie miało postawionych zarzutów lub tylko zarzuty za popełnienie drobnych przestępstw.

---

⁵⁰⁴ Ibidem.

Aneks nr 7

Kodeks etyki aryjskiej⁵⁰⁵

1. Czcij bogów swego ludu. Obcy bogowie zniszczą cię.
2. Prawa Natury odzwierciedlają boski plan. Świat przyrody jest dziełem Ojca Wszelchrzeczy.
3. Postępuj szlachetnie i odważnie. Zawsze rozważaj konsekwencje swego czynu. Efekty twoich działań będą istnieć nawet wtedy, gdy ty już odejdziesz.
4. Żyj życiem, jakie ci dano. Nie obawiaj się swego przeznaczenia. Strach jest właściwy tchórzom i głupcom. Dzielny człowiek odważnie stawia czoło temu, co niesie los.
5. Kochaj, chroń, rozmnażaj i doskonal swój lud. Naturalny instynkt zabrania krzyżowania się ras oraz samozniszczenia.
6. Bądź uczciwy, słowny, twórczy i lojalny wobec swoich przyjaciół. Aryjski duch dąży do doskonałości.
7. Strzeż tożsamości rasowej, historii oraz dziedzictwa swego ludu. Twoi przodkowie zaufali ci. Od ciebie zależy przetrwanie i rozwój twego ludu.
8. Szanuj pamięć swych krewnych i przyjaciół, a szczególnie tych, którzy oddali życie albo wolność za swój lud. Przetrwanie rasy zależy od twojej woli i krwi.
9. Szanuj mądrość starszych. Każdy moment twego życia łączy nieskończoną przeszłość z nieskończoną przyszłością.
10. Szanuj swą żonę / męża. Nie wprowadzaj waśni do swego domu. Zapewnij bezpieczeństwo swoim dzieciom. Rodzina jest twym celem i spełnieniem.
11. Dotrzymuj słowa danego bliskim. Wiarygodność świadczy o twojej godności i sile charakteru.
12. Bądź przebiegły jak lis w stosunku do wrogów. Zniszczenie ciebie jest ich celem.
13. Broń i troszcz się o swoją ziemię rodzinną. Walka o przestrzeń życiową jest twoim prawem i obowiązkiem.
14. Żyj w zgodzie z Naturą i swym ludem. Nie zgadzaj się na żadne zło. Walka o przetrwanie rasy nie ma końca.

⁵⁰⁵ The Pagan Front – Kodeks Etyki Aryjskiej, http://www.thepaganfront.com/graveland/creed_kodex.htm strona ta oprócz wersji angielskiej występuje także w języku polskim, dostęp: 19.12.2013.

Aneks nr 8

Akty dyskryminacji na tle rasistowskim zgłoszone do *Montana Human Rights Bureau*⁵⁰⁶

Tabela nr 1. Akty dyskryminacji zgłoszone do *Washington State Human Rights Commission*

Wszystkie zgłoszone akty dyskryminacji 1 lipca 2007 – 30 czerwca 2008				
Obszar dyskryminacji	1. kwartał	2. kwartał	3. kwartał	4. kwartał
Wyznanie	4	6	2	4
Pochodzenie etniczne	13	4	7	6
Rasa – Indianie	11	6	6	14
Rasa – Afroamerykanie	1	3	1	8
Rasa – inne	1	3	0	2

Wszystkie zgłoszone akty dyskryminacji 1 lipca 2008 – 30 czerwca 2009				
Obszar dyskryminacji	1. kwartał	2. kwartał	3. kwartał	4. kwartał
Wyznanie	11	0	4	16
Pochodzenie etniczne	15	8	6	9
Rasa – Indianie	22	11	21	16
Rasa – Afroamerykanie	5	5	3	1
Rasa – inne	1	1	6	5

Wszystkie zgłoszone akty dyskryminacji 1 lipca 2009 – 30 czerwca 2010				
Obszar dyskryminacji	1. kwartał	2. kwartał	3. kwartał	4. kwartał
Wyznanie	8	3	5	4
Pochodzenie etniczne	1	4	1	7
Rasa – Indianie	8	7	6	10
Rasa – Afroamerykanie	3	3	3	9
Rasa – inne	1	13	4	1

⁵⁰⁶ Opracowano na podstawie raportów Montana Human Rights Bureau, Montana Department of Labor & Industry, Employment Relations Division w: <http://erd.dli.mt.gov/statistics-in-brief.html>, dostęp: 7.01.2014.

Wszystkie zgłoszone akty dyskryminacji 1 lipca 2010 – 30 czerwca 2011				
Obszar dyskryminacji	1. kwartał	2. kwartał	3. kwartał	4. kwartał
Wyznanie	34	7	5	4
Pochodzenie etniczne	1	14	5	1
Rasa – Indianie	11	4	4	0
Rasa – Afroamerykanie	3	2	4	1
Rasa – inne	0	1	4	0

Wszystkie zgłoszone akty dyskryminacji 1 lipca 2011 – 30 czerwca 2012				
Obszar dyskryminacji	1. kwartał	2. kwartał	3. kwartał	4. kwartał
Wyznanie	2	3	8	5
Pochodzenie etniczne	3	2	3	4
Rasa – Indianie	6	17	8	7
Rasa – Afroamerykanie	5	6	2	8
Rasa – inne	2	2	0	3

Tabela nr 2. *The Intake & Enforcement Report*, Washington State Human Rights Commission 2005-2007 Biennium Report (Olympia: WSHRC, 2007), s. 8.

Obszar dyskryminacji	Lata 2005-2006	Lata 2006-2007
Rasa	281	199
Pochodzenie narodowe	186	150
Religia	26	31

Tabela nr 3. *Complaint Demographics Report*, Washington State Human Rights Commission 2000-2001 Biennium Report (Olympia: WSHRC, 2001), s. 4.

Obszar dyskryminacji	2000 rok	2001 rok
Rasa	379	338
Pochodzenie narodowe	102	132
Religia	21	24

Bibliografia

- Alexander, Charles C. *Crusade for conformity: the Ku Klux Klan in Texas, 1920-1930*, Houston: Texas Gulf Coast Historical Association, Publication Series; 6-1, 1962.
- Alexander, Charles C., *The Ku Klux Klan in the Southwest*, Lexington: University of Kentucky Press, 1966.
- Baiamote, John V., *Spirit of vengeance: nativism and Louisiana justice, 1921-1924*, Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1986.
- Barkun, Michael, *Religion and the Racist Right: The Origins of the Christian Identity Movement*, Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1994.
- Bauman, Zygmunt, *Tożsamość. Rozmowy z Benedetto Vecchim*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2006.
- Bauman, Zygmunt, *Wspólnota. W poszukiwaniu bezpieczeństwa w niepewnym świecie*, tłum. J. Margański, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2008.
- Bell, Daniel, *Kulturowe sprzeczności kapitalizmu*. Tłum. S. Amsterdamski, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1998.
- Beam, Louis R. [ed.], *Essays by klansman: being a compendium of Ku Klux Klan ideology, organizational methods, history, tactics, and opinions, with interpolations by the author*, Hayden Lake: i.K.i.i. Publications, 1983.
- Blee, Kathleen M., *Women of the Klan, Racism and Gender in the 1920s*, Los Angeles: University of California Press, 1991.
- Boorstin, Daniel, *Amerykanie, Fenomen demokracji*, Warszawa: Wydawnictwo Bellona, 2011.
- Burszta, Wojciech J., *Świat jako więzienie kultury. Pomyślenia*, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 2008.
- Brzeziński, Zbigniew, *Druga Szansa*, Warszawa: Świat Książki, 2008.
- Carlson, John R., *Under cover: my four years in the Nazi under – world of America: the amazing revelation of how Axis agents and our enemies within are now plotting to destroy the United States*, Cleveland–New York: World Publishing; I. P. Dutton, 1943.
- Chalmers, David M., *Hooded Americanism: the first century of the Ku Klux Klan, 1865-1965*, Garden City: Doubleday, 1965.
- Chalmers, David M., *Hooded Americanism: the history of the Ku Klux Klan*, Chicago: Quadrangle Books, 1968.
- Chutnik, Monika, *Szok kulturowy, przyczyny, konsekwencje, przeciwdziałanie*, Kraków: Wydawnictwo Universitas, 2007.
- Cook, Ezra Asher, *Ku Klux Klan secrets exposed: attitude towards Jews, Catholics, foreigners, and Masons: fraudulent methods used: atrocities committed in name of order*, Chicago: I. I. Cook, 1922.

- Davis, Daryl, *Klan-destine relationships: A black man's odyssey in the Ku Klux Klan*, London: VISION Paperbacks, 2000.
- Deschner, Karheinz, *Moloch. Krytyczna historia Stanów Zjednoczonych*, tłum. I. Baniukiewicz, Gdynia: Wydawnictwo Uraeus, 2000.
- Durkheim, Émile, *Zasady metody socjologicznej*, tłum. J. Szacki, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, Biblioteka Socjologiczna, 2000.
- Evans, Hiram Wesley, *The attitude of the Knights of the Ku Klux Klan toward the Jew*, Atlanta: Knights of the Ku Klux Klan, Inc., 1923.
- Ezekiel, Raphael S, *The racist mind: portraits of American Neo-Nazis and Klansmen*, New York: Viking, 1995.
- Feldman, Glenn, *Politics, society, and the Klan in Alabama, 1915-1949*, Tuscaloosa: University of Alabama Press, 1999.
- Foley Jodie, ed., *Speaking Ill of the Dead: Jerks in Montana History*, Guilford: Morris Book Publishing, 2011.
- Forster, Arnold; Epstein, Benjamin R., *Report on the Ku Klux Klan*, New York: Anti-Defamation League of B'nai B'rith, 1965.
- Fuller, Edgar, *The Maelstrom: The Visible of the invisible Empire*, Denver: Maelstrom Publishing Co., Inc., 1925.
- Gerlach, Larry R, *Blazing crosses in Zion: the Ku Klux Klan in Utah*. Logan: Utah State University Press, 1982.
- Gęsiak, Leszek, *Wielokulturowość. Rola religii w dynamice zjawiska*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2007.
- Giddens, Anthony, *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, tłum. A. Szulżycka, Warszawa: Biblioteka Socjologiczna, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007.
- Goldberg, Robert Alan, *Hooded empire: the Ku Klux Klan in Colorado*, Urbana–London: University of Illinois Press, 1981.
- Goofman, Erving, *Człowiek w teatrze życia codziennego*, tłum. H. Danter-Śpiewak i P. Śpiewak, Warszawa: Wydawnictwo KR, 2000.
- Golka, Marian, *Oblicza wielokulturowości*, w: M. Kempny, A. Kapciak i S. Łodziński (red.), *U progu wielokulturowości. Nowe oblicza społeczeństwa polskiego*, Warszawa: Oficyna Naukowa, 1997.
- Golka, Marian, *Socjologia kultury*, Warszawa: Scholar, 2007.
- Golka, Marian, *Imiona wielokulturowości*, Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA, 2010.
- Grzybowski, Przemysław Paweł, *Edukacja europejska – od wielokulturowości ku międzykulturowości. Koncepcje edukacji wielokulturowej i międzykulturowej w kontekście europejskim ze szczególnym uwzględnieniem środowiska frankofońskiego*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls, 2007.
- Haas, Ben, *KKK Evanston*: Regency Books, 1963.

- Horn, Stanley Fitzgerald, *Invisible empire: the story of the Ku Klux Klan, 1866-1871*, New York: Gordon Press, 1972.
- Horowitz, David [ed.], *Inside the klavern: the secret history of a Ku Klux Klan of the 1920s*, Carbondale: Southern Illinois University Press, 1999.
- Huntington, Samuel, *Kim jesteśmy? Wyzwanie dla amerykańskiej tożsamości narodowej*, tłum. B. Pietrzyk, Kraków: Wydawnictwo Znak, 2007.
- Jackson, Kenneth Terry, *The Ku Klux Klan in the city, 1915-1930*, Chicago: I. R. Dee, 1992.
- Jenkins, William D., *Steel Valley Klan: the Ku Klux Klan in Ohio's Mahoning Valley*, Kent-London: Kent State University Press, 1990.
- Kagan, Robert, *Potęga i Raj. Ameryka i Europa w nowym porządku świata*, tłum. W. Turopolski, Warszawa: Wydawnictwo Studio EMKA, 2003.
- Kagan, Robert, *Dangerous Nation: America's Place in the World from its Earliest Days to the Dawn of the Twentieth Century*, Knopf, 2006.
- Katz, William Loren, *The Ku Klux Klan impact on History*, Seattle: Open Hand Publishing, 1986.
- Keil, Charles, *Class and Ethnicity in Polish America*, „The Journal of Ethnic Studies”, Vol. 2, 1979.
- Kempny, Marian, Alina Kapciak, Sławomir Łodziński. *Wprowadzenie. Społeczeństwo polskie na progu wielokulturowości*, w: M. Kempny, A. Kapciak i S. Łodziński (red.), *U progu wielokulturowości. Nowe oblicza społeczeństwa polskiego*, Warszawa: Oficyna Naukowa, 1997.
- Kijewska-Trembecka, Marta, *Kanada – naród czy wspólnota polityczna. Analiza kanadyjskich procesów integracyjnych*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Polonijne, 1994.
- Korporowicz, Leszek, *Od konfliktu do spotkania kultur, czyli tożsamość jako reguła autotransformacji*, w: A. Kapciak, L. Korporowicz i A. Tyszka (red.), *Komunikacja międzykulturowa. Zbliżenia i impresje*, Warszawa: Instytut Kultury, 1995.
- Korporowicz, Leszek, *Wielokulturowość a międzykulturowość: od reakcji do interakcji*, w: M. Kempny, A. Kapciak i S. Łodziński (red.). *U progu wielokulturowości. Nowe oblicza społeczeństwa polskiego*, Warszawa: Oficyna Naukowa, 1997.
- Kostyrko, Teresa, *Transkulturowość w ujęciu André Malraux – przyczynek do pojmowania terminu*, w: K. Wilkoszewska (red.). *Estetyka transkulturowa*, Kraków: Wydawnictwo Universitas, 2004.
- Krajewski, Marek, *Paradoksy wielokulturowości*, w: R. Cichocki (red.). *Teorie społeczne a możliwości praktyczne*, Poznań: Wydawnictwo Media-G.T, 1997.
- Kronenwetter, Michael, *United they hate: white supremacist groups in America*, New York: Walker and Co., 1992.

- Kubiak, Hieronim, *Rodowód narodu amerykańskiego*, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1975.
- Kwaśniewski, Krzysztof, *Pluralizm kulturowy. Tożsamość kulturowa*, w: Z. Staszczak (red.). *Słownik etnologiczny*, Warszawa–Poznań, 1987.
- Lay, Shawn, *Hooded knights on the Niagara: the Ku Klux Klan in Buffalo*, New York: New York University Press, 1995.
- Laue Von, Theodore H, *The World Revolution of Westernization: The Twentieth Century in Global Perspective*, New York: Oxford University Press, 1987.
- Levitt, Theodore, *The Marketing imagination*, New York: Free Press, 1983.
- Loucks, Emerson Hunsberger, *The Ku Klux Klan in Pennsylvania: A study in nativism*, Harrisburg: The Telegraph Press, 1936.
- Lowe, David, *KKK – The invisible Empire*, New York: W. W. Norton & Company, Inc., 1967.
- Lutholtz, William, *Grand Dragon: D.C. Stephenson and the Ku Klux Klan in Indiana*, West Lafayette: Purdue University Press, 1991.
- Łodziński, Sławomir, *Dyskryminacja czy nierówność. Problemy dyskryminacji osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce po 1989 roku*, w: K. Iglicka. *Integracja czy dyskryminacja? Polskie wyzwania i dylematy u progu wielokulturowości*, Warszawa: ISP, 2003.
- Mamzer, Hanna, *Tożsamość w podróży. Wielokulturowość a kształtowanie tożsamości jednostki*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2003.
- Mathews, Gordon, *Supermarket kultury*, tłum. E. Klekot, Warszawa: Państwowy instytut Wydawniczy, 2005.
- Markowski, Andrzej, Pawelec, Radosław, red., *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*, Warszawa: Wydawnictwo Wilga, 2001.
- Możejko, Edward, *Wielka szansa czy iluzja: wielokulturowość w dobie nowoczesności*, w: W. Kalaga (red.). *Dylematy wielokulturowości*, Kraków: Wydawnictwo Universitas, 2004.
- Mucha, Janusz, *Oblicza etniczności. Studia teoretyczne i empiryczne*, Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos, 2005.
- McLean, Nancy, *Behind the Mask of Chivalry. The Making of the Second Ku Klux Klan*, New York: Oxford University Press, 1994.
- Mecklin, John Moffatt, *The Ku Klux Klan: A study of the American Mind*, Nowy Jork: Harcourt, Brace and Company, 1924.
- Mercier, Jacques, *Dwadzieścia wieków historii Watykanu*, Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX, 1986.
- Moore, Leonard Joseph, *Citizen klansmen: the Ku Klux Klan in Indiana, 1921-1928*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1991.
- Nelson, Jack, *Terror in the night: the Klan's campaign against the Jews*, New York: Simon & Schuster, 1993.

- Newton, Michael, Newton, Judy, *The Ku Klux Klan: an encyclopedia*, New York: Garland Pub. (Reference Library of the Social Sciences; 499), 199.
- Olech Anna, *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, 2011.
- Parenti, Michael, *Superpatriotism*, City Lights, 2004.
- Palczyński, Tadeusz, *Współczesne społeczeństwo amerykańskie w perspektywie socjologicznej*, Kraków: Wydawnictwo UJ, 2002.
- Quarles, Chester L., *The Ku Klux Klan and related American racist and antisemitic organizations: a history and analysis*, Jefferson, McFarland, 1999.
- Reczyńska, Anna, *Historyczne uwarunkowania kultury kanadyjskiej*, w: M. Buchholtz i E. Sojka (red.). *Państwo – naród – tożsamość w dyskursach kulturowych Kanady*. Kraków: Wydawnictwo Universitas, 2010.
- Rice, Arnold S., *The Ku Klux Klan in American Politics*, Waszyngton: Public Affairs Press, 1962.
- Rowe, Gary Thomas, *My undercover years with the Ku Klux Klan*, New York: Bantam Books, 1976.
- Sajko, Maria, red., *I-Z Mała Encyklopedia PWN*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1995.
- Simmons, William, *America's Menace or the Enemy Within*, Atlanta, 1926.
- Sims, Patsy, *The Klan*. Lexington: University Press of Kentucky, 1996.
- Shawn, Lay, *War, Revolution and the Ku Klux Klan. A Study of Intolerance in a Border City*, El Paso: Texas Western Press, 1985.
- Sobieraj, Jerzy, *Ku Klux Klan*, Warszawa: Bellona, 2004.
- Szacka, Barbara, *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa: Oficyna Naukowa, 2003.
- Śliz, Anna, *Polska Bratnia Pomoc – Polish Assistance inc. Socjologiczne studium monograficzne*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2001.
- Śliz, Anna, *Wielokulturowość: iluzje czy rzeczywistość? Socjologiczne studium przypadku na przykładzie Kongresu Polonii Kanadyjskiej*, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2009.
- Touraine, Alain, *Faux et vrais problèmes*, w: *Une Societe fragmentee. Le multiculturalisme en debat*, Paris: La Decouverte, 1997.
- Tucker, Richard K., *The dragon and the cross: the rise and fall of the Ku Klux Klan in middle America*, Hamden: Archon Books, 1991.
- Turner, Jonathan H., *Struktura teorii socjologicznej. Wydanie nowe*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2004.
- UNITED STATES. CONGRESS. HOUSE. COMMITTEE ON RULES. *Hearings on the The Ku Klux Klan*, New York: Arno Press (Mass Violence in America), 1969.
- Wade, Wyn Craig, *The fiery cross: the Ku Klux Klan in America*, New York: Simon and Schuster, 1987.

- Welsh, Wolfgang, *Tożsamość w epoce globalizacji – perspektywa transkulturowa*, tłum. K. Wilkoszewska, w: K. Wilkoszewska (red.), *Estetyka transkulturowa*, Kraków: Wydawnictwo Universitas, 2004.
- Zinn, Howard, *A People's History of The United States 1492–Present*, New York: Harper Collins Publishers Inc., 1999.

Artykuły prasowe

- Artykuł XIII, sekcja 5, Konstytucja i Prawa Rycerzy Ku Klux Klanu*, Atlanta, 1921, Izba Książ Rzadkich, Biblioteka Kongresu USA.
- Beneath the Hood and the Robe: A Socioeconomic Analysis of K.K.K. Membership in Denver, Co., 1921-1925*, „Western Historical Quarterly”, Vol. 11 (kwiecień 1980), s. 181-198.
- Bullivant, Brian M., *Multiculturalism – Pluralist Orthodoxy or Ethnic Hegemony*, „Canadian Ethnic Studies. Études Ethniques du Canada” (Calgary), Vol. XIII, no. 2 (1981).
- Ku Klux Klan in Grand Junction, 1924-1927*, „Journal of the Western Slope”, Vol. 4 (zima 1989), s. 6-55.
- The Rise and Fall of the K.K.K.*, „Denver Post Empire” (21.09.1969), s. 14-22.
- Southern Discomfort*, „The Economist”, Vol. 301 (29.11.1986), s. 23-24.
- Blee, Kathleen M., *Women in the 1920's Ku Klux Klan Movement*, „Feminist Studies”, Vol. 17 (wiosna 1991), s. 57-77.
- Cohen, Stanley, *Ordinary White Protestants: The KKK of the 1920s: Review Article*, „Journal of Social History”, Vol. 28 (jesień 1994), s. 155-165.
- Collinson, Stephen, Diamond, Jeremy (red.), *Trump on Immigration: No Amnesty, No Pivot*, CNN, 1.09.2016, <https://edition.cnn.com/2016/08/31/politics/donald-trump-immigration-speech/index.html>, dostęp: 15.03.2020.
- Cory, Jennifer, *The Four Pillars: Trump's Immigration Plan*, „The National Law Review”, Womble Bond Dickinson, 31.01.2018, <https://www.natlawreview.com/article/four-pillars-trump-s-immigration-plan>, dostęp: 15.03.2020.
- Dove, Travis, *Transcript of Donald Trump's Immigration Speech*, „New York Times”, 1.09.2016, <https://www.nytimes.com/2016/09/02/us/politics/transcript-trump-immigration-speech.html>, dostęp: 15.03.2020.
- Executive Department Proclamation, State of Oregon, May 13, 1922, Salem, podając za: I. B. Cain, *The Oregon School Fight* (Portland, Oregon, 1924).
- Fish, Stanley, *Boutique Multiculturalism, or Why Liberale Are incapable of Thinking about Hale Speech*, „Critical inquiry”, The University of Chicago Press, Vol. 23, nr 2, 1997, <http://www.jstor.org/stable/1343988>.

- Gertler, Władysław, *Wielokulturowość a KPK*. „Związkowiec” [Toronto], 8.12.1983.
- Goldberg, David J., *Unmasking the Ku Klux Klan: The Northern Movement Against the KKK, 1920-1925*, „Journal of American Ethnic History”, Vol. 15, no. 4 (lato 1996), s. 32.
- Goldfield David, *Sense of Place: Blacks, Jews, and White Gentiles in the American South*, „Southern Cultures”, Vol. 3, no 1 (1997), s. 68.
- Jessup, Michael M., *Consorting with Blood and Violence: The Decline of the Oklahoma Ku Klux Klan*, „Chronicles of Oklahoma”, Vol. 78, no. 3 (jesień 2000), s. 296.
- Keil, Thomas J., *Capital, Labor, and the Klan: A Case Study*, „Phylon”, 46 (grudzień 1985), s. 341-352.
- Kirshenbaum, Andrea Meryl, *The Vampire That Hovers Over North Carolina, w: Gender, White Supremacy, and Wilmington Race Riot of 1898*, „Southern Cultures”, Vol. 4, no. 3 (1998), s. 6.
- McVeigh, Rory, *Structural incentives for Conservative Mobilization: Power Devaluation and the Rise of the Ku Klux Klan, 1915-1925*, „Social Forces”, Vol. 77, no. 4 (1999), s. 1461-1496.
- Minutes of the Imperial Klondilium, Knights of the Ku Klux Klan*. Meeting of May 1 and 2, 1923, Atlanta, 1923, Fotokopia (Rockville: Indiana Historical Research Foundation, 1998).
- Mucha, Janusz, *Wielokulturowość etniczna i nieetniczna*, „Sprawy Narodowościowe”, nr 14-15 (1999).
- Moore, Leonard J., *Historical interpretations of the 1920's Klan: The Traditional View and the Populist Revision: Review Essay*, „Journal of Social History”, Vol. 24 (zima 1990), s. 341-357.
- Nasz kruchy świat*, „Gazeta Wyborcza”, 29-30.09.2001 (z Ryszardem Kałuścińskim rozmawiają Artur Domosławski i Aleksander Kaczorowski).
- Phillip Abby, *Trump signs „Buy American, Hire American” executive order; promising to fight for American workers*, „The Washington Post”, 18.04.2017, <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2017/04/18/trump-signs-buy-american-hire-american-executive-order-promising-to-fight-for-american-workers/?noredirect=on>, dostep: 15.03.2020.
- Rex, John, *Multiculturalism in Europe and America*, „Nations and Nationalism”, Vol. 1, no. 2 (1995).
- Rhomberg, Chris, *White Nativism and Urban Politics: The 1920s Ku Klux Klan in Oakland, California*, „Journal of American Ethnic History”, 17:2 (zima 1998), s. 39.
- Reifowitz Ian, *Barack Obama Has Transformed How We Understand Our National Identity – For The Better*, „Huffington Post”, 1.08.2016, <https://>

- www.huffpost.com/entry/barack-obama-has-transformed-how-we-understand-our_b_579f7593e4b07066ba1f6a54, dostęp: 15.03.2020.
- Sadowski, Andrzej, *Zróżnicowanie kulturowe a społeczeństwo obywatelskie*, „Sprawy Narodowościowe”, nr 14-15 (1999).
- Seltzer, Rick; Lopes, Grace M., *The Ku Klux Klan: Reasons for Support or Opposition Among White Respondents*, „Journal of Black Studies”, Vol. 17 (wrzesień 1986), s. 91-109.
- Simmons William, Shepherd, William, *How I Put Over the Klan*, „Reader’s Digest”, Vol. 7, nr 77 (1928).
- Simmons William Joseph v. Evans Hiram Wesley et al. (sprawa nr 553, 556 w Fulton County Superior Court).
- Snell, William R., *Fiery Crosses in the Roaring Twenties: Activities of the Revised Klan in Alabama, 1915-1930*, „Alabama Review”, Vol. 23 (październik 1970), s. 256-276.
- Ward, Greene, *Notes for i History of the Klan*, „The American Mercury”, Vol. 5, no. 18 (1925), s. 240.
- Żukowski, Włodzimierz A.F., Konferencja na temat globalnych zróżnicowań kulturowych (Sydney 26-28 kwietnia 1995 r.), „Sprawy Narodowościowe”, Seria Nowa, t. IV (1995).

Krzysztof Kasiński (ORCID ID 0000-0002-1505-0719) – doktor nauk humanistycznych, amerykanista, adiunkt w Instytucie Literaturoznawstwa i Językoznawstwa UJK w Kielcach. Prowadzi zajęcia z kultury Stanów Zjednoczonych oraz krajów Wspólnoty Narodów. Autor pierwszej polskiej monografii o Ku Klux Klanie z lat dwudziestych XX wieku, badacz Ku Klux Klanu, autor serii artykułów dotyczących kultury, literatury i społeczeństwa Ameryki przełomu wieków. Jego praca doktorska została wyróżniona w 2016 roku w konkursie Narodowego Centrum Kultury na najlepszą dysertację z kulturoznawstwa. W obszarze zainteresowań naukowych autora znajdują się amerykański pluralizm religijny, amerykańskie pogranicze, a także zjawiska ksenofobii i rasizmu w krajach anglojęzycznych.

Autor w interesujący sposób opisuje historię Ku Klux Klanu, prowadzi opowieścią Czytelnika od momentu powstania idei założenia organizacji po czas współczesny. W opowieść Autor wplata opis wzajemnych relacji między Ku Klux Klanem a ruchami nazistowskimi i neonazistowskimi w Stanach Zjednoczonych. Na pierwszych stronach książki Autor stawia pytanie, w jaki sposób członkowie Bractwa łączyli patriotyzm z uprzedzeniami rasowymi i religijnymi. Odpowiedź znajdujemy w kolejnych rozdziałach: natywizm, nacjonalizm, ksenofobia, zawężone pojęcie patriotyzmu oraz zakresu obowiązywania podstawowych norm moralnych a co za tym idzie prawnych, tylko dla „swoich”. Kultywowanie jednego stylu życia, jednej prawdy przez duże „P”, negowanie praw człowieka wpisanych w ideę równości wszystkich ludzi. Trudno oprzeć się refleksji, że ten sposób definiowania rzeczywistości jest w dalszym ciągu atrakcyjny nie tylko dla dużej części wyborców w Stanach Zjednoczonych, ale również w innych państwach współczesnych demokracji liberalnych. Autor wykazuje wysoką kompetencję językową, korzysta z bogatych źródeł historycznych i bogatej bibliografii. Lektura pod każdym względem godna polecenia.

Z recenzji prof. dr hab. Iwony Jakubowskiej-Branickiej

ISBN 978-83-67287-27-2

DOI 10.48226/978-83-67287-27-2